

ГЕЙЛ ХАНИМЕН

З ЕЛЕАНОР

ОЛИФАНТ

УСЕ

ГАРАЗД

ГЕЙЛ ХАНИМЕН

ЗЕЛЕНАНОР

ОЛІФАНТ

УСЕ

ГАРАЗД

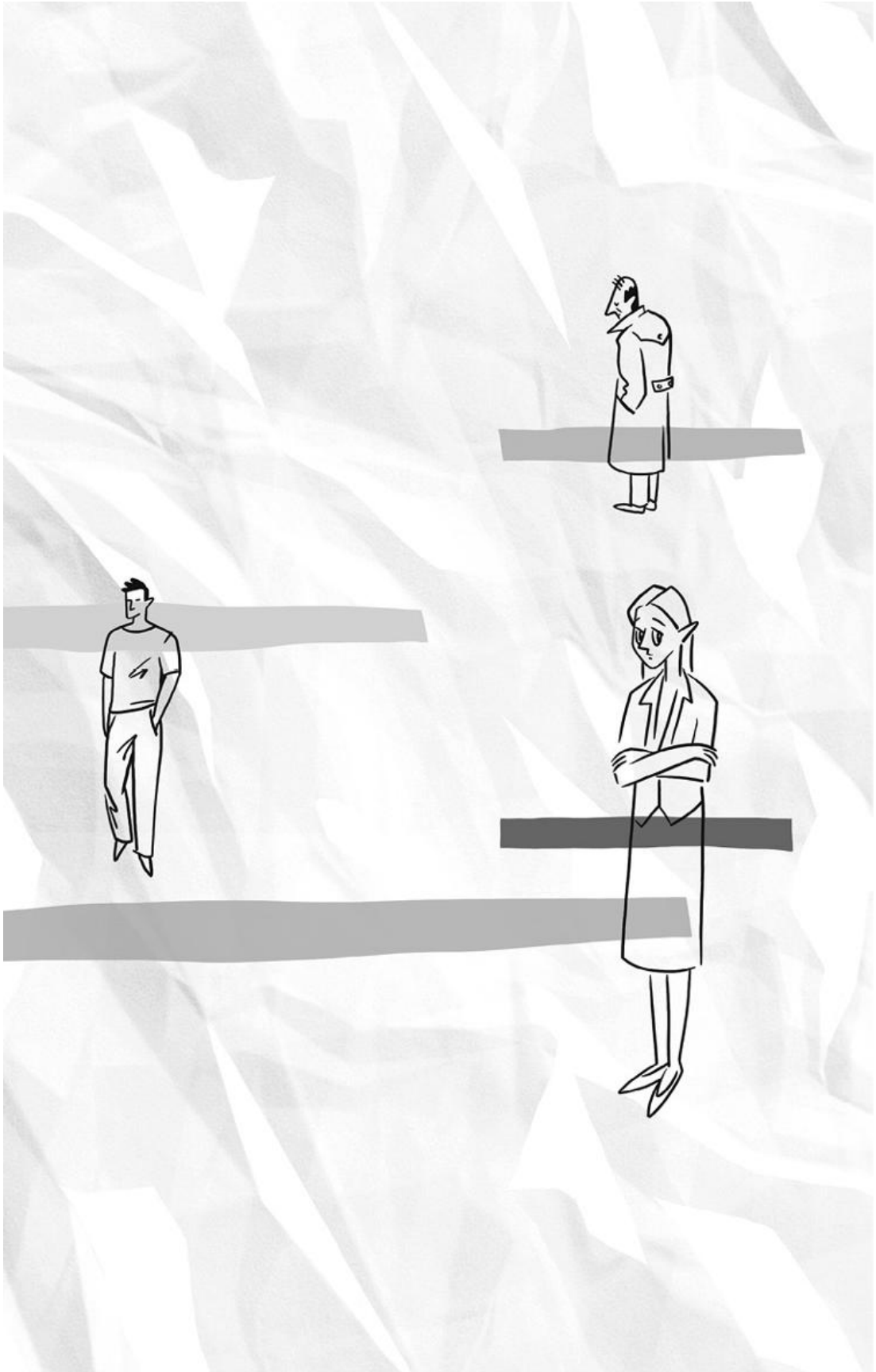
Annotation

Елеанор не така, як усі. Одиначка, що весь час проводить на роботі, не має хлопця, друзів, не робить манікюр та не взуває високих підборів. А ще ці дивні шрами на обличчі, про походження яких дівчина нікому не розповідає... Однак її звичне життя порушується, коли в ньому з'являється Реймонд — дивакуватий айтишник, чимось схожий на саму Елеанор. Якось, ідучи з роботи, Елеанор і Реймонд рятують літнього чоловіка від нещасного випадку. Між ними трьома виникає міцний зв'язок, адже доля звела їх не просто так...

-
-
- [Гейл Ханімен](#)
 - [Хороші дні](#)
 - [1](#)
 -
 - [2](#)
 - [3](#)
 - [4](#)
 - [5](#)
 - [6](#)
 - [7](#)
 - [8](#)
 - [9](#)
 - [10](#)
 - [11](#)
 - [12](#)
 - [13](#)
 - [14](#)
 - [15](#)
 - [16](#)
 - [17](#)
 - [18](#)
 - [19](#)

- [20](#)
- [21](#)
- [22](#)
- [23](#)
- [24](#)
- [25](#)
- [Погані дні](#)
 - [26](#)
 - [27](#)
 - [28](#)
 - [29](#)
 - [30](#)
 - [31](#)
 - [32](#)
 - [33](#)
 - [34](#)
 - [35](#)
 - [36](#)
 - [37](#)
 - [38](#)
 - [39](#)
 - [40](#)
- [Кращі дні](#)
 - [41](#)
 - [Подяка](#)
- [notes](#)
 - [1](#)
 - [2](#)
 - [3](#)
 - [4](#)
 - [5](#)
 - [6](#)
 - [7](#)
 - [8](#)
 - [9](#)
 - [10](#)
 - [11](#)

- [12](#)
 - [13](#)
 - [14](#)
 - [15](#)
 - [16](#)
 - [17](#)
 - [18](#)
 - [19](#)
 - [20](#)
-

Gail Honeyman

***ELEANOR OLIPHANT
IS COMPLETELY FINE***

A NOVEL

Pamela Dorman Books / Viking

Гейл Ханімен

***З ЕЛЕАНОР ОЛІФАНТ
УСЕ ГАРАЗД***

РОМАН

ХАРКІВ **КЛУБ**
2018 СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

Гейл Ханімен
З Елеанор Оліфант усе гаразд

Присвячую своїй сім'ї

Хороші дні

1

Коли люди — таксисты й перукарки — запитують, чим я займаюся, я завжди кажу, що працюю в офісі. Однак за дев'ять з лишком років ще ніхто не поцікавився, у якому саме офісі я працюю або чим там займаюся. І я ніяк не можу збагнути, чи це тому, що я цілком відповідаю їхньому уявленню про те, який вигляд має офісний працівник, чи тому, що, чуючи щось на зразок «працюю в офісі», вони автоматично уявляють, як жінка копіює документи на ксероксі, а чоловік набирає щось на клавіатурі. Я зовсім не скаржуся. Навпаки, я задоволена, що мені не потрібно займатися дивовижно заплутаними рахунками, які їм належать. На початку своєї кар'єри, щоразу, як хтось цікавився тим, де я працюю, я відповідала, що компанія займається графічним дизайном, але після цього люди завжди починали думати, що я творча особистість. З часом мені стало нудно бачити їхні спантеличені обличчя, коли я пояснювала, що працюю в бухгалтерії і що ніколи не користувалася добре загостреними олівцями та крутим програмним забезпеченням.

Зараз мені майже тридцять, а я почала там працювати, відколи мені виповнився двадцять один рік. Боб, власник компанії, взяв мене на роботу невдовзі після відкриття офісу. Мені здається, він зробив це з жалю. Я здобула ступінь з класичної літератури й не мала жодного професійного досвіду, до того ж я приперлася на співбесіду з синцем під оком, кількома вибитими зубами і зламанною рукою. Мабуть, уже тоді він відчув, що я ніколи не буду прагнути отримати чогось більшого за погано оплачувану офісну роботу, що я буду задоволена тим, що мене візьмуть у компанію, і позбавлю його клопоту шукати собі заміну в майбутньому. Можливо, він також був упевненим у тому, що мені не знадобиться відпустка для медового місяця чи для догляду за дитиною. Я не знаю напевно.

В офісі існує чітко визначена дворівнева система: працівників творчих позицій сприймають як кінозірок, решта — це лише допоміжний персонал для них. Поглянувши на нас, можна

безпомилково визначити, до якої категорії ми належимо. Чесно кажучи, частково це пов'язано з нашою зарплатнею. Персонал бухгалтерії отримує мізерну зарплатню, тому ми не можемо дозволити собі робити модні зачіски чи носити дорогі окуляри. Одяг, музика, гаджети — хоча дизайнерів і вважають вільнодумцями з унікальними ідеями, насправді вони дотримуються чітко визначеної одноманітності. Графічний дизайн мене не цікавить. Я спеціаліст із фінансів. Насправді я могла б виписувати рахунки будь на що: озброєння, рогіпнол,^[1] кокоси.

Я приходжу в офіс о 8:30 з понеділка по п'ятницю і маю годину перерви на обід. Раніше я приносила сендвічі з собою, але вдома продукти часто псувалися до того, як я встигала їх використати, тому зараз я купую собі щось у кав'ярні дорогою на роботу. А в п'ятницю я завжди заходжу в «Маркс енд Спенсер» — чудове завершення робочого тижня. Тож я їм сендвіч у кімнаті для персоналу і читаю газету від початку й до кінця, після цього розв'язую кросворди. Я читаю «Дейлі Телеграф» не тому, що мені особливо подобається ця газета, а тому, що в ній найкращі кросворди. Я ні з ким не розмовляю — поки я їм свій обід, читаю газету й закінчую розв'язувати обидва кросворди, моя перерва майже завершується. Я повертаюся за свій робочий стіл і працюю до 17:30. Ще півгодини я витрачаю на дорогу додому.

Я готую вечерю і сідаю їсти, слухаючи передачу про лучників. Зазвичай я роблю пасту з соусом песто і салатом — одна каструля, одна порція. Моє дитинство було сповнене кулінарних суперечностей: упродовж багатьох років на обід я їла виловлені вручну морські гребінці разом із приготованою на парі тріскою. А після численних розмов про політику і релігію за обіднім столом я зрозуміла, що зовсім не цікавлюся їжею. Я надаю перевагу недорогим і простим продуктам, які не потрібно довго готувати, але які разом з тим мають достатню кількість поживних речовин для того, щоб залишатися живим.

Отже, я приходжу додому, приймаю душ і читаю якусь книжку або дивлюся телевізор, якщо показують щось рекомендоване газетою «Телеграф». А в середу ввечері по п'ятнадцять хвилин я часто (що ж, завжди) розмовляю з матусею. У ліжку я лягаю близько десятої вечора, півгодини читаю, а потім вимикаю світло. Зазвичай у мене немає проблем зі сном.

У п'ятницю після роботи я не сідаю на автобус додому, а йду до «Теско» за рогом бізнес-центру і купую піцу «Маргарита», трохи вина к'янти та дві великі пляшки горілки «Глен'с». Удома я з'їдаю піцу та п'ю вино. Після цього трохи горілки. У п'ятницю я не напиваюся, лише кілька великих ковтків. Зазвичай я прокидаюся на дивані десь о третій ночі і після цього шкандибаю до ліжка. Решту горілки я випиваю на вихідних, розтягуючи дві пляшки на два дні, у цей час я ані п'яна, ані твереза. Тому в понеділок мені зазвичай потрібно багато часу, щоб отямитися.

Мій телефон дзвонить зрідка, а коли це трапляється, я завжди підстрибую. У таких випадках мене, як правило, запитують, чи я, бува, не можу провести страхування платоспроможності не зовсім законним шляхом. Я шепочу їм: «Я знаю, де ви живете» — і дуже, дуже обережно кладу слухавку. За цей рік у мою квартиру ніхто не заходив, окрім спеціалістів з обслуговування. Я нікого добровільно не запрошувала переступити мій поріг, якщо, звісно, це не працівник, який знімає покази лічильника. Гадаєте, це неможливо, чи не так? Але це правда. Я ж існую, хіба ні? Часто здається, що мене тут немає, що я лише витвір власної уяви. Бувають дні, коли я відчуваю настільки легкий зв'язок з землею, що мені здається, ніби нитки, котрі непомітно прив'язують мене до планети, схожі на осінню павутину, на тонкі нитки карамелі, які може розірвати сильний порив вітру, а тоді я злечу і полечу за вітром, ніби насінина кульбабки.

Ці нитки злегка натягуються з понеділка по п'ятницю. Люди телефонують в офіс обговорити кредитні лінії, надсилають мені електронні повідомлення про договори та розрахунки. Мої колеги — Джейні, Лоретта, Бернадетта і Біллі — помітили б, якби я не з'явилася на роботі. За кілька днів (цікаво, скільки ж їм знадобиться на це часу) вони почали б турбуватися, що я не зателефонувала і не повідомила про хворобу, і, на відміну від мене, вони розкопають мою адресу в особовій справі. Гадаю, зрештою вони зателефонують у поліцію, це ж зрозуміло. А що робитимуть офіцери? Виламають двері моєї квартири? Знайдуть мене, прикриваючи роти руками від нестерпного смороду? Ця подія дасть моїм колегам тему для розмови в офісі. Вони ненавидять мене, але смерті моєї не бажають. Принаймні мені так здається.

Учора я ходила до лікаря. А здається, ніби це було сотні років тому. Цього разу мені трапився молодий лікар — блідий хлопчина з рудим волоссям, що мені дуже сподобалося. Адже молоді лікарі нещодавно пройшли підготовку, а це, безсумнівно, добра новина. Ненавиджу, коли мене оглядає підстаркувата лікарка Вілсон. Їй уже під шістдесят, і мені здається, вона не багато знає про новітні лікарські засоби та медичні відкриття. Вона заледве працює за комп'ютером.

Молодий лікар слухав мої скарги, але не дивився на мене, читаючи медичну картку на моніторі, клацаючи на кнопку повернення з наростаючою люттю, прокручуючи файл донизу.

— Чим можу допомогти цього разу, міс Оліфант?

— Мене турбує біль у спині, лікарю, — відповіла я. — Він мене мучить.

Він усе одно не поглянув на мене.

— Як довго ви відчуваєте біль? — запитав він.

— Кілька тижнів, — промовила я.

Він кивнув.

— Мені здається, я знаю, що могло його спричинити, — додала я, — але мені хотілося б почути вашу думку.

Він припинив читати і нарешті кинув погляд на мене.

— Що, на вашу думку, призвело до болю в спині, міс Оліфант?

— Мені здається, це мої груди, лікарю, — сказала я.

— Ваші груди?

— Так, — відповіла я. — Розумієте, я зважила їх, і виявилось, що вони важать майже чотири кілограми — разом, звісно ж, а не кожна окремо! — Я засміялася. Він пильно подивився на мене з кам'яним виразом обличчя. — І цю вагу доводиться носити на собі. Це не мало, — уточнила я. — Хочу сказати, якщо прив'язати майже чотири кілограми додаткової плоті до ваших грудей і змусити вас носити їх на собі весь день, ваша спина також почала б боліти, чи не так?

Він мовчки зиркнув на мене, а тоді кахикнув, щоб прочистити горло.

— Як... як ви?..

— Кухонні ваги, — пояснила я, киваючи. — Я просто... поклала їх на ваги. Я не зважувала їх разом, тому пропустила, що вони мають

важити приблизно однаково. Я розумію, що це не зовсім науковий підхід, але...

— Я випишу вам рецепт на знеболювальне, міс Оліфант, — промовив він, не даючи мені закінчити, і знову почав щось набирати на клавіатурі.

— Цього разу сильніші, будь ласка, — твердо відповіла я, — і багато.

Раніше вони намагалися здихатися мене, виписуючи крихітні дози аспірину. Мені потрібні високоефективні ліки, які можна додати до моєї аптечки.

— Чи не могли б ви виписати мені повторний рецепт на ліки від екземи? Здається, вона загострюється під час стресу чи збудження.

Він не спромігся відповісти на моє прохання, а просто кивнув. Ми мовчали, доки принтер випльовував рецепти, які лікар передав мені. Він знову поглянув у монітор і почав щось друкувати. Між нами зависла ніякова тиша. Його соціальні навички були жахливо нікчемними, особливо для людини, яка працює з іншими людьми.

— Бувайте, лікарю, — мовила я. — Дякую за те, що приділили мені час.

Мої слова пролетіли повз нього. Він, очевидно, все ще був поглинений своїми записами. Це єдиний недолік молодих спеціалістів — у них жахливі манери спілкування з пацієнтами.

* * *

Це був учорашній ранок, ранок іншого життя. А сьогодні автобус впевнено віз мене до бізнес-центру. Дощило, люди мали жахливий вигляд, куталися у свої пальта, вікна запотівали від кислого ранкового подиху. Життя пробивалося до мене крізь краплі дощу на склі, ароматно виблискувало над мокрим одягом і вологими ногами.

Я завжди пишалася тим, що могла самотужки керувати власним життям. Я єдина, що вижила, я — Елеанор Оліфант. І мені більше ніхто не потрібен — у моєму житті немає порожнечі, я не відчуваю нестачі якоїсь частини себе. Я самодостатня особистість. Саме це я завжди повторюю собі, за будь-яких обставин. Але минулого вечора я зустріла кохання всього свого життя. Коли я побачила, як він вийшов

на сцену, я просто зрозуміла, що це воно. На ньому був стильний капелюх, але мене привабило зовсім не це. Ні, я не настільки поверхова. На ньому був костюм «трійка», а нижній гудзик його жилета був розстебнутий. Матуся казала, що справжні джентльмени завжди залишають розстебнутим останній гудзик — це було однією з ознак, на яку слід було звертати увагу, оскільки вона вказувала на те, що перед вами витончений і елегантний чоловік, який належить до відповідного класу та має певний соціальний статус. Його вродливе обличчя, його голос... зрештою, це був чоловік, про якого можна було з упевненістю сказати «потенційний законний чоловік».

Матуся буде у захваті.

2

В офісі відчувалася радість від завершення тижня. Працівники брехали собі, що ці вихідні якимось дивовижним чином будуть неймовірними і що наступний тиждень і робота будуть інакшими, кращими. Але вони ніколи не збагнуть, що це даремні сподівання. Хоча для мене дещо таки змінилося. Я погано спала, але, попри це, почувалася добре, краще, неперевершено. Кажуть, коли зустрічаєш «ту саму людину», це відразу зрозуміло. І це правда, навіть той факт, що доля перетнула наші шляхи того четвергового вечора, тому вихідні вабили, обіцяючи час і надію.

Один з веб-дизайнерів сьогодні завершував проект, і, за традицією, ми відсвяткуємо цю подію дешевим вином і дорогим пивом, а ще насиплемо чипси в миски для пластівців. Якщо пощастить, усе почнеться рано, тому я зможу з'явитися на святкуванні й вчасно піти. Усе, що мені потрібно, — дістатися до крамниць до їх закриття. Я штовхнула двері, і прохолодний потік від кондиціонера змусив мене здригнутися, навіть попри те, що на мені була шкіряна куртка. Біллі намагався привернути до себе увагу. Він стояв спиною до мене, а інші були занадто захоплені його промовою, щоб помітити, як я прослизнула в офіс.

— Вона ненормальна, — сказав він.

— Що ж, ми знаємо, що вона трохи не при собі, — додала Джейні, — це ніколи не викликало сумнівів. Питання в тому, що вона робитиме цього разу?

Біллі шморгнув:

— Ти ж знаєш, що вона виграла ті квитки й попросила мене піти з нею на той дурний концерт?

Джейні всміхнулася:

— Щорічна лотерея халявних подарунків від дурних клієнтів для Боба. Перше місце — два безкоштовні квитки. Друге місце — чотири безкоштовні квитки...

Біллі зітхнув:

— Точно. Вечір четверга був провальним — благодійний концерт у пабі, за участі маркетингової групи нашого найбільшого клієнта, а ще різноманітні коронні номери від родичів і друзів, які викликали лише зняквітіння. І, що найгірше, з нею!

Усі засміялися. Я не могла не погодитися з такою оцінкою, навряд чи той вечір був сповненим гламуру і розкоші в стилі твору Фіцджеральда.

— У першій половині виступав гурт — «Джонні-якось-там і Піонери-Пілігрими», — який насправді виявився не таким і поганим, — сказав він. — Вони грали переважно авторські композиції, а ще трохи каверів і класичних хітів.

— Я його знаю — Джонні Ломонд! — вигукнула Бернадетта. — Йому стільки ж років, скільки моєму старшому братові. Він приходив якось до нас на вечірку, коли мама і тато були на Тенерифе, він і приятелі мого брата з випускного класу. Закінчилося все тим, що вони забили раковину у ванній кімнаті, якщо я нічого не плутаю...

Я відвернулася, не бажаючи слухати про його помилки юності.

— Хай там як, — мовив Біллі (я помітила, що він не в захваті, коли його перебивають), — їй зовсім не сподобався гурт. Вона сиділа там ніби вкопана, не рухалася, не плескала, нічого. І як тільки вони закінчили, сказала, що їй потрібно додому. Вона не дочекалася навіть перерви, тому мені довелося сидіти решту виступу самому, наче відлюднику.

— Це ганьба, Біллі. Мені здавалося, ти збирався запросити її піти чогось випити, можливо, потанцювати, — зауважила Лоретта, злегка штурхаючи його ліктем.

— Ти така кумедна, Лоретто. Нічого не вийшло, вона кулею втекла звідти. Доки гурт закінчив свій виступ, вона, мабуть, уже сиділа вдома в ліжку з чашкою какао і примірником «Читацького дайджесту».

— О! — зітхнула Ненсі. — Вона не нагадує мені людину, яка читає щось на зразок «Читацького дайджесту». Це має бути щось дивніше, несподіваніше. «Час риболовлі» чи «Караван»?

— «Коні і пси», — впевнено мовив Біллі, — і вона оформила б передплату.

Вони почали хихотіти.

Насправді я також від цього засміялася.

* * *

Я зовсім не очікувала, що вчора ввечері трапиться щось подібне. І від цієї думки ставало ще важче. Я належу до того типу людей, котрим до вподоби все належним чином планувати, готуватися заздалегідь і бути організованими. Це виникло нізвідки. Тому ця подія для мене ніби ляпас по обличчю, ніби удар у печінку, як опік.

Я попросила Біллі піти зі мною на концерт здебільшого тому, що він був наймолодшим працівником в офісі. З цієї причини мені здалося, що йому сподобається музика. Я чула, як інші піддражнювали його з цього приводу, коли думали, що я пішла на обід. Я нічого не знала про цей концерт і раніше не чула жодного з запрошених гуртів. Я йшла туди з відчуття необхідності — я виграла два квитки в благодійній лотереї і знала, що потім колеги розпитуватимуть мене про це.

Я пила кисле біле вино, воно було теплим і вже починало бродити в пластикових стаканчиках, з яких паб змушував нас пити. Мабуть, вони вважали нас справжніми дикунами! Біллі заплатив за мій напій, щоб подякувати мені за запрошення. Про те, що це було побачення, не могло бути й мови. Сама думка про це здавалася сміховинною.

Світло згасло. Біллі не хотілося дивитися інші виступи, але я наполягла на своєму. Ніколи не знаєш, чи станеш ти свідком народження нової зірки, що за виконавці вийдуть на сцену і чи запалять її своєю енергією. А тоді з'явився він. Я приголомшено дивилася на нього. Він випромінював світло. Він сяяв. Усе, до чого він торкався, безповоротно змінювалося. Я сіла на своє місце й підсунулася ближче. Нарешті. Я знайшла його.

Тоді доля розкрила переді мною майбутнє — мені лише потрібно було дізнатися про нього якомога більше. Музикант — відповідь. Перш ніж впоратися з жахом від звітів на кінець місяця, я вирішила швидко переглянути кілька сайтів, зокрема «Арго» і «Джон Льюїс», щоб подивитися, скільки коштує комп'ютер. Я припустила, що мені вдасться заскочити в офіс на вихідних і скористатися одним з них, але також існував великий ризик, що в офісі буде ще хтось і йому кортітиме дізнатися, що я там роблю. Звісно, це не можна було назвати порушенням правил, але мої справи не повинні нікого турбувати, і мені б не хотілося пояснювати Бобу, як це так я працювала всі вихідні та все одно не спромоглася розібрати величезну купу рахунків, які очікували на обробку. Крім того, у цей час я б могла зробити щось вдома, наприклад підготувати пробне меню для нашої першої спільної вечері. Багато років тому матуся казала, що чоловіки втрачають голову від сосисок у тісті. А ще вона казала, що шлях до серця чоловіка лежить через домашні сосиски в тісті — гаряче, пухке тісто і якісне м'ясо. Я вже багато років не готувала нічого, окрім пасти. І я ніколи не робила сосисок у тісті. Мені здається, це нескладно. Зрештою, це лише тісто й механічно оброблене м'ясо.

Я увімкнула комп'ютер і ввела свій пароль, але екран завмер. Я вимкнула комп'ютер і знову його увімкнула, але цього разу на екрані навіть не з'явилося поле для введення паролю. Починаючи дратуватися, я пішла до Лоретти, нашого офіс-менеджера. У неї є безліч ідей щодо власних адміністраторських здібностей, і у вільний час вона робить огидні прикраси, які потім продає всяким ідіотам. Я сказала, що мій комп'ютер не працює і що я не можу зв'язатися з Денні з відділу технічної підтримки.

— Денні звільнився, Елеанор, — промовила вона, не відриваючись від монітора свого комп'ютера, — тепер у нас новий працівник. Реймонд Гіббонс, здається. Він прийшов минулого місяця, наче.

Вона сказала це таким тоном, ніби я мала це знати. Усе ще не дивлячись на мене, вона написала його ім'я та прізвище і номер внутрішнього телефону на папері для нотаток та передала його мені.

— Величезне спасибі, ти, як завжди, дуже допомогла, Лоретто, — сказала я.

Звісно ж, вона пропустила це повз вуха.

Я набрала записаний номер, але потрапила на голосову пошту: «Привіт, Реймонд тут і не тут. Ніби кіт Шрьодінгера. Залиште своє повідомлення після звукового сигналу. Бувайте».

Я захитала головою з огидою, а потім повільно й чітко промовила:

«Доброго ранку, містере Гіббонс. Мене звати міс Оліфант, я спеціаліст з фінансів. Мій комп'ютер не працює, тому я буду дуже вдячна, якщо ви полагодите його сьогодні. Якщо вам потрібна додаткова інформація, мій внутрішній телефон — п'ять-три-п'ять. Заздалегідь дякую».

Сподіваюся, що моє зрозуміле й змістовне повідомлення стане для нього взірцем. Я зачекала десять хвилин, прибрала на столі, але спеціаліст з технічної підтримки так і не зателефонував. Витративши дві години на заповнення паперів і так і не дочекавшись відповіді від містера Гіббонса, я вирішила піти на обід раніше. Мені спало на думку, що я могла б фізично підготуватися до потенційної зустрічі з музикантом, зробивши деякі покращення. Але з чого почати: попрацювати зсередини чи ззовні? Я подумки склала перелік можливих зовнішніх перетворень, які варто зробити: волосся (на голові й тілі), нігті (на ногах і руках), брови, целюліт, зуби, шрами... усе це потрібно вдосконалити чи приховати. Урешті-решт я вирішила почати з зовнішності, поступово переходячи до внутрішнього «я». Це ж природно. Зміна шкіри, переродження. Тварини, птахи та комахи можуть дати дуже корисну інформацію. Якщо мені не вдається обрати правильний напрямок дій, я думаю: «Що б зробила видра?» або «Як би саламандра відреагувала на цю ситуацію?» І я незмінно знаходжу правильну відповідь.

Дорогою на роботу я проходжу повз салон «Кошик краси Джулії». І коли я зайшла туди сьогодні, у них якраз скасували один прийом. На все піде близько двадцяти хвилин, Кайла стане моїм косметологом, і це коштуватиме мені сорок п'ять фунтів стерлінгів. Рівно сорок п'ять фунтів, нагадую я собі, коли Кайла веде мене на нижній поверх. Він того вартий. Кайла, як і інші працівники, одягнена в білу уніформу, яка нагадує хірургічний костюм, і білі сабо. Мені подобається це

псевдомедичне вбрання. Ми заходимо в некомфортно маленьку кімнатку, у якій заледве вміщаються кушетка, стілець і столик.

— А тепер, — каже вона, — вам потрібно зняти свої... — вона робить паузу й дивиться на мої стегна, — ем-м-м, штани та білизну, а тоді лягти на кушетку. Вам потрібно бути оголеною вниз від талії або ж можете скористатися ось цим, — каже вона і кладе на кушетку невеликий пакет. — Загорніться в рушник, а я повернусь за кілька хвилин. Гарзд?

Я киваю. Я не очікувала, що потрібно буде так багато всього робити.

Тільки-но за нею зачинилися двері, я зняла взуття і вилізла зі штанів. А шкарпетки можна залишити? Я подумала, що заради балансу шкарпетки варто зняти. Тоді я знімаю трусики і на мить замислююся над тим, що з ними робити. Мені здається, не варто вішати їх на спинку стільця, щоб усі їх бачили, як я зробила зі штанами. Тому я обережно складаю їх і кладу в сумочку. Почуваючись виставленою напоказ, я беру невеликий пакет, який Кайла залишила на кушетці, і відкриваю його. Я витрушую його вміст і уважно роздивляюся: усередині лежить пара крихітних трусиків, які, за номенклатурою «Маркс енд Спенсер», називаються «танга». Вони зроблені з тієї ж тканини, що й чайні пакетики. Я одягаю їх. Вони замалі, і моя шкіра звисає з кожного боку.

Кушетка дуже висока, я помічаю пластикову сходинку під нею, яка допомагає мені вилізти. Я лягаю. Кушетка застелена рушниками і вкрита зверху тим грубим блакитним папером, яким вкривають поверхні в кабінетах лікарів. Ще один чорний рушник був складений біля моїх ніг, тому я накинула його на себе, щоб вкритися. Чорні рушники мене турбують. Які, цікаво, брудні плями мав приховати цей темний колір? Я дивилася в стелю та рахувала світильники, а потім почала роздивлятися навколо. Попри тьмяне освітлення, я помітила шорсткі відмітини на блідих стінах. Кайла постукала в двері й увійшла, сповнена неприхованої життєрадісності.

— Що ж, — промовила вона, — що ми робимо сьогодні?

— Як і домовлялися — депіляцію зони бікіні.

Вона засміялася:

— Так, вибачте, хотіла запитати, з яким воском будемо працювати?

Я замислилася:

— Звичайним... тим, що отримують зі свічок, — сказала я.

— Яку форму робимо? — коротко запитала вона, а тоді, помітивши мій вираз обличчя, додала: — Ви можете обрати французьку, бразильську чи голлівудську депіляцію, — вона терпляче перераховувала типи процедур, загинаючи пальці.

Я замислилася. Подумки повторила назви, знову й знову, подібну техніку я використовую, розв'язуючи анаграми, чекаючи, доки літери складуться в слова. Французька, бразильська, голлівудська... французька, бразильська, голлівудська...

— Голлівудська, — зрештою кажу я. — Голлі зробила б, і Елеанор зробить.

Вона проігнорувала мою гру слів і підняла рушник.

— О... — сказала вона. — Гара-а-азд...

Вона підійшла до столика, відчинила шухлядку та щось з неї дістала:

— Ще два фунти за стрижку машинкою, — суворо промовила Кайла, дістаючи пару одноразових рукавичок.

Поки машинка дзижчала, я дивилася в стелю. Було зовсім не боляче! А коли вона закінчила, то змела зголене волосся на підлогу великою пухнастою щіточкою. Я відчула, як усередині мене наростає паніка. Я не дивилася на підлогу, коли зайшла сюди. А що, як вона робить це з іншими клієнтами? Що, як їхнє лобкове волосся прилипло до моїх шкарпеток у цяточку? Від цієї думки мене почало злегка нудити.

— Так краще, — сказала вона. — А тепер я робитиму все якомога швидше. І не використовуйте парфумовані лосьйони в цій зоні щонайменше дванадцять годин, гаразд?

Вона розмішала віск у банці, який нагрівався на столику.

— Не турбуйтеся, я не фанатка всяких кремів, Кайло, — сказала я.

Вона витріщилася на мене. Мені здавалося, що працівники індустрії краси мають ідеальні навички спілкування з клієнтами. Насправді, вона була не кращою за моїх колег у службовому відділі.

Вона відсунула паперові трусики з одного боку й попросила мене натягнути шкіру. Після цього дерев'яною лопаткою вона нанесла смугу теплого воску на мій лобок і притисла до нього шматок тканини.

Тримаючи тканину за кінчик, вона одним різким рухом відірвала її від моєї шкіри, після чого я відчула чистий і яскравий біль.

— *Morituro te salutant*,^[2] — прошепотіла я, витираючи сльози. У подібних ситуаціях я завжди кажу цю фразу, і це завжди мене підбадьорює. Я почала підводитися, але Кайла легко вклала мене назад.

— Мені шкода, але тут ще є трохи роботи, — доволі життєрадісно мовила вона.

Біль — це просто. Біль — це те, що мені добре знайоме. Подумки я увійшла в маленьку білу кімнату, кольору хмар на небі. Усередині відчувається аромат чистої бавовни й маленьких кроленят. У кімнаті блідо-рожеве мигдалеве повітря, а ще тут грає мила музика. Сьогодні це «*Top of the World*» гурту «*Carpenters*». У вокалістки дивовижний голос... райський, сповнений любові. Мила, щаслива Карен Карпентер.

Кайла продовжила намащувати й відривати. Вона попросила мене розвести коліна в боки і поставити п'ятки разом.

— Ніби жаб'ячі лапки, — кажу я, але вона не звертає уваги на моє зауваження, занурена в роботу.

Вона видирає волосся з внутрішньої сторони. Я навіть не думала, що це взагалі можливо. Коли вона закінчила, то попросила мене знову лягти рівно і зняла паперові трусики. Вона розподілила гарячий віск на решту волосся і з тріумфом видерла і його.

— Ось і все, — сказала вона, знімаючи рукавички і витираючи чоло тильним боком долоні, — тепер значно краще!

Вона дала мені маленьке дзеркальце, щоб я подивилася на себе.

— Але ж я повністю гола, — мовила я з жахом у голосі.

— Усе правильно, голлівудська депіляція, — сказала вона. — Як ви й хотіли.

Я відчула, як міцно стискаються мої кулаки. Я захитала головою, не вірячи в це. Я прийшла сюди, щоб почати бути нормальною жінкою, натомість виглядаю як мала дитина.

— Кайло, — мовила я, не вірячи в те, що опинилася в такій ситуації, — чоловік, який мені подобається, — нормальний, дорослий чоловік. Йому потрібні стосунки з нормальною, дорослою жінкою. Невже ви вважаєте, що він педофіл? Та як ви посміли?

Вона з жахом витріщилася на мене. З мене досить.

— Вийдіть, будь ласка, щоб я могла одягнутися, — сказала я, відвертаючись до стіни.

Вона вийшла, а я зіскочила з кушетки. Я натягнула штани, втішаючи себе думкою про те, що волосся, безсумнівно, відросте до нашої першої інтимної зустрічі. Виходячи з салону, я не залишила Кайлі чайових.

* * *

Коли я повернулася в офіс, мій комп'ютер усе ще не працював. Я обережно сіла та знову набрала телефон Реймонда зі служби підтримки, але знову почула його безглузде повідомлення. Я вирішила піднятися нагору і знайти його; судячи з його голосу на пошті, він здавався людиною, яка ігноруватиме дзвінки та байдикуватиме. Не встигла я відсунути стільця, щоб підвестися, як до мого столу підійшов чоловік. Він був трохи вищим за мене і мав зелені кросівки, джинси, які погано на ньому сиділи, та футболку, на якій був намальований мультяшний собака, котрий лежав зверху на своїй буді. Футболка сильно натягнулася на великому животі. Він мав світле, жовтувате волосся і коротку стрижку, аби приховати той факт, що воно ставало тоншим і ріділо, а на обличчі проступала світла щетина. Видима шкіра, як обличчя, так і тіла, мала рожеве забарвлення. На думку спало: схожий на порося.

— Гмм, Оліфант? — запитав він.

— Так, Елеанор Оліфант, це я, — відповіла я.

Він перехилився через мій стіл:

— Я Реймонд, з відділу техпідтримки, — назвався він.

Я простягнула йому руку, і він потиснув її, очевидно, дуже неохоче. Зайвий доказ плачевного занепаду сучасних звичок. Я відійшла і дозволила йому сісти за стіл.

— То в чому проблема? — запитав він, дивлячись на екран.

Я все пояснила.

— Окі-докі, — сказав він, голосно клацаючи клавішами.

Я взяла газету «Телеграф» і сказала, що буду в кімнаті для персоналу. У тому, щоб стояти над ним, поки він ремонтує комп'ютер, не було жодного сенсу.

Упорядником кросворду в сьогоднішньому номері був Ельгар, чії підказки завжди були елегантними та зрозумілими. Я гризла ручку зубами, думаючи про слово з дванадцяти літер, коли до кімнати увійшов Реймонд, перервавши мої роздуми. Він поглянув через моє плече.

— Розв'язуєте кросворди? — запитав він. — Ніколи не розумів, у чому сенс цього заняття. Дайте мені хорошу комп'ютерну гру і час. «Call of Duty»...

Я проігнорувала його тупу репліку.

— Ви полагодили мій комп'ютер? — запитала я.

— Так, — задоволено мовив він. — Ви підхопили огидний вірус. Я почистив жорсткий диск і перезапустив мережевий екран. Вам варто проводити сканування системи принаймні раз на тиждень. — Очевидно, він помітив нерозуміння в моїх очах, тому додав: — Ходімо, я покажу.

Ми йшли коридором. Підлога скрипіла під його жахливими кросівками. Він кахикнув.

— То... ви, гмм, ви давно тут працюєте, Елеанор? — запитав він.

— Так, — відповіла я, пришвидшуючи ходу.

Він намагався не відставати, але почав трохи захекуватися.

— Звісно ж, — сказав він, а тоді, прочистивши горло, додав: — Я прийшов сюди кілька тижнів тому. До цього я працював у «Сандерсонс». У центрі. Ви знаєте цю компанію?

— Ні, — відрізала я.

Ми дійшли до мого столу, і я сіла. Він нахилився занадто близько. Від нього линули пахощі печива і трохи сигарет. Неприємно. Він пояснив, що робити, і я виконувала його інструкції, закарбовуючи їх у свою пам'ять. До того часу, поки він закінчив, я вичерпала своє зацікавлення технічними питаннями на день.

— Дякую за допомогу, Реймонде, — ввічливо сказала я.

Реймонд махнув рукою та незграбно випростався. Було складно уявити чоловіка з гіршою військовою виправкою.

— Нема за що, Елеанор. Ще побачимось!

«Дуже сумніваюся», — подумала я, відкриваючи електронну таблицю з рахунками, що мали заборгованість. Він пішов дивною пружною ходою, занадто сильно відштовхуючись п'ятами від підлоги.

Я помітила, що багато непривабливих чоловіків ходять саме так. І я переконана, що кросівки не сприяють гарній ході.

Того вечора музикант був взутий у красиві шкіряні туфлі. Він був високим, елегантним і граційним. Було складно повірити в те, що музикант і Реймонд належали до одного виду. Я засовалася на стільці. Я відчувала пульсуючий біль унизу та свербіння. Можливо, мені потрібно одягнути трусики.

* * *

Я почала готуватися до завершення робочого дня вже о 16:30 і намагалася помітно плескати наприкінці виступу Боба, голосно вигукуючи: «Слухай! Це неперевершено! Браво!», щоб усі мене помітили. Я вийшла з офісу о 16:59 і пішла до торговельного центру настільки швидко, наскільки мені дозволяла моя оновлена безволоса шкіра. Я дійшла до пункту призначення за п'ятнадцять хвилин, дякувати Господу! Птаха в руці — ось про що я думала, враховуючи важливість завдання, тому я просто рушила прямісінько в першу-ліпшу крамницю, яка трапилася на моєму шляху, і піднялася до відділу електронного обладнання.

Молодий чоловік у сірій сорочці і блискучій краватці дивився на гігантський телевізор. Я підійшла до нього та сказала, що хотіла б придбати комп'ютер. Він з острахом поглянув на мене.

— Стаціонарний, ноутбук, планшетний, — заторохтів він. Я уявлення не мала, про що він говорить.

— Я ніколи раніше не купувала комп'ютери, Лайаме, — пояснила я, прочитавши його ім'я на бейджі. — Я дуже недосвідчений користувач сучасними технологіями.

Він відтягнув комір сорочки, ніби намагався звільнити перетиснуте адамове яблуко. Він мав вигляд газелі чи антилопи або однієї з тих нудних коричневих тварин з великими, круглими очима обабіч голови. Тварин, яких зрештою завжди з'їдають леопарди.

Початок видався напруженим.

— Для чого вам комп'ютер? — запитав він, не дивлячись на мене.

— Це вас не стосується, — образилась я.

Здавалося, він от-от заплаче, і мені від цього стало погано. Він був молодим. Я торкнулася його руки, попри те що не люблю дотиків.

— Боюсь, я трохи занепокоєна, тому що мені дуже необхідно бути цього тижня в Мережі, — пояснила я.

Але вираз його обличчя залишався знервованим.

— Лайаме, — повільно мовила я, — мені потрібно придбати комп'ютер, яким я могла б користуватися вдома для того, щоб проводити деякі розшуки в Інтернеті. І надсилати електронні листи. Це все. У вас є щось таке?

Хлопчина поглянув кудись у стелю і замислено промимрив:

— Ноутбук і мобільний доступ до Інтернету?

Заради Господа Бога, навіщо він мене про це запитує? Я кивнула й дала свою кредитку.

Коли я повернулася додому, відчуваючи легке запаморочення від того, скільки грошей щойно витратила, то зрозуміла, що холодильник порожній. Звісно ж, п'ятниця — це день піци «Маргарита», але вперше за весь час я порушила звичний графік. Я згадала, що в шухляді для рушників лежить флаєр, який поклали колись у мою поштову скриньку. Я дістала його та розгладила. Це були безкоштовні купони, термін яких уже давно вийшов. Гадаю, що з того часу ціни піднялися, але, можливо, номер телефону залишився незмінним, і, може, вони все ще продають піцу. Ці старі ціни були сміховинними, і, правду кажучи, я голосно засміялася, коли їх побачила. У «Теско» піца коштувала чверть цієї ціни.

Я вирішила використати його. Так, це було безглузде марнотратство, але чому б ні? Я нагадала собі, що в житті потрібно пробувати щось нове, перевіряти межі й кордони. Чоловік у слухавці сказав, що кур'єр привезе піцу за п'ятнадцять хвилин. Я розчесала волосся, скинула домашні капці, натомість взула робоче взуття. Цікаво, що вони зроблять з чорним перцем? Кур'єр принесе млинок для перцю з собою? Він же не буде розмелювати його на піцу, стоячи на порозі моєї квартири? Я поставила чайник на плиту, якщо раптом йому захочеться чаю. По телефону мені повідомили вартість, і я дістала гроші, поклала їх у конверт і написала «Піца “Пронто”». Я не переймалася адресою. Шкода, що я не поцікавилася, чи потрібно дати кур'єру чайові. Матуся також не зможе мені нічого порадити. Вона не може обирати, що їсти на вечерю.

Недоліком у плані з доставкою піци стало вино. Чоловік у телефоні сказав, що вони не продають його, і, здавалося, засміявся, коли я про це запитала. Дивно: що може бути більш нормальним за піцу з вином? Я не уявляла, чим іще можна запивати піцу. А мені було потрібно щось пити. І, чекаючи на доставку, я переймалася цим питанням.

Зрештою, план із піцою виявився повним розчаруванням. Кур'єр просто тицьнув велику коробку мені в руки та взяв конверт, який він похапцем відкрив прямо переді мною. Я почула, як він пробурмотів: «Хай йому грець» — і зітхнув, коли почав перераховувати монети. Я збирала монети по п'ятдесят пенсів у невелику керамічну мисочку, і мені здалося, що це чудова нагода, щоб їх позбутися. Я поклала трохи більше, але він мені не подякував. Грубо.

Піца виявилася надмірно жирною, а тісто було сирим і не мало смаку. Я відразу вирішила, що більше ніколи не їстиму піцу, привезену кур'єрською службою доставки, і аж ніяк не з музикантом. Якщо колись нам дуже захочеться піци і ми будемо далеко від «Теско», станеться одне з двох: або ми впіймаємо таксі й поїдемо на вечерю в центр міста в милий італійський ресторан, або ж він приготує для нас піцу самотійно. Він замісить тісто, буде розтягувати та розминати його своїми довгими, витонченими пальцями, доки воно не стане достатньо еластичним. Він стоятиме біля плити, тушкуватиме помідори зі свіжими травами, перетворюючи їх на смачний соус, а тоді додасть небагато оливкової олії, щоб надати йому однорідності та лискучості.

Він вдягне свої старі найзручніші джинси, ті, що щільно прилягатимуть до його струнких стегон, а босі ноги відбиватимуть ритм, поки він тихо наспівуватиме щось своїм солодким голосом і розмішуватиме соус. Він почне збирати піцу, покладе на тісто соус і артишоки, а зверху притрусить фенхелем, потім запхає піцу в духовку і прийде до мене, візьме мене за руку і поведе в кухню. Він накриє стіл, поставить вазу з гарденіями в центрі, чайні свічки мерехтітимуть крізь кольорове скло свічників. Він повільно, з приємним легким звуком відкоркує пляшку італійського вина і поставить її на стіл, а тоді висуне стілець, щоб я могла сісти. Але перед цим він притулить мене до себе та поцілує, його руки лежатимуть на моїй талії, він притискатиме мене

так міцно, що я зможу відчутти, як пульсує його кров, як приємно пахне його шкіра і який солодкий у нього подих.

* * *

Я доїдаю огидну піцу і починаю згинати коробку, намагаючись зробити її достатньо малою, аби вона помістилась у смітник. Раптом я згадую про бренд. Мама завжди казала, що бренд допомагає в стресових ситуаціях, тому я купила пляшку кілька років тому, про всяк випадок. Я поставила її у шафку у ванній, там, де зберігаються інші засоби першої необхідності. Я йду перевірити. Пляшка на місці, стоїть за бинтами і манжетами для зап'ястя — бренд «Ремі Мартін», повна і не відкрита. Я відкорковую її і роблю ковток. Не так смачно, як горілка, але й не огидно.

Я непокоїлася через ноутбук, оскільки ще ніколи не налагоджувала новий комп'ютер, але насправді це було не складно. Мобільний Інтернет також виявився доволі зрозумілою штукаю. Я поставила бренд й ноутбук на кухонний стіл, ввела в пошукову стрічку «Гугла» його ім'я і натиснула клавішу «Ентер», а тоді затулила очі руками. Кілька секунд по тому я поглянула на монітор крізь пальці. Система знайшла сотні результатів! Здавалося, що це буде доволі просто, тому я вирішила переглядати по кілька сторінок, зрештою, у мене є всі вихідні, тому поспішати мені нікуди.

Натиснувши на перше посилання, я потрапила на його веб-сторінку, яка була заповнена його знімками та знімками гурту. Я підсунулася ближче до монітора, так що мало не торкнулася до нього носом. Я ні вигадала, ні переоцінила його вроду. Наступне посилання вивело на його акаунт у «Твіттері». Я дозволила собі насолодитися трьома останніми повідомленнями, два з яких були насмішкуватими й дотепними, а третє — невимовно чарівним. У ньому він відкрито захоплювався роботою іншого музиканта. Дуже мило з його боку.

Далі — акаунт в «Інстаграмі». Він запостив майже п'ятдесят знімків. Я клікнула на перший-ліпший знімок — обличчя зблизька, невимушене і спокійне. У нього римський ніс, ідеально рівний, з класичними пропорціями. Його вуха також були ідеальними, потрібного розміру, завитки шкіри і хрящі бездоганно симетричні. Очі

мали горіховий колір, такий природний для нього, як червоний колір — для троянди, а блакитний — для неба.

На сторінці було безліч знімків, і мій мозок змушував мої пальці натискати на клавіші й продовжувати пошук. Я перевірила решту сайтів, які знайшов «Гугл». На «Ютубі» були відео його виступів. Ще я знайшла багато статей і оглядів. А це була лише перша сторінка результатів пошуку. Я читала про нього все, що знаходила, аби дізнатися якомога більше, зрештою, я вмію проводити дослідження та розв'язувати проблеми. І я зовсім не вихваляюся, а стверджую очевидні факти. Знайти про нього якомога більше інформації було правильним рішенням, це розумний підхід, зважаючи на те, що він міг стати коханням усього мого життя. Я взяла бренді, новий записник і загострений олівець, який принесла з офісу. Я сіла на диван, цілком готова складати план дій. Бренді діяв заспокійливо і розслабляв, тому я продовжила його пити.

Коли я прокинулася, на годиннику була третя ночі, а олівець із записником валялись на підлозі. Поволі я пригадала, як почала відволікатися та мріяти, поки бренді проникав усередину. На моїх руках відбилосся чорнило — його ім'я написано десятки разів, вписане в серце, так що на моїй шкірі майже не залишилося чистого місця. У пляшці темніло зовсім трохи бренді, буквально на один ковток. Тому я допила його та пішла спати.

3

Чому він? Чому зараз? У понеділок вранці, чекаючи на автобус до роботи, я намагалася знайти відповіді на ці запитання. Це було непросто. Хто ж може збагнути примхливу долю? Мислителі, значно розумніші за мене, намагались розв'язати цю загадку, але їм так і не вдалося дійти бодай якогось висновку. І ось він, ніби подарунок Небес, — вродливий, елегантний і талановитий. Зі мною все було гаразд, по-своєму, але мені потрібно було, щоб матуся була щасливою, потрібно, щоб вона була спокійною й дала мені спокій. Хлопець (чоловік?) міг би мені в цьому допомогти. Річ не в тому, що мені був хтось потрібен. Як я вже казала раніше, зі мною все було гаразд.

Уважно переглянувши у вихідні численні знімки, я дійшла висновку, що в його очах було щось незабутнє. Мої очі мають

точнісінько такий відтінок, хоча вони геть не такі гарні, ще й без блискучої мідної глибини. Роздивляючись усі ці знімки, я пригадувала одну людину. Це були якісь уривчасті та нерозбірливі спогади, я не могла пригадати обличчя, воно було ніби під льодом чи розмите від диму, непевне. Очі точнісінько як у мене, очі на крихітному обличчі, широко розплющені й вразливі, сповнені сліз.

Дивно, Елеанор. Мене розчарувало те, що я дозволила собі хоч на мить розчулитись. Чимало людей у цьому світі мають такі ж очі, як у мене, — горіхові, зрештою, це науковий факт. За статистикою, деякі з них могли встановити зі мною зоровий контакт під час звичайної соціальної взаємодії.

Та мене непокоїло ще дещо. Усі дослідження вказували на те, що люди прагнуть створити пару з людиною, яка, на їхню думку, така ж приваблива, як і вони. Подібне притягує подібне, це норма.

Я ж не дурила себе ілюзіями. Він мав вигляд на десятку, а я... Я навіть не знаю, скільки балів поставила б собі. Напевно не десять. Звісно, я сподівалася, що він не буде поверховим, що він дивитиметься глибше, але водночас я розуміла, що його професія вимагала відповідної партнерки. Музичний бізнес, індустрія розваг тісно пов'язані з картинкою, тому не можна, щоб його бачили з жінкою, яку всілякі невігласи вважатимуть непривабливою. Я це дуже добре розуміла. І була готова зробити все можливе, щоб мати належний вигляд.

Він запостив кілька нових знімків: два великим планом і два в профіль — лівий і правий. Він був ідеальний з обох боків, і вони були ідентичними — так, музикант не мав поганих сторін. Звісно, визначальною характеристикою вроди була симетрія, це ще один факт, з яким погоджуються всі дослідники. Цікаво, який набір генів створив таке вродливе потомство? Чи є в нього брати чи сестри? Якщо ми колись будемо разом, я б могла з ними познайомитися. Я знаю не багато про батьків чи братів і сестер, у мене було доволі... нетрадиційне самовиховання.

Мені шкода вродливих людей. Врода починає вислизати, як тільки ви її отримуєте, вона невловна. Мабуть, це складно, завжди доводити, що в тобі є щось інше, змушувати людей заглядати під обгортку, бути коханими не через приголомшливе тіло, сяйливі очі чи густе та блискуче волосся, а через особистість.

У більшості професій вік означає підвищення й повагу до досвіду та років. А якщо робота залежить від зовнішності, усе навпаки — і це гнітить. Певно, неприємно відчувати безжальність інших людей, усіх цих насуплених, не таких привабливих людей, які заздять і обурюються твоєю красою. Це вельми несправедливо. Зрештою, вродливі люди не просили, щоб їх такими народжували. Несправедливо не любити когось лише через те, що він привабливіший за тебе, це ніби не любити когось через вади.

Мені байдуже, як люди реагують на моє обличчя, на блідий шрам, що перетинає мою праву щоку від скроні й аж до підборіддя. На мене витріщаються, про мене шепочуться за мою спиною, обертаються в мій бік. Я заспокоювала себе думкою про те, що музикант зрозуміє, бо й сам відчуває на собі чужі погляди, хоча зовсім з іншої причини.

* * *

Сьогодні я відмовляюся від «Телеграфу», натомість беру дещо інше. Я витратила непристойно велику суму на маленьку добірку жіночих журналів, тонких і неяскравих, товстих і глянцевих, усі вони обіцяли дивовижні, прості й ефективні способи змінити життя. Раніше я ніколи не купувала чогось такого, хоча й гортала кілька номерів у лікарняній приймальні та інших громадських установах. Я розчаровано помітила, що в них не було жодного кросворда, хоча один таки містив завдання на «пошук слів з мильних опер», з яким впоралася б навіть семирічна дитина. На ці гроші я могла б купити три пляшки вина чи літр преміальної горілки. Проте, ретельно все обміркувавши, я вирішила, що вони є найбільш надійним і доступним джерелом інформації, що я її потребувала.

Журнали могли порадити, який одяг і взуття носити та як зробити зачіску, яка личитиме саме мені. Вони пояснювали, яку косметику купувати та як її накладати. Завдяки їм я б змогла відповідати всім вимогам, які висувають до жінок. На мене б не витріщалися. Зрештою, кінцева мета полягала в тому, щоб успішно замаскуватися під жінку.

Матуся завжди казала, що я потворна, дивна й бридка. Вона повторювала це, ще відколи я була дитиною, ще до того, як у мене

з'явилися шрами. Тому я охоче зробила б ці зміни. Я була в передчутті. Я була чистою дошкою.

Того вечора вдома я поглянула в дзеркало над раковиною, поки мила понівечені руки. Ось я — Елеанор Оліфант. Довге, пряме, світло-каштанове волосся, аж до талії, бліда шкіра з відбитком пожежі на обличчі, замаленький ніс і завеликі очі. Вуха — неприйнятні. Я маю середній зріст і приблизно середню вагу. Я прагнула бути середньою, непоказною... Останнім часом мені приділяли забагато уваги. Мені хотілося, щоб люди просто проминали мене, тут нема на що дивитися.

Зазвичай я не часто дивлюсь у дзеркало. І то не через мої шрами. А через поєднання генів, яке дивиться на мене з відбиття й засмучує мене. У відбитті я бачу занадто багато рис маминого обличчя. Я не можу розпізнати риси батька, бо я ніколи його не бачила, і, наскільки мені відомо, матуся не має жодного його знімка. Вона майже ніколи про нього не згадує, а вряди-годи, коли він зринає в розмові, вона говорить про нього як про «донора гамет». Яюсь я подивилася значення цього терміна в її скороченому оксфордському словнику (з грецької *γαμέτης* — «чоловік», — можливо, це дослідження за часів юності запалило в мені іскру любові до класики?) і кілька років замислювалася над цим дивним збігом обставин. Навіть у тому ніжному віці я збагнула, що штучне запліднення було антитезою недбалого, спонтанного чи позапланового батьківства, що це найбільш виважене рішення, яке можуть зробити лише жінки, які всерйоз задумали стати матерями і присвятити себе цьому. Зважаючи на докази та власний досвід, я просто не могла повірити в те, що матуся належала до цього типу жінок, що їй так кортіло мати дитину. І, як згодом з'ясувалося, я мала рацію.

Зрештою, я наважилася прямо запитати про обставини мого народження та знайти будь-яку доступну інформацію про міфічного донора сперматозоїдів, мого батька. Як і будь-яка дитина за таких обставин — можливо, ще більше за моїх конкретних обставин, — я почала поволі, але дуже яскраво уявляти характер і зовнішність мого батька. Та матуся лише насміхалася з мене.

— Донор? Я справді це сказала? Люба, це лише метафора, — мовила вона.

Ще одне слово, значення якого мені доведеться глянути в словнику.

— Насправді я піклуюсь про твої почуття. Це було схоже на... обов'язковий внесок, скажімо так. У тій ситуації я не мала вибору. Розумієш, що я намагаюся тобі сказати?

Я сказала, що розумію, але насправді вдавала це.

— Де він живе, матусю? — запитала я, відчуваючи хоробрість. — Який вигляд має, чим займається?

— Я не пам'ятаю, який вигляд він має, — кинула вона зневажливо. — Від нього тхнуло дичиною та плавленим рокфором, якщо це допоможе тобі уявити. — Мабуть, у мене був спантелений вираз обличчя, бо вона нахилилася до мене і вишкірилася: — Це запах гнилої плоті й смердючого, пліснявого сиру, люба.

Вона замовкла, залишаючись незворушною.

— Я не знаю, чи він ще живий, Елеанор, — додала вона. — Якщо він живий, то, мабуть, збагатився сумнівним та неетичним шляхом. А якщо мертвий — а я щиро сподіваюся, що так і є, — тоді він має каратися в зовнішньому кільці сьомого кола пекла, занурений у річку киплячої крові й вогню та мордований кентаврами.

Тоді я зрозуміла, що, мабуть, не варто запитувати, чи зберегла вона хоч якісь його знімки.

4

Був вечір середи. Час для розмови з матусею. І хоч як би мені хотілося її уникнути, зрештою вона завжди додзвонювалася. Я зітхнула й вимкнула радіо, знаючи, що мені доведеться чекати до недільного дайджесту, аби з'ясувати, чи успішно забродив сидр Едді Гранді. Я відчула шалений оптимізм. Що, як мені не розмовляти з нею? Якби ж я могла поговорити іще з кимось!

— Алло! — кажу я, знімаючи слухавку.

— Здоровенькі були, курчатко, це лише я. Хтось пережив ще один день, еге ж?

Я не дуже здивувалася, що одного дня матуся опинилася в спеціалізованому закладі — це, на думку декого, було цілком ймовірно, зважаючи на характер її злочину, — але вона зайшла далеко, значно далі, ніж треба, часом переймаючи акцент і жаргон місця, де вона утримувалася. Я припустила, що це допомагає їй здобувати прихильність інших пацієнтів або, можливо, персоналу. А можливо, це

була розвага. Вона напрочуд добре імітувала різні акценти, зрештою — вона ж дуже обдарована жінка. У цій розмові я змушена була балансувати й бути наготові, як, власне, і під час будь-якої іншої розмови з нею. Вона була грізним супротивником. Можливо, це було безглуздо, але я зробила перший крок.

— Я знаю, що з нашої останньої розмови минув лише тиждень, але мені здається, що ціла вічність, матусю. Я дуже багато працювала і...

Вона перервала мене милим голосом, переходячи на інший акцент, щоб він пасував до мого. Голосом, який я пам'ятаю з дитинства і досі чую в нічних жахіттях.

— Я знаю, що ти намагаєшся сказати, люба, — почала вона. — Слухай, я не можу довго розмовляти. Тому розкажи, як минув твій тиждень, чим ти займалася? — заторохотіла вона.

Я сказала, що ходила на концерт, згадавши й прощальну вечірку на роботі. Більше я нічого не розповідала. Щойно почувши її голос, я відчула цей знайомий, тягучий страх. Я ж так чекала, щоб поділитися з нею новинами, кинути їх до її ніг, ніби собака, що несе до господаря впольовану дичину. А зараз не могла відігнати думку про те, що вона їх підхопить і з нищівним спокоєм просто розірве на дрантя.

— Концерт, звучить дивовижно — я завжди цікавилася музикою. Час від часу нам влаштовують вистави, ну знаєш, коли місцеві починають імпровізований концерт у кімнаті для відпочинку, якщо в них є настрої. Це дійсно... це щось.

Вона зробила паузу, а я почула, як вона на когось бурчить.

— Чорти б тебе забрали, Джоді, я говорю зі своєю дівчинкою і не маю наміру згортати розмову заради такої мимри, як ти. — Настала пауза. — Ні. А тепер стули пельку. — Вона кахикнула. — Вибач, люба, що тобі довелося це почути. Вона звичайна наркоманка — її разом із такими ж друзями впіймали, коли вони крали парфуми в крамниці «Бутс». «Midnight Heat» від Бейонсе, уявляєш? — Вона стишила голос: — Насправді, тут зібрались далеко не злочинні генії, люба, гадаю, професор Моріарті може спочивати спокійно.

Вона засміялася, коктейльна вечірка була в розпалі — радісний, яскравий голос Ноеля Коварда, який насолоджувався захопливою розмовою на терасі, оповитій гліцинією. Я спробувала продовжити розмову.

— То... як у тебе справи, матусю?

— Дивовижно, люба, просто дивовижно. Я займалася рукоділлям — кілька милих леді з добрими намірами вчили нас вишивати подушки. Так люб'язно з їхнього боку приділити нам час, як гадаєш?

Я уявила: матуся з довгою, гострою голкою в руках, і мене обсіпало холодом.

— Але годі про мене, — сказала вона, і її уривчастий тон став іще жорсткішим. — Чим думаєш зайнятися? Які плани на вихідні? Мабуть, підеш на танці? Тебе запросив на побачення якийсь залицяльник?

Її слова були в'їдливими, але я намагалася не звертати на них уваги.

— Зараз я працюю над одним дослідженням, матусю, для проекту.

Її подих пришвидшився.

— Я правильно почула? Яке саме дослідження? Дослідження якоїсь речі чи людини?

Не в змозі стриматись, я усе їй розповіла.

— Людини, матусю.

— Он воно що, отже, це таке собі переслідування, чи як? — прошепотіла вона ледь чутно. — Ну ж бо, розповідай... — наказала вона. — Я уважно слухаю, люба.

— Ще немає що розповідати, матусю, — сказала я, дивлячись на годинник. — Я просто декого побачила... дуже милого... і б хотіла дізнатися трохи більше про... цю людину.

Але мені треба відполірувати і вдосконалити деякі речі, перш ніж я зважуся поділитись із нею цією новою, блискучою коштовністю, перш ніж викладу цю новину на її погодження. А зараз я маю тікати, усе це закінчити, будь ласка.

— Як чарівно! Нетерпляче чекатиму новин щодо твого проекту, Елеанор, — весело мовила вона. — Ти ж знаєш, я хочу, аби ти знайшла собі когось особливого. Когось відповідного. Я думаю про всі наші розмови впродовж усіх цих років, і у мене складається враження, ніби ти щось втрачаєш, ніби у твоєму житті не вистачає чогось дуже важливого. Добре, що ти почала шукати... свою другу половинку. Партнера для злочину, так би мовити, — вона тихо засміялася.

— Я не самотня, матусю, — пробелькотіла я, опираючись. — Мені добре й так. Мені завжди було добре самій.

— Ну, ти не мушиш завжди бути сама, чи не так? — підступно прошепотіла вона. Я відчула, як на моїй потилиці виступив піт і волосся змгло. — Проте запитай себе, чи треба тобі залишатися вночі самій, люба, — сказала вона, усміхаючись. Вона вміє себе веселити, хоча в її компанії більше ніхто не сміється. — Ти ж знаєш, що завжди можеш поговорити зі мною. Про будь-що. Чи будь-кого, — зітхнула вона. — Мені справді подобається з тобою розмовляти, люба... Ти цього не втямиш, звісно, але зв'язок між матір'ю і дитиною... як це краще описати... нерозривний. Ми вдвох пов'язані назавжди, розумієш? У наших жилах тече одна кров. Ти росла в мені, твої зуби, твій язик і навіть шийка матки сформовані з моїх клітин, з моїх генів. Хто знає, які маленькі сюрпризи я залишила зростати в тобі, які коди я запустила. Можливо, рак грудей? Хворобу Альцгеймера? Тобі залишається тільки чекати, щоб дізнатись про це. Ти розвивалася всередині мене впродовж усіх цих місяців, мила і затишна Елеанор. І незважаючи на те, як затято ти заперечуєш цей факт, ти не можеш цього зробити, люба, просто не можеш. Неможливо розірвати такий міцний зв'язок.

— Це може бути як правда, так і ні, матусю, — тихо мовила я. Яка відвага, не знаю, звідки взялася в мене ця мужність. Кров шалено пульсувала в моєму тілі, а руки нестерпно трусилися.

Оскільки я мовчала, вона сказала:

— Гарзд, тоді будемо на зв'язку. Займайся своїм маленьким проектом, а я зателефоную в цей самий час наступного тижня. Домовились? Мені час бігти! Бувай!

І лише коли вона від'єдналася, я помітила, що плачу.

5

Нарешті п'ятниця. Коли я прийшла в офіс, мої колеги вже скупчилися біля чайника, обговорюючи мильні опери. Вони не звертали на мене уваги, я вже давно кинула всі спроби розпочати з ними розмову. Я повісила темно-синю шкіряну куртку на спинку стільця й увімкнула комп'ютер. Уночі я погано спала, бо трохи непокоїлася після розмови з матусею. Перш ніж взятися до роботи, я вирішила заварити чаю, щоб трохи збадьоритися. У мене є власна кружка і ложка, які я з гігієнічних причин тримаю в шухляді свого

столу. Колеги вважають це дивним, принаймні так мене змушує думати їхня реакція, а вони залюбки п'ють з брудного посуду, небало вимитого чиймись руками. Бридко й думати про те, щоб занурити в гарячий напій ложку, яку годину тому облизував і смоктав якийсь незнайомець. Бруд.

Я стала біля раковини, чекаючи, доки закипить чайник, намагаючись не слухати їхніх розмов. Я ще раз промила свій заварник у гарячій воді лише для того, аби переконатися, що він чистий, і поринула в приємні думки, думки про нього. Цікаво, чим він зараз займається? Можливо, пише пісню? Чи іще спить? Цікаво, як виглядає його вродливе обличчя в мить пробудження?

Кнопка чайника клацає, і я наливаю трохи води в заварник, а тоді кладу кілька ложок чаю дарджилінг першого збирання, мої думки сфокусовані на гіпотетичній вроді мого заспаного музиканта. Дитячий сміх моїх колег почав вдиратися в мої думки, і я припустила, що це має стосунок до мого напою. Не скуштувавши нічого кращого, вони охоче занурюють у чашку пакетик неякісного чаю, заливають окропом, а тоді розводять і так слабенький аромат холодним молоком. Проте дивною вважають мене. Але якщо ви маєте намір випити чашку чаю, чому б не зробити все можливе, щоб отримати максимальне задоволення?

Вони продовжують хихотіти, і Джейні починає щось мугикати. Далі марно ховатися, вони вголос сміються. Джейні припинила мугикати і заспівала. Я не могла розпізнати ані мелодії, ані слів. Вона зупинилась від нападу сміху, та й досі дивно задкувала.

— Доброго ранку, Майкле Джексон, — звернувся до мене Біллі.
— Де твоя біла рукавичка?

То ось що їх так насмішило. Неймовірно.

— Це від екземи, — пояснила я, повільно й терпляче вимовляючи слова, ніби тлумачила елементарні речі малим дітям. — У середу ввечері вона загострилась і шкіра на правій руці почервоніла. Я вдягла цю бавовняну рукавичку, щоб інфекція не поширилася.

Сміх миттю затих, зависла тривала пауза. Вони мовчки дивилися одне на одного, нагадуючи мені жуйних тварин, які пасуться в полі.

Я нечасто спілкувалася з колегами в такій неформальній, товариській обстановці, щоб зупинитися й вирішити, чи варто показувати себе з кращого боку. Бернадетта мала зв'язок з об'єктом мого захоплення. Безперечно, аби зібрати корисну додаткову

інформацію про нього, мені знадобляться кілька вдалих моментів. Я не думала, що зможу сформувати тривалу взаємодію з нею — у неї був напрочуд гучний і різкий голос, і сміялася вона, ніби мавпа-ревун, — але, певна річ, це вартувало кількох хвилин мого часу. Я розмішувала чай за годинниковою стрілкою й подумки готувалася до першого етапу моїх маневрів.

— Тобі сподобалася решта того концерту, Біллі? — запитала я. Він здивовано поглянув на мене і відповів тільки після паузи.

— Так, було непогано, — відказав він. Чіткіше, ніж будь-коли. Це буде складне завдання.

— А інші вокалісти були такими ж, як... — я замовкла і вдала, ніби пригадую: — ...як Джонні Ломонд?

— Вони теж нічого, — знизав він плечима.

Яка прониклива, яка чітка описова проза! Бернадетта запищала, як я і думала, не в змозі опиратися нагоді привернути до себе увагу будь-яким способом.

— Я його знаю, Джонні Ломонда, — гордо сказала вона. — Колись у школі він товаришував з моїм братом.

— Справді? — запитала я, уже не вперше вдаючи цікавість. — Що то була за школа?

Вона вимовила назву закладу так, ніби я мала знати про це місце. Я намагалася здаватися враженою.

— А вони досі товаришують? — запитала я, знову розмішуючи чай.

— Не зовсім, — відповіла вона. — Він прийшов на весілля Пола, але, мабуть, після цього якось віддалився. Знаєш, як це, коли в тебе дружина і діти, ти поступово втрачаєш зв'язок зі своїми друзями-холостяками. Хіба не так? З часом між вами залишається все менше спільного...

Я нічого не знала про ситуацію, яку вона змальовувала, і ніколи не переживала нічого подібного, але кивала так, ніби розумію, про що йдеться. Тим часом у моїй голові крутилася одна й та сама фраза: «Він самотній, він самотній, він самотній».

Я поставила чашку на свій стіл. Їхній сміх перейшов на приглушений шепіт. Мене ніколи не перестануть дивувати речі, які здаються їм цікавими, кумедними чи незвичними. Можу лише припустити, що їхні життя дуже обмежені.

Секретарка Джейні заручилася зі своїм останнім неандертальцем, і з цієї нагоди в обід для неї готували подарунки. Я додала до загальної суми сімдесят вісім пенсів. У моєму гаманці були лише мідяки та п'ятифунтова банкнота, і я напевне не мала наміру класти в спільний конверт надмірну суму, аби купити якусь дурничку людині, якої я майже не знаю. За роки моєї роботи я пожертвувала сотні фунтів на прощальні подарунки, подарунки з нагоди народження дітей та на дні народження дорослих, і що я отримала натомість? Мій власний день народження залишився поза увагою.

Хто б не купував подарунок на заручини, це завжди набір келихів для вина і карафка до них. Такі речі геть непотрібні, якщо ти п'єш горілку — я от беру для цього улюблений кухлик. Я купила його в благодійній крамниці кілька років тому, на ньому зображено повновиде чоловіче обличчя. Він одягнений у коричневу шкіряну куртку. Угорі кухлика химерним жовтим шрифтом написано: «Топ Гір». Я не намагаюся зрозуміти його суть. Кухлик вміщує ідеальну кількість горілки, і завдяки цьому не треба часто доливати.

Джейні планувала короткі заручини, вона всміхалася як дурепа, а це означало, звісно, що невдовзі з'явиться неминуча колекція весільних подарунків. З усіх обов'язкових фінансових внесків цей непокоїть мене найбільше. Двоє людей вештаються по крамниці «Джон Льюїс», обираючи для себе гарненькі речі, а потім змушують інших людей за них платити. Безсоромне нахабство. Вони обирають тарілки, миски й столове приладдя. А чим вони в той час зазвичай займаються? Закидають руками до рота їжу прямо з упаковки. Не втямлю, чому акт юридичного оформлення людських стосунків змушує друзів, родичів та колег заповнювати кухонні полиці молодят?

Насправді я ніколи не була на церемонії одруження. Кілька років тому Лоретта запросила мене на вечірній прийом разом з іншими працівниками компанії. Усе відбувалося в жахливому готелі біля аеропорту, і, щоб туди доїхати, ми замовили мікроавтобус, за який я також скинулася, не враховуючи витрат на дорогу з дому і назад. Мене шокувало те, що гості були змушені весь вечір купувати собі напої. Розваги поза сферою моїх інтересів, і я це визнаю, але, безперечно,

якщо ви влаштуєте вечірку, хіба не ви відповідальні за те, щоб ваші гості отримали алкоголь? Це ж основний принцип гостинності, у всіх суспільствах і культурах, і так ведеться ще відтоді, як люди навчилися писати. Тоді я пила воду з-під крана — я не часто вживаю алкоголь на публіці. Я можу ним по-справжньому насолоджуватися лише наодинці вдома. Пізніше того ж вечора вони додумалися подати чай і каву, і то безкоштовно, а до чаю — бридке солоне печиво і, що дивно, шматки різдвяного кексу. Вечірка тривала години, і жахливі люди жахливо танцювали під жахливу музику. Я сиділа сама, і ніхто не запрошував мене потанцювати, і це мене цілком влаштовувало.

Інші гості непогано розважалися, принаймні як на мене. Вони дригалися на танцмайданчику, розпашілі та п'яні. Їхнє взуття здавалося незручним, і вони викрикували слова пісень в обличчя одне одного. Більше ніколи не піду на подібний захід. Воно того не варте, це лише чашка чаю і шматочок кексу. Утім, вечір не був остаточно зіпсований, бо я поцупила майже десяток сосисок у тісті, загорнула в серветки та вкинула до сумочки, на потім. На жаль, вони були як гума — геть не такі чудові, як у завжди надійних «Грегс».

* * *

Коли закінчилося похмуре обдаровування на заручини, я застібнула шкіряну куртку та вимкнула комп'ютер, втішаючи себе думкою про те, що скоро я увімкну ноутбук удома. Можливо, у Мережі я знайду корисні відомості про його шкільні роки, зважаючи на крихти нової інформації, яку я нещодавно витягнула з Бернадетти. Було б чудово, якби вдалося знайти знімок із класом! Цікаво, який він був у юності, завжди був таким красунчиком чи перетворився на казкового метелика згодом? Закладаюся, що він такий від народження. Можливо, я відкопаю перелік нагород, які він здобув! Це напевно буде музика, можливо, англійська — зрештою, він пише такі дивовижні тексти. Так чи інакше, я вважала його переможцем.

Я намагалася спланувати вихід із офісу так, щоб ні з ким не спілкуватися дорогою. Люди завжди ставлять напрочуд багато запитань: «Які плани на вечір?», «Які плани на вихідні?», «Уже вирішила, куди поїдеш на свята?» Я й гадки не маю, чому людей так

цікавить мій графік. Я ідеально розрахувала час і вже досягла порогу, тримаючи сумочку в руках, аж раптом збагнула, що хтось відчинив двері й притримав їх для мене. Я обернулася.

— Усе гаразд, Елеанор? — запитав чоловік, терпляче усміхаючись, поки я намагалася дістати рукавички з рукава. Хоч за цієї температури вони геть непотрібні, я брала їх із собою на випадок непередбачуваних змін погоди о цій порі року.

— Так, — відповіла я, не забуваючи про манери, і пробурмотіла: — Дякую, Реймонде.

— Не зважай.

Ми прямували в одному напрямку, і це мене дуже дратувало.

— Куди йдеш? — запитав він.

Я неухважно кивнула в напрямку пагорба.

— Я також, — сказав він.

Я нахилилася і вдала, ніби застібаю липучку на взутті. Я намагалася робити це якомога повільніше, сподіваючись, що він зрозуміє натяк. Зрештою, коли я випросталася, він досі стояв поряд з опущеними руками. Я помітила, що він одягнений у напівпальто. Напівпальто! Хіба це не одяг для дітей чи ведмедиків? Ми почали разом спускатися з пагорба, і він дістав пачку цигарок, пропонуючи мені одну. Я відсунула пачку.

— Це огидно, — сказала я.

Але, незважаючи на це, він підпалив цигарку.

— Вибач, — пробурмотів він. — Огидна звичка, я знаю.

— Так і є, — наголосила я. — Так ти помреш значно раніше відведеного тобі терміну, можливо, від раку чи серцевого захворювання. Звісно, якийсь час ти не помічатимеш впливу на серце чи легені, але неодмінно зауважиш зміни в ротовій порожнині — у тебе розвинеться захворювання ясен, почнуть випадати зуби, а ще в тебе вже зараз властивий курцям тьмяний колір шкіри й передчасні зморшки. Ти ж знаєш, що хімічний склад сигарет включає ціанід та аміак? Невже ти справді хочеш добровільно ковтати ці токсичні речовини?

— Як для людини, котра не палить, ти знаєш надто багато про цигарки, — сказав він, видихаючи шкідливу хмару канцерогенів крізь тонкі губи.

— Колись я замислювалася над тим, щоб почати курити, — зізналась я, — але ретельно дослідила це питання й зрозуміла, що куріння є недоцільним і шкідливим. Крім того, воно ще й непривабливе з фінансової точки зору, — відповіла я.

— Еге ж, — кивнув він, — на цигарки витрачається сила-силенна грошей. — На мить запала тиша, а тоді він запитав: — Куди тобі, Елеанор?

Я обмірковувала, як краще відповісти на це запитання. Я поспішала додому на захопливе рандеву. Ця вельми незвична подія — зустріч з відвідувачем у моєму домі — означала, що мені час завершувати цю нудну, незаплановану взаємодію. Тому мені треба обрати будь-який маршрут, яким би не пішов Реймонд. Але який? Ми якраз проминали приймальню ортопеда, і мені спала на думку геніальна ідея.

— У мене запланована зустріч он там, — сказала я, вказуючи на вивіску ортопеда. Він поглянув на мене. — Мозолі, — імпровізувала я.

Він поглянув на моє взуття.

— Шкода це чути, Елеанор, — мовив він. — У моєї мами щось подібне, вона має серйозні проблеми з ногами.

Чекаючи, доки на перехресті спалахне зелений, він нарешті замовк. Я спостерігала за старим, що шкандибав, похитуючись, на протилежному боці вулиці. Невеликий на зріст, кремезний, він привернув мою увагу помідорним кольором свого светра, який вибивався з типових для пенсіонерів сірих та пастельних відтінків. Ніби у сповільненій зйомці, старий почав похитуватися, невпевнено перебираючи ногами, він розгойдувався з напханими сумками, від чого нагадував живий маятник.

— Напився серед білого дня, — ледь чутно мовила я, більше собі, ніж Реймонду.

Він відкрив рота, аби відповісти, аж раптом старий нарешті гепнувся навзаки і заляк. Вміст його сумки вивалився на землю, і я помітила, що він купив карамельні батончики та величезну упаковку сосисок.

— Чорт, — сказав Реймонд, нестримно натискаючи кнопку світлофора.

— Не звертай уваги, — мовила я, — він нетверезий. З ним усе буде добре.

Реймонд витріщився на мене.

— Він крихкий старий чоловік, Елеанор. І добряче торохнувся головою об хідник, — сказав він.

Я почувалася ніяково. Навіть п'яниці заслуговують на допомогу, мені так здається, хоча їм варто напиватися вдома, як це роблю я, тоді вони б не завдавали іншим жодних проблем. Хоча не всі такі розумні й виважені, як я.

Нарешті загорілося зелене, і Реймонд побіг через дорогу, кинувши цигарку в канаву. «Не обов'язково кидати сміття на вулиці», — подумала я, повільно плетучись слідом. Коли я перейшла на інший бік вулиці, Реймонд уже упав навколішки біля старого, намацуючи пульс на його шиї. Він голосно та повільно молів якись дурниці на кшталт: «Агов, чоловіче, як справи?» і «Ви чуєте мене, містере?» Старий не відповідав. Я нахилилася над ним і набрала повітря.

— Насправді він не п'яний, — сказала я. — Ти б відчув, якби він напився до такого стану, щоб упасти й знепритомніти.

Реймонд почав розстібати верхні гудзики на сорочці старого.

— Викликай «швидку», Елеанор, — тихо промовив він.

— У мене немає мобільного, — відповіла я, — хоча я визнаю їх ефективність.

Реймонд запхав руку в кишеню свого пальта і дістав свій телефон.

— Хутчіш, — попросив він, — старий уже холоне.

Я почала набирати 999, аж раптом спогади боляче врізалися в мою свідомість. Я збагнула, що не можу зробити цього знову, я просто не можу спокійно слухати голос, котрий говорить: «Якою послугою хочете скористатися, абоненте?», і далі гудки. Я торкнулася своїх шрамів, а тоді віддала телефон Реймонду.

— Зроби це ти, — запропонувала я. — Я побуду з цим чоловіком.

Реймонд тихо вилаявся і піднявся.

— Продовжуй говорити до нього і в жодному разі не воруши його.

Я зняла куртку і відкрила нею чоловіка.

— Привіт, — почала я, — мене звати Елеанор Оліфант. — Реймонд сказав, щоб я говорила з чоловіком. — Який милий светр, — продовжувала я. — Нечасто побачиш кольорові вовняні речі. На вашу думку, він яскраво-червоний? Чи, краще сказати, гранатово-червоний? Мені так більше подобається. Але я б такий відтінок не одягнула. Проте, незважаючи ні на що, мені здається, що вам він дуже пасує.

Сиве волосся і червоний одяг — ніби Дід Мороз. Цей светр був подарунком? Виглядає ніби подарунок, дуже м'який і дорогий. Це занадто хороша річ, щоб купувати її для себе самотійно. Хоча, можливо, ви купуєте хороші речі для себе — деякі люди так роблять, я це знаю напевно. Деякі люди тільки й займаються тим, що беруть для себе все найкраще. Майте на увазі, поглянувши на решту вашого одягу та вміст сумки, мені здалося, що ви навряд чи належите до людей такого типу.

Я зібралася з силами та зробила три глибокі вдихи, а тоді повільно, дуже повільно поклала свою руку на його. Я обережно тримала її так довго, скільки могла це витримати.

— Містер Гіббонс викликає «швидку», — сказала я, — тому не турбуйтеся, вам не доведеться довго лежати посеред вулиці. Не хвилюйтеся, у цій країні медична допомога абсолютно безкоштовна, а стандарти її надання вважаються одними з найкращих у всьому світі. Ви щасливчик. Вочевидь, вам не хотілося б падати і битися головою, скажімо, у Південному Судані, з огляду на його поточну політичну та економічну ситуацію. Але тут, у Глазго... гаразд, вам пощастило, якщо ви розпізнали в цьому жарт.

Реймонд закінчив розмовляти і від'єднався.

— Як він, Елеанор? — запитав. — Опритомнів?

— Ні, — сказала я, — але я постійно з ним говорила, як ти і просив.

Реймонд узяв чоловіка за другу руку.

— Бідолашний старий.

Я кивнула. Дивно, але я відчула емоцію, яку могла б охарактеризувати як тривогу чи занепокоєння з приводу цього літнього незнайомця. Я сіла на землю, і мої сідниці зіткнулися з чимсь великим і вигнутим. Коли я обернулася, щоб поглянути на це, то помітила величезну пластикову пляшку газованої води «Ірн-Бру». Я підвелася та потягнулася, а тоді почала збирати розкидані покупки і складати їх назад у сумки. Одна з них порвалася, тому я дістала з сумочки свою улюблену торбу для покупок від «Теско» з написом: «Сумка для життя» та левами. Я спакувала продукти і поклала сумки біля ніг чоловіка. Реймонд усміхнувся.

Ми почули сирени, і Реймонд подав мені куртку. До нас під'їхала «швидка», і двоє чоловіків вийшли з неї. Вони розмовляли, і я

здивувалася з того, наскільки пролетарською здавалася їхня розмова. Я думала, вони більше нагадуватимуть лікарів.

— Гаразд, — сказав старший з них, — що в нас тут? Старий впав, так?

Реймонд почав вводити його в курс справи, а я тим часом спостерігала за іншим. Він нахилився над старим, вимірюючи його пульс, а тоді почав світити маленьким ліхтариком в очі і злегка постукувати тіло, щоб викликати реакцію. Після цього він повернувся до свого колеги.

— Потрібно їхати, — повідомив він.

Вони розклали ноші і швидко, але водночас обережно поклали чоловіка на них і закріпили ременями. Молодший парамедик укрив чоловіка червоною ковдрою.

— Його светр такого ж кольору, — сказала я, але вони не звернули на мене жодної уваги.

— Ви їдете з ним? — запитав старший медик. — Майте на увазі, місце позаду є лише для однієї людини.

Ми з Реймондом перезирнулися. Я поглянула на годинник. За півгодини мала відбутися зустріч в оселі Оліфант.

— Я поїду, Елеанор, — сказав Реймонд. — Ти ж не хочеш пропустити прийом у лікаря.

Я кивнула, і Реймонд заліз у машину «швидкої» за парамедиками, які під'єднували крапельниці та монітори. Я взяла сумки з покупками і підняла їх досить високо, щоб передати Реймонду.

— Слушайте, — трохи роздратовано мовив парамедик, — це не вантажівка супермаркету, ми не доставляємо покупки.

Реймонд розмовляв по телефону, очевидно, зі своєю мамою, повідомляючи, що він спізниться, а тоді швидко поклав слухавку.

— Елеанор, — попросив він, — зателефонуй мені трохи пізніше і, будь ласка, привези його речі в лікарню.

Я обмірковувала його слова, киваючи та спостерігаючи, як він запхав руку в кишеню та дістав кулькову ручку, а тоді вхопив мою руку. Мені від шоку перехопило подих, і я сховала її за спину.

— Я хочу записати тобі номер свого телефону, — терпляче промовив він.

Я дістала невеликий записник із сумочки і передала йому, а він повернув його з номером, записаним синім чорнилом. Його ім'я було

годі розібрати, а цифри були кострубаті, ніби їх писала дитина.

— Зачекай годину-дві, — сказав він. — Ти якраз встигнеш дати лад своїм мозолям.

Я ледь встигла переступити поріг квартири і скинути верхній одяг, як пролунав дзвінок у двері, на десять хвилин раніше, ніж я очікувала. Напевно, намагаються мене впіймати. Коли я відчинила двері, поволі, не знімаючи ланцюга, то побачила в щпарину зовсім не ту людину, на яку я сьогодні чекала. І ця жінка, ким би вона не була, не посміхалася.

— Елеанор Оліфант? Джун Муллен, соціальна служба, — назвалася вона й увійшла б, якби не ланцюжок.

— Я очікувала побачити Хезер, — сказала я, роззираючись на всі боки.

— Боюся, Хезер пішла в тривалу відпустку, і ми гадки не маємо, коли вона повернеться. Я займаюся її справами.

Я попросила її показати посвідчення — не можна бути занадто обережною. Зітхнувши, вона почала шукати його в сумочці. Висока, охайна, вона була вдягнена в чорний брючний костюм і білу сорочку. Коли вона нахилила голову, я помітила білу смужку шкіри в проділі її блискучої чорнявої зачіски боб. Зрештою вона випросталася і дістала перепустку з величезним логотипом ради і крихітним фото. Я ретельно її вивчила, поглянувши спершу на фото, а потім на її обличчя, і так кілька разів. Це був не найкрасивіший знімок, але я її в цьому не звинувачувала. Я також не надто фотогенічна. У реальному житті вона була десь мого віку, з гладенькою шкірою без зморщок та яскраво-червоною помадою на губах.

— Ви не схожі на соціального працівника, — промовила я.

Вона поглянула на мене, але нічого не сказала. Тільки не це знову! На кожному кроці впродовж життя мені з тривожною частотою зустрічаються люди з нерозвиненими соціальними навичками. Чому мізантропів так приваблює робота, де повсякчас треба спілкуватися з людьми? Це справжній парадокс. Я вирішила повернутися до цього питання пізніше, а поки зняла ланцюжок з дверей і запросила її всередину. Я провела її у вітальню, слухаючи, як цокотять її високі підбори. Вона запитала, чи можна їй швидко оглянути квартиру, і я, звісно ж, чекала цього. Хезер також це робила, гадаю, це частина їхньої роботи — перевіряти, щоб упевнитися, що я не зберігаю власну сечу в пляшках з-під вина та не краду сорок і не зашиваю їх у

наволочки. Коли ми перейшли в кухню, вона стримано похвалила мене за інтер'єр.

Я спробувала побачити свою оселю очима відвідувача. Я знаю, що мені дуже пощастило, що я маю змогу тут жити, тому що сьогодні соціального житла в цьому районі практично немає. Можливо, за інших обставин я б не змогла дозволити собі таке місце і вже точно не на мізерну зарплатню від Боба. Соціальна служба допомогла мені сюди переїхати після того, як влітку я мала залишити свій останній притулок, якраз перед початком навчання в університеті. Мені щойно виповнилося сімнадцять. На той час соціально незахищеній молодій людині, яка виросла під опікою соціальних служб, виділяли муніципальну квартиру неподалік від місця навчання, і це не було надто великою проблемою. Лише уявіть.

Пригадую, що на оздоблення квартири мені знадобився якийсь час, і влітку після завершення навчання я нарешті змогла пофарбувати стіни. Я купила емульсійну фарбу і щітки після того, як отримала готівку за чеком, який одержала на пошті від університету, разом із дипломом. Виявилось, я виграла невеликий грант, заснований на честь якогось давно померлого класика, за найкращі фінали п'єс за мотивами «Георгіків» Вергілія. Звісно, я навчалася заочно, адже мені здавалося безглуздим грати на сцені без глядачів і аплодисментів. Відтоді інтер'єр у квартирі не змінювався.

Намагаючись бути об'єктивною, можу сказати, що інтер'єр був зношеним. Матуся завжди казала, що одержимість затишком є нудотно-міщанською, і навіть гірше, адже сіра маса захоплюється хендмейдом. Мені страшно думати про ідеї, які я могла перейняти у своєї матері.

Меблі мені дала благодійна організація, яка допомагала соціально незахищеній молоді і колишнім злочинцям, коли вони вселялися в нове житло. Ті речі не пасували одна одній, але я була безмежно вдячна за них тоді й продовжую бути вдячною зараз.

Усе справно працювало й було доволі практичним, тому я навіть не думала про заміну. Я не часто прибирала у своєму помешканні, тому, мені здається, інші могли думати, що воно дещо занедбане. Утім, мене все влаштовувало. Зрештою, я була єдиною людиною, яка тут їла, милася, засинала й прокидалася.

Ця Джун Муллен стала першим відвідувачем з листопада минулого року. Візити соціальних працівників відбувалися зазвичай раз на півроку. Цього календарного року вона — перша. Людина, яка знімає покази лічильника, ще не приходила, хоча, мушу зізнатися, мені більше до вподоби, коли вони залишають картку і я можу зателефонувати та продиктувати їм цифри. Мені до вподоби кол-центри, завжди цікаво слухати різні акценти й трохи дізнатися про співрозмовника. А найкраще починається тоді, коли вони запитують: «Чим я можу ще вам допомогти, Елеанор?», і я тоді можу відповісти: «Ні, дякую, ви цілком розв'язали мою проблему». А ще мені завжди приємно чути, як інші називають мене на ім'я.

Окрім соціальної служби та працівників комунальних підприємств, до мене іноді навідуються віряни, щоб поцікавитись, чи не хотіла б я впустити Ісуса у своє життя. Я з'ясувала, що їм зазвичай не подобається обговорювати концепцію прозелітизму, і мене це дуже розчаровує. Минулого року до мене завітав чоловік, який розносив каталоги одного великого магазину, що виявився справді цікавим. Я досі шкодую, що не придбала пастку для павуків, яка насправді була доволі чудовим винаходом.

Коли ми повернулися до вітальні, Джун Муллен відмовилася від чашки чаю. Ми сіли на диван, і вона дістала зі свого портфеля теку з моєю справою, доволі пухку та міцно обгорнуту еластичною стрічкою. У верхньому правому кутку невідома рука написала маркером: «ОЛІФАНТ, ЕЛЕАНОР» і дату мого народження — липень 1987 року. Потерта й обшарпана тека з буйволячої шкіри скидалася на артефакт.

— У Хезер жахливий почерк, — пробурмотіла Джун, проводячи нафарбованим нігтем по першому документу зі стосика. Вона говорила тихо, скоріше до себе, ніж до мене. — Огляд щопівроку... безперервна інтеграція в суспільство... раннє виявлення потреб у додатковій підтримці...

Вона продовжувала читати, та раптом вираз її обличчя змінився, вона подивилася на мене з сумішшю жаху, занепокоєння та жалю. Певно, вона дісталася згадки про мою матусю. Я уважно поглянула на неї, змусивши її збентежено відвести погляд. Вона набрала повітря в легені й, скинувши оком на папери, гучно видихнула та підняла на мене очі.

— Не можу навіть уявити, — сказала вона голосом, що викривав її почуття, — мабуть, ви... мабуть, вам її дуже не вистачає.

— Матусі? — запитала я. — Навряд.

— Ні, я хотіла сказати... — вона замовкла, зніяковіла, засмучена, збентежена. О, я знала цей вираз обличчя — це була свята трійця виразу Оліфант. Я знизала плечима, гадки не маючи, про що йдеться.

Запала болісна тиша. Здавалося, минуло кілька днів, перш ніж Джун Муллен закрила теку на колінах і посміхнулася до мене.

— Отже, Елеанор, як у вас справи від останнього візиту Хезер?

— Ну, я не відчуваю потреби в додатковій підтримці, я цілком інтегрувалася в суспільство.

— На роботі все гаразд? — Вона злегка усміхнулася. — Бачу, ви... — Джун глянула в записи, — працюєте в офісі?

— З роботою все гаразд, — відповіла я. — Усе гаразд.

— А вдома як справи? — запитала вона, роздивляючись кімнату.

Її погляд зупинився на чималому зеленому пуфі у формі жаби, що дістався мені від благодійників, коли я переїхала вперше. Я дуже любила цю жабу, її витрішкуваті очі та гігантський рожевий язик. Одного вечора, п'ючи горілку, я намалювала на ньому велику кімнатну муху, *Musca domestica*, вкраденим фломастером.

У мене немає художнього хисту, але, на мою скромну думку, це було непогане відтворення реального об'єкта. Я відчувала, що це допомогло мені прийняти у власність пожертвовані речі, створивши щось нове з чогось вживаного. А ще ця жаба мала зголоднілий вигляд. Джун Муллен прикипіла до неї очима.

— Тут усе гаразд, Джун, — повторила я. — Усі рахунки сплачено, з сусідами щирі стосунки. Мені тут цілком комфортно.

Вона знову погортала досьє та зітхнула. Я знала, про що їй кортить спитати, зі зміни її тону — страх і невпевненість завжди передували цій темі.

— Ви досі не хочете нічого знати про той випадок і про вашу маму, я правильно розумію? — запитала вона, цього разу без посмішки.

— Так, правильно, — сказала я. — У цьому немає потреби — я розмовляю з нею раз на тиждень, у середу ввечері, чітко, як за годинником.

— Дійсно? І досі?.. Цікаво... А ви хочете... підтримувати це спілкування?

— А чому б ні? — мовила я з недовірою. Господи, де ж соціальна служба відкопує таких працівників?

Вона зумисне довго мовчала, та, хоча я добре знала цей трюк, однаково не втрималась, щоб зрештою не заповнити тишу.

— Гадаю, матусі сподобається, якщо я спробую дізнатися більше про... той випадок... але я не маю наміру цього робити.

— Розумію, — кивнула вона. — Ну, те, як багато вам хочеться дізнатися про той випадок, цілком залежить від вас. Хіба ні? Судді залишили це на ваш розсуд.

— Так, — підтвердила я, — саме це вони й сказали.

Джун пильніше глянула на мене, як чимало людей до неї, вишуковуючи бодай найменшу схожість з матусею, відчуваючи дивний захват від того, що перебуває поряд кровної родички жінки, яку газети й досі, багато років по тому, називають «милим обличчям зла». Я спостерігала, як її погляд ковзав моїми шрамами. Її щелепа відвисла, і стало зрозуміло, що костюм і стрижка боб — лише невдале маскування ошелешеної селючки.

— Якщо хочете, я можу пошукати фото, — запропонувала я.

Двічі змигнувши, вона почервоніла, а тоді почала порпатися з паперами, які ніяк не лягали в охайний стосик. Один аркуш, упавши на підлогу, залетів під журнальний столик. Вона того не помітила, і я замислилася, чи варто їй про це сказати. Зрештою, там було написано про мене, тому формально документ мій. Я поверну його під час наступного візиту, неодмінно, я ж не злодійка. Я уявила голос матусі, яка нашіптувала мені, що я маю на це повне право, що соціальні працівники полюбляють втручатися в чужі справи, що вони ліберали, які вічно пхають усюди свого носа. Джун Муллен обгорнула папку еластичною стрічкою, і момент, коли можна було сказати про аркуш, минув.

— Я... чи є ще щось, що б вам хотілося обговорити зі мною сьогодні? — запитала вона.

— Ні, дякую, — я посміхнулася так широко, як тільки могла. Вона мала засмучений, навіть трохи наляканий вигляд. Я почувалася розчарованою, бо хотіла бути приємною і товариською.

— Наразі в нас усе, Елеанор. Поки що дам вам спокій, — сказала вона. Пхаючи документи в портфель, вона продовжувала говорити, спокійним і буденним тоном: — Є плани на вихідні?

— Хочу провідати одну людину в лікарні.

— Дуже люб'язно. Візити завжди підбадьорюють пацієнтів, чи не так?

— Хіба? Не знала. Раніше я нікого не провідувала в лікарні.

— Звісно, ви ж самі провели багато часу в лікарняних стінах.

Я витріщилася на неї. Дисбаланс у масштабах наших знань одне про одного був вочевидь несправедливим. Соціальним працівникам варто було б розповідати новим клієнтам про себе, аби виправити цю прикрість. Зрештою, вона мала необмежений доступ до цієї пухкої коричневої теки, чималої книги про Елеанор, у якій зберігалася інформація за два десятки років мого життя. А я знала лише її ім'я та її працедавця.

— Якщо ви знаєте про мою ситуацію, то маєте пам'ятати, що за тих обставин єдиними відвідувачами, яких до мене пускали, були поліція та мої законні представники, — сказала я.

Вона зиркнула на мене. Я пригадала клоунські голови на ярмарку із роззявленими ротами, куди намагалися потрапити м'ячиком для пінг-понгу, щоб виграти золоту рибку. Я відчинила двері, спостерігаючи, як Джун кілька разів скинула оком гігантську оновлену жабу.

— Тоді побачимося за півроку, Елеанор, — неохоче попрощалася вона. — Щастя.

Я зачинила за нею двері з надмірною обережністю.

* * *

Мені здалося дивним, що Джун не зауважила Поллі. Смішно, але я мало не образилася за Поллі. Вона стояла в кутку під час нашої розмови і, безперечно, привертала до себе увагу. Мою прекрасну Поллі, яку прозаїчно називали рослиною-папугою, рослиною-какаду з Конго, але я завжди величала її славетною латинською назвою — *Impatiens niamniamensis*. Я часто промовляла її вголос: *niamniamensis*. Це схоже на поцілунки, вимовляючи звук «м», ви стискаєте губи,

перекочуючись на інший приголосний, потім язик занурюється у звук «н» і переходить у «с». Предки Поллі походять з Африки. Як, власне, і всі ми. Вона єдина константа мого дитинства, єдина жива істота, котрій вдалося вижити. Вона була подарунком на мій день народження, але, як не дивно, я не можу пригадати, хто саме мені її подарував. Зрештою, я ніколи не була дівчиною, яку часто обдаровували.

Вона переїхала зі мною з моєї дитячої кімнати, вижила в прийомних батьків і в дитячих будинках, і, як і я, вона досі жива. Я доглядала за нею, плекала її, пересаджувала, коли вона випадково падала. Їй подобається сонячне світло та рясне поливання. Але загалом вона потребує мінімального догляду й уваги і сама здатна себе забезпечувати. Іноді я розмовляю з нею, і мені не соромно в цьому зізнатися.

Коли тиша і самотність починають стискатися навколо мене, прошиваючи мене, наче бурульки, мені конче потрібно говорити вголос, хоча б для того, щоб переконатися, що я ще жива.

Філософське питання: чи можна почути звук дерева, яке падає в лісі, якщо поряд нікого немає? І якщо геть самотня жінка час від часу розмовляє з кімнатною рослиною, то чи можна вважати, що вона божевільна? Я впевнена, що абсолютно нормально подеколи говорити з собою. Я ж не очікую почути відповідь. Зрештою, я розумію, що Поллі — це лише кімнатна рослина.

Я полила її, а потім перейшла до інших домашніх справ, думаючи про момент, коли ввімкну свій ноутбук, щоб перевірити, чи опублікував щось новеньке один вродливий вокаліст. «Фейсбук», «Твіттер», «Інстаграм». Вікна у світ чудес. Поки я завантажувала речі в пральну машину, задзвонив телефон. Відвідувач і телефонний дзвінок! Варто позначити цей день у календарі! Це був Реймонд.

— Я зателефонував Бобу на мобільний і розповів йому про те, що сталося, тому він знайшов твій номер в особовій справі, — пояснив він.

Тобто так просто? Невже всі мої дані містяться в шкіряних теках, що будь-якої миті розгортаються для всіх охочих?

— Це грубе зловживання моєю конфіденційністю, не кажучи вже про порушення Закону про захист персональних даних, — сказала я. — Доведеться поговорити про це з Бобом наступного тижня.

На іншому кінці лінії запала тиша.

— Ти там? — спитала я.

— Так, авжеж. Вибач. Ти просто пообіцяла зателефонувати і не зробила цього. Ну, я зараз у лікарні. Хотів дізнатися, ну... чи ти привезеш речі того чоловіка? Ми в Західній лікарні. О, і його звали Семмі-Том.

— Що? — перепитала я. — Ні, так не правильно, Реймонде. Він невисокий, огрядний літній чоловік із Глазго. Його аж ніяк не могли охрестити Семмі-Томом.

Я вже почала серйозно побоюватися щодо розумових здібностей Реймонда.

— Ні, ні, Елеанор, Семмі — це скорочена форма від Семюель, а Том пишеться, як Т-о-м.

— Он воно що. — Запала ще одна тривала пауза.

— Отже... як я і казав, Семмі у Західній. Якщо хочеш зайти, відвідування з сьомої години.

— Я ж сказала, що прийду, а я жінка, котра дотримується свого слова, Реймонде. Зараз трохи пізно, я могла б прийти завтра ввечері, якщо тебе це влаштовує.

— Звісно, — сказав він. Ще одна пауза. — Хочеш знати, як у нього справи?

— Звичайно, хочу, — мовила я. Цей чоловік був кепським співрозмовником і неймовірно ускладнював цю бесіду.

— Не дуже добре. Стан стабільний, але травма серйозна. І хочу тебе підготувати, він ще не отямився.

— Отож завтра йому навряд чи знадобляться газировка чи сосиски. Як гадаєш? — запитала я.

— Слухай, Елеанор, роби, як хочеш, — зітхнув Реймонд. — Зараз він не поспішає отримати свої речі, і, мені здається, тобі варто викинути все, що скоро зіпсується. Як ти й сказала, старий ще не скоро буде щось смажити.

— Ну добре. Проте гадаю, саме смажені сосиски призвели до цієї ситуації, — припустила я.

— Мені час іти, Елеанор, — сказав Реймонд і несподівано поклав слухавку. Як грубо!

Мене непокоїла дилема: з одного боку, поїздка до лікарні не мала сенсу, щоб побачити незнайомця в комі та поставити на столик біля його ліжка шипучку. З іншого — було б цікаво опинитися в ролі

відвідувача в лікарні, а ще існує шанс, що він може прокинутися, коли я буду там. Здавалося, він насолоджувався моїм монологом, доки ми чекали на «швидку допомогу», наскільки, звісно, могла насолоджуватися людина в непритомному стані.

Розмірковуючи про це, я взяла аркуш, котрий випав із теки, і перегорнула. Вицвілий по краях, він тхнув державною установою: металевий запах, ніби від шухляди брудного паперу, якого часто торкалися немитими руками. Я помічала, що гроші пахнуть так само.

ДЕПАРТАМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

ЗАПИС РОЗГЛЯДУ СПРАВИ

15 березня 1999 року, 10:00

Розгляд справи: ОЛІФАНТ, ЕЛЕАНОР (12.07.1987)

Присутні: Роберт Броклехерст (заступник голови, спеціаліст з питань дітей і сім'ї, департамент соціальної роботи); Ребекка Скетхерд (старший соціальний працівник, департамент соціальної роботи); містер і місіс Рід (прийомні вихователі).

Розгляд справи відбувався вдома в містера і місіс Рід, чії діти, у тому числі Елеанор Оліфант, на час зустрічі перебували в школі. Містер і місіс Рід звернулися з проханням організувати позапланову зустріч для того, щоб обговорити занепокоєння з приводу Елеанор.

Місіс Рід повідомила, що поведінка Елеанор значно погіршилася від часу останньої зустрічі, яка відбулася приблизно чотири місяці тому. Містер Броклехерст попросив навести приклади, і містер і місіс Рід повідомили таке:

- Стосунки Елеанор з іншими дітьми практично повністю зруйнувалися, зокрема з Джоном, старшим сином (14 років).

- Елеанор постійно нахабно й грубо поводитьься з містером Рідом. Коли містер Рід намагався її вгамувати, приміром відправляв її нагору у вільну кімнату, щоб вона обміркувала свою поведінку, вона істерично волила, а іноді застосовувала фізичне насилля.

- Час від часу Елеанор вдавала, що непритомніє, намагаючись уникнути відповідальності, а іноді неадекватно реагувала на спроби виховання.

- Елеанор злякалася темряви й істерично плакала, не даючи родині спати. І хоча вона мала ввімкнений нічник, але затрусилась, ридаючи, коли її попросили заспокоїтися, адже вона вже достатньо доросла, щоб так поводитися.

- Елеанор часто відмовлялася від їжі; обід перетворювався на джерело конфлікту.

- Елеанор рішуче відмовилася допомагати з простими хатніми справами, як-от запалити камін чи почистити золу.

Містер і місіс Рід повідомили, що вони вкрай стурбовані впливом поведінки Елеанор на інших трьох дітей (Джона, 14 років, Елізу, 9 років, і Джорді, 7 років) і, з огляду на ці скарги та озвучені під час попередніх зустрічей, хотіли б обговорити шляхи взаємодії з Елеанор.

Містер і місіс Рід знову надали запит на отримання додаткової інформації про минуле Елеанор, і містер Броклерхерст пояснив, що це неможливо, бо це конфіденційна інформація.

Міс Скетхерд підготувала для зустрічі звіт про шкільну успішність Елеанор, який їй надала старша вчителька, де зазначено, що Елеанор добре навчається й отримує відмінні оцінки з усіх предметів. Старша вчителька також повідомила, що Елеанор напрочуд розумна й старанна дитина з широким словниковим запасом. Вчителі її класу кажуть, що вона спокійна та добре поводить на уроках, але не бере участі в дискусіях, хоча уважно слухає. Кілька членів персоналу помітили, що на перервах Елеанор усамітнюється, уникаючи спілкування з однолітками.

Після тривалого обговорення питань, порушених містером і місіс Рід щодо впливу поведінки Елеанор на їхніх дітей, було вирішено, що доцільно забрати Елеанор з сім'ї. Містер і місіс Рід були задоволені таким результатом, і містер Броклерхерст повідомив про те, що департамент поінформує їх про подальші кроки.

Запис у справі: 12 листопада 1999 року комітет у справах дітей розглянув питання щодо примусового нагляду за Елеанор Оліфант, під час якого були присутні містер Броклерхерст і міс Скетхерд (протокол додано).

Комітет у справах дітей дійшов висновку, що внаслідок складної поведінки Елеанор у цій та попередніх прийомних сім'ях, на цей момент виховання в прийомній сім'ї вважається недоцільним. Тому

було вирішено помістити Елеанор в дитячий інтернат, з можливістю переглянути рішення за дванадцять місяців.

(Рішення: Р. Скетхерд має знайти місце в установах і повідомити містеру і місіс Рід дату очікуваного переміщення.)

Р. Скетхерд, 11.12.1999

Брехуни. Брехуни, брехуни, брехуни

7

В автобусі було мало людей, тому я легко знайшла місце для себе, поставивши на сидіння поряд дві сумки старого. Я викинула сосиски і сир чеддер, молоко ж залишила собі, заспокоюючи себе тим, що це не крадіжка, адже йому воно зараз навряд чи потрібне. Я сумнівалася щодо того, чи слід викидати решту швидкопсувних продуктів. Розумію, що дехто вважає марнотратство вадою, і, чесно кажучи, добре все обміркувавши, сама почала дотримуватися цієї думки. Але до цього я діяла іншим шляхом. Матуся завжди казала, що лише селюки та дрібні робітники-мурашки непокояться через такі тривіальні речі.

Матуся казала, що у власному домі ми імператриці, султани і махарані і що наш обов'язок — жити в стилі сибаритської насолоди й потурання. Вона казала, що кожен прийом їжі має нагадувати епікурейське свято, тому потрібно відчувати голод, а не псувати смакові рецептори чимось, окрім делікатесів. Вона розповідала, як їла смажене тофу з чилі на нічних ринках Коулуну і що найкращі суши за межами Японії можна знайти в Сан-Паулу. За її словами, найсмачнішою їжею в її житті був восьминіг, засмажений на вугіллі, якого вона їла на заході сонця в скромній таверні в Наксосі однієї літньої ночі. Вона спостерігала, як рибалки виловили його вранці, а потім весь день маринували в узо,^[3] після чого кухарі знову і знову били його об стіну гавані, щоб пом'якшити біду плоть. Я мала б запитати в неї про їжу в тому місці, де вона зараз. Підозрюю, що там немає лапсанг сушонг^[4] і печива «котячі язички».

Пригадую, одного разу мене запросили після школи в гості до однокласниці. Лише мене. Запросили «на чай». Від самого початку все було якось дивно, я, небезпідставно, очікувала на обідній чай, а її мама

приготувала для нас невеликий обід. Я й досі це пам'ятаю — у помаранчевих і бежевих кольорах — три рибні палички, калюжка з запечених бобів і бліда купка чипсів з духовки. Я ніколи не бачила, не кажучи вже про те, щоб куштувати, нічого з того, тому мала запитати, що то, власне, таке. Наступного дня Даніель Мернс розповіла про це іншим учням, і вони почали сміятися з мене і називати Бобова дивачка (скорочено Бінзі, це прізвисько навіть прилипло до мене на деякий час). Усе одно в школі я провела не так багато часу. Був ще один випадок з надміру допитливим вчителем, який запропонував мені піти до шкільної медсестри, після чого матуся вирішила, що цей вчитель «неосвічений, обмежений йолоп, єдиною вартісною кваліфікацією якого був сертифікат про надання першої допомоги». Після цього я перейшла на домашнє навчання.

Удома в Даніель її мама дала нам по стаканчику йогурту «Манч-Банч» замість пудингу, і я сховала порожній стаканчик у шкільний рюкзак, щоб дослідити його пізніше. Очевидно, це був товар, який стосувався дитячої телевізійної передачі про анімовані шматочки фруктів. А ще казали, що це я дивна! Через те, що я не могла говорити про телевізійні передачі, діти в школі гидували мною. Ми не мали телевізора, матуся називала його катодним канцерогеном, раком для розуму, тому ми читали й слухали записи, іноді грали в триктрак чи маджонг, якщо в неї був гарний настрій.

Дивуючись з мого незнання про заморожені продукти харчування, мама Деніель Мернс запитала мене, з чим зазвичай я п'ю чай у середу ввечері.

— Я такого не роблю, — відповіла я.

— А що ти зазвичай їси? — запитала вона, щиро дивуючись.

Я перерахувала деякі страви. Спаржа в білому соусі велуте з качиними яйцями пашот і олією лісового горіха. Рибний суп з домашнім соусом руй. Молоде курча в медовій глазурі з помадкою із селери. Свіжі трюфелі в сезон, білі гриби і лінгвіні з маслом. Вона витріщилася на мене.

— Усе це звучить доволі... вишукано, — мовила вона.

— Ні, що ви, іноді це може бути щось зовсім просте, — сказала я, — як-от тости із запашного хліба з сиром манчего та айвовою пастою.

— Зрозуміло, — вона зиркнула на Даніель, яка ошелешено витріщилася на мене з роззявленим ротом, де виднілися напівпережовані боби. Ніхто не зронив більше жодного слова, місіс Мернс поставила на стіл скляну пляшку з густою червоною рідиною, яку Даніель ретельно струсила і вилила на помаранчево-бежеву їжу.

Звісно, після передання опікунства я швидко познайомилася з новою кулінарною сім'єю: тіткою Бетсі, капітаном Бердзе і дядьком Беном, які частенько з'являлися поряд, тому зараз я можу відрізнити соус марки «Ейч-Пі» від соусу «Дедіс» лише за запахом, ніби сомельє соусів. Це була одна з тих відмінностей між моїм старим і новим життям. До і після пожежі. Одного дня в мене на сніданок був кавун, сир фета і гранатове насіння, а іншого я їла підсмажені тости, намащені маргарином. Зрештою, таку історію розповідала мені матуся.

* * *

Автобус зупинився якраз перед входом до лікарні. На першому поверсі розміщувалась крамничка, де продавалися різноманітні товари. Я розуміла, що, коли відвідуєш пацієнта, дуже важливо зробити йому подарунок, але що саме купити? Я нічого не знала про Семмі. Купувати якусь їжу було безглуздя, оскільки мета мого візиту полягала в тому, щоб повернути йому їжу, яку він нещодавно купував для себе. З огляду на те, що він перебував у комі, література для читання також була недоречною. З іншого боку, зараз йому навряд чи щось може стати в пригоді. Крамничка мала невеликий вибір гігієнічно-косметичних засобів, але мені, незнайомці протилежної статі, здавалося недоречним дарувати йому предмети, пов'язані з функціями його організму, принаймні я вважала зубну пасту чи пачку одноразових бритв не надто привабливим подарунком.

Я намагалася пригадати найгарніший подарунок, який коли-небудь отримувала сама. Окрім рослини Поллі, мені нічого не спадало на думку. Несподівано я згадала Деклана. Мій перший і єдиний бойфренд, якого мені майже вдалося стерти зі своєї пам'яті. Тому згадка про нього мене доволі засмутила. Якось він, побачивши єдину листівку з привітанням до дня народження, яку мені колись подарували (від журналістки, якій вдалося мене розшукати і яка

писала, що заплатить за інтерв'ю зі мною будь-які гроші, у будь-який час у будь-якому місці), сказав, що я навмисне приховувала від нього дату свого народження. Тому, коли мені виповнився двадцять один рік, він подарував мені удар в нирки, б'ючи мене ногами, поки я лежала на підлозі й не знепритомніла, а коли прийшла до тями, залишив синець під оком за «приховування інформації». Єдиний інший день народження, який я можу пригадати, — це день, коли мені виповнилося одинадцять. Прийомна родина, у котрої я на той час жила, подарувала мені браслет зі стерлінгового ^[5] срібла з підвіскою-ведмедиком. Я була дуже вдячна за подарунок, але ніколи його не одягала. Мені не подобаються милі ведмедики.

Я замислилася над тим, що міг би подарувати мені привабливий музикант на річницю, скажімо, або на Різдво. Ні, чекайте — на День святого Валентина, найбільш особистий та романтичний день року. Він написав би для мене пісню, щось прекрасне, а потім зіграв би її на гітарі, а я цмулила б ідеально охолоджене шампанське. Ні, не на своїй гітарі, це було занадто очевидно. Він би здивував мене і навчився грати на... фаготі. Так, він би зіграв мелодію на фаготі, для мене.

Повернімося до буденних справ. Оскільки я намагалася знайти щось відповідне, то придбала для Семмі кілька газет і журналів, думаючи, що, принаймні, я б могла зачитати їх вголос для нього. У крамниці був задовільний вибір. З огляду на зовнішність Семмі та вміст його сумок, я подумала, що він надав би перевагу газеті «Дейлі Стар», а не «Дейлі Телеграф». Я придбала кілька таблоїдів і вирішила взяти ще якийсь журнал. Це було складніше. Їх була сила-силенна. Журнал для мандрівників «Condé Nast Traveler», журнал «Яхти і яхтинг», журнал про зіркове життя «Нау!» — як мені обрати? Я й гадки не мала, що його цікавить. Щоб знайти відповідь, я почала ретельно і раціонально розмірковувати. Єдина річ, яку я знала про цього старого напевне, — це те, що він був дорослим чоловіком, решта — лише здогадки. Я вирішила діяти за законом середнього значення, тому піднялася навшпиньки і дістала номер журналу «Плейбой». Справу зроблено.

У лікарні було занадто спекотно, підлога скрипіла. До стіни біля входу в палату був прикріплений дозатор з гелем для дезінфекції рук, а над ним — великий жовтий знак з написом «Не пити». Хіба люди п'ють гель для дезінфекції? Зважаючи на знак, я подумала, що таке

цілком можливо. Частина мене, дуже маленька, хотіла нахилити голову, щоб скуштувати краплину, і лише тому, що мені було наказано не робити цього. «Ні, Елеанор, — сказала я собі. — Вгамуй свій бунтівний настрій. Випий краще чаю, кави чи горілки».

Попри побоювання, що гель для рук може погіршити мою екзему, я все одно його використала. Гігієна вельми важлива — бачать небеса, я зрештою закінчу тим, що перетворюся на переносника інфекцій. Палата була великою, з двома довгими рядами ліжок вздовж стін. Усі пацієнти були взаємозамінними: лисі, беззубі старі чоловіки, які чи то дрімали, чи то байдуже витріщалися перед собою, опустивши підборіддя на груди. Я помітила Семмі в кінці ряду ліворуч, але впізнала його лише тому, що він був товстим. Решта чоловіків були як скіпки. Я сіла на протертий стілець біля його ліжка. Ознак присутності Реймонда не було.

Семмі точно не був у комі, незважаючи на заплющені очі. Якби це було так, він би лежав у спеціальній палаті, під'єднаний до апаратури, хіба ж ні? Цікаво, чому Реймонд про це збрехав? З огляду на те, як піднімалася й опускалася грудна клітка Семмі, я могла з упевненістю сказати, що він спить. Я вирішила, що не буду йому читати, бо не хотіла його розбудити, тому поклала газети і журнал на столик біля його ліжка. Я відчинила тумбу, подумавши, що краще залишити сумки з їжею там. Усередині не було нічого, окрім гаманця і ключів. Я замислилась, чи варто зазирати в гаманець Семмі, щоб дізнатися, чи є в ньому щось таке, що могло б розповісти про нього більше, і вже почала тягнутися до нього, як раптом почула, як хтось позаду мене закашлявся, то був кашель з мокротинням, який виказував затятого курця.

— Елеанор, ти прийшла, — сказав Реймонд, підставляючи стільця до протилежного боку ліжка. Я поглянула на нього.

— Навіщо ти збрехав мені, Реймонде? Семмі не в комі. Він спить. Це зовсім різні речі.

Реймонд засміявся.

— Але ж це хороші новини, Елеанор. Він прокинувся кілька годин тому. У нього, вочевидь, серйозний струс мозку та зламане стегно. Учора лікарі його вправили, і зараз Семмі знесилений від анестезії, але лікарі кажуть, що з ним усе буде добре.

Я кивнула й різко підвелася:

— Тоді нам не варто його турбувати.

Чесно кажучи, мені нестерпно хотілося вийти з палати. Тут було занадто душно та знайомо — вафельні покривала, запах хімії та людського тіла, жорсткий металевий каркас на ліжках та пластикові стільці. Руки трохи свербіли від гелю, який просочився в тріщинки в шкірі. Ми разом пішли до ліфта і всю дорогу їхали в цілковитій тиші. На першому поверсі відчинилися двері, і я відчула, як мої ноги мимовільно поспішають до виходу.

Це був один з тих прекрасних літніх вечорів — восьма година, а надворі ще доволі тепло та все довкола залите м'яким сонячним світлом. І темнішати почне десь об одинадцятій. Реймонд зняв куртку, під якою приховувалася чергова дурнувата футболка. Ця була жовтою із зображенням двох білих мультяшних півників. Los Pollos Hermanos — «Брати-курчата» — було написано на футболці. Безглуздя якесь. Реймонд поглянув на годинник.

— Я хочу заскочити в крамницю і поїхати до свого друга Енді. Ми зависаємо в нього невеликою компанією щосуботи ввечері, рубаємося в «Плейстейшн», куримо та п'ємо пиво.

— Звучить чудово.

— А в тебе які плани? — запитав він.

Я збиралася їхати додому, звісно ж, щоб подивитися телевизор чи почитати якусь книжку. Що іще мені робити?

— Я повернуся до себе, — сказала я. — Гадаю, сьогодні ввечері канал Бі-Бі-Сі транслюватиме передачу про комодських варанів.

Він знову поглянув на годинник, а потім на неозоре блакитне небо. На мить запала тиша, а потім у небі з'явився чорний дрізд, і він співав так дивовижно, що ця пісня була на грані непристойності. Ми обоє слухали, і, коли я посміхнулася Реймонду, він посміхнувся у відповідь.

— Слухай, сьогодні занадто гарний вечір, щоб проводити його наодинці. Може, підемо вип'ємо чогось? Мені потрібно буде піти десь за годину, перш ніж зачиниться крамниця з алкоголем, але...

Цю пропозицію потрібно було ретельно обміркувати. Я багато років не заходила в паби, а Реймонда навряд чи можна було назвати приємною компанією. Проте я швидко дійшла висновку, що це могло би стати в пригоді з двох причин. По-перше, це був би хороший досвід, бо, якщо все піде добре, Джонні Ломонд, мабуть, захоче піти зі мною в

паб під час одного з наших побачень, тому мені варто заздалегідь ознайомитись із атмосферою та поведінкою в подібних закладах. По-друге, Реймонд був айтішником, і мені потрібна була його порада. Такі поради коштують дорого, якщо просити їх через офіційні канали, але сьогодні ввечері я могла б запитати його абсолютно безкоштовно. Зваживши всі «за» та «проти», я визнала за доцільне погодитись на пропозицію Реймонда. Він дивився перед собою, і я помітила, що він закурив цигарку і викурив уже майже половину, доки я розмірковувала.

— Так, Реймонде. Я не проти піти з тобою в паб, щоб чогось випити, — кивнула я.

— Чудово, — відповів він.

* * *

Ми зайшли до бару, що розташовувався за п'ять хвилин ходьби від лікарні, неподалік від дороги з пожвавленим рухом. Надворі залишався вільний столик. Брудна металева поверхня та хисткі ніжки, проте, влаштували Реймонда.

— Сядемо на вулиці, — запропонував він, весело падаючи на стілець і вішаючи куртку на спинку. — Я піду до бару. Що тобі взяти, Елеанор?

Я відчула, як крутить у животі. По-перше, сидячи тут, я не зможу роздивитися паб зсередини та дізнатися, що там відбувається. По-друге, я не знала, що замовити. Що зазвичай п'ють люди в пабах? Я вирішила взяти контроль над ситуацією.

— Реймонде, я піду до бару. Я наполягаю. Що тобі взяти?

Він намагався сперечатися, але я стояла на своєму, тому зрештою він погодився, хоча це його, здавалося, дратувало. І гадки не маю, чому він через це так нервується.

— Гаразд, тоді замов мені кухоль «Гіннеса». Але я все ж таки хотів би зробити це сам, Елеанор.

Я поклала руки на стіл і нахилилася вперед, отож моє обличчя опинилося дуже близько до нього.

— Реймонде, я куплю напої. Для мене це важливо з причин, які я не хочу тобі пояснювати.

Він здригнувся, тоді кивнув, а я пішла до пабу.

Після яскравого світла надворі всередині здавалося дуже темно й гамірно — з великих динаміків гучно линула незрозуміла музика. Відвідувачів майже не було, і біля бару я виявилась єдиною клієнткою. Мене мали б обслуговувати молодий чоловік і дівчина. Вони ж тим часом захоплено розмовляли, і, щоразу як він говорив, вона починала хихотіти, ніби дурепа, трясучи своїм фарбованим жовтим волоссям, або ж він грайливо штурхав її в плече і надто гучно сміявся — суцільний фальш. Загравання людей невимовно нудні. Інша річ тварини — серед фауни, принаймні, можна побачити спалахи яскравого пір'я чи прояви лютого насилля. Розмаяне волосся та жартівливі бої навряд чи виправдовують очікування.

Знуджена, я тричі постукала по дерев'яній стільниці бару, ніби це були вхідні двері. Обоє поглянули на мене. Я попросила пиво «Гіннес», і хлопець почав наповнювати кухоль.

— Ще щось? — запитав він.

Я все ще почувалася спантеличеною. Мені здавалося, це його робота допомагати клієнтам у подібних ситуаціях.

— А що б ви порекомендували?

Він перевів погляд з темної рідини, яка стікала в кухоль, на мене:

— Перепрошую?

— Я цікавлюся, чи не могли б ви щось мені порадити? Зазвичай я не п'ю в пабах.

Він зиркнув ліворуч, а потім праворуч, ніби очікував побачити там ще когось. Зависла довга пауза.

— Гм, — розпочав він, — що ж... зараз дуже популярний сидр «Магнерс». З льодом. Непоганий літній напій.

— Гаразд, — мовила я, — дякую. У такому випадку мені, будь ласка, «Магнерс», за вашою порадою.

Він відкоркував коричневу пляшку та поставив її на барну стійку. Потім поклав кілька кубиків льоду у високу склянку і поставив її біля пляшки.

— Що це? — запитала я.

— «Магнерс».

— А для чого порожня склянка?

— Для «Магнерса», — відповів він.

— Мені потрібно перелити вміст пляшки в склянку? — збентежено запитала я. — Хіба це не ваша робота?

Він пильно поглянув на мене, а тоді повільно вилив коричневу рідину на кубики льоду і з деяким зусиллям поставив пляшку на стійку, власне, він мало не грюкнув по стійці.

— Вісім фунтів сімдесят пенсів, — сказав він найбільш непривітним тоном, який я будь-коли чула.

Я дістала п'ятифунтову банкноту та чотири монети по одному фунту, після цього забрала решту й обережно поклала в гаманець.

— Чи не могла б я попросити у вас тацю? — запитала я.

Він дістав з-під стійки брудну, липку тацю і, перш ніж розвернутися до мене спиною, простежив, як я поставила на неї напої. У так званій сфері обслуговування так мало гарних манер!

* * *

Реймонд подякував за пиво і зробив великий ковток. Сидр був доволі приємним на смак, і я переглянула свою думку про молодого бармена. Так, його вміння спілкуватися з клієнтами були не на висоті, але принаймні він знав, що порадити. З якогось дива Реймонд почав розповідати мені про свою матір, про те, що збирається завтра її навідати, як і щонеділі. Вона вдова і не дуже добре почувається. У неї багато котів, і він допомагає за ними доглядати. Він говорив і говорив і навіть не думав спинятися. Тому я перервала його монолог.

— Реймонде, — сказала я, — можна в тебе дещо запитати?

— Звісно, — мовив він, роблячи ковток.

— Якби я хотіла купити смартфон, який би ти мені порадив? Я вивчала відносні переваги «айфонів» над «адроїдами», і мені потрібна думка спеціаліста щодо співвідношення ціни та якості.

Моє питання чомусь його здивувало, хоча він працює у сфері ІТ і має часто чути такі питання.

— Ну... — він похитав головою, як великий собака, ніби намагаючись викинути з голови це запитання, — це залежить від багатьох чинників.

Він виклав ці чинники з поясненнями, не дійшовши, однак, жодного корисного висновку, а тоді поглянув на годинник.

— Чорт! Мені час бігти — треба ще взяти пива, перш ніж іти до Енді, а вже майже десята. — Він хутко допив пиво, підвівся й одягнув куртку, попри те що надворі було не холодно. — Ти ж дістанешся додому, Елеанор? — запитав він.

— Так, звісно, — сказала я. — Я пройдуся, сьогодні такий чудовий вечір, і надворі ще світло.

— Тоді побачимося в понеділок. Гарних вихідних!

І він розвернувся, щоб піти.

— Реймонде, зачекай! — зупинила я.

Він обернувся, посміхаючись.

— Що сталося, Елеанор?

— «Гіннес», Реймонде, коштував три фунти п'ятдесят пенсів. — Він витріщився на мене. — Усе гаразд, — сказала я. — Можеш не поспішати, віддаси їх у понеділок, якщо так буде зручніше.

Він відрахував чотири монети по одному фунту і поклав їх на стіл.

— Решту залиш собі, — сказав він і пішов.

Марнотратство! Я поклала гроші в гаманець і допила «Магнерс». Набравшись сміливості від яблучного сидру, я вирішила піти додому довшою дорогою. Так. Чому б ні? Настав час для розвідки.

8

Звісно, немає таких місць, як пекло, але якби воно існувало, то саундтреком до криків, вимахування вилами та інфернального стогону проклятих душ була б суміш «популярних мелодій» із зібрань музичних театрів. Усередині вогненної ями безперервно лунали б повні твори Ллойда Веббера та Райса, а грішники були б змушені це дивитися і слухати цілу вічність. А найгірші серед них, розбещувачі малолітніх і диктатори-убивці, ці твори виконували б.

Завдяки вишуканій творчості такого собі містера Ломонда я нарешті знайшла жанр музики, який мені до вподоби. Загалом це фізика, яку можна почути, хвилі та заряджені частки, а я, як і більшість простих смертних, зовсім не цікавлюся фізикою. Ось чому мене вразило те, що я наспівувала мелодію з «Олівера»! Я подумки додала знак оклику, який вперше здався мені доцільним. «Хто купить цей дивовижний вечір?» Справді — хто?

Один із моїх опікунів мав відеозбірку мюзиклів, які ми розігрували в сімейному колі щовихідні, тому я добре знайома з творчістю Ліонеля Барта, Роджерса, Хаммерштейна та інших, хоча я палко бажала б їх не знати. Я була тут, «на вулиці, де він жив», і це знання тішило мене, спричиняючи трепет та ейфорію. Я майже зрозуміла, чому цей клоун у пальті з мюзиклу «Моя чарівна леді» горлопанив під вікном Одрі Хепберн.

Знайти адресу музиканта було доволі просто. Він опублікував у «Твіттері» мальовниче фото заходу сонця:

@johnnieLrocks

Краєвиди з мого вікна: оце мені пощастило.

#summerinthecity #blessed

На знімку були дахи, дерева й небо, а в кутку виднівся паб, одразу в кінці вулиці, з розбірливою назвою. Завдяки «Гуглу» я знайшла його за кілька секунд.

Вулиця, як і більшість вулиць у цій частині міста, складалася з будинків для винаймання. Усі вони мали захищені вхідні двері з панеллю дзвінків, по одному на кожну квартиру. Я стояла на потрібній вулиці. Але який будинок? Звідки розпочати? Я вирішила, що почну з парних чисел. Він був врівноваженою, а не дивною людиною. Це як розв'язати головоломку. Я мугикала пісеньку, поки її розв'язувала, не в змозі пригадати, коли востаннє так почувалася — світлою, блискучою, швидкою. Можливо, це і є щастя.

Так цікаво було бачити на дзвінках різні імена, написані по-різному. Деякі — кульковою ручкою на стікері, який недбало почепили до кнопки. Інші імена надруковані жирним курсивом на клаптиках паперу та приклеєні трьома шарами скотчу. Біля деяких дзвінків прізвищ узагалі не було, або ж мешканці полінувалися замінити напис, коли через хімічні реакції чорнила вицвіли. Я дуже сподівалася на те, що він не належав до останніх, але, про всяк випадок, позначила їх у своєму записнику. Якщо я не знайду серед імен його імені, то повернуся й проаналізую перелік порожніх табличок.

Але як я можу в ньому сумніватися? Ось він, містер Дж. Ломонд Еск, на півдорозі, біля найбільш парного з парних чисел. Я зупинилася перед дзвінком, вивчаючи літери. Чіткі й вишукані, написані

класичними чорними чорнилами на цупкому білому папері. Це було в його стилі.

Навряд чи він, популярний, вродливий чоловік, біля ніг якого лежить увесь світ, сидітиме вдома в суботу ввечорі лише задля того, щоб відчутти, як воно. Я злегка торкнулася дзвінка пучкою вказівного пальця. Спершу пролунав якийсь хрускіт, а тоді я почула чоловічий голос. М'яко кажучи, я була здивована.

— Хто там? — перепитав він.

Глибокий голос, гарна вимова, розмірений темп. Мед і дим, оксамит і срібло. Я мерщій проглянула список і обрала ім'я іншого мешканця.

— Доставка піци для... Макфейдена, — сказала я і почула, як він зітхнув.

— Вони живуть на верхньому поверсі, — відповів він і від'єднався.

Двері загули й прочинилися. Недовго розмірковуючи над тим, що відбувається, я увійшла всередину.

Музикант жив на другому поверсі, у квартирі праворуч. Над дзвінком була латунна табличка. Я стояла і слухала. Панувала тиша, якщо не зважати на гудіння лампочки в коридорі та легкий гамір з вулиці. Зверху вище кричав телевізор. Я дістала записник і вирвала чистий аркуш. Я затулила ним табличку і, діставши олівець, провела ним по латуні. За якусь мить я тримала приголомшливу копію таблички, яку я обережно поклала до сумочки, поміж сторінками записника. Зовнішні двері були відчинені, а внутрішні, у типово вікторіанському стилі, з червоного дерева і непрозорого матового скла, залишалися щільно зачинені.

Я стояла настільки близько, наскільки наважувалася. Я нічого не чула зсередини і не бачила жодного руху, хоча розрізняла книжкові полиці та картини. Інтелігентний чоловік. Як же багато в нас спільного!

Я залякла на місці. За дверима ніжні пальці проводять по напнутих струнах, акорди здіймаються в повітря, невиразні й туманні, ніби світло від старої-престарої зорі. Голос — теплий, низький і лагідний, таким голосом вимовляють заклинання, зачаровують змії, розповідають казки. Я розвернулася в його бік і, наблизившись, притулилася до скла. Він писав пісню, працював над усіма її

складниками — словами, мелодією, почуттями. Яка рідкісна нагода опинитися тут під час створення! Він співав так природно, мій вродливий Орфей. Його голос. Його голос!

Я закинула голову і заплющила очі. Я уявляла небо, синьо-чорне, оксамитове й щільне, як хутро. У цій темній ночі, у її оксамитовій глибині, розливалось світло, якого вистачило б для тисяч темряв. Мимовіль зринали образи: сліпучо-чарівне око вишукує закручені мушлі й розбиті перлини, боги, звірі й планети. Ми стояли нерухомо і водночас оберталися і, обертаючись, рухалися по великій орбіті навколо сонця, і ось запаморочлива мить...

Музика стихла, і я почула несподіваний, ледь чутний рух. Позадкувавши, я мерщій почала підніматися сходами. Серце шалено калатало в грудях. Нічого. Я піднялася на поверх вище і зачекала кілька хвилин. Нічого.

Спустившись навшпиньки, я зупинилася біля його дверей. Звідти знову лунала музика, але мені не хотілося його турбувати. Я прийшла лише для того, щоб дізнатися, де він живе, зрештою... у тому, щоб подивитися, не було нічого поганого. Місію виконано.

Це було шаленим марнотратством, але, опинившись на вулиці, я махнула чорному таксі, щоб поїхати додому. Вечір повільно насувався на місто, але зараз уже точно була ніч, і я не хотіла залишатися в такий час надворі. У темряві відбуваються погані речі. Я підрахувала, що таксі коштуватиме, певно, шість фунтів, але вибору в мене не було. Я застєбнула пасок безпеки і підняла скляну панель, котра відокремлювала мене від водія. У мене не було ані найменшого бажання слухати його думки щодо європейського футболу, міської ради чи будь-якої іншої теми. У моїй голові була лише одна думка. Або, якщо точніше, одна людина.

* * *

За годину-дві я зрозуміла, що навряд чи засну після нещодавніх пригод. Я увімкнула світло і подивилася на свою нічну сорочку. У мене їх було дві, щоб можна було прати по черзі. Вони ідентичні, обидві до гомілок, з невеликим вирізом, зроблені з м'якої чесаної бавовни лимонного кольору (відтінок нагадує мені вибухово-шипучі

льодяники, приємний образ, хоч і не властивий моєму дитинству). Коли я була маленькою, матуся запихала мені до рота оливку, фаршировану стручковим перцем, або іноді жирний анчоус з жовто-червоної банки у формі труни. Такі собі ласощі. Вона завжди нагадувала, що вишуканим смаковим рецепторам необхідні солоні смаки, а дешеві солодощі — це щоб шкодити бідним (та їхнім зубам). Матуся мала дуже гострі білі зуби.

Єдині солодощі, що їх вона визнавала, були справжні бельгійські трюфелі (марки «Neuhaus», тільки туристи купують ті огидні шоколадні мушлі) або великі фініки, що їх можна знайти на туніських базарах, і аж ніяк не в місцевому «Спар». Яюсь, не так давно, стався... один інцидент... коли вона купувала продукти в крамниці «Фортнамс». Пригадую, що приблизно тоді ж вона регулярно переписувалася з «Фаухоном» про навмисну недосконалість їхнього вишневого варення. Я пам'ятаю милі червоні штампи на листах з Парижа: Liberté, Egalité, Fraternité (свобода, рівність, братерство). Зовсім не кредо матусі.

Я склала свою подушку навпіл, щоб підкласти під спину, бо так зручніше сидіти. Сон мені не йшов, тому я мусила випити заспокійливе. Засунувши руку в щілину між матрацом і стіною, я пошукала одну річ, перевірену часом, від чого її краї заокруглилися і стали м'якшими. «Джейн Ейр». Я могла б розгорнути роман на будь-якій сторінці й одразу вгадати частину історії, уявити собі наступне речення ще до того, як його побачу. Це було старе класичне видання Penguin, з портретом місіс Бронте на обкладинці. На еклібрисі був напис: «Недільна школа парафіяльної церкви Святого Євстафія, подарунок Елеанор Оліфант за ідеальне відвідування, 1998 р.». Усі казали, що я мала дуже екуменічне виховання, тому що жила в родинях пресвітеріан, англіканців, католиків, методистів та квакерів, кілька осіб взагалі не визнавали Бога, якщо він не тицяє в них своїм електричним пальцем, зображеним Мікеланджело. Я ставилася до всіх спроб духовного виховання з однаковою неповагою. Недільна школа або її еквівалент дозволяли мені залишати будинки, де я жила, а іноді мені перепадали сендвічі та стерпні товариші.

Я довільно розгорнула книжку, так, як люди крутять лотерейний барабан. Це була основна сюжетна лінія: Джейн вперше зустрічає містера Рочестера, лякає його коня в лісі, від чого Рочестер падає на землю. Пілот — гарний пес з тямущими очима, також тут. Якщо

книжка і має ваду, то це невелика кількість згадок про Пілота. У книжці не може бути забагато собаки.

Джейн Ейр. Дивна дитина, яку важко любити. Самотня єдина дитина. Мусила боротися з таким болем у юному віці — після смерті, після відсутності любові. А наприкінці містер Рочестер постраждав у пожежі. Мені знайоме це відчуття. Усі вони.

У найтемніші години ночі все здається моторошним, але я була здивована почути сердитий пташиний спів. Бідолашні створіння, певно, взагалі не сплять, бо влітку сонце майже не ховається. У напівтемряві, у повній темряві, я пам'ятаю, я пам'ятаю. Не сплять у тінях, серцебиття двох маленьких кроликів, подих як ніж. Я пам'ятаю, я пам'ятаю... Я заплющила очі. Повіки — то просто фіранки із плоті. Твої очі завжди «увімкнені», завжди дивляться, тому коли їх заплющуєш, то бачиш замість світу тонку шкіру внутрішньої частини повіки з прожилками. Дуже тривожна думка. Якщо я довго думатиму про це, мені, мабуть, захочеться вирвати свої очі, щоб перестати дивитися, щоб перестати постійно бачити. Те, що я побачила, не може стати небаченим. Те, що зробила, не можна відмінити.

«Думай про щось приємне», — сказали б одні з моїх прийомних батьків, коли я не могла заснути або коли прокидалася серед ночі, вкрита від жаху липким потом, ридала й кричала. Банальна порада, але час від часу вона може бути ефективною. Тому я почала думати про пса Пілота.

* * *

Але я таки заснула — неможливо не відключитися принаймні на хвилину-дві, — та, втім, не виспалася. Неділі для мене «мертві дні». Я намагаюся спати якомога довше, щоб минуло більше часу (певно, старий тюремний трюк, дякую за підказку, матусю), але літніми ранками це непросте завдання. Коли о десятій задзвонив телефон, я не спала вже кілька годин. Я встигла помити ванну кімнату і підлогу на кухні, винести сміття і поскладати всі банки у шафі так, щоб етикетки на них були в алфавітному порядку і стояли одним боком. Я відполірувала обидві пари взуття. Прочитала газету і розв'язала всі кросворди і загадки.

Перш ніж заговорити, я кахикнула, адже збагнула, що не промовляла жодного слова вже майже дванадцять годин, відколи сказала водієві таксі, де мене висадити. Насправді це непогано. Зазвичай я не розмовляю відтоді, коли називаю водієві автобуса свою зупинку в п'ятницю ввечері і аж до моменту, коли вітаюся з його колегою в понеділок уранці.

— Елеанор?

Звісно, це був Реймонд.

— Так, це вона, — мовила я, з нотками злості. Заради бога, кого іще він очікував почути?

Реймонд кахикнув: бридкий курець.

— Гм-м-м, так. Я просто хотів тобі сказати, що сьогодні знову піду провідати Семмі, і хотів запитати, чи не хочеш ти піти зі мною?

— Навіщо?

Він замовк на мить — дивно. Навряд чи це можна назвати складним запитанням.

— Ну... я зателефонував у лікарню, і мені сказали, що йому значно краще — він прокинувся, а ще його перевели в загальну палату. Я подумав... мені здається, буде мило, якщо він познайомиться з нами. Раптом він захоче дізнатися, що з ним сталося.

Я думала повільно і не мала часу обміркувати наслідки. І перш ніж я збагнула, що відбувається, ми домовилися зустрітися в лікарні в обід. Я поклала слухавку і глянула на годинник, який висів у вітальні над каміном (я купила його в крамниці Червоного Хреста: яскраво-блакитний круглий каркас, кругла рама, могутні рейнджери; мені завжди здавалося, що він додає вітальні відчуття стильної *joie de vivre*^[6]). До зустрічі в мене було кілька годин.

Я вирішила як слід підготуватися, тому уважно подивилася на себе в дзеркало, поки нагрівалася вода в душі. Чи зможу я колись стати музою для музиканта? Цікаво. Узагалі, хто така муза? Звісно, мені були знайомі класичні алюзії, але в сучасному практичному світі муза здавалася звичайною привабливою жінкою, з якою виконавець хотів переспати.

Я замислилася про всі ці картини: чуттєві діви, що лежать у спокусливій величі, тендітні балерини з величезними ясними очима, утоплені красуні в білих облиплих сукнях, оточені квітами на воді. Я не була ні спокуслива, ні тендітна. У мене було звичайне тіло і

звичайне обличчя (принаймні з одного боку). Цікаво, а чоловіки дивляться в дзеркала і розмірковують про щось таке? Коли вони розгортають газету чи дивляться фільм, невже їм показують лише дуже вродливих юнаків? І чи змушує їх це почуватися заляканими й гіршими, тому що вони не такі молоді чи не такі привабливі? Та чи насміхаються з вродливих чоловіків, читаючи газетні статті, якщо самі набрали вагу чи їхній одяг не такий модний?

Звісно, усе це риторичні питання.

Я знову поглянула на себе. Я здорова, і в мене сильне тіло. У мене є мозок, який добре працює, і голос, щоправда, не надто мелодійний: вдихання диму впродовж усіх цих років незворотно пошкодило мої голосові зв'язки. У мене є волосся, вуха, очі і рот. Я жінка, ні більш, ні менш.

Навіть потворний бік мого обличчя — моя пошкоджена половина — був кращий за альтернативний варіант, тобто загибель у пожежі. Я не згоріла до попелу. Я вийшла з полум'я, ніби маленький фенікс. Я помацала шрами, ніжно торкаючись країв. «Я не згоріла, матусю», — думала я. Пройшла крізь вогонь і вижила.

На моєму серці залишилися такі ж потворні і щільні шрами, як і на моєму обличчі. Я знаю, що вони там. Сподіваюся, у ньому ще є непошкоджена тканина, ділянки, крізь які любов може заходити і витікати. Сподіваюсь на це.

9

Реймонд сидів біля входу до лікарні. Я побачила, як він нахилився, щоб запалити цигарку жінки в інвалідному візку — вона була під'єднана до крапельниці, отож мала змогу руйнувати своє здоров'я і водночас тринькати гроші платників податків, які намагалися його відновити. Реймонд розмовляв з нею, поки вона курила, випускаючи хмари диму. Він нахилився вперед і щось їй сказав, і вона засміялася, а потім ця стара почала хихотіти, і сміх цей зрештою перетворився на затяжний кашель. Я обережно підійшла до них, побоюючись, що шкідлива, згубна хмара може огорнути мене. Він помітив, що я наближаюся, загасив сигарету і піднявся назустріч. На ньому були джинси, що неприпустимо вільно сиділи на стегнах, а коли він розвернувся спиною до мене, я побачила небажані сантиметри

нижньої білизни жахливого фіолетового кольору й світлу, веснянкувату шкіру, яка нагадала мені шкіру жирафа.

— Здоров, Елеанор, — сказав він, витираючи руки об стегна, ніби намагаючись їх очистити. — Як у тебе справи?

На мій жах, він нахилився, щоб мене обійняти. Я відступила назад, але встигла вдихнути сигаретний дим і якусь різку хімічну гидоту. Гадаю, це був недорогий чоловічий одеколон.

— Доброго дня, Реймонде, — сказала я. — Ходімо всередину?

Ми піднялися ліфтом у палату № 7. Реймонд довго та нудно розповідав про події минулого вечора, він та його друзі «всю ніч зависали», хай там що це не означало, закінчили місію в грі «Grand Theft Auto», а після цього грали в покер. Хтозна, навіщо він мені це розповідав. Я, звісно, про це не питала. Нарешті він припинив говорити й поцікавився, як минув мій вечір.

— Я займалася одним дослідженням, — відповіла я, не бажаючи затьмарювати спогади того вечора, розповідаючи про нього Реймонду. — Дивись, — сказала я. — Палата № 7!

Він легко відволікався, ніби маленька дитина чи домашня тварина, і, перш ніж увійти, ми по черзі почали обробляти руки антисептиком. Безпека перш за все, хоча моя багатостраждальна шкіра заледве відновилася після попередньої дерматологічної атаки.

Семмі лежав на останньому ліжку, найближче до вікна, читаючи газету «Сандей Пост». Він поглянув на нас, спустивши окуляри на кінчик носа, і його поведінку не можна було назвати доброзичливою.

Реймонд кахикнув.

— Вітаю, містере Том. Мене звати Реймонд, а це — Елеанор. — Я кивнула старому, а Реймонд продовжив: — Ми, гм-м-м, ми знайшли вас, коли ви упали на хідник, і я поїхав з вами в лікарню. Нам хотілося прийти до вас сьогодні й привітатися, дізнатися, як у вас справи...

Я нахилилася вперед і простягнула руку. Семмі витріщився на неї.

— Е... — пробурчав він. — То хто ви, кажете, такі?

Він здавався обуреним і трохи агресивним. Реймонд почав пояснювати знову, але Семмі підняв руку, долонею вперед, щоб Реймонд замовк. Незважаючи на те що на ньому була смугаста піжама, а біле волосся скуйовдилось, ніби в дитинчати голуба, він все-таки поводився впевнено й наполегливо.

— Так, заждіть, зачекайте хвилинку, — сказав він і нахилився до тумби біля свого ліжка, беручи щось з полиці.

Я мимовільно позадкувала — хтозна, що він може звідти дістати. Він запхав щось у вухо і покопирсався в ньому. Раптом з того боку його голови запищало. Коли пищання припинилося, він усміхнувся.

— Ось так краще. Тепер старий пес бачить зайця, хех. То що це за історія з вашою парою — ви з церкви? Чи намагаєтеся заманити мене в якесь телешоу? Мене це не цікавить, синку, я вже казав це твоїм друзям. Я не зможу заплатити за своє перебування тут і дивитися на все це лайно! Товстунки займаються бальними танцями, дорослі чоловіки випікають торти, заради бога!

Реймонд знову кахикнув і повторив свою розповідь, а я тим часом нахилилася і потисла Семмі руку. Вираз його обличчя одразу ж змінився, і він нам усміхнувся.

— То це ви? Я розпитував медсестер про те, хто врятував моє життя. Хто привіз мене сюди? Як я сюди потрапив? Але вони не могли мені нічого розповісти. Сідайте ж, не стійте, сідайте біля мене й розповідайте про себе все. Я ніколи не зможу віддячити вам за те, що ви зробили. — Він кивнув і посерйознішав: — Усе, що можна почути сьогодні, — це те, що все йде під три чорти, що навколо лише педофіли та шахраї і що всі брешуть. Ви забудете, що у світі повно звичайних гідних людей, таких як ви, добрих самарян, які зупиняться й допоможуть нужденній душі. Ось, почекайте, я познайомлю вас зі своєю сім'єю! Вони стрибатимуть на radoщах, неодмінно.

Він відкинувся на подушки, втомившись від розмов. Реймонд приніс мені пластиковий стілець і ще один для себе.

— То як почуваетесь, містере Том? — запитав Реймонд. — Як минула ніч?

— Називай мене Семмі, синку, кинь ці церемонії. У мене все добре, я геть здоровий. Ви з дружиною врятували моє життя, однак це було неминуче.

Реймонд засовався на стільці, тому я нахилилася вперед.

— Містере Том... — розпочала я.

Він скинув брови, а потім вдавано насупився.

— Семмі, — виправилась я, і він кивнув.

— Боюся, мені доведеться виправити деякі фактичні неточності, — сказала я. — По-перше, ми не врятували ваше життя. Це заслуга

Служби швидкої медичної допомоги, працівники якої, попри нетактовність, зробили все залежне, щоб стабілізувати ваш стан і привезти сюди. Медичний персонал лікарні, зокрема анестезіолог і хірург-ортопед, який прооперував ваше стегно, а також багато інших фахівців у галузі охорони здоров'я, котрі доглядали за вами в післяопераційний період, — це вони вас врятували. Ми з Реймондом лише викликали допомогу і склали вам компанію, поки Національна служба охорони здоров'я не взяла відповідальність на себе.

— Еге ж, благослови Боже Національну службу охорони здоров'я, усе так, — грубо перервав мою промову Реймонд.

Я кинула на нього розлючений погляд.

— Крім того, — продовжила я, — мушу уточнити, що ми з Реймондом просто колеги. Ми, безперечно, не одружені.

Я уважно глянула на Семмі, переконавшись, що він не сумнівається в моїх словах. Семмі подивився на Реймонда. Реймонд — на Семмі. У палаті запала тиша, яка мені здалася незручною. Реймонд випростався на стільці.

— То де ви живете, Семмі? Чим ви займалися до того дня, коли вскочили в халепу? — запитав він.

Семмі усміхнувся.

— Я місцевий, синку, тут народився і тут зростав, — відповів він. — У п'ятницю я завжди вирушаю за покупками. Я дивно почувався того ранку, але думав, що то через стенокардію. Не очікував, що зрештою опинюся тут.

Він узяв карамельку з великого пакета в себе на колінах і запропонував нам. Реймонд узяв цукерку, а я відмовилася. Мене бридило від думки про кондитерські вироби, підігріті до температури тіла завдяки паху Семмі (хоча він був у фланелевій піжамі та накритий ковдрою).

Семмі та Реймонд голосно чавкали. Поки вони їли, я скинула оком на свої руки: шкіра була сухою, ніби вигорілою, але я зраділа, що антисептик видаляв мікроби і бактерії, які ховалися скрізь у лікарні. І, мабуть, на мені теж.

— А ви приїхали до мене здалеку? — запитав Семмі. — Маю на увазі, окремо, — хутко додав він, зиркнувши на мене.

— Я живу в Саус-Сайді, — відповів Реймонд, а Елеанор... ти ж у Вест-Енді?

Я кивнула, воліючи не уточнювати свою адресу. Семмі запитав про роботу, і я дозволила Реймондові розповісти, а сама тим часом спостерігала. Семмі здавався дуже вразливим, воно й не дивно, адже люди, які носять піжаму напоказ, саме так і почуваються, але він був молодшим, ніж я гадала, — не більше сімдесяти, а ще він мав глибокі темно-сині очі.

— Я нічого не знаю про графічний дизайн, — сказав Семмі. — Звучить фантастично. Усе своє життя я працював поштарем. Я вийшов на пенсію, коли настав мій час, і можу жити на щомісячні виплати, якщо буду ощадливим. Та зараз усе змінилося — я радий, що більше не працюю. Там панує безлад. За моїх часів це була належна державна служба...

Реймонд кивав.

— Авжеж, пригадую, що пошту завжди приносили вранці, ще до того, як ти виходив з будинку, а ще перед обідом. Зараз пошту приносять посеред дня, якщо взагалі приносять...

Мушу визнати, що розмова про поштову службу навівала нудьгу.

— Як довго ви тут залишитесь, Семмі? — запитала я. — Я цікавлюся лише тому, що пацієнти, які довго лежать у лікарні, мають значно вищі шанси підхопити гастроентерит, золотистий стафілокок, клостидіум диффіциле...

— Закладаюся, що і їжа тут нікудишня, — знову перервав мене Реймонд. — Еге ж, Семмі?

— Маєш рацію, синку, — засміявся Семмі. — Хочеш побачити, що вони принесли сьогодні на обід? Гадаю, це мало бути ірландське рагу... але більше схоже на собачий корм. І пахне так само.

— Може, принести вам чогось, Семмі? — усміхнувся Реймонд. — Ми могли б спуститися в крамницю вниз або заскочити пізніше на тижні, якщо вам щось потрібно.

Реймонд поглянув на мене, очікуючи підтвердження, і я кивнула. У мене не було підстав відхилити цю пропозицію. Насправді, думка про те, що я могла б допомогти літній людині, котра страждає через неналежне харчування, була навіть приємною. Я почала думати про те, що йому принести, про типи їжі, які можна перевозити. Цікаво, чи сподобається Семмі холодна паста з соусом песто. Я могла б приготувати подвійну порцію на вечерю і принести одну наступного дня в пластиковому контейнері. Хоча в мене немає пластикових

контейнерів, бо досі вони були мені не потрібні. Я могла б піти в магазин і купити кілька. Це здавалося тим, що могла б зробити жінка мого віку та соціального рівня. Чудово!

— Синку, це дуже люб'язно з твого боку, — трохи розвіяв мої мрії Семмі, — але в цьому нема потреби. Сім'я приходить до мене щодня, двічі на день, — останню фразу він вимовив з гордістю. — Я не можу з'їсти навіть половини того, що вони приносять. Тут купа всього, і я змушений роздавати половину харчів, — сказав він, показуючи на інших чоловіків у палаті.

— Зі скількох людей складається ваша сім'я? — запитала я, трохи здивована цим зізнанням. — Мені здавалося, ви самотній і без дітей, як ми.

Реймонд ніяково засовався на стільці.

— Я вдівець, Елеанор, — сказав Семмі. — Джин померла п'ять років тому — рак. Зрештою він швидко її забрав. — Він зробив пузу і сів, випроставши спину: — У мене є два сини і донька. Кіт, мій старший син, одружений і має двох дітей. Його малі, двоє хлопчиків, як ті щокаті мавпенята, — у кутиках його очей з'явилися гусячі лапки. — Гарі, мій молодший син, має дівчину — Мішель, вони не одружені, але живуть разом. Здається, у наші дні це цілком нормально. А Лаура, моя найменша... ну, тільки Богу відомо, що з Лаурою. До тридцяти п'яти років вона встигла розлучитися двічі, ти можеш у це повірити? У неї власний невеликий бізнес, затишний будинок і авто... просто вона не може знайти хорошого чоловіка. А коли знаходить, то не може його втримати.

Ця тема здалася мені цікавою.

— Я б порадила вашій доньці не перейматися, — мовила я впевнено. — З власного досвіду можу сказати, що ідеальний чоловік з'являється тоді, коли ти менш за все цього очікуєш. Доля перетинає ваші шляхи, а провидіння гарантує, що ви зрештою будете разом.

Реймонд видав дивний звук, щось середнє між кашлем і чханням.

Семмі ввічливо усміхнувся:

— Ти справді в це віриш? Ну, можеш сама їй це переказати, дитинко, вони скоро прийдуть мене провідати.

Поки він говорив, нас проминула дуже огрядна медсестра, яка точно почула його слова. Вона носила доволі гарні білі пластикові сабо, з яких визирали чорно-жовті смугасті шкарпетки, і її ноги

скидалися на двох жирних ос. Я вирішила запитати в неї, де вона їх купила, перш ніж ми підемо.

— Не більше трьох відвідувачів біля ліжка, — сказала вона, — і боюсь, що сьогодні ми суворо дотримуємося цього правила.

Утім, вона не виглядала загрозливо. Реймонд підвівся.

— Ми підемо й дозволимо вашій сім'ї вас провідати, Семмі.

Я також встала, це здавалося правильним.

— Не поспішайте, іще не йдять, — попросив Семмі.

— Нам прийти пізніше на тижні? — запитала я. — Принести вам якихось журналів чи газет?

— Елеанор, як я вже казав: ви двоє врятували моє життя, і тепер ми сім'я. Приходьте до мене, коли захочете. Буду радий тебе бачити, дитинко, — сказав Семмі.

Його очі були вологими, як равлики в морській воді. Я знову простягнула руку, і, замість того щоб потиснути її, він обхопив її обіруч. Зазвичай подібне наганяє на мене жах, але зараз він мене приємно здивував. Його руки були великими і теплими, як лапи тварини, а мої в них здавалися маленькими та крихкими. Він мав довгі, криво підстрижені нігті, і кучеряві сиві волосини рухалися під рукавами його піжами.

— Слухай, Елеанор, — сказав він, — глянувши мені в очі й міцно стиснувши руку, — дякую тобі ще раз. Дякую за турботу про мене й за те, що принесла мої покупки.

Я збагнула, що мені зовсім не хочеться прибирати руку від його теплих і сильних рук. Реймонд кахикнув, його легені, без сумніву, реагують на відсутність канцерогенів упродовж останньої півгодини чи десь так.

— Я прийду на цьому тижні, — я насилу сковтнула і зрозуміла, що не в змозі говорити, — і принесу чогось попоїсти. Обіцяю.

Семмі кивнув.

— Нехай щастить, чоловіче, — побажав Реймонд, кладучи м'ясисту руку на плече Семмі. — Скоро побачимося.

Семмі помахав нам рукою, коли ми виходили з палати, і все ще махав і усміхався, коли ми повернули за риг і пішли до ліфтів.

Ми мовчали, доки не вийшли на вулицю.

— Дуже милий чоловік, правда? — сказав Реймонд дещо пафосно.

Я кивнула, намагаючись зберегти те відчуття своїх рук у його, затишних і безпечних, а ще добро і тепло його очей. Раптом я з жахом збагнула, що в моїх очах збираються сльози, тому я відвернулася, щоб витерти їх, перш ніж вони потечуть. Прикро, але Реймонд це помітив, хоча чоловіків навряд чи можна назвати спостережливими.

— Що робитимеш сьогодні, Елеанор? — лагідно спитав Реймонд.

На годиннику була майже четверта вечора.

— Мабуть, повернуся додому, почитаю, — сказала я. — Пізніше на радіо буде передача, куди люди пишуть, щоб розповісти про те, що їм сподобалося за тиждень. Частенько зустрічаються цікаві історії.

Тим часом я думала про те, що куплю трохи горілки, лише півлітра, щоб долити до тієї, яка залишилася. Я жадала цього короткого, гострого відчуття, яке з'являлося, коли я її п'ю, — сумного й пекучого, — а потім, на щастя, жодних почуттів. Я також помітила дату в газеті Семмі і згадала, що сьогодні день мого народження. Прикро, що я забула запитати в медсестри, де вона купила ті смугасті шкарпетки — могла б зробити собі подарунок. Я вирішила, що куплю натомість трохи фрезій. Мені завжди подобалися їхні ніжні пахощі та м'які кольори — приглушена яскравість значно гарніша за кричущо-жовті соняшники чи банальні червоні троянди.

Реймонд поглянув на мене:

— Я збираюся провідати маму.

Я кивнула, шморгнула носом і застібнула куртку, готуючись іти додому.

— Слухай, може, підеш зі мною? — запропонував Реймонд, коли я повертала до воріт лікарні.

«Нізащо», — одразу подумала я.

— Я провідую її майже щонеділі, — продовжував він. — Вона нечасто виходить і буде рада побачити нове обличчя.

— Навіть таке, як у мене? — запитала я.

Я не могла уявити, що когось може бодай трохи потішити моє обличчя, ані в перший, ані в тисячу перший раз. Реймонд пустив повз вуха моє запитання і почав щось шукати в кишенях.

Я обмірковувала його пропозицію, поки він запалював чергову сигарету. Зрештою, я могла купити горілку та квіти до дня народження, коли повертатимусь додому, адже доволі цікаво побувати в будинку іншої людини. Я спробувала пригадати, коли востаннє так робила. Кілька років тому я стояла в коридорі сусідів знизу, коли мені випадково принесли їхню посилку. Там тхнуло цибулею, а в кутку стояла потворна стандартна лампа. За кілька років до цього одна з адміністраторок влаштувала в себе вечірку й запросила в гості всіх жінок з роботи. То була затишна квартира, традиційна оселя з вітражами, червоним деревом і вишуканими карнизами. Проте «вечірка» була лише приводом, насправді це була хитрість, щоб продати нам секс-іграшки. Це було огидне видовисько: сімнадцять п'яних жінок порівнювали ефективність ряду неправдоподібно великих вібраторів. Я пішла звідти за десять хвилин, випивши склянку прохолодного піно гріджію і відбившись від обурливо незрозумілого запитання від кухні організаторки про моє особисте життя.

Звичайно, я знайома з поняттями «вакханалія» та «діонісійські веселощі», але це вкрай дивно, що жінки хочуть проводити вечір разом, пити й купувати подібні речі. Дивніше тільки те, що все це відбувається як «розвага». Сексуальне єднання між коханцями має бути священною, приватною справою, а не темою для обговорення з незнайомими людьми в перервах між показом їстівної білизни. Коли ми з музикантом проведемо свою першу ніч разом, єднання наших тіл відобразатиме єднання наших думок, наших душ. Його інакшість, спалах темного волосся в його пахвах, його ключиці. Запах крові у згині його ліктя. Тепла м'якість губ, коли він пригортатиме мене до себе і...

— Елеанор? Ти тут? Я щойно казав... нам потрібно йти, щоб встигнути на автобус, якщо ти їдеш зі мною до мами.

Я витягнула себе в непривітну реальність до приземкуватої постаті Реймонда, одягненого в неохайну толстовку з капюшоном та брудні кросівки. Можливо, мати Реймонда виявиться розумною й чарівною компанією. Я сумнівалася в цьому, з огляду на її потомство, але ніколи не знаєш напевне.

— Гаразд, Реймонде. Я складу тобі компанію і поїду з тобою в гості до твоєї мами, — сказала я.

У Реймонда, звісно, не було машини. Мені здавалося, йому вже за тридцять, але було в ньому щось таке дитяче, ще не до кінця сформоване. Частково це враження складалося через те, як він одягається. Я ще жодного разу не бачила на ньому нормального шкіряного взуття, він завжди носить кросівки, і, мені здається, у нього багато пар різних кольорів і стилів. А ще я помітила, що люди, які постійно носять спортивне взуття, ніколи не займаються легкою атлетикою.

Для мене спорт — це таємниця. У початковій школі день спорту був єдиним днем у році, коли менш академічно обдаровані учні могли відчувати тріумф та отримати приз, скачучи наввипередки в мішках чи бігаючи від точки А до точки Б швидше за однокласників. А з якою гордістю наступного дня вони чіпляли ті переможні нашивки до своїх жакетів! Ніби срібло за перегони з яйцем у ложці було своєрідною компенсацією за нездатність зрозуміти, як використовувати знак апострофа.

У середній школі заняття з фізкультури були просто незрозумілими. Ми мали вдягати особливий одяг, а потім намотувати кола на шкільному стадіоні, час від часу передаючи одне одному металевий патичок, — грати в естафету. Якщо ми не бігали, то стрибали в довжину в пісок або через жердину. І ми мали робити це особливим чином, не можна було просто бігати та стрибати, спершу треба було виконати дивні підстрибування. Я завжди запитувала, навіщо все це, але ніхто з учителів фізкультури (більшість з яких, наскільки я розуміла, намагалися повідомити лише твій час) не могли дати мені відповіді. Ці заняття здавалися дивними, щоб нав'язувати їх молодим людям, які не були в них зацікавлені. Упевнена, що ці вправи спрямовані на те, щоб викликати в більшості з нас відразу до фізичних навантажень на решту життя. На щастя, у мене від природи гнучкі та елегантні ноги, а ще мені подобається ходити, тому мені легко підтримувати належний фізичний стан. У матусі була особлива ненависть до надмірної ваги («Жадібна, лінива тварина», — сичала вона, якщо хтось огрядний проходив повз нас на вулиці), і я певною мірою поділяла цю думку.

Реймонд не був огрядним, але мав помітний животик. Я не могла роздивитися жодного його м'яза та підозрюю, що він навряд чи колись використовував м'язи передпліччя в тренуваннях. Його одяг: потерті джинси, безформні футболки з дитячими написами й малюнками — не міг приховати поганеньку фізичну форму. Він одягався як хлопчик, а не як чоловік. Його обличчя також було неохайним, і він нечасто голився — це не можна було назвати бородою, скоріше ділянки щетини, які аж ніяк не додавали йому краси. Його біляве волосся, тоненьке і брудне, було коротко підстрижене й мінімально доглянуте — щонайбільше, мабуть, він протирав його рушником після душу. Він складав враження чоловіка, який хоч і не був безхатьком, але минулої ночі спав у дешевому motelі чи в якогось незнайомця на підлозі.

— Наш автобус, Елеанор, — сказав Реймонд, грубо мене підштовхуючи.

Я підготувала свій проїзний, але в Реймонда, найімовірніше, такого не було. Вочевидь, він волів переплатити, аніж витратити час на планування. Як виявилось, проїзного таки не було, він не мав навіть грошей, тому я позичила йому фунт. І завтра на роботі я його неодмінно поверну.

Поїздка до будинку його мами забрала двадцять хвилин, тим часом я пояснювала йому переваги проїзного квитка, розповіла, де можна його придбати та скільки потрібно поїздок, щоб перекрити витрати чи, краще сказати, їздити безкоштовно. Утім, ця інформація його не зацікавила, він навіть не подякував мені, коли я закінчила. Він нікудишній співрозмовник.

Ми проминули невеликий комплекс квадратних білих будинків, я помітила чотири різні дизайни, які розміщувалися за певною схемою. На в'їзді біля кожного будинку виднілися машини й докази наявності дітей — невеличкі велосипеди з додатковими колесами та кільця для баскетболу, почеплені до воріт гаражів, — але на вулицях було безлюдно й тихо. Усі вулиці були названі на честь поетів — провулок Вордсворта, тупик Шеллі, підйом Кітса — безперечно, дібрані відділом маркетингу будівельної компанії. Усі ці поети були людьми, які хотіли б, щоб їхні будинки були помітними, поетами, які писали про поховальні урни і квіти та блукаючі хмари. Спираючись на досвід, я б оселилася в провулку Данте або на вулиці По.

Мені були знайомі подібні місця, адже в прийомних сім'ях я жила в кількох практично ідентичних будинках на практично ідентичних вулицях. Тут зазвичай не буває пенсіонерів, друзів, які живуть в одному будинку, а ще ніхто не жив сам, крім розлучених звісно. Найновіші автомобілі вишикувалися біля під'їздів до будинків, в ідеалі по два на будинок. Сім'ї приїжджали та їхали, і все це місце здавалося тимчасовим, як-от театральні декорації, які можна швидко згорнути і в будь-який час перемістити. Я здригнулася, відганяючи непрохані спогади.

Мати Реймонда жила в охайному помешканні за рядом нових будинків, в одному з викладених галькою котеджів. Це було соціальне житло; тут вулиці були названі на честь невідомих місцевих політиків. Ті, хто придбав свої будинки, поставили двері з полівінілхлориду з подвійним склінням або облаштували невеликі тераси. Сімейна садиба Реймонда залишилася без змін.

* * *

Реймонд не пішов у вхідні двері, а вирішив обійти будинок. На задньому дворі був сарай з мереживними фіранками на вікнах, а на клаптику зеленої галявини на стовпчиках була напнута білизняна мотузка. Випрана білизна з військовою точністю висіла на мотузці, ряд простих білих простирадл і рушників, за ними ряд супереластичної нижньої білизни. Іще були грядки з овочами, де росли розкішні ревінь, морква, цибуля та капуста. Я оцінила симетрію і точність, з якою вони були висаджені.

Реймонд, не стукаючи, відчинив задні двері, крикнув «Привіт!» і увійшов у невелику кухню. Зсередини линули приємні пахощі супу — солоного й теплого, мабуть, з великої каструлі, яка стояла на плиті. Підлога і всі поверхні були бездоганно чистими та охайними, і я була впевнена, що, якщо відчиню шухлядку чи дверцята шафи, усе всередині буде досконало та охайно складене. Декор був простим і функціональним, з поодинокими сплесками кітчу — на стіні висів великий календар з бляклим фото двох кошенят у кошику, а ще полотняний мішок для зберігання поліетиленових пакетів, що

нагадував старомодну ляльку, висів на дверній ручці. У мийці стояли одна чашка, склянка й тарілка.

Ми проминули крихітний коридор, і я пішла за Реймондом у вітальню, знову ж таки, бездоганно чисту, з натертими поліроллю меблями. На підвіконні стояла ваза з хризантемами, а кілька обрамлених знімків і прикрас захищало затемнене скло на дверцятах застарілого буфета, ніби то були реліквії. У кріслі сиділа літня жінка, яка нахилилася вперед, щоб дотягнутися до пульта та вимкнути звук величезного телевізора. Це був час передачі, у якій люди оцінюють старі речі, а тоді, якщо виявиться, що вони чогось варті, вдають, що вони дуже хочуть їх продати. На дивані лежали троє котів, двійко дивилися на нас, а третій напіврозплющив око, а потім знову заснув, не вважаючи нас гідними своєї уваги.

— Реймонде, синку! Заходь! Сідай, — промовила літня жінка, вказуючи на диван і нахилиючись зі свого крісла, щоб зігнати тварин.

— Я привів подругу з роботи, мам, це ж нічого? — сказав він, підходячи до неї та цілуючи в щоку.

Я також підійшла до неї та простягнула руку.

— Елеанор Оліфант, приємно познайомитися, — назвалась я. Вона поглянула на мою руку, а тоді взяла її обіруч, точнісінько як Семмі.

— Приємно познайомитися, дитинко, — сказала вона. — Я завжди рада бачити друзів Реймонда. Сідай. Я впевнена, тобі хочеться чаю. Чим тебе ще пригостити? — вона спробувала встати, і тут я помітила біля крісла ходунки з коліщатками.

— Сиди, мамо. Я сам принесу, — зупинив її Реймонд. — Зроблю всім по чашці.

— Дуже мило з твого боку, синку, — сказала вона. — Там ще є печиво — «Вагон-Вілс», твоє улюблене.

Реймонд пішов у кухню, а я сіла на диван праворуч від його мами.

— Мій Реймонд — чудовий хлопець, — гордо промовила вона. Я не знала, як краще відповісти, тому лише кивнула. — То ви працюєте разом? — запитала вона. — Ви також лагодите комп'ютери? Господи, сьогодні дівчата можуть робити будь-що, чи не так?

Вона була такою ж чистою та охайною, як і її оселя, її блузка була застібнута брошкою біля шиї. На ній були зручні капці винного кольору, облямовані овечою вовною, вони здавалися зручними. Їй було

близько сімдесяти, і коли я тисла її руку, то помітила, що її пальці розпухли до розмірів агрусу.

— Я працюю в бухгалтерії, місіс Гіббонс, — сказала я і розповіла їй трохи про свою роботу. Здавалося, їй було цікаво, вона повсякчас кивала та інколи казала: «Правда?» чи «Ну і ну! Отакої!» А коли я закінчила свою розповідь, вичерпавши всі можливі теми для розмови, котрі надавала робота в бухгалтерії, то посміхнулася.

— Ви місцева, Елеанор? — м'яко запитала вона.

Зазвичай я відчуваю огиду, коли мене запитують щось подібне, але її зацікавленість вочевидь була справжньою й незлостивою, тому я розповіла їй, де живу, але навмисне не уточнюючи. Не можна називати адресу незнайомцям.

— У вас немає акценту, — зауважила вона, поставивши таким чином чергове запитання.

— Раннє дитинство я провела на півдні, — сказала я, — але, коли мені виповнилося десять, переїхала в Шотландію.

— Он воно що, це все пояснює.

Її вочевидь задовольнило почуте. Я помітила, що більшість шотландців не ставлять докладніших запитань, коли чують «на півдні», тому можу лише припустити, що ця фраза містить пояснення щодо англійського походження, перегонів на човнах і капелюхів-казанків, нібито Ліверпуль і Корнуолл — однакові місця, населені однаковими людьми. І навпаки, вони непохитно впевнені, що їхня рідна частина країни унікальна. Хтозна-чому.

Реймонд повернувся з яскравою пластиковою тацею в руках, на якій стояли чашки з чаєм і лежала упаковка печива.

— Реймонде! — скрикнула його мама. — Заради всіх святих, міг би й перелити молоко в глечик. Як-не-як у нас гості!

— Це лише Елеанор, мам, — сказав він, а потім глянув на мене. — Ти ж не заперечуєш?

— Звісно ні, усе в нормі, — сказала я. — Удома я завжди користуюся картонними упаковками. Це лише посудина, з якої можна налити рідину в чашку, насправді це може бути навіть гігієнічніше, ніж незакритий глечик.

Я потягнулася до печива. Реймонд уже жував своє і говорив з мамою на якісь нелогічні теми, а я зручніше вмостилася на дивані. У жодного з них не було сильного голосу, тому я слухала, як гучно цокав

годинник на камінній полиці. Було досить тепло, але не задушливо гаряче. Один з котів, який лежав на боці поряд з каміном, з насолодою потягнувся й знову заснув. Біля годинника стояло фото з вицвілими від часу кольорами. Чоловік, очевидно батько Реймонда, широко посміхався в камеру, тримаючи в руці келих шампанського, ніби проголошував тост.

— Це батько Реймонда, — сказала його мама, помітивши мій погляд. Вона усміхнулася. — Фото зробили, коли Реймонд склав іспити. — Вона поглянула на нього з неприхованою гордістю. — Наш Реймонд став першим у сім'ї, хто вступив до університету, — промовила вона. — Його батька переповнювала радість. Якби ж тільки він дожив до твого випуску, синку. Ох, що то був би за день! Еге ж, Реймонде?

Реймонд усміхнувся, киваючи.

— У нього стався серцевий напад невдовзі після мого вступу, — пояснив Реймонд.

— Так і не зміг насолодитися своїм виходом на пенсію, — зітхнула його мати. — Часто трапляється.

Якусь мить вони обоє мовчали.

— Чим він займався? — запитала я. Насправді мені не було цікаво, але це запитання здавалося мені доречним.

— Він був інженером-газовиком, — сказав Реймонд.

Його мати кивнула.

— Він тяжко працював усе своє життя, і нам завжди вистачало грошей. Права ж, Реймонде? Ми щороку їздили у відпустку, і в нас було хороше невелике авто. Принаймні, він встиг побачити весілля Деніс, це краще, ніж нічого.

Мабуть, я мала спантеличений вигляд.

— Моя сестра, — пояснив Реймонд.

— Заради бога, Реймонде. Розумію, що ти б волів говорити про футбол і комп'ютери, але навряд чи це цікаво слухати. Хлопці, еге ж, Елеанор? — вона кивнула мені, усміхаючись.

Це було дивно. Як можна забути, що в тебе є сестра? Мені здається, він не забув, а просто сприймав свою сестру як належне, як незмінний, непримітний факт життя, про який навіть не потрібно згадувати. Я не могла уявити собі такий сценарій, оскільки завжди була сама. У світі Оліфант була лише я і матуся.

А його мати продовжувала:

— Деніс було одинадцять, коли Реймонд з'явився на світ — це був невеликий подарунок і благословення, ось ким він тоді був.

Вона поглянула на нього, і в цьому погляді було стільки любові, що я мусила відвернутися. «Принаймні я знаю, як любов виглядає», — сказала я собі. Це щось. Ніхто ніколи не дивився так на мене, але я б могла розпізнати цей погляд, якби мені випала така нагода.

— Дістань-но альбом, синку. Я покажу Елеанор ті фото з першої відпустки в Аліканто, влітку перед тим, як ти пішов до школи. Він тоді застряг у дверях в аеропорту, — прошепотіла вона, нахиляючись ближче до мене.

Я розсміялася, помітивши тінь жаху на обличчі Реймонда.

— Мам, ти ж не хочеш, щоб Елеанор знудилася до смерті, переглядаючи наші старі фото? — сказав він, червоніючи, що багатьом людям здається чарівним. На мить я замислилася про те, щоб наполягти на перегляді, але Реймонд мав такий нещасний вигляд, що я не змогла цього зробити. Дуже доречно мій шлунок гучно забурчав. Після обіду консервованими кільцями спагеті й тостами я з'їла лише одне печиво. Мама Реймонда ввічливо кахикнула.

— Ти ж залишишся на чай, Елеанор? Нічого надто вигадливого, але ми будемо тобі раді.

Я поглянула на годинник. Було лише пів на шосту — дивний час, щоб їсти, але я зголодніла і все ще встигала зайти дорогою додому в «Теско».

— З радістю, місіс Гіббонс, — відповіла я.

Ми сіли за невеликий круглий стіл у кухні. Суп був дивовижним, мама Реймонда сказала, що бульйон вона зварила на свинячій рульці, а потім додала до нього м'яса й овочів з городу. На столі були хліб, масло і сир, а після вечері ми пили чай з кремовими тістечками. Тим часом місіс Гіббонс розповідала нам історії про різні дивацтва і захворювання сусідів, а ще про заняття їхньої родини, яка постійно росте. Однак це все не надто стосувалося Реймонда, як і мене, судячи з виразу його обличчя. Він часто лагідно піддражнював матусю, а вона реагувала жартівливим роздратуванням, злегка стукаючи його по руці чи сварячи за грубість. Я вперше в житті відчувала тепло, наповненість і комфорт.

Мати Реймонда підвелася і потягнулася до ходунків. У неї був артрит, пояснив мені Реймонд, поки вона піднімалася нагору до ванної. Цей будинок насправді був не надто придатним для людей з обмеженою рухомістю, але, за словами Реймонда, вона відмовилася переїжджати, тому що прожила тут усе своє доросле життя і саме тут виховувала свою сім'ю.

— А тепер, — сказала вона, спустившись до нас, — я помию ці кілька тарілок і ми зможемо зручно вмотитися і подивитися телевізор.

Реймонд підвівся.

— Сядь, мамо, дозволь тобі допомогти, я швидко впораюся. Елеанор мені допоможе, правда, Елеанор?

Я встала і почала збирати тарілки. Місіс Гіббонс відчайдушно запротестувала, але зрештою опустила на стілець, повільно й ніяково, і навіть зболено зітхнула.

Реймонд мив посуд, а я витирала. Це він запропонував — він помітив мої червоні понівечені руки, хоча й не здіймав гвалту з цього приводу. Лише посунув мене від раковини і вклав мені до рук кухонний рушник — доволі новий, з шотландським тер'єром у картатій краватці.

М'який та волокнистий кухонний рушник, певно, уже багато разів прали і ретельно прасували, згортаючи в охайний квадрат. Я кинула погляд на тарілки, перш ніж поставити на стіл, щоб Реймонд прибрав їх до шафи. Тарілки були старими, але якісними, розфарбовані розмитими трояндами і облямовані вигорілою позолотою. Місіс Гіббонс побачила, що я на них дивлюся. У неї не було проблем зі спостережливістю.

— Цей сервіз мені подарували на весілля, Елеанор, — сказала вона. — Уявляєш, усе ще ціле, а сплигло вже майже п'ятдесят років.

— Ти про себе чи про сервіз? — запитав Реймонд, а вона зітхнула і захитала головою, усміхаючись. Поки ми займалися своїми поважними справами, було затишно мовчати.

— Скажи-но мені, Елеанор, ти зараз з кимось зустрічаєшся? — запитала вона.

Як банально.

— Зараз ні, — відповіла я, — але є одна людина, яка мені подобається. Усе лише питання часу.

З раковини почувся гуркіт, коли Реймонд упустив ківш на підставку для сушарки.

— Реймонде! — гукнула його мати. — Який же ти незграбний!

Звичайно, я стежила за музикантом в Інтернеті, але він вів спокійне життя. Кілька фото в «Інстаграмі» зі стравами, кілька твітів, нецікаві оновлення на «Фейсбуці» про музику інших людей. Я була не проти. Це лише питання мого часу. Якщо я і знала щось про романтику, то це те, що ідеальний для нас момент, щоб зустрітися і закохатися, настане тоді, коли я менш за все цього очікуватиму, і це буде найчарівніший збіг обставин. Хоча, якщо цього найближчим часом не відбудеться, я буду змушена взяти справу у свої руки.

— Як щодо сім'ї? — запитала вона. — Твої батьки близько від тебе живуть? У тебе є брати чи сестри?

— На жаль, ні, — відповіла я. — Я б хотіла мати брата чи сестру, з якими могла рости. — Я замислилася над цим. — Насправді це одне з найбільших джерел мого смутку в житті, — почувла я свій голос.

Я ніколи не промовляла вголос нічого подібного і дійсно ніколи до кінця не обдумувала цього, аж до сьогодні. Я сама себе здивувала. «І чия тоді це вина?» — прошепотів голос у моїй голові, холодний і різкий. Злий. Як у матусі. Я заплющила очі, намагаючись викинути її зі своєї голови.

Місіс Гіббонс, певно, відчула мій дискомфорт.

— Але я впевнена, що це означає, що в тебе теплі й близькі стосунки з мамою і татом. Закладаюся, ти для них увесь світ, єдина і неповторна.

Я поглянула на своє взуття. Чому я обрала саме ці туфлі? Я не могла пригадати. На них були застібки на липучках для зручності, і вони були чорними, отже, до всього пасували. Зручні, без підборів, та високі, щоб підтримувати гомілку. Я збагнула, що вони огидні.

— Ну що це за допит, мам, — мовив Реймонд, витираючи руки об кухонний рушник. — Ти як гестапо!

Я подумала, її це розлютить, але сталося дещо гірше — вона вибачилася.

— Елеанор, вибач, дорогенька, я не хотіла тебе засмучувати. Прошу дитинко, не плач. Мені так шкода.

Я плакала. Ридма ридала! Я не плакала так сильно вже багато років. Я намагалася пригадати, коли востаннє це було — востаннє я

так плакала після того, як розійшлася з Декланом. Але навіть тоді то були сльози не від емоцій — я плакала від болю, бо він зламав мені руку і два ребра, коли я нарешті попросила його піти. Але ридати в кухні матері мого колеги було якось неправильно. Що б сказала матуся? Я спробувала опанувати себе.

— Прошу вас, не вибачайтеся, місіс Гіббонс, — мій голос хрипів, а тоді обірвався, ніби в хлопчика-підлітка, коли я спробувала відновити подих, витираючи очі рушником. Реймонд взяв її під руку.

— Не засмучуйся, мам. Ти не хотіла сказати нічого поганого, вона це знає. Правда, Елеанор?

— Так, звісно! — імпульсивно вигукнула я, нахилиючись вперед і киваючи. — Обидва ваші запитання були логічними і доречними. Це я відреагувала не так. Не можу дібрати слів, щоб це пояснити. Перепрошую, якщо я поставила вас у незручне становище.

— Дякувати Богові, дитинко, — на її обличчі з'явилося полегшення. — Сьогодні я не очікувала побачити на своїй кухні сльози!

— Еге ж, зазвичай це мене доводять до сліз твої страви, ма, — пожартував Реймонд, і вона тихо засміялася.

Я прочистила горло.

— Ваші запитання заскочили мене зненацька, місіс Гіббонс, — сказала я. — Я ніколи не бачила батька, тому нічого про нього не знаю, навіть його імені. А матуся зараз... скажімо, вона hors de combat.^[7] — Я помітила, як вони нерозуміюче витріщилися на мене — вони напевне не знали французької. — Я з нею не бачуся, вона... поза межами доступу, — пояснила я. — Ми спілкуємося раз на тиждень, але...

— Звісно, це будь-кого засмутило б. Любов. Неодмінно засмутило б, — промовила вона, співчутливо киваючи. — Усім нам потрібна мама, тут і зараз, незалежно від нашого віку.

— Навпаки, — заперечила я, — можна навіть сказати, щотижневий контакт з нею — це занадто. Матуся і я — ми... ну, це складно пояснити...

Місіс Гіббонс співчутливо кивнула, очікуючи продовження. Проте я, на відміну від неї, знала, що тут треба зупинитися. На вулиці повз будинок проїхав фургончик з морозивом, його дзвін грав мелодію «Янкі Дудл», вибиваючи кілька болючих герц нижче правильних нот. З

якогось дальнього і зовсім непотрібного закутка моєї пам'яті виринули слова, пір'я в капелюхах і кіноплівка.

Реймонд плеснув руками, складаючи їх з фальшивою доброзичливістю.

— Ну, проїхали. Мам, іди у вітальню і сідай — скоро почнетесь твоя передача. Елеанор, допоможеш мені поскладати суху білизну?

Я була рада допомогти, рада відволіктися від тем, пов'язаних з матусею. Місіс Гіббонс була потрібна допомога з багатьма хатніми справами. Реймонд чистив котячі лотки і сміттєві баки, тому я мала звільнити довгу мотузку від випраної білизни.

Бліде сонце хилилося до заходу. Праворуч і ліворуч росли суцільні сади. Я поставила кошик для білизни на землю і взяла мішечок для прищіпок (на якому хтось округлим курсивом завбачливо написав «Прищепки») і підвісила його на мотузку, щоб мати напоготові. Білизна була сухою і пахла літом. Я почула уривчастий звук удару футбольного м'яча в стіну, а ще гомоніли якісь дівчата, коли скакалка ковзала по землі. Віддалений дзвін фургончика з морозивом зараз було ледь чутно. Хтось грюкнув задніми дверима, і чоловічий голос почав на когось кричати, сподіваюся, на собаку. Співали пташки, їхня мелодія перекривала звуки телевізора, котрі линули з відчиненого вікна. Тут я почувалася в безпеці, усе здавалося нормальним. Життя Реймонда вельми відрізнялося від мого — дружня сім'я, мама, тато і сестра, які живуть серед інших нормальних сімей. Просто різюча відмінність, кожна неділя, тут, усе це.

Повернувшись у будинок, я допомогла Реймонду замінити простирадла на ліжку на чисті, які я щойно принесла з вулиці. Спальня його матері була дуже рожевою та пахла тальком. Чиста й непримітна, вона, утім, не нагадувала готельний номер, скоріше апартаменти зі сніданком, наскільки я могла їх уявити. Окрім дешевої книжки в м'якій обкладинці та упаковки суперсильних м'ятних льодяників на тумбі біля ліжка, у кімнаті не було нічого особливого, жодного натяку на особистість її власниці. Мене вразило, у найбільш приємний спосіб, що в неї насправді не було особистості: вона була матір'ю, доброю та ніжною жінкою, про яку ніхто ніколи не скаже: «Вона божевільна, та Бетті!», або «Ніколи не знаєш, чим Бетті зараз займається», або «Переглянувши висновок психіатра, Бетті відмовили в заставі через те, що вона становить неабиякий ризик для людей». Мати Реймонда була

досить тихою, приємною жінкою, яка піклувалася про свою сім'ю, а тепер спокійно живе зі своїми котами і вирощує овочі. У цьому водночас не було нічого особливого і було особливим усе.

— А твоя сестра допомагає доглядати за мамою, Реймонде? — запитала я.

Він намагався впоратися з пуховою ковдрою, і я її в нього забрала. Такі речі вимагають певної спритності. Реймонд не був спритним чоловіком. Тому замість цього він почав заправляти подушки в наволочки з квітковим візерунком і рюшами.

— Ні, — відповів він, зосереджуючи увагу на подушках. — У неї двоє дітей, і вони справжня халепа. Марк моряк, тому на кілька тижнів вона стає мамою-одиначкою. Це не просто. Вона каже, коли діти в школі, їй значно легше.

— Он воно що, — сказала я. — А тобі, тобі подобається бути дядьком?

Дядечко Реймонд: на мою думку, якась неправильна рольова модель. Він здригнувся.

— Так, вони дуже кумедні. Чесно кажучи, я проводжу з ними не так багато часу, лише даю їм трохи грошей на Різдво і дні народження, а ще воджу їх кілька разів на місяць у парк. І все, справу зроблено.

Я ніколи не стану тіткою, звісно ж. Це напевно не для мене.

— Тобі пощастило втекти від мами та її фотоальбому, Елеанор, — сказав Реймонд. — Наступного разу вона виснажить тебе питаннями про внуків, от побачиш.

Я збагнула, що зараз він робитиме багато припущень, але нехай. Я поглянула на годинник і здивувалася, що вже по восьмій.

— Мені час іти, Реймонде, — сказала я.

— Якщо можеш, затримайся ще на годинку, я закінчу тут усі справи, і ми поїдемо на автобусі разом, — запропонував він.

Звісно ж, я відмовилася.

Спустившись, я подякувала місіс Гіббонс за «чай». Вона у свою чергу щедро подякувала мені за прихід і допомогу в хатніх справах.

— Елеанор, це було чудово, правда, — сказала вона. — Я не виходила далі, ніж подвір'я, уже кілька місяців — усе мої коліна, — тому мені приємно бачити нове обличчя, до того ж таке привітне. А ще ти дуже допомогла мені з господарством. Дякую, дитинко, дуже дякую.

Я посміхнулася. Уже вдруге за день я почула на свою адресу подяку й теплі слова! Ніколи не підозрювала, що такі незначні справи можуть викликати такі справжні, щедрі відгуки. Я наче світилася — не спалах, скоріш легке миготіння від невеликої, надійної свічки.

— Приходь у будь-який час, Елеанор, я завжди на місці. Тобі не обов'язково приїжджати з ним, — сказала вона, показуючи пальцем у бік Реймонда. — Якщо хочеш, приходь сама. Тепер ти знаєш, де я живу. Не зникай.

Імпульсивно я нахилилася до неї та притулилася щокою (не тією, що в шрамах, нормальною) до її щоки. Це не був поцілунок чи обійми, але було настільки близько, наскільки я могла дозволити.

— Бувай! — мовила вона. — Щасливо дістатися додому!

Реймонд провів мене до кінця дороги, щоб показати, де автобусна зупинка. Він сказав, що мені, мабуть, доведеться трохи зачекати, бо сьогодні неділя. Я знизала плечима. Я звикла чекати, і життя навчило мене бути дуже терплячою людиною.

— Тоді до завтра, Елеанор, — попрощався він.

Я дістала свій проїзний і показала йому.

— Необмежені поїздки.

Він кивнув і злегка усміхнувся. Дивовижно, але автобус приїхав одразу. Я підняла руку, щоб його зупинити, і увійшла в салон. Поки автобус рушив від зупинки, я дивилася прямо перед собою, щоб уникнути незручностей з маханням рукою на прощання.

День закінчувався. Я почувалася виснаженою, але дещо міцно засіло в моїй голові. Ці нові люди, нові пригоди... цей контакт. Мені він здався надмірним, але, на мій подив, доволі приємним. Я подумала, що впоралася досить добре. Я познайомилася з новими людьми, розповіла їм про себе, і разом ми без проблем провели час. Із сьогоднішніх подій я змогла зробити один висновок: я була майже готова розповісти про свої наміри щодо музиканта. Час нашої важливої першої зустрічі невпинно наближався.

Я не бачила Реймонда ані в понеділок, ані у вівторок. Я не думала про нього, але час від часу моя підсвідомість поверталася до Семмі та місіс Гіббонс. Звісно, я могла провідати їх обох і без Реймонда. Насправді обоє наголосили на цьому ще в неділю. Але хіба було б не краще, якби він був зі мною? Підозрюю, що так було б краще, і не в останню чергу тому, що він міг заповнювати мовчання банальними, безглуздими коментарями, а ще ставити запитання, якщо виникає така необхідність. Тим часом я пішла в крамницю з найяскравішою вивіскою неподалік офісу, де продавалися мобільні телефони, і, за доволі підозрілою порадою набридливого продавця, зрештою придбала недорогий телефон і «пакет», котрий дозволяв мені робити дзвінки, відкривав доступ до Інтернету і мав ще якісь функції, які мене не цікавили. Продавець розповів про мобільні додатки та ігри, я запитала про кросворди, але його відповідь мене розчарувала. Я ознайомилася з інструкцією до нового пристрою, замість того щоб внести інформацію про ПДВ у рахунок містера Леонарда, аж раптом збагнула, що навколо відбувається якесь обговорення, оскільки розмови велися гучним тоном. Як виявилось, обговорювали щорічну різдвяну вечерю.

— Так, але вони проводять там різні конкурси! І ще туди йдуть з інших компаній, тому ми зможемо познайомитися з новими людьми, розважитися, — говорила Бернадетта.

Розваги! Я замислилася, чи буде там виступати якийсь музичний гурт, і якщо так, то чи буде це його гурт? Завчасне різдвяне диво? Можливо, це доля? Перш ніж я встигла розпитати подробиці, у розмову втрутився Біллі.

— Ти просто хочеш підчепити якогось п'яного хлопця з «Елліед Карпетс» і затягнути його під омелу, — сказав Біллі. — Я не платитиму шістдесят фунтів за шматок пересушеної індички і паскудну дискотеку. Таланти можна підшукувати не тільки так!

Бернадетта захихотіла і вхопила його за руку.

— Ні, усе не так. Я думала, що буде веселіше, якщо прийде більше людей, це все...

Джейні хитро поглянула на інших, думаючи, що я її не бачу. Я помітила, як її очі ковзнули по моїх шрамах, як, власне, часто траплялося.

— Запитаймо думку нашого Гаррі Поттера, — промовила вона доволі голосно та обернулася до мене.

— Елеанор! Агов, Елеанор! Ти ж ніби непогано знаєш місто, чи не так? Як думаєш, де нам краще відсвяткувати цього року Різдво?

Я уважно подивилася на календар, котрий висів на стіні офісу. Цього місяця було зображення зеленої вантажівки.

— Зараз середина літа, — сказала я. — Я взагалі про це ще не думала.

— Так, — погодилася вона, — але нам потрібно забронювати місце вже зараз, інакше всі хороші варіанти розберуть і нам залишиться якийсь «Везерспунс» чи брудний італійський ресторан.

— Мені байдуже, — сказала я. — Я однаково не збираюся йти на цю вечірку.

Я потерла тріснуту шкіру між пальцями — вона загоювалася, але цей процес був до болю повільний.

— Звісно, ти ж ніколи з нами не ходиш, чи не так? Я про це забула. А ще ти не береш участі в грі «Таємний Санта». Елеанор-Грінч^[8] — ось як нам слід тебе називати.

Усі засміялися.

— Не розумію цього культурного посилання, — мовила я. — Проте хочу уточнити, що я атеїстка і не орієнтуюся на споживацьке сприйняття, тому торговий фестиваль, котрий відбувається в середині зими і котрий усі називають Різдвом, не має для мене жодного значення.

Я повернулася до роботи, сподіваючись, що мій приклад надихне їх зробити те ж саме. Вони, як ті малі діти, легко відволікаються і з насолодою збувають години за обговоренням тривіальних речей і плітками про людей, котрих не знають.

— Схоже на те, що в декого залишилися неприємні спогади про печеру Санта-Клауса, — зауважив Біллі, а потім задзвонив телефон.

Я сумно усміхнулася. Він навіть не міг собі уявити, наскільки неприємні спогади пов'язані в мене з цим днем.

Це був внутрішній дзвінок: Реймонд запитував, чи не хотіла б я ввечері провідати з ним Семмі. У середу. Я пропущу щотижневу

розмову з матусею. Я ще ніколи не пропускала жодної, за всі ці роки ні разу. Але з іншого боку, ну і що вона зробить? Якщо я одного разу не поговорю з нею, нічого поганого не трапиться, а Семмі потрібна поживна їжа. Тому я погодилася.

* * *

Наша зустріч була призначена на п'яту тридцять вечора. Я наполягла на тому, щоб зустрітися за межами офісу, побоюючись реакції колег, коли вони побачать, що ми йдемо з роботи разом. Був м'який, приємний вечір, тому ми вирішили піти до лікарні пішки, що забере лише двадцять хвилин. Реймонду, безумовно, були потрібні фізичні навантаження.

— Як минув твій день, Елеанор? — запитав він, курячи на ходу. Я перейшла на інший бік, щоб вберегтися від отруйного диму.

— Добре, дякую. На обід я з'їла сендвіч із сиром і маринованими огірками, а ще солоні чипси і мангове смузі.

Він видихнув дим з кутика рота і засміявся.

— А ще щось сталося? Чи лише сендвіч?

Я замислилася.

— Ще була тривала дискусія про місце для різдвяної вечірки, — відповіла я. — Очевидно, вибір звузився до «ТіДжиАй Фрайдейз», тому що там «весело», — тут я спробувала зробити пальцями жест, який означає «лапки». Я бачила, як Джейні якимось так робила, тому запам'ятала, щоб використати в майбутньому. Гадаю, я зробила це досить впевнено, а потім продовжила: — Або ж вони підуть в індійське кафе на різдвяний фуршет.

— Ніщо так не вказує на Різдво, як ягня з рисом, еге ж? — сказав Реймонд.

Він загасив сигарету, кинувши її на хідник. Ми прийшли до лікарні, і я чекала, поки Реймонд, як завжди неорганізований, сходить до крамниці на першому поверсі. На мою думку, немає жодного виправдання такій непередбачуваності. Перш ніж зустрітися з ним, я встигла піти у «Маркс енд Спенсер» і купити кілька речей, у тому числі баночку з гарбузовим насінням. Гадаю, Семмі дуже потрібен

цинк. Реймонд вийшов з крамниці, розмахуючи пакетом. У ліфті він відкрив його і показав мені, що купив.

— Желатинові цукерки, газета «Івнінг Таймс», велика банка сметани і чипси з часником. Що ще потрібно чоловіку! — сказав він, задоволений собою. Я вирішила не коментувати це.

Ми зупинилися перед входом у палату — навколо ліжка Семмі було повно відвідувачів. Він помітив нас і кивнув, щоб ми заходили. Я озирнулася навколо, але суворої медсестри в смугастих шкарпетках ніде не було. Семмі по-королівськи сперся на купу подушок, звертаючись до людей, котрі стояли біля нього.

— Елеанор, Реймонде, радий вас бачити! Знайомтеся з моєю сім'єю. Це Кіт, дітлахи залишилися вдома з мамою, а це Гарі та Мішель, а ось це, — він показав на білявку, яка уважно клацала в телефоні, — моя донька Лаура.

Я зрозуміла, що кожен посміхається і киває, а потім вони тиснуть наші руки і плескають Реймонда по спині. Це було досить приголомшливо. Я одягнула білі бавовняні рукавички, щоб не користуватися гелем для рук. Я подумала, що зможу прокип'ятити їх, як тільки повернуся додому. Це викликало якусь невпевненість у рукостисканнях, що було дивно, адже бавовняний бар'єр між поверхнею нашої шкіри має лише переваги, чи не так?

— Ми дуже вдячні, що ви подбали про нашого батька, — сказав старший брат Кіт, витираючи руки спереду об штани. — Для нас багато важить знати те, що він не залишився на самоті, коли це сталося, що є люди, котрі подбали про нього.

— Агов, — сказав Семмі, штурхаючи Кіта плечем, — я не якийсь там недоумкуватий старий каліка. Я і сам можу подбати про себе.

Вони посміхнулися один одному.

— Звісно ж, можеш, тату. Я просто хотів сказати, що іноді приємно бачити дружні обличчя навколо.

Семмі знизав плечима, не ставлячи крапку, а люб'язно дозволяючи цій фразі зависнути в повітрі.

— У мене є хороші новини для вас двох, — звернувся до нас Семмі і задоволено сперся на подушки, поки Реймонд і я ставили пакети біля ліжка, ніби це були миро і ладан. — У суботу мене виписують!

Реймонд плеснув об долоню Семмі після певного збентеження, адже Семмі гадки не мав, чому якась товста рука зависла біля його обличчя.

— Кілька тижнів він поживе в мене, доки не зможе впевнено ходити з ходунками, — сказала Лаура, відірвавшись нарешті від телефону. — Ми збираємося влаштувати невелику вечірку! І ви обоє теж запрошені, — додала вона вже не з таким ентузіазмом.

Вона витріщалася на мене. Я не зважала на це. Насправді мені це більше подобається, ніж таємні, боягузливі погляди.

Вона дивилася на мене не приховуючись, у її відвертому захопленому оцінюванні не було нічого від страху чи огиди. Я прибрала прядки волосся з обличчя, щоб вона могла краще його роздивитися.

— Цієї суботи? — запитала я.

— Так, Елеанор, і не кажи, що в тебе справи, — мовив Семмі. — Я не прийму жодних вибачень. Хочу бачити вас обох. І крапка.

— Хто ми такі, щоб сперечатися? — усміхнувся Реймонд.

Я замислилась. Вечірка. Остання вечірка, на яку мене запрошували, окрім того жахливого весілля, була з нагоди тринадцятиріччя Джуді Джексон. Там можна було кататися на ковзанах і пити молочні коктейлі. І все це закінчилося не дуже добре. Але тут, на вечірці з нагоди повернення літньої людини додому, навряд чи хтось блюватиме чи втратить палець.

— Я прийду, — кивнула я.

— Ось, візьміть, — Лаура передала Реймонду і мені по візитці. Чорна, глянсована, вона мала відтиск золотого листка і напис: «Лаура Марстон-Сміт, косметолог, стиліст, консультант з іміджу» і контакти внизу.

— На сьому годину в суботу. Нічого не беріть, тільки себе.

Я обережно поклала візитку в гаманець. Реймонд запхав її в задню кишеню штанів. Я помітила, що він не міг відірвати погляду від Лаури, загіпнотизований, як мангуст перед змією. Вона це добре розуміла. Підозрюю, вона звикла до цього, зважаючи на її вигляд: біляве волосся й великі груди. Яке кліше, яка очевидність. Чоловіки, подібні до Реймонда, типові роззяви, завжди будуть відволікатися на жінок, схожих на неї, за грудьми та фарбою яких немає ані дотепності, ані витонченості.

Реймонд відірвав очі від декольте Лаури і глянув на настінний годинник, а тоді, демонстративно, на мене.

— Нам час йти, — сказала я. — Побачимося в суботу.

Усі знову почали тиснути одне одному руки на прощання. Семмі тим часом роздивлявся, що ми йому принесли. Він дістав упаковку органічної капусти.

— Що це, у біса, таке? — запитав він недовіжливо.

«Цинк», — прошепотіла я до себе.

Я відчула, як Реймонд досить грубо виштовхує мене з палати, і навіть не встигла сказати, що салат з кальмарів потрібно з'їсти відразу, адже в палаті спекотно.

12

Наступного дня, чекаючи, поки закипить чайник, я помітила листівку, яка стирчала з пакету для сміття в офісі, поряд з купою святкових брошур та журналами з плітками. Це була листівка одного торгового центру в місті — не того, куди я зазвичай ходжу, — і на ній була вступна пропозиція про відверто дивовижну знижку в тридцять відсотків на манікюрний набір «Ніжні нігтики Делюкс». Я спробувала, але так і не змогла уявити, що може входити в ніжний набір для манікюру. Як можна впхати розкіш і ніжність у процес фарбування нігтів? Важко таке уявити. Я відчула трепет і хвилювання. Був лиш один спосіб дізнатися. Думаючи про стрижки для тварин, я поглянула на свої довжелезні кігті.

Я дещо закинула свої плани щодо самовдосконалення, адже відволіклася на той нещасний випадок із Семмі та події, які відбулися після нього. Проте настав час повернутися до своєї першочергової мети — музикант. На мить мене затопила гріховна гордість. Мої нігті хутко ростуть, вони міцні та блискучі. Я пов'язую це з дієтою, багатою на вітаміни, мінерали та жирні кислоти, які отримую завдяки добре спланованому раціону. Мої нігті є результатом кулінарної майстерності британських вуличних кухарів. Я не марнотратна людина, тому просто зрізаю нігті ножицями, коли вони відростають і заважають працювати на комп'ютері, а ще підрізаю гострі кути, щоб вони не чіплялися за одяг і не дряпали шкіру, коли я приймаю ванну. Вони такі досконалі. Мої нігті завжди чисті — чисті нігті, як і чисте взуття, є основою

самоповаги. Не можу назвати себе ані стильною, ані модною, та принаймні я завжди чиста. Отож можу високо тримати голову, посідаючи своє, можливо, не найвизначніше місце у світі.

* * *

Під час обіду я вирушила в місто, дожовуючи сендвіч, щоб заощадити час. Поміркувавши, я пошкодувала, що не обрала менш нав'язливу начинку: яйця і крес-салат — не дуже чудова ідея для напханого людьми теплого вагона, де і я, і сендвіч привертали недобррозичливі погляди наших попутників. Я насмілилася їсти на людях у годину-пік, тому восьмихвилинна подорож виявилася не найприємнішим часом для всіх присутніх.

Я знайшла відділ для нігтів зі знижками в задній частині крамниці косметичних засобів — величезного сховища з люстрою, захарашеного дзеркалами, пахощами та звуками. Я почувалася загнаною твариною — биком чи скаженим собакою — і уявляла хаос, який могла би влаштувати, якби мене, після шаленого бігу, затримали тут проти моєї волі. Я стиснула листівку в кулаці в кишені.

«Нігті-Етсетера» — на які такі додатки вказує цей латинський термін? Я озирнулася — у приміщенні було двоє знуджених дітей у білих туніках, біля стійки з чотирма стільцями висіли полиці з лаками для нігтів усіх відтінків, від прозорого до темного. Я боязко підійшла ближче.

— Ласкаво-просимо-до-«Нігті-Етсетера»! Чим-можу-вам-допомогти? — заторохкотіла менша дівчина, схожа на дитину. Мені знадобився якийсь час, щоб зрозуміти, що вона сказала.

— Доброго дня, — мовила я мелодійно, аби показати їй, як треба говорити, щоб зав'язати ефективну розмову. Вони з колегою витріщалися на мене, на їхніх обличчях була тривога і... ну, здебільшого. Я посміхнулася заспокійливою, як мені здавалося, посмішкою. Зрештою, вони були такі молоді — можливо, це було стажування і вони чекали, коли повернеться їхній наставник.

— Мені потрібен набір для манікюру «Ніжні нігтики Делюкс», — промовила я якомога чіткіше.

Зависла тривала, непорушна тиша. Нижча дівчина отямилась першою.

— Сідайте, будь ласка, — показала вона на найближчий стілець.

Її супутниця стояла як вкопана. Та, що нижча (Кейсі, як було написано на її бейджику), почала схвильовано метушитися, а потім сіла навпроти, поставивши на стійку миску у формі нирки, наповнену гарячою мильною водою. Вона почала крутити переді мною стійку з лаками для нігтів.

— Який колір бажаєте? — запитала вона.

Мій погляд привабив яскраво-зелений відтінок, такого ж відтінку була шкіра отруйної амазонської жаби — крихітної, дивовижної, смертельної. Я передала їй цей лак. Вона кивнула. Звісно, вона не була безхребетною, але поводитися так, ніби була м'якою жуйкою.

Вона взяла мої руки і занурила кінчики всіх десяти пальців у теплу воду. Я пильно стежила, щоб інша плоть не контактувала з невідомими мийними речовинами, побоюючись посилити екзему. Я сиділа там кілька хвилин, почувуючись дурепою, а вона порпалася в шухлядці, дістаючи іржостійкі інструменти та обережно викладаючи їх на стіл. Її нерухома супутниця нарешті повернулася до життя і жваво теревенила з колегою з іншого відділу. Я не могла розібрати, про що вони говорили, але ця тема викликала заочування очей і знизування плечима.

Кейсі подумала, що настав ідеальний момент, щоб вийняти мої руки з води, і поклала їх на складений рушник. Вона обережно витерла кожен палець. Цікаво, чому вона просто не попросила мене витягнути руки вголос і не передала мені рушник, щоб я могла сама їх витерти, оскільки наразі я сповна володію моторними функціями своїх кінцівок. Можливо, ось що означало «балувати себе» — і палець об палець не ударити.

Кейсі взялася за інструменти, відсовуючи кутикулу й підрізаючи її, де треба. Я спробувала завести невимушену розмову, оскільки мені здавалося, що за цих обставин це буде правильне рішення.

— Ви давно тут працюєте? — запитала я.

— Два роки, — відповіла вона. На вигляд їй було чотирнадцять, а, наскільки мені відомо, дитяча праця в цій країні є незаконною.

— А ти завжди хотіла бути... — я зробила паузу, добираючи слово, — манікюрницею?

— Майстром з манікюру, — виправила вона, зосередившись на роботі та не піднімаючи голови, що вельми схвально.

Зайве встановлювати зоровий контакт, якщо людина, яка зосереджена на справі, тримає гострі інструменти.

— Я завжди хотіла працювати з тваринами або бути майстром з манікюру, — продовжувала вона.

Вона почала масажувати мою руку. Вочевидь, це і є розкішна насолода, хоча особисто мені це заняття здавалося безглуздим і неефективним, крім того, я непокоїлася через можливу алергічну реакцію. У неї були крихітні руки, майже такі, як у мене (на жаль, неприродно малі, ніби лапки динозавра). Я б хотіла мати чоловічі руки — більші, сильніші, міцніші. Волохатіші.

— Отож, — продовжувала вона, — я не могла визначитися між тваринами і нігтями, тому спитала маму, і вона порадила мені стати майстром з манікюру.

Вона взяла пилочку для нігтів і почала працювати над формою. Це був доволі ніяковий і незручний процес, який краще було робити власноруч.

— А ваша мама економіст чи кваліфікований порадник? — запитала я. Кейсі витріщилася на мене: — Якщо ні, я не впевнена, що її поради враховують прогнозований заробіток та попит на ринку праці, — сказала я, дещо стурбована її перспективами.

— Вона туристичний агент, — впевнено промовила Кейсі, ніби це все пояснювало.

Я пустила це повз вуха, зрештою, це були мої занепокоєння, і, здавалося, вона почувалася щасливою на своїй роботі. Раптом, коли вона почала наносити на мої нігті різні шари покриттів, у моїй голові з'явилася думка, що ця дівчина могла б поєднати дві професії і стати стилістом собак. Однак цього разу я вирішила тримати свої поради при собі. Іноді ваші поради можуть спричинити непорозуміння, і це неприємно.

Дівчина поклала мої руки в невелику машинку, якщо не помиляюся, сушарку для нігтів. І вже за кілька хвилин розкішна насолода закінчилася. Загалом враження від процедури виявилися цілком посередніми.

Вона назвала вартість послуги — чесно кажучи, це було здирництво.

— У мене є листівка, — сказала я.

Вона кивнула, не просячи навіть її показати, і вирахувала третину, назвавши вартість зі знижкою, яка, утім, змусила мене здригнутися. Я потягнулася по сумочку.

— Стійте! — зойкнула вона з тривогою.

Я послухалася.

— Лак здереться, — мовила вона і, нахилиючись, додала: — Я дістану ваш гаманець, якщо хочете.

Мене непокоїло, чи це не добре продумані хитрощі, щоб розлучити мене з частиною моїх зароблених коштів, тому я, ніби яструб, пильно стежила за нею, коли вона залізала в мою сумочку. Занадто пізно я пригадала про залишки яєчного сендвіча, котрий лежав усередині, — вона демонстративно скривилася, діставши мій гаманець. Трохи загостра реакція — так, я відчувала, що запах, який линув звідти, трохи нудотний, але нащо аж так кривитись. Мій погляд був прикутий до її пальців (її нігті були ненафарбованими, до речі), поки вона діставала банкноти й дуже обережно повертала гаманець назад у сумочку.

Я підвелася, готова йти. Її подруга вже повернулася й кинула погляд на мої блискучі зелені нігті.

— Гарно, — мовила вона, хоч її тон і жести говорили, що її це не надто цікавить.

Кейсі здавалася більш жвавою:

— Хочете отримати картку лояльності? — запитала вона. — Зробіть п'ять процедур і отримаєте шосту безкоштовно!

— Ні, дякую, — сказала я. — Я більше не прийду сюди. Я і вдома можу зробити манікюр, краще й безкоштовно.

Їхні щелепи відвисли, але я вже попрямувала до виходу у світ, ухиляючись від прибиральників і консультантів зі зразками парфумів у парфумерній крамниці. Скоріше на сонячне світло та свіже повітря. Блискуча територія крамниці косметичних засобів не була моїм природним середовищем. Подібно до курки, яка знесла яйця для мого сендвіча, я також була вільною істотою.

Після роботи я прийшла додому і відчинила шафу. Що одягнути на вечірку? Я мала дві пари чорних брюк і п'ять білих сорочок для роботи, точніше, колись білих. У мене є пара зручних штанів, дві футболки й два светри, котрі я вдягаю на вихідні. А ще є комплект для особливих випадків. Я купила його на весільний прийом Лоретти багато років тому і з того часу вдягала ще кілька разів, зокрема й у Національний музей. Виставка нещодавно виявленої римської культури була надзвичайною, а от мандрівка до Единбурга вразила мене значно менше.

Інтер'єр потяга, з практичною обивкою, що приховувала плями, та сірими пластиковими деталями, нагадував скоріше автобус, ніж «Східний експрес». Найгіршим, якщо не враховувати присутність інших мандрівників (господи, сьогодні простолюду стає все більше, і вони запросто їдять і п'ють привселюдно), був безперервний шум з гучномовців. Наче неіснуючий провідник зачитував оголошення кожні п'ять хвилин, ділячись цікавими й цінними думками, як-от: «Великі предмети повинні бути розміщені в багажних відділеннях над полицями» чи «Пасажири мають якомога швидше повідомляти бригаду потяга про будь-які речі, залишені без нагляду». Цікаво, на кого розраховані перла мудрості, можливо, на іншопланетян чи пастуха з Улан-Батора, який, перетнувши нескінченні степи, відплив з Північного моря й опинився в потягу Глазго — Единбург, без жодного досвіду в механізованому переміщенні?

Я збагнула, що комплект для особливих випадків трохи вийшов з моди. Насправді лимонний колір не надто мені личив — це колір для нічних сорочок, які слід носити у власній спальні, але він навряд чи годився для вишуканої вечірки. Завтра піду до крамниці та куплю щось новеньке, те, що зможу одягнути знову, коли моя справжня любов запросить мене на побачення в ресторан чи в театр. Це не будуть гроші, викинуті на вітер. Задоволена цим рішенням, я приготувала звичну пасту з песто й увімкнула передачу «Архерс». Закручений сюжет з неприродно непереконливим молочником з Глазго не надто мені сподобався. Я помила тарілку й сіла читати книжку про ананаси. Вона виявилася напрочуд цікавою. Я люблю читати різні книжки з багатьох причин, не в останню чергу, щоб розширити свій словниковий запас для розв'язання кросвордів.

Аж раптом таку омріяну тишу дуже грубо перервали.

— Алло, — сказала я дещо неохоче.

— Он воно як, алло. Алло — це все, що ти можеш мені сказати? І де, хай йому грець, ви були минулого вечора, леді? Що скажеш? — вона знову грала на публіку.

— Матусю, як ти? — спробувала я опанувати себе.

— То пусте. Де ти була?

— Вибач, матусю, — пробелькотіла я, намагаючись зберігати спокій. — Я була... я була з другом, відвідувала іншого друга в лікарні.

— Елеанор, — промовила вона улесливим тоном, котрий пробирав до кісток, — у тебе немає друзів, дорогенька. Тож розповідай, де ти була насправді, і цього разу я хочу почути правду. Ти займалася чимось непристойним? Розкажи матусі, будь хорошою дівчинкою.

— Чесно, матусю, я була з Реймондом, — пирхання в слухавці, — ми провідували одного милого дідуся в лікарні. Він упав на вулиці, а ми йому допомогли і...

— АНУ СТУЛИ СВОЮ МАЛЕНЬКУ БРЕХЛИВУ ПЕЛЬКУ!

Мене пересмикнуло, я впустила книжку, але відразу ж її підняла.

— Ти ж знаєш, що буває з брехунами, Елеанор? Ти ж пам'ятаєш? — знов цей нудотно солодкий голос. — Мене не хвилює, наскільки поганою виявиться правда, але я не буду заплющувати очі на брехню, Елеанор. Ти маєш знати це як ніхто інший, тим паче після всього, що сталося.

— Матусю, мені дуже шкода, що ти мені не віриш, але це правда. Ми з Реймондом ходили в лікарню, щоб провідати чоловіка, якому ми допомогли, коли з ним стався нещасний випадок. Це правда. Присягаюся.

— Невже? — протягнула вона. — Ну, це дивовижно, хіба ні? Забувши про власну матір, ти збула вечір середи, щоб провідати якогось старого невдачу? Чарівно.

— Прошу тебе, матусю, не будемо сваритися. Як у тебе справи? Ти добре провела день?

— Я не хочу розмовляти про мене, Елеанор. Я знаю про себе все. Я хочу поговорити про тебе. Як просувається твій проект? У тебе є новини для матусі?

Я мала б знати, що вона запам'ятає. Скільки тепер їй розповісти? Гадаю, усе.

— Я ходила до нього додому, матусю, — відповіла я і почула клацання запальнички, а потім довгий видих. Я практично відчувала запах її сигарет «Собраніє».

— Он як, — процідила вона. — Цікаво. — Вона зробила ще одну зтяжку й випустила дим, зітхаючи. — І хто цей «він»?

— Він музикант, матусю. — Я не хотіла називати його ім'я, поки що. У тому, щоб називати речі, є певна сила, а я ще не була готова віддати їй це, не готова почути ці дорогоцінні склади з її вуст, не хотіла, щоб вона випльовувала їх. — А ще він вродливий і розумний, гадаю, він ідеальний чоловік для мене. Я зрозуміла це відразу, як тільки його побачила.

— Усе це звучить дивовижно, люба. І ти ходила до нього додому? Розкажи, що ти там знайшла?

Я зітхнула.

— Річ у тім, матусю, що насправді я не заходила всередину. — Це буде нелегко. Їй подобалося робити погані речі, а мені — ні. От і все. Я заторохкотіла, сподіваючись ухилитися від неминучої критики. — Я лише хотіла хутко подивитися, переконатися, що він живе... у відповідному місці, — випалила я, затинаючись у поспіху.

Вона зітхнула.

— І як ти збираєшся дізнатися, чи там добре, якщо ти не зайшла всередину? Ти завжди була занадто обережною та боягузливою, люба, — знуджено мовила вона.

Я поглянула на руки. Облуплені зелені нігті здавалися в цьому освітленні дуже яскравими.

— Усе, що тобі потрібно зробити, Елеанор, — це взяти бика за роги. Ти розумієш, що я маю на увазі?

— Гадаю, що так, — прошепотіла я.

— Я просто кажу тобі, що не варто ходити колами, Елеанор, — зітхнула вона. — Життя вимагає рішучих дій, люба. Що б ти не хотіла зробити — роби це, усе, що ти хотіла б взяти, — бери. Усе, що тобі хочеться довести до кінця, — ЗАКІНЧУЙ. А потім приймай наслідки.

Вона почала говорити тихіше, так тихо, що я ледь чула її. З досвіду я знала, що це не віщувало нічого доброго.

— Цей чоловік... — пробурмотіла вона, — з твоїх слів, цей чоловік має великий потенціал, але, як і більшість людей, він виявиться слабким. А це означає, що тобі потрібно бути сильною,

Елеанор. Сила перемагає слабкість — це просте правило життя, чи не так?

— Думаю, що так, — похмуро відповіла я, скорчивши гримасу. Я знаю, що це по-дитячому, але матусі завжди вдавалося витягувати з мене найгірше. Музикант був дуже вродливим і дуже талановитим. Я зрозуміла це відразу, як тільки глянула на нього. І відразу збагнула, що нам судилося бути разом. Це доля. І мені не потрібно було... діяти рішуче, окрім як переконатися, що наші шляхи знову перетнуться. Треба лише належним чином познайомитися, про решту, безперечно, уже подбала доля. Я підозрювала, що матусі такий підхід не сподобається, але я вже давно звикла до цього. Від її подиху в слухавці відчувалась легка загроза.

— Ти ж не зміниш тему, Елеанор? Ти ж не будеш ігнорувати матусю? Тобі здається, що ти тепер розумна, що в тебе є робота і нові друзі. Чи не так? Але ти не розумна, Елеанор. Ти підводиш людей. Тобі не можна довіряти. Ти невдаха. О так, я точно знаю, хто ти. І я знаю, де ти врешті опинишся. Слухай, від минулого не сховаєшся. Минуле — живка матерія. Ці твої милі шрами — вони з минулого, хіба не так? І вони досі є на твоєму простенькому личку. Тобі досі болить?

Я захитала головою, але нічого не сказала.

— Звісно, болить, авжеж. Пам'ятаєш, як ти їх отримала, Елеанор? Воно було того варте? Її? О, у тебе ж є друга щока, якій можна завдати трохи болю, правда? Повернись-но другою щокою до матусі, Елеанор, будь хорошою дівчинкою.

Після цього стало тихо.

13

Чекаючи в п'ятницю автобус на роботу, я почувалася надто спокійною. Після розмови з матусею я не пила горілки, але лише тому, що її в мене не було та мені не хотілося йти ввечері самій, щоб купити пляшку. Завжди сама, завжди в темряві. Натомість я заварила чай і читала книжку, час від часу відволікаючись на свої яскраво-зелені нігті, коли перегортала сторінки. Я вже достатньо дізналася про тропічні фрукти, тому мені було потрібно щось для серця. «Почуття і чуттєвість». Це ще одна з моїх улюблених — безперечно, входить до п'ятірки найкращих. Мені подобається історія Елінора та Маріанни. У

них усе закінчується щасливо, що дуже нереалістично, але, мушу визнати, ця історія тішить мене, і я розумію, чому міс Остін була прихильницею традиції. Цікаво, що, попри широкий літературний смак, я не часто зустрічала героїнь, яких звали Елеанор, у найрізноманітніших варіантах написання цього імені. Можливо, саме тому мене назвали так.

Прочитавши кілька знайомих розділів, я лягла, але сон тікав від мене. Та, як не дивно, ніч без відпочинку минулася непомітно, і я почувалася піднесеною та бадьорою, поки автобус пробивався крізь ранковий потік машин. Можливо, я така ж, як пізня баронеса Тетчер, і не потребує сну? Я взяла безкоштовну газету, одну з тих, що завжди валяються на автобусних сидіннях, і почала її проглядати. Якась оранжистка, про яку я ніколи не чула, вийшла заміж увосьме. У схопленій панди перервалася вагітність, і плід, найпевніше, «розсмоктався» — на мить я глянула у вікно, намагаючись уявити та не уявивши репродуктивну систему панди, а на десятій сторінці повідомлялося про виявлені докази знущання з хлопчиків і дівчаток в інтернатах. Новини подавалися саме в такому порядку.

Я похитала головою й мало не викинула газету, аж раптом мою увагу привернуло невелике оголошення зі словом «Cuttings» та логотипом швидкісного потяга, що мчить колією. Я помітила його тому, що відповідь учорашнього кросворда на дванадцять по горизонталі була «Сінкансен».^[9] Такі маленькі збіги роблять життя цікавішим. То було оголошення про майбутні події в цьому закладі. Повідомлення було затиснуте між назвами двох гуртів, про які я зроду не чула. Подія мала відбутися в п'ятницю. Тобто сьогодні.

Там була назва групи — її я теж не чула, — а ще дрібнішим шрифтом було вказано ім'я музиканта! Я випустила газету й одразу підхопила. Ніхто не помітив. Вирвавши оголошення, я обережно склала його у внутрішню кишеню сумочки. Ось вона, можливість, якої я так чекала. Віщувана зорями, накреслена долею. Цей автобус, цей ранок... і сьогоднішній вечір.

Прийшовши в офіс, я подивилася адресу, де відбуватиметься виступ о восьмій вечора. Після роботи мені потрібно було купити речі для вечірки, а тепер ще й для концерту. Не так і багато часу. Судячи з веб-сайту, клуб «The Cuttings» був місцем, у якому почуватися комфортно, якщо модно одягнений. Як же мені бути там о восьмій,

одягненій і готовій? Готовій зустрітися з ним? Може, ще зарано? Чи варто почекати іншої нагоди та підготуватися як слід? Я читала, що кожен має лише один шанс, щоб залишити про себе перше враження, — я б прогорнула цю банальну фразу, але в ній, мабуть, є частка істини. Якщо ми з музикантом збиралися стати парою, наша перша зустріч має запам'ятатися надовго.

Зважившись подумки, я кивнула сама до себе. Одразу після роботи я піду до крамниці, куплю нове вбрання і вдягну його на концерт. О, Елеанор, що може бути простіше? З досвіду я знала, що життя геть не просте, тому намагалася передбачити можливі проблеми та шляхи їх можливого розв'язання. Що я робитиму з одягом, який зараз на мені? Відповідь прийшла легко: у мене досить велика сумка, щоб покласти в неї свої речі. А як щодо вечері? Я не з тих жінок, котрі здатні щось робити натщесерце, і було б незручно знепритомніти перед ним з будь-якої причини, окрім надмірних емоцій. Може, купити їжу в кафе після роботи, аби встигнути до «The Cuttings» на сьому сорок п'ять? Так, це дасть мені досить часу, щоб обрати місце спереду, де ліпший огляд. Так я зможу краще бачити його, а він — мене, звісно ж. От і все, усі проблеми вирішено.

Я мимохіть перевірила, чи відчував він подібне захоплення щодо сьогоднішнього вечора. О, дякую, «Твіттер»:

@johnnieLrocks

Налаштування звуку: готово. Зачіска: готово. Тягніть свої дупи до «Cuttings» сьогодні ввечері, mofo #nextbigthing #handsomebastard

* * *

Небагатослівний чоловік. Мені довелося погуглити значення слова «mofo», і, мушу зізнатися, результати мене трохи насторожили. Та, зрештою, що я знаю про дикий світ рок-зірок? Вони використовують незнайомий жаргон, якого він згодом навчить мене, безперечно. Чи могли б ці уроки розпочатися вже сьогодні? Важко було повірити, що за кілька годин я буду поряд з ним. Ох це хвилююче очікування!

Я мала послання для нього, якого ще не надіслала. Ще один знак, що доля сьогодні посміхалась мені. Раніше цього тижня я кульковою ручкою записала йому один з моїх улюблених віршів. Напрочуд економічно ефективно диво! Я ретельно обирала листівку: з одного боку вона була чистою, а з іншого був зображений найчарівніший заєць — довгі вухка, кумедні лапи й навдивовижу рішучий погляд. Він заміряно споглядав на місяць і зорі.

Вітальні листівки дуже дорогі, хоч і виготовлені зі шматочка картону з малюнком. Разом з нею ви отримуйте ще конверт, утім, мусите працювати майже півгодини за мінімальну зарплатню, щоб заробити достатньо коштів на приємну вітальну листівку та другосортну марку. Це було одкровенням: раніше я нікому не надсилала листівки. Але я побачу його сьогодні ввечері, тож мені не треба клеїти марку. Я зможу особисто передати свій скромний подарунок.

У гарній поемі Емілі Дікінсон «Дикі ночі!» поєднуються дві мої улюблені речі: пунктуація і тема знаходження спорідненої душі після тривалих пошуків.

Чудово. Я знову прочитала вірш, обережно облизала клей на конверті (приємний кислуватий смак), а потім написала згори його ім'я своїм найкращим почерком. Я завагалася, ховаючи конверт у сумку. Чи буде сьогоднішній вечір вдалим часом для поезії? Дивні вагання: зрештою, листівка вже куплена та гроші за неї сплачено. Однак я замислилася, чи не варто зачекати, аби побачити концерт, перш ніж переходити на епістолярний рівень. Потрібно бути обачною.

* * *

Минула ціла вічність, перш ніж завершився робочий день. Я вийшла з офісу й спустилася в метро, щоб заощадити час, та зайшла в найближчий універмаг біля станції — у той, де я купила ноутбук.

На годиннику було двадцять хвилин по п'ятій, тож універмаг зачинявся менш ніж за годину. Крамниці з жіночим одягом розташовувалися на другому поверсі (я замислилася, коли це одяг для леді встиг перетворитися на жіночий?). Не знайшовши сходи, я вирішила піднятися ескалатором. У неозорій торговій залі я звернулася

по допомогу. Перша стрічна жінка була вже немолодою, тому я вирішила, що вона навряд чи зможе дати корисні поради щодо модного одягу. Друга скидалась на підлітка, або ж їй було близько двадцяти, а тому вона була занадто недосвідченою, щоб мені допомогти. Третя — у стилі Золотоволоски — була ідеальним варіантом: мого віку, з гарною зачіскою і в охайному вбранні. Я обережно підійшла до неї.

— Пробачте, чи не могли б ви мені допомогти? — запитала я.

Вона припинила розкладати светри й обернулася до мене, нешироко посміхаючись.

— Я йду на концерт в одне дуже модне місце, тож чи не допоможете мені дібрати відповідний одяг?

Її усмішка стала ширшою і навіть більш правдивою.

— Так, ми надаємо послуги персонального консультанта, — мовила вона. — Якщо бажаєте, можу записати вас.

— Ні-ні, мені потрібно дібрати щось на сьогоднішній вечір. Чесно кажучи, мені потрібно щось просто зараз.

Вона скинула мене поглядом з голови до ніг.

— А куди ви йдете?

— У «Cuttings», — з гордістю відповіла я.

Вона закусилла нижню губу й повільно кивнула.

— Який у вас розмір? Дванадцятий?

Я кивнула, вражена тим, як вона так точно визначила розмір мого одягу, лише поглянувши на мене. Вона зиркнула на годинник:

— Ідіть за мною.

Здавалося, у цій крамниці є інші, менші крамнички, і вона відвела мене в найменш привабливий магазин зі старою колекцією.

— Перше, що мені спадає на думку, — сказала вона, — ось це (пара абсурдно вузьких темних джинсів) і ось це (чорний топ, схожий на футболку, але зі штучного шовку з вирізом-краплею на спині).

— Справді? — здивувалась я. — Я думала про якусь гарну сукню чи спідницю й блузу.

Вона знову скинула мене поглядом з ніг до голови.

— Довіртеся мені, — сказала вона.

У крихітній приміряльні тхнуло немитими ногами та освіжувачем повітря. Джинси здавалися замалими, але дивовижним чином вони розтягнулися на мені, і я їх застібнула. Топ був вільним, з високою горловиною. Я почувалася належним чином одягненою, хоча не бачила

розрізу на спині. Я виглядала точнісінько як усі інші. Гадаю, у цьому й була вся суть. Я вирішила не знімати приміряний одяг, тому, відірвавши бирки, розклала їх на підлозі та згорнула робочий одяг і запхала його в сумочку. Я підняла бирки, щоб віддати їх жінці-касиру, аби вона пробилася їх на касі.

Касирка чекала на мене біля приміряльні.

— Що скажете? — спитала вона. — Виглядає чудово, чи не так?

— Я беру це, — мовила я, передаючи їй бирки зі штрих-кодами.

Я зовсім забула про захисні пристрої, прикріплені до одягу, тому нам довелося трохи попідніти, щоб їх зняти. Зрештою, я мусила зайти за прилавок і стати навколішки задом до неї, щоб вона могла від'єднати магніти з допомогою машинки, прикріпленої до прилавка. Впоравшись із цим, ми засміялися. Не думаю, що колись сміялася в крамниці раніше. Я заплатила за речі, намагаючись не думати про те, скільки грошей я на них викинула.

Жінка знову вийшла з-за прилавка.

— Не заперечуйте, якщо я дещо вам скажу? Мова про... взуття.

Я поглянула вниз. На мені були робочі туфлі, без підборів, чорні, зручні, з застібками-липучками.

— Як вас звати? — запитала вона. Я почувалася спантеличеною. Як моє ім'я стосується купівлі взуття? Вона мовчала, очікуючи на відповідь.

— Елеанор, — сказала я неохоче, розмірковуючи над тим, чи варто було назвати вигадане ім'я або псевдонім. Я, безперечно, не мала наміру називати їй своє прізвище.

— Річ у тім, Елеанор, що до цих вузьких штанів краще взути короткі черевички, — сказала вона таким серйозним тоном, ніби була лікарем і давала медичну пораду. — Хочете перейти у взуттєвий відділ і поглянути, що там є? — Мене обсіли сумніви. — Я не очікую отримати від вас якусь додаткову винагороду, — тихо промовила вона, — я просто... я просто подумала, що правильна пара черевиків зробить ваш образ довершеним.

— Аксесуари творять жінку, еге ж? — сказала я. Вона не посміхнулася.

Вона показала мені черевички, які змусили мене вголос розсміятися, такими дивними були і висота підборів, і ширина стопи.

Нарешті, нам пощастило знайти пару, яка була досить стильною і яку можна було носити, не ризикуючи травмувати хребет, а це задовольняло вимоги нас обох. Шістдесят п'ять фунтів! «Нічого собі!» — подумала я, знову передаючи свою картку. Деякі люди можуть жити на ці гроші цілий тиждень.

Я сховала свої чорні черевики в сумочку й помітила, як вона уважно дивиться на неї, а потім переводить погляд на відділ з сумками.

— О ні, — заперечила я, — боюсь, що я витратила вже всі свої кошти.

— Тоді просто залиште її в гардеробі, — сказала вона, — і все буде гаразд.

Я жодної гадки не мала, про що вона говорить, але крилата колісниця часу вже мчала до мене.

— Дуже дякую вам за допомогу, Клер, — сказала я, нахилиючись трохи вперед, щоб прочитати її ім'я на бейджі. — Ви мені безмежно допомогли.

— Немає за що, Елеанор, — відповіла вона. — Але, перш ніж ви підете, хочу сказати ще дещо: крамниця зачиняється за десять хвилин, але, якщо постаратися, ви можете швидко спуститися вниз та зробити легкий макіяж — відділ косметики розташовано на першому поверсі поряд з виходом. Ідіть до «Боббі Браун», скажіть, що ви від Клер.

Я попросила покликати Боббі, і жінка біля столика з косметикою захихотіла.

— Боббі в нас он там, — вказала вона кудись, де нікого не було.

У крамниці було так багато дзеркал, що я подумала, чи не могло б це стати причиною того, що людина почала говорити сама до себе.

— Сідайте тут, дорогенька, — сказала вона, вказуючи на жахливо високий стілець. Мені вдалося видертися на сидіння, однак цей процес навряд чи можна було назвати гідним, і мене трохи гальмували нові черевики. Я сіла на руки, щоб сховати їх — червона, потріскана шкіра ніби палала під жорстким світильником над головою, який виявляв кожен її недолік, кожен пошкоджений сантиметр.

Вона прибрала пасма волосся з мого обличчя.

— Насправді тут немає нічого складного, — мовила вона, дивлячись на мене зблизька. — У «Боббі» є дивовижні консилери, під будь-який тон шкіри. Звісно, їх не позбутися, але я, безперечно, зможу їх максимально приховати.

Цікаво, вона завжди говорить про себе в третій особі?

— Ви говорите про моє обличчя? — запитала я.

— Ні, дурненька, про шрами. У вас чарівне обличчя. Знаєте, у вас дуже чиста шкіра. А тепер дивіться.

У неї на талії висів пояс з інструментами, як у столяра чи сантехніка, а ще вона трохи висовувала язик з кутика рота, коли працювала.

— У нас залишилося всього десять хвилин до закриття магазину, — сказала вона, — тому я зосереджу увагу на приховуванні шрамів і на очах. Вам подобається макіяж «смокі-айс»?

— Мені не подобається все, що пов'язане з димом, — промовила я, і вона знову дивно засміялася. Дивакувата жінка.

— Так, подивимось... — сказала вона, відкидаючи мою голову назад і просячи мене подивитися вгору, тоді вниз, тоді повернути голову вбік... вона часто торкалася до мого обличчя різними інструментами й сиділа так близько до мене, що я відчувала аромат її м'ятної жуйки, яка погано маскувала каву. Раптом дзенькнув дзвінок, і вона тихенько вилаялася. З гучномовця пролунало, що магазин зачиняється.

— На жаль, час вийшов, — сказала вона, роблячи крок назад, щоб помилуватися своїм творінням. Вона передала мені дзеркало. Чесно кажучи, я себе не впізнала. Шрам було ледь помітно, а мої очі, жирно обведені чорним олівцем, нагадали мені одну програму про лемурів, яку я нещодавно дивилася. А губи були нафарбовані в колір маків графа Хейга.

— То що скажете?

— Я схожа на маленького примата з Мадагаскару чи, може, на північноамериканського єнота, — сказала я. — Це чарівно.

Вона так сильно засміялася, що навіть схрестила ноги, після чого допомогла мені злізти зі стільця та провела до виходу.

— Я мушу спробувати й продати вам якісь засоби та щіточки, — сказала вона. — Якщо вам щось знадобиться, то приходьте завтра й покличете Ірен.

Я кивнула і махнула рукою на прощання. Ким би не була ця Ірен, я мала більше шансів купити плутоній для озброєння.

Мабуть, цієї миті музикант відчував цілий вир емоцій. Сором'язливий, скромний, самовідданий чоловік, чоловік, який змушений виступати через свій талант, ділити його зі світом, і не тому, що йому так хочеться, а тому, що він просто має це робити. Його спів схожий на щебет птахів, його музика солодка, як мед, і природна, як дощ, як світло, як щось ідеальне. Я думала про це, поки їла свою імпровізовану вечерю. Уперше в дорослому житті я була в ресторані швидкого харчування — величезному та безглуздо яскравому місці, розташованому за рогом клубу. І тут була сила-силенна людей. Я не могла збагнути, чому люди добровільно стоять у черзі за обробленою їжею, потім несуть її до столу, на який навіть не виклали столові прибори, а потім їдять з паперових тарілок. Після цього, незважаючи на те що клієнти платять за їжу, вони самі мусять прибрати залишки. Дуже дивно.

Трохи поміркувавши, я обрала шматок незрозумілої білої риби, вкритої хлібними крихтами та обсмаженої в олії, а потім покладеної між двома скибками надто солодкої булочки, і все це дивним чином поєднувалося з плавленими шматочками сиру, зів'ялим листком салату і якимось солоним, різким на смак білим слизом, який непристойно стікав з країв. Попри всі зусилля матусі, я не стала гурманом, однак це ж кулінарна істина, що риба та сир не поєднуються. Хтось, безперечно, має розповісти про неї містеру Макдональду. Я не спокусилася на десерт, натомість надала перевагу каві, яка виявилася гіркою і ледь теплою. Цілком логічно, я хотіла все це вилити, але встигла прочитати напис, надрукований на паперовому стаканчику, який попереджав про те, що гарячі рідини можуть завдати шкоди. «Щасливий збіг обставин, Елеанор!» — сказала я собі, тихо посміхаючись. Я почала підозрювати, що містер Макдональд насправді не зовсім розумний чоловік, проте, судячи з незмінної черги, дуже багатий.

Я поглянула на годинник, тоді взяла сумочку й одягнула куртку. Я залишила недоїдену вечерю на столику — зрештою, який сенс у тому, щоб їсти в ресторані та прибрати потім за собою. З таким самим успіхом можна було повечеряти вдома.

Час.

Мій план мав недолік, такий собі первородний гріх: на вході не виявилось квитків. Чоловік у касі почав з мене сміятися.

— Дороженька, усі квитки були розпродані ще кілька днів тому.

Я терпляче й повільно пояснила, що хотіла лише подивитися першу половину, відкриття дійства, і припустила, що вони без проблем зможуть знайти одне додаткове місце, але, очевидно, це було неможливо через правила пожежної безпеки. Вдруге за кілька днів я відчула, як на очі набігають сльози. Чоловік знову засміявся.

— Не плач, любя, — сказав він. — Чесно кажучи, це не настільки класний гурт. — Він упевнено нахилився до мене. — Сьогодні вранці я допомагав їхньому вокалісту перенести апаратуру з його машини. Він справжній негідник. Не варто дозволяти крихітному успіху затьмарювати ваш розум, я в цьому переконаний. Приємно бути привітним, чи не так?

Я кивнула, замислившись про те, якого саме вокаліста він мав на увазі, і попрямувала до бару, щоб зібрати думки до купи. Я не можу потрапити всередину без квитка, це зрозуміло. А всі квитки розпродано. Тому я замовила напій «Магнерс», пригадуючи з останнього разу, що мені потрібно наливати його власноруч. Бармен під два метри зростом мав дивні, неприродно великі мочки вух, у які він вставив маленькі чорні пластикові кола, щоб розтягнути шкіру. Чомусь я пригадала шторку у своєму душі.

Ця затишна думка про дім дала мені мужність роздивитися його татуювання, які тягнулися через шию на обидві руки. Кольори були дуже красиві, а зображення — щільні й складні. Дивовижно вміти читати чужу шкіру, досліджувати історію чийогось життя по грудях, руках, шиї. У бармена були троянди і скрипковий ключ, хрест, жіноче обличчя... так багато деталей, так мало неприкрашеної плоті. Він побачив, що я витріщаюся на нього, і посміхнувся.

— А у вас є тату?

Я кивнула, посміхнулася і поквапилася до столика, тримаючи в руках свій напій. Його слова прозвучали в моїй голові. Чому в мене немає татуювань? Я ніколи про це не замислювалася, і я ніколи свідомо не приймала рішення щодо того, хочу я тату чи ні. Але чим більше я думала про це зараз, тим більше мене приваблювала ця ідея. Можливо, варто зробити одне на обличчі, щось складне і хитромудре, щось таке, що поєднувалося б зі шрами, перетворюючи їх на

особливу рису. Або ж краще зробити якесь непомітне. Ця ідея мені сподобалася. Наприклад, на внутрішній частині стегна, за коліном чи на ступні.

Я допила «Магнерс», і бармен прийшов забрати порожню склянку.

— Повторити? — запитав він.

— Ні, дякую. Я можу у вас дещо запитати? — Я зробила паузу, здираючи залишки лаку з нігтів. — Дві речі насправді. Перше: це боляче? І друге: скільки коштує зробити татуювання?

Він кивнув, ніби очікував почути мої запитання.

— Я не брехатиму, це до біса боляче, — сказав він. — А от щодо вартості, то вона залежить від того, що ви хочете зробити — є велика різниця між написом «мама» на біцепсі та великим тигром на всю спину. Розумієте?

Я кивнула, у цьому був сенс.

— Хоча тут багато ковбоїв, — сказав він, продовжуючи цю тему, — якщо наважитесь робити тату, ідіть до Баррі на Торнтон-стріт. Називається «Барріс».

— Дуже дякую. — Я навіть не очікувала, що вечір завершиться так, але іноді життя підкидає нам несподіванки.

Надворі я зрозуміла, що сенсу чекати немає. Музикант, безперечно, піде на гламурну афтепати, там, де багато блиску і святкових ритмів. Станом на сьогодні мені були знайомі лише два місця: «Макдоналдз» та неприємний бар, у який я ходила з Реймондом, — і наврод чи вечірка відбудуватиметься в одному з них.

«Годі тобі, Елеанор», — сказала я собі. Сьогодні просто не той вечір. Доведеться трохи відкласти доставку листівки та залишити її в сумочці. Я намагалася заспокоїти своє розчарування втішною думкою про те, що, коли це нарешті станеться, зустріч буде ідеальною, а не схожою на коротке повідомлення чи зумисну зустріч у музичному клубі. А до того моменту я б змогла розносити нові черевики, щоб нормально в них ходити. Я вже втомилася від поглядів, які привертала моя кульгава хода.

@johnnieLrocks

Цікаво, чи моя музика трохи заскладна для деяких людей? Не ходіть на концерти, якщо не можете сприймати

нові звуки.

#misunderstood #truth

@johnnieLrocks

Це відбувається з усіма великими, коли вони стають на свій шлях.

#Dylan #Springsteen #amgigging

15

Зрештою я взяла таксі додому. Уже у квартирі я згадала, що в мене немає горілки. Тому я просто пішла спати. Наступного ранку я прокинулася рано й вирішила піти в крамничку неподалік, щоб купити продукти, порушивши звичну процедуру через те, що вчора мені так і не пощастило зустрітися з музикантом. Я взяла молоко, упаковку булочок і банку макаронних кілець у соусі. Я хотіла купити макарони у формі літер, але імпульсивно обрала замість них кільця. Звісно, варто бути уважною, хоча я чудово розумію, що кільця і букви однакові на смак. Я не дурна.

Власником крамниці був чарівний чоловік з Бангладеш з цікавою родиною плямою.

За всі ці роки між нами, звісно, склалися теплі стосунки, і це було приємно. Я поклала товари на прилавок і уважно роздивлялася полицки позаду нього, поки він пробивав їх на касі. Він посміхнувся й оголосив вартість покупки.

— Дякую, — сказала я і вказала пальцем на полиці позаду нього. — Дайте ще, будь ласка, дві літрові пляшки горілки «Глен'с».

Його брови миттєво злетіли на лоба, після чого вираз обличчя став байдужим.

— Боюсь, я не можу продати вам алкоголь, міс Оліфант, — промовив він зніяковіло.

— Містере Дюван, — посміхнулась я, — мені, з одного боку, лестять ваші слова, але з іншого — я занепокоєна станом вашого зору. Мені щойно виповнився тридцять один рік, — сказала я, відчуваючи бульбашку насолоди, що мінилась усередині. Боббі Браун сказала, що в мене гарна шкіра (принаймні живі її частини), а тепер містер Дюван сплутав мене з підлітком!

— Зараз десять по дев'ятій ранку, — сказав він доволі сухо, позаду мене вже почала збиратися невелика черга.

— Я знаю, котра зараз година. Це може прозвучати дещо зухвало, але можу припустити, що те, що ваші покупці обирають на сніданок, вас не стосується.

Наступні слова він промовив так тихо, що мені довелося нахилитися до нього, щоб почути.

— Міс Оліфант, продаж алкоголю заборонений до 10-ї ранку. Так я можу втратити свою ліцензію.

— Справді? — замислилась я. — Я не знала про це! Боюсь, моя обізнаність із законом про ліцензування має деякі прогалини.

Він витріщився на мене.

— З вас 5,49 фунта, — повторив він, беручи мою десятифунтову банкноту і даючи мені решту. І весь цей час він вперто дивився на своє взуття. Я відчула зміну в наших теплих стосунках, але не розуміла, чому так відбувається. Він навіть не попрощався.

* * *

Прикро, але це означало, що мені доведеться зайти пізніше, щоб узяти свою горілку. Чому не можна купити її так, як, скажімо, молоко, без проблем, у будь-якій крамниці, у будь-який час, коли вона відчинена? Смішно. Мені здається, це робиться для того, щоб захистити алкоголіків від себе самих принаймні на кілька годин на день, хоча, якщо логічно подумати, це безглуздо. Якби я була хімічно чи психологічно залежною від алкоголю, то неодмінно подбала б про постійний запас, купуючи відразу багато пляшок і відкладаючи на потім. Це було нелогічне правило. Дійсно, яка різниця, коли купувати горілку, десять хвилин по дев'ятій ранку чи десять по десятій?

Для мене горілка — це лише необхідність, як буханка хліба чи пачка чаю. А найкраще в ній те, що вона допомагає мені заснути. Іноді, коли настає вечір, я лежу в темряві й мимоволі пригадую страх і напруження, але більше страх. У такі ночі голос матусі просочується в мою голову, а інший, тихіший і більш боязкий, ллється до мого вуха, так близько, що я практично відчуваю її гарячий, панічний подих, який рухається крихітними волосинками, що передають звук, так близько,

що їй майже не потрібно шепотіти. Цей тихий надламаний голос благає: «Елеанор, допоможи мені, будь ласка, Елеанор...», і це повторюється знову й знову. У такі ночі мені потрібна горілка, інакше я також почну розпадатися на шматочки.

* * *

Я вирішила пройтися до великого супермаркету, дорога до якого забере хвилин двадцять. Краще було відразу туди піти, це ефективніше, ніж повертатися додому та виходити знову. Сумка була досить важкою, тому я зняла її з плеча й поставила на хідник, після чого розгорнула складний каркас, який зберігався в одному з внутрішніх відділень. Я склала його, прилаштувала сумку і вуалю! Сумка на колесах. Вона жахливо гуркотіла, але цей звук компенсувався ефективністю від перевезення важких предметів.

Супермаркет пропонував широку лінійку якісних товарів — не лише продукти харчування та напої, а й тостери, светри, фрісбі і романи. Це був не «Теско Метро», а «Теско Екстра». Коротше кажучи, це місце було одним з моїх улюблених.

16

«Теско»! Яскраве світло, зрозуміле маркування, «3 за ціною 2», а ще «Купуй одну одиницю та отримай другу безкоштовно» і «Будь-які 3 одиниці за 5 фунтів». Я взяла візок, тому що мені подобається його штовхати, і поклала сумку на місце, куди зазвичай садять дітей, тож візок став неповороткий, проте це було весело. Я не пішла відразу по горілку, адже вирішила натомість пройтись через кожен ряд, починаючи з відділу електричних товарів і просуваючись уперед, до тампонів, помідорів і кускусу зі спеціями від «Ейнслі Гарріет».

Я доїхала до відділу хлібобулочних виробів і стала ніби вкопана біля добре пропечених ранкових булочок, не вірячи власним очам. Музикант! Яке щастя жити в невеликому місті, де життя різних людей можуть так запросто перетинатися. «Хто скаже, що це випадковість?» — подумала я. Примхи долі, я вже говорила раніше, поза межами людського розуміння, і, можливо, тут працюють вищі сили,

перетинаючи наші шляхи за найбільш невігідних обставин. Опинившись у руках долі, сьогодні вранці я почувалася однією з героїнь письменника Томаса Харді (хоча я мовчки гаряче благала долю не влаштовувати нам жодних зустрічей у невідходящий момент).

Не відводячи погляду від музиканта, я пірнула за сумку, яка стояла на дитячому сидінні у візку, а потім повільно під'їхала до нього. Я стояла так близько, як тільки могла наважитись. Втоmlений і блідий, але все одно красивий, він мав трохи неохайний вигляд. Він кинув буханку нарізаного білого хліба в кошик і плавно рушив до м'ясного відділу. Знову я опинилась у невігідному становищі. Я фізично не була готовою знайомитися з ним, бо зранку у вихідні мала не надто доглянутий вигляд і не вдягнула нового вбрання та черевиків. До того ж я не була готовою розпочинати бесіду. У мене з собою навіть не було листівки, щоб йому передати. Урок: я маю бути готовою завжди.

Я вирішила, що було б мудро не ходити за ним, попри мою величезну зацікавленість у його виборі, адже я побоювалася, що мій напханий візок може бути надто помітним. Натомість я пішла прямо до відділу вин і алкогольних напоїв і взяла три великі пляшки горілки преміальної марки. Я збиралася взяти дві пляшки горілки «Глен'с», але на горілку «Смірнофф» була чудова акція. Ох, «Теско», я просто не можу опиратися вашим чудовим пропозиціям!

Як на зло (чи на щастя), музикант стояв біля каси, коли я підійшла до неї. За ним був ще один покупець, тому я сховалася в черзі за таким зручним буфером. Який чудовий вибір покупок! Яйця, бекон, апельсиновий сік («зі шматочками» — шматочками чого, цікаво) і нуروفен. Мені довелося стримати себе, щоб не нахилитися вперед і не сказати, що він тринькає гроші: цей розрекламований нестероїдний протизапальний засіб насправді був звичайним ібупрофеном у дозуванні 200 мг, легкодоступний аналог якого продавався за чверть ціни. Але це не могло стати темою для нашої першої розмови. Потрібно було щось привабливіше, щось таке, що запам'яталося б надовго.

Він дістав гаманець із гарної зістареної шкіри і заплатив кредиткою за покупки, хоча я помітила, що загальна сума була менш восьми фунтів. Я подумала, що він просто не носить з собою готівку, як член королівської родини. Поки він говорив з касиркою — жінкою середнього віку, яка, на диво, не помічала чарівності привабливого

чоловіка, який стояв перед нею, — я помітила ще одну втрачену можливість. Цього разу я вже не могла стримуватися. Я дістала свій новенький телефон, увійшла у свій незайманий акаунт у «Твіттері» і зачекала, поки він заплатить і вийде на вулицю. Тоді я швидко набрала текст і натисла кнопку «Надіслати».

@eloliph

Клубна карта «Теско» — це постійне задоволення і радість. Вам НЕОДМІННО треба отримати таку. Небайдужий друг xx

@johnnieLrocks

«Теско», припини просувати шпигунську картку лояльності Великого Брата. Це ніби жити в поліцейській державі #hungover #leavemealone #fightthepower

17

Звісно ж, я вже знала, що ми живемо неподалік одне від одного, але мені й на думку не спадало, що наші шляхи так несподівано перетнуться. Іноді це місце нагадує село, а не велике місто. Отож у нас була спільна любов до «Теско». Не дивно. Цікаво, де ще перетиналися наші стежки. Можливо, ми ходимо в одне поштове відділення або ж нам виписує ліки один лікар.

Я знову замислилися про важливість бути готовою до зустрічі у будь-який час, про важливість мати гарний вигляд і тему для розмови. Мені знадобиться більш ніж один костюм.

Вечірка з нагоди повернення Семмі додому мала розпочатися сьогодні о сьомій годині вечора, і Реймонд запропонував зустрітися раніше біля будинку Лаури. Спершу я подумала, що він незвично уважний, але потім збагнула, що він просто не хотів приходити сам. Деякі люди, слабкі люди, бояться самотності. Вони не можуть зрозуміти, що в цьому є свобода, — як тільки зрозумієш, що тобі ніхто не потрібен, можеш почати піклуватися про себе. У цьому й суть: найкраще піклуватися про себе. Вам не вдасться захистити інших

людей, як би ви не намагалися це зробити. Ви намагаєтеся, і вам нічого не вдається, і світ навколо вас починає руйнуватися, горіти до попелу.

Чесно кажучи, іноді я замислююся над тим, що було б, якби в мене хтось був — кузина або сестра, приміром, хтось, до кого я могла б звернутися в разі потреби, з ким можна було незаплановано провести час. Хтось, хто знає тебе, дбає про тебе, хто бажає тобі всього найкращого. Хатні рослини, якими б привабливими та розкішними не були, на жаль, не можуть виконувати ці функції. Немає сенсу навіть думати про це. У мене не було нікого, і марно мріяти, щоб усе було інакше. Зрештою, я саме на це й заслуговую. І правда, зі мною все гаразд. Зрештою, хіба не я зараз ішла на вечірку? Хіба не я була одягнена в новеньке вбрання і чекала на знайомого? Вечір суботи, дивіться! Та це ж Елеанор Оліфант! Я дозволила собі всміхнутися.

Урешті-решт, мій настрій дещо зіпсувався, оскільки мені довелося чекати Реймонда десять хвилин. Я вважаю спізнення дуже грубою поведінкою, це прояв неповаги, цим людина дає недвозначно зрозуміти, що вона ставить себе і свій час значно вище за інших. Зрештою, о сьомій п'ятнадцять я побачила, як Реймонд висідає з мікротаксі, якраз тоді, коли я вже збиралася йти.

— Привіт, Елеанор! — промовив він у гарному гуморі. Він тримав подарунковий пакет і букет дешевих гвоздик. Лаура наголосила на тому, що нічого не потрібно. Чому він проігнорував її ввічливе прохання?

— Реймонде, нас запросили на сьому вечора, — зауважила я. — Ми домовилися зустрітися тут о шостій п'ятдесят, і зараз ми вже добряче спізналися, і все через твою повільність. Це прояв неповаги до людей, які нас запросили!

Я не могла дивитися на нього.

— Розслабся, Елеанор, — засміявся він несподівано.

Що значить розслабся?

— Ніхто насправді не приходить на вечірки вчасно. Це значно гірше, ніж п'ятнадцятихвилинне спізнення, повір мені. — Він подивився на мене згори вниз. — Гарно виглядаєш, — додав він. — Інакше...

Я не оцінила цю грубу спробу змінити тему розмови.

— Може, уже підемо? — відрізала я.

Він неквапливо йшов поряд і, як завжди, курил сигарету.

— Елеанор, — сказав він, — правда, не переймайся цим. Коли люди кажуть о сьомій, вони мають на увазі о пів на восьму, не раніше. Найімовірніше, ми прийдемо першими!

Від цих слів мене аж пересмикнуло.

— Але чому? Навіщо вказувати час і мати на увазі щось зовсім інше і як людям це знати?

Реймонд загасив сигарету і кинув її в канаву. Він схилив голову набік, розмірковуючи.

— Я не знаю, як інші це розуміють, і тепер я над цим замислився, — сказав він. — Ти просто робиш так, і все. — Він подумав ще мить. — Це ніби... розумієш, коли ти запрошуєш когось у гості і кажеш приходити о восьмій, то завжди відчуваєш жах, коли хтось... якщо хтось приходить рівно о восьмій, а ти ще не готовий, ще не навів лад, не виніс сміття. Якщо хтось приходить вчасно або — що гірше — раніше, то така поведінка сприймається людьми як прихована агресія.

— Я взагалі не розумію, про що ти говориш. Якби я запросила гостей на восьму, то була б готова до восьмої. Інакше це неефективне планування часу.

Реймонд знизав плечима. Він не докладав зусиль, щоб охайно вдягнутися на вечірку, натягнувши на себе свою звичну уніформу, яка складалася з кросівок (зелених) і футболки. На цій був напис «Карцеті^[10] у мери». Незрозуміло. На ньому джинсова куртка, світліша за його джинси. Я не думала, що костюм може бути з джинсової тканини, але я бачила його на власні очі.

Будинок Лаури було розташовано в кінці охайного провулку, де стояли невеличкі сучасні будинки. На узбіччі я помітила кілька машин. Ми підійшли до вхідних дверей, і я побачила червону герань у ящиках для квітів. Герань мене трохи тривожила: її насичені, в'язкі пахощі, міцні та овочеві, геть не скидались на квіткові.

Реймонд натиснув кнопку дзвінка — пролунали вступні акорди Третьої симфонії Бетховена. Двері відчинило хлоп'я із замащеним обличчям, сподіваюсь, то був шоколад. Він витріщився на нас. Я витріщилася на нього. Реймонд зробив крок уперед.

— Привіт, хлопче! — сказав він. — Ми прийшли в гості до твого дідуся.

Хлопчик продовжував на нас дивитися без ентузіазму.

— У мене нові черевики, — сказав він ні з того ні з сього. І цієї миті позаду нього в коридорі з'явилася Лаура.

— Тітонько Лауро, — озвався він, не повертаючись, судячи з тону його голосу, він був не в захваті, — тут ще люди на вечірку.

— Я бачу, Тайлере. Чому б тобі не піти пошукати свого брата, може, ви надули б для нас ще кілька кульок?

Він кивнув і кудись побіг, його крихітні ступні задріботили сходами.

— Заходьте, — Лаура усміхнулася Реймонду. — Тато буде радий вас бачити.

Мені вона не усміхнулася. Зазвичай так завжди відбувається, коли я спілкуюся з іншими людьми.

Ми зайшли всередину, Реймонд ретельно витер ноги біля входу. Я зробила те саме. Це виявився той непередбачуваний день, коли я брала з Реймонда приклад у соціальній поведінці.

Він віддав Лаурі квіти й пакет, і вона здавалася задоволеною. Я зрозуміла, що, попри прохання в лікарні, мені варто було щось принести в подарунок. Я збиралася пояснити, що вона сказала нам цього не робити і я люб'язно хотіла виказати свою повагу до її бажань, але, перш ніж я розтулила рота, Реймонд випалив:

— Це від нас з Елеанор.

Вона зазирнула в пакет — я гаряче сподівалася, що там не було желейних цукерок і чипсів, як минулого разу, — і подякувала нам обом. Я кивнула у відповідь.

Вона провела нас у вітальню, де сидів Семмі та його родина. Тихо грала банальна поп-музика, а на кофейному столику стояли мисочки з закусками. Сукня огортала Лауру, ніби чорний бандаж, і вона похитувалася в туфлях на високих підборах з п'ятисантиметровою платформою. Її біляве волосся було — я намагалася дібрати правильне слово, — було високим і пухким і спадало на плечі блискучими хвилями. Навіть Боббі Браун могла б подумати, що на ній забагато макіяжу. Реймонд, вражений, розтулив рота так, що в нього можна було просунути конверт. А от Лаура, здавалося, не помітила його реакції.

— Реймонде! Елеанор! — вигукнув Семмі, махаючи з глибини величезного крісла, оббитого оксамитом. — Лауро, принеси їм випити, добре? У нас має бути просекко, — сказав він упевнено.

— Тобі більше не можна, тату, — зауважив старший син. — Ти ж вживаєш знеболювальні.

— Та годі тобі, синку, життя тільки одне! — життєрадісно промовив Семмі. — Зрештою, могло бути значно гірше, еге ж, Елеанор?

Я кивнула. Звісно, він мав рацію. Кому, як не мені, це знати.

Лаура з'явилася перед нами, тримаючи в руках два келихи з шипучою рідиною, яка за кольором нагадувала сечу. На моє превелике здивування, я випила напій за три ковтки. Він був сухий і вершковий на смак, дуже смачний. Я замислилася над тим, чи був він дорогим і чи зміг би замінити горілку. Лаура подивилася на мене і наповнила мій келих.

— Ти схожа на мене — я п'ю лише бульбашки, — сказала вона схвально.

Я скинула поглядом кімнату.

— У тебе красивий будинок.

Вона кивнула.

— Я витратила кілька років, щоб зробити все так, як мені подобається, але тепер я почуваюся тут щасливою, — промовила вона.

Мене вразило те, наскільки все поєднувалося одне з одним, наскільки все було чистим і сяяло. Усюди були текстури — пір'я і пух, оксамит, шовк, — що мінилися барвами коштовного каміння.

— У цьому місці могла б звити гніздо якась гарна пташка, — зауважила я. — Кетцаль чи імператорський орел, приміром.

Здавалося, вона щосили намагалася дібрати правильну відповідь, дивно. Вистачило б простого «дякую».

Після тиші, яку не можна було назвати надто дискомфортною через напій з бульбашками, вона запитала мене про роботу, і я пояснила, чим займаюся і як познайомилася з Реймондом. Ми подивилися на нього — він вмовився на поруччі Семового крісла та сміявся з жарту його сина.

— Могло бути гірше, знаєш, — сказала вона з хитрою посмішкою. — Маю на увазі, якщо трохи довести його до ладу, зробити пристойну зачіску...

За мить я збагнула, що вона мала на увазі.

— О ні! Ти мене неправильно зрозуміла. У мене вже є дехто. Він вродливий і освічений, і талановитий — загалом культурний,

розумний чоловік.

Лаура посміхнулася.

— Оце тобі пощастило! А як ви познайомились?

— Чесно кажучи, ми ще не знайомі, — пояснила я, — але це лише питання часу.

Вона закинула голову назад і засміялася — я почула глибокий, грудний звук, який, здавалося, помилково линув з цієї тендітної дівчини.

— Ти кумедна, Елеанор, — сказала вона. — Нам варто якось зустрітися й випити. А якщо ти колись наважишся підстригти волосся, то скажи мені. Я дам тобі контакти перукаря, який зробить зачіску зі знижкою.

Я замислилася над цим. Я поки відклала свій план з перевтілення після відверто невтішного досвіду з воском у салоні краси і непомітних змін на нігтях. Гадаю, мені було варто продовжити розпочате. Мене не дуже цікавило моє волосся, і я не стригла його з тринадцяти років. За цей час воно встигло відрости до талії, воно пряме та світло-каштанове — звичайне собі волосся, ні більше ні менше. Чесно кажучи, я практично його не помічала. Хоча я знала: для того щоб закохати в себе музиканта, мені потрібно докладати значно більше зусиль.

— Це насправді щаслива нагода, Лаура, — сказала я, п'ючи ще більше смачних бульбашок, — здавалося, мій келих дивовижним чином наповнюється сам. — Я планувала певні зміни. Чи можна наступного тижня прийти до тебе й зробити зачіску?

Вона взяла телефон з пристінного столика.

— Як щодо вівторка о третій? — запитала вона.

Нам давали двадцять п'ять днів щорічної відпустки, і я встигла використати три з них — день для відновлення після болючої операції на кореневому каналі, день для візиту соціальної служби, працівники якої приходили двічі на рік, та додатковий день, який я додала до державних вихідних для того, щоб мати змогу дочитати пухкий, але захопливий том з історії Стародавнього Риму не відволікаючись.

— У вівторок буде чудово, — сказала я.

Вона пішла в кухню й повернулася з тацею теплих закусок з неприємним запахом, які вона пропонувала всім гостям. Вітальня наповнилася людьми, і шум дедалі гучнішав. Якусь мить я стояла,

вивчаючи бібліотеку та предмети, які вона майстерно розмістила в кімнаті. Більше з нудьги, ніж з необхідності я вирішила скористатися ванною кімнатою — це була крихітна кімнатка під сходами, схожа на гардеробну. Як і все в будинку, вона була сонячною, теплою та блискучо-білою, а ще, неймовірно, відчувався аромат інжиру, і линув він від запаленої свічки в скляній баночці, яка стоїла на полиці під дзеркалом. Свічки у ванній кімнаті! Я замислилась над тим, що Лаура є чуттєвою натурою.

Я зайшла в кімнату в кінці коридору, яка, якщо я правильно зрозуміла, була кухнею. У цій кімнаті також було повно людей і галасу, але я помітила чорні мармурові поверхні, блискучі кремові шафки і багато хрому. Її будинок був таким... блискучим. І вона була блискучою, її шкіра, її волосся, її взуття, її зуби. А я тьмяна, нудна й обшарпана — і раніше цього не помічала.

Відчуваючи потребу втекти на мить від шуму й спеки, я відчинила задні двері та вийшла у внутрішній дворик, крихітний і не дуже зелений, вкритий бетонними плитами і слизьким настилом. Насувалися сутінки, небо, здавалося, висіло прямисінько над головою, і я почувалася замкненою в цій високій загорожі, яка тягнулася з трьох сторін. Я глибоко вдихнула, сподіваючись, що прохолодне нічне повітря мені допоможе. Натомість у мої носові пазухи потрапили смоли, нікотин та інші отруйні речовини.

— Приємна нічка, чи не так? — промовив Реймонд, непомітно тиняючись у темряві і, як завжди, пихкаючи сигаретою.

Я кивнула.

— Я вийшов подихати свіжим повітрям, — сказав він без натяку на іронію. — Мені не варто пити напої з бульбашками, вони дуже затуманюють голову.

Я зрозуміла, що почувуюся не зовсім тверезою.

— Мені час додому, — промовила я, не надто впевнено тримаючись на ногах. Хоча, мушу зізнатися, це було доволі приємне відчуття.

— Сядьмо на хвилинку, — сказав Реймонд, підводячи мене до пари дерев'яних крісел. Мені сподобалася ця ідея, оскільки нові черевики не найкращим чином впливали на здатність тримати рівновагу.

Реймонд запалив наступну сигарету — здавалося, він затятий курець.

— У них мила сім'я, — зауважив він.

— Лаура підстриже моє волосся, — випалила я, сама не розуміючи навіщо.

— Невже зараз?

— Вона тобі подобається, — замислено кивнула я. Зрештою, я ж була жінкою.

Він засміявся.

— Вона неймовірна, Елеанор, але насправді вона не мій тип, — кінчик його сигарети світився червоною цяткою в напівтемряві.

— А який тип твій? — запитала я, зрозумівши, на своє здивування, що мені дійсно цікаво.

— Не знаю. Хтось не такий... не такий доглянутий, мабуть. Хтось... почекай хвилинку.

Мені подобалося сидіти нерухомо, поки він не повернувся за кілька хвилин, тримаючи пляшку вина і два занадто яскраво прикрашених паперових стаканчики, на яких було зображено мультяшних гризунів на скейтбордах.

— «Растамиша», — прочитала я вголос. — На бога, що це?

— Постав-но його сюди, — сказав Реймонд і налив вино в... стаканчики. Ми цокнулися беззвучно.

— Мені здавалося, я знайшов ідеальну для мене людину, — сказав він, дивлячись перед собою на подвір'я. — Але нічого не вийшло.

— Чому? — запитала я, хоча насправді могла вигадати багато причин, чому хтось не захотів бути з Реймондом.

— Річ у тім, що я все ще не впевнений до кінця. Я хотів би знати напевне — це все спростило б...

Я кивнула, здавалося, це доволі логічний жест.

— Хелен казала, що справа не в мені, а в ній. — Він посміхнувся, однак це була не посмішка радості. — Не можу повірити, це як у тому старому анекдоті. Після трьох років... загадуєшся, чи вона знала раніше, що їй це не потрібно. Я не розумію, що змінилося. Я не змінився... Принаймні не думаю, що це сталося...

— Людські вчинки можуть бути... незбагненними, — сказала я, затинаючись. — Я частенько не розумію, чому люди роблять певні дії та кажуть певні слова.

Він кивнув.

— У нас була невелика затишна квартира, ми разом проводили свята. Я був... насправді я був готовий попросити її вийти за мене. Господи...

Він подивився на бруківку, а я спробувала уявити Реймонда в традиційному святковому костюмі, циліндрі та краватці, але в мене нічого не вийшло, не кажучи вже про кілт.

— Пусте, — сказав він за якусь мить. — Сміху було, коли я розповів цю історію хлопцям. Я влаштувався на цю роботу. Усе добре. Просто... не знаю. Вона сказала, що я занадто хороший. І як мені це розуміти? Тобто... мені варто було поводитися як покидьок? Може, мені потрібно було її бити? Чи зраджувати її?

Я зрозуміла, що насправді він розмовляв не зі мною; це було як у п'єсі, коли персонаж просто говорить вголос без жодної очевидної на те причини. Однак я знала, що йому на це відповісти.

— Ні, Реймонде, — сказала я. — Ти б ніколи не зробив нічого з того, про що говориш. — Я допила вино й налила ще. — Кілька років я жила з чоловіком, його звали Деклан. Він вдарив мене по нирках, побив мене — загалом він зламав дванадцять кісток. Він зник на кілька ночей, а потім повернувся і розповів мені про жінку, з якою він був. Це була моя провина, у всьому цьому винна я. Але я знаю, що він не мав цього робити. Це я зараз зрозуміла.

Реймонд ошелешено поглянув на мене.

— Господи, Елеанор. Коли це було?

— Кілька років тому, — зізналась я. — Поки я навчалася в університеті. Якось він помітив мене в ботанічному саду, він просто підійшов до мене і почав говорити. Тепер, озируючись назад, я розумію, що це звучить дивно, але вже за тиждень він переїхав до мене.

— Він теж був студентом? — запитав Реймонд.

— Ні, він казав, що читання книжок — це марнування часу й нуднота. Він ніде не працював, не міг знайти роботу, яка б йому відповідала, так він казав. Знайти відповідну комусь роботу не легко. Хіба ні?

Реймонд дивився на мене з дивним виразом обличчя.

— Деклан хотів навчити мене, як стати кращою людиною, — промовила я.

Реймонд запалив ще одну сигарету.

— І чим все закінчилося? — запитав він, не дивлячись на мене, видихаючи цівку диму, що скидалася на страхітливого дракона.

— Ну, якось він знову зламав мені руку, і, коли я пішла в лікарню, вони здогадалися, що все не так, як я розповідала. Він наказав мені сказати, що я впала, але вони мені не повірили. — Я зробила великий ковток. — Хай там як, до мене заговорила мила медсестра й пояснила, що людина, яка по-справжньому тебе кохає, ніколи тебе не скривдить, і це не правильно — залишатися з тим, хто поводитьсь інакше. Її пояснення мали сенс. Я справді мала все це зрозуміти сама. Тому, повернувшись додому, я попросила його піти, а коли він відмовився, то викликала поліцію, як мені порадила та медсестра. Ось так усе й було. О, а ще я замінила замки.

Реймонд нічого не казав. Пильно роздивляючись свої кросівки, він простягнув руку й торкнувся моєї руки, невпевнено поглажуючи її, як гладять коней чи собак (якщо людина боїться коней і собак). Якийсь час він злегка хитав головою, але, здавалося, слова застрягли в його горлі. Це не важливо, мені не потрібна була відповідь. Для мене зараз була важлива тільки давня історія. Я була щаслива, що залишилася сама. Елеанор Оліфант, єдина, якій вдалося вижити. І це було про мене.

— Я збираюся додому, Реймонде, — сказала я, швидко підводячись. — Викличу таксі.

— Чудова ідея, — сказав він, допиваючи вино, і дістав телефон. — Ти ж не збираєшся тинятися вулицями й ловити таксі, тільки не о цій порі. Я замовлю тобі таксі — дивись, у мене є додаток на телефоні.

Він показав мені телефон, на якому щось миготіло.

— І що я маю тут побачити? — запитала я, витріщаючись на екран. Він не відповів на моє запитання і перевірів повідомлення. — Машина буде за п'ять хвилин, — сказав він.

Він зачекав зі мною в коридорі, доки не приїхало авто, потім провів до нього та притримав для мене двері. Сідаючи, я помітила, як він подивився на водія — жінку середнього віку, втомлену та знуджену.

— Ти їдеш? — запитала я, дивуючись, чому він вагається, стоячи на хідникові. Він поглянув на годинник, провів рукою по волоссю і подивився на таксі, а потім на будинок.

— Неа, я трохи затримаюсь. Гляну, що буде далі.

Я обернулася, щоб подивитися на нього, коли автівка рушила. Він трохи похитувався, доки йшов стежкою, а біля вхідних дверей стояла Лаура, тримаючи два келихи, і один з них запропонувала йому.

18

Наступного тижня на роботі Реймонд надіслав мені електронного листа — було дуже дивно бачити його ім'я у своїй скриньці. Він очікувано виявився не надто грамотним.

Привіт, Е., сподіваюсь, у тебе все ОК. Маю невелике прохання. Кіт, син Семмі, запросив мене на своє сорокаріччя цієї суботи (до речі, я залишився на вечірці допізна, було весело). Не хочеш скласти мені компанію? Вечірка з фуршетом відбудеться в гольф-клубі. Як не хочеш, не страшно, просто дай мені знати. Р.

Фуршет. У гольф-клубі. Господь дав — Господь взяв. Дві вечірки за місяць! Це більше, ніж було за двадцять років. Я набрала відповідь:

Любий Реймонде,
я охоче складу тобі компанію на святкуванні дня народження.
З найкращими побажаннями,
Елеанор Оліфант (міс).

Трохи пізніше я отримала відповідь:

Спілкування XXI століття. Мене дуже непокоять стандарти грамотності в нашій країні.

Я домовилася піти після обіду з роботи, щоб зустрітися з перукарем, але спершу вирішила, як завжди, пообідати в кімнаті для персоналу, розв'язуючи кросворд у газеті «Телеграф». Сьогодні в мене був тунець і солодкий кукурудзяний бульйон, солоні й кислуваті чипси та апельсиновий сік зі шматочками. Мушу за нагоди подякувати музикантові за те, що відкрив мені насолоду від шматочків. Після цієї смачної трапези й з невеликою посмішкою тріумфу від думки про те,

що мої колеги лишатимуться на своїх робочих місцях решту дня, я сіла на автобус і поїхала в центр міста.

«Геліотроп» розташовувався на одній з модних вулиць у центрі міста, на першому поверсі будівлі з піщанику у вікторіанському стилі. Це, звісно, не те місце, яке я часто відвідувала, — гучна музика, агресивно модний персонал і забагато дзеркал. Я уявила, що в подібному місці музикант може робити стрижку, і це змусило мене трохи розслабитися. Можливо, одного дня ми будемо сидіти поруч на тих чорних шкіряних стільцях, тримаючи голови під сушарками.

Я зачекала, доки дівчина-адміністратор закінчить говорити по телефону та відійде від величезної вази з білими й рожевими ліліями на стійці. Їхній запах прилип до задньої частини мого горла, як те хутро чи пір'я. Я затулила рота рукою, бо тхнуло нестерпно.

Я забула, наскільки галасливими бувають перукарні, де постійно гудуть сушарки й чути безглузді балачки. Я сіла в крісло біля вікна, на мене одягнули чорне нейлонове кімоно, яке, на моє занепокоєння, було вкрите короткими волосинами, які залишилися від попереднього клієнта. Тому я швидко їх струсила.

Нарешті підійшла Лаура, як завжди розкішна, і підвела мене до стільця навпроти ряду величезних дзеркал.

— Ти гарно провела час у неділю? — запитала вона і почала метушитися навколо стільця, доки нарешті не сіла за мною на тій же висоті. Вона дивилася не на мене, а на моє відображення. Я зрозуміла, що роблю те саме, і розслабилася.

— Так, — підтвердила я, — це був дивовижний вечір.

— Я вже божеволію від тата, він живе в сусідній кімнаті, — сказала вона, посміхаючись, — і мені потрібно протриматися ще два тижні. Навіть не знаю, як мені з цим впоратися.

— З власного досвіду знаю, що стосунки з батьками можуть бути справжнім випробуванням, — кивнула я.

Ми обмінялися співчутливими поглядами.

— Отже, що сьогодні будемо робити? — запитала вона, розв'язуючи гумку, якою я зав'язала косу, і почала розчісувати волосся. Я подивилася на своє відображення. Моє волосся, не надто густе, мало непоказний каштановий колір і проділ посередині. Звичайне людське волосся і робить те, що зазвичай, — росте на голові.

— Щось інше, — сказала я. — А що б ти порадила?

— А наскільки ти смілива, Елеанор? — запитала Лаура. Це було правильне запитання. Я смілива Елеанор Оліфант.

— Роби все, що захочеш, — сказала я.

— Колір теж? — задоволено уточнила вона.

Я замислилася.

— А це буде нормальний людський колір? Не думаю, що хочу рожеве чи блакитне волосся.

— Я зроблю довжину до плечей, легкий недбалий боб з поступовим переходом довжини, з карамельними та медовими прядками по всій довжині й округлими кінчиками, — сказала вона. — Ну, як звучить?

— Звучить як набір слів, — промовила я.

Вона засміялася, дивлячись на моє відображення в дзеркалі, а потім зупинилася, мабуть, тому, що я не сміялася.

— Довірся мені, Елеанор, — переконливо сказала вона. — Буде красиво.

— Зазвичай слово «краса» не використовують, коли говорять про мою зовнішність, — досить скептично зауважила я.

— Трохи зачекай, — ніжно сказала Лаура і взяла мене за руку. — МАЙЛІ! — заверещала вона, від чого я мало не впала зі стільця. — Підійди-но сюди й допоможи мені змішати кілька кольорів!

Низенька круглощока дівчина з поганою шкірою й гарними очима підбігла до нас. Лаура дала їй інструкції про відсотки та коди, які з тією ж ймовірністю могли стосуватися суміші пороху.

— Хочеш чаю чи кави? Можливо, журнал? — запитала Лаура. Я не могла повірити, що це відбувається насправді зі мною, коли за п'ять хвилин збагнула, що попиваю капучино й гортаю останній номер журналу «ОК!». «Лишень погляньте на мене», — подумала я.

— Готова? — поцікавилася Лаура. Своєю рукою, теплою та м'якою, вона провела по задній частині моєї шиї, коли відділяла прядку й закручувала решту волосся, заколюючи його в пучок позаду. Повільний брязкіт ножиць, які відрізали волосся, нагадував мені тріскотіння вугілля у вогні — дзвінко, небезпечно. Але це тривало недовго. Лаура підняла моє волосся, як тріумфуюча Даліла.

— Перш ніж фарбувати, я його підстрижу, — сказала вона. — На цьому етапі нам потрібні рівні кінці.

Сидячи нерухомо, я не відчувала жодних змін. Вона кидала волосся на підлогу, де воно лежало, ніби мертва тварина. Худорлявий хлопчик, який, здавалося, навряд чи міг робити щось інше, підмітав волосся дуже й дуже повільно, підштовхуючи його щіткою з довгою ручкою. Я спостерігала за його успіхами у відображенні в дзеркалі. А що відбувається з волоссям потім? Від думки про кількість, яка накопичується за день чи тиждень і яку заштовхують у сміттєвий бак, його запах і м'яку, пухку текстуру мені стало млосно.

Лаура підійшла до мене, штовхаючи перед собою візок, і почала накладати густі пасти на певні пасма мого волосся, чергуючи миски. Нанісни чергову порцію, вона загортала пофарбоване волосся у квадрати з фольги. Це була захоплива процедура. За півгодини вона цілком накрила моє волосся фольгою, відкривши моє червоне обличчя, а потім повернулася, увімкнувши гарячу лампу, яку заздалегідь поставила за мною.

— Двадцять хвилин, і все буде готово, — сказала вона.

Вона принесла ще журнали, але радість від їх гортання випарувалася — я швидко втомилася від пліток про зірок, і, на превеликий жаль, виявилось, що в салоні немає журналів «Віч?» або ж «Бі-Бі-Сі Історія». Мені докучала одна думка, але я намагалася не звертати на неї уваги. Я уявляла, як розчісую чиєсь волосся. Так. Когось нижчого за мене, когось, хто сидить на стільці, поки я стою позаду та розчісую прядку за прядкою, намагаючись бути обережною. Цій людині не подобалося, коли її смикали. Такі думки — розпливчасті, таємничі, незрозумілі — добре знешкоджувала горілка, але, на жаль, мені запропонували лише чай чи каву. Цікаво, чому в салонах краси не пропонують чогось міцнішого.

Зміна стилю може спричинити зайвий стрес, зрештою, складно розслабитися в такому галасливому та яскравому приміщенні. Можливо, це заохотило б відвідувачів давати більші чайові. «Під мухою даєш більші чайові», — подумала я і засміялася.

Коли на сушарці пролунав сигнал, дівчина, яка змішувала фарби, повела мене промивати волосся, іншими словами — до раковини. Я сиділа, доки з мого волосся знімали фольгу. Після цього вона промила волосся теплою водою та намилила шампунем. У неї були впевнені та вправні пальці, і я дивувалася щедрості тих людей, які надавали послуги. Я не могла пригадати, щоб раніше мені хтось мив волосся.

Гадаю, матуся мила його, коли я була немовлям, але мені складно уявити, як вона проводить подібні ніжні ритуали догляду.

Змивши шампунь, дівчина зробила масаж шіацу для голови. Я зроду не відчувала такої насолоди. Поки вона ніжно та ретельно масажувала шкіру моєї голови, волосинки на моїх руках стали сторчма, а спиною ніби пробіг електричний розряд. Але все закінчилося значно раніше, ніж я того хотіла б.

— Я відчуваю напруження, — розважливо мовила вона, змиваючи з волосся кондиціонер.

Я гадки не мала, що відповісти, тому вирішила посміхнутися, що допомагало в більшості випадків (це, звісно, не те, що потрібно робити, коли хтось помирає чи хворіє, — принаймні зараз я це усвідомлюю).

Я знову сіла в крісло, у якому вичісували моє вже коротше та пофарбоване волосся, і Лаура повернулася з гострими ножицями.

— Коли волосся вологе, колір не роздивитися, — сказала вона. — От зачекай, коли воно висохне!

Підрізання кінчиків забрало ще близько десяти хвилин. Я захоплювалася її спритністю та впевненістю, з якою вона виконувала свою роботу. Сушіння тривало довше, тим часом вона широкими й складними рухами вичісувала моє волосся щіткою. Я в цей час читала журнал, слухаючись її прохання не підглядати, доки вона не закінчить. Вона вимкнула сушарку, сприснула моє волосся, перевірила довжину та краї і ще кілька разів то тут, то там чикнула ножицями.

Нарешті Лаура радісно вигукнула:

— Можна дивитись, Елеанор!

Я відірвала погляд від журналу «Мері Клер», у якому була докладна стаття про пошкодження жіночих статевих органів. З відображення в дзеркалі на мене дивилася значно молодша жінка, впевнена в собі жінка з блискучим волоссям, яке спадало на її плечі та пасма якого, лягаючи навскіс на обличчя, прикривали шрами на щоці. Це я? Я повернула голову праворуч, а тоді ліворуч. Потім подивилася в ручне дзеркало, яке Лаура тримала позаду моєї голови, щоб я могла роздивитися гладеньке й блискуче волосся. Я сковтнула.

— Ти додала мені блиску, Лауро.

Я спробувала не допустити цього, але крихітна сльоза скотилася біля мого носа. Я змахнула її тильною стороною долоні, перш ніж вона

встигла намочити кінчики мого нового волосся.
— Спасибі за те, що додала мені блиску.

Боб викликав мене до свого кабінету. Коли я увійшла, він дуже уважно поглянув на мене. Цікаво чому?

— Твоє волосся! — сказав він нарешті, ніби намагався вгадати відповідь на запитання. Уранці я збагнула, що його не так уже й просто вкласти, але мені здається, що я зробила все можливе. Я приклала руки до голови.

— З ним щось не так? — запитала я.

— Ні, з ним усе гаразд. Воно... чудове, — кивнув він, усміхаючись і бентежачи мене, бо я не звикла до того, що Боб коментує мою зовнішність.

— Я його підрізала, — сказала я.

Він кивнув.

— Сідай, Елеанор.

Я озирнулася довкола. Сказати, що кабінет Боба був неприбраним — применшити ступінь хаосу, у якому він завжди перебував. Я підняла купу брошур із крісла перед його столом і поклала їх на підлогу. Він нахилився вперед. Боб дуже постарів з того часу, як я з ним познайомилась; майже втратив волосся і набрав кілька зайвих кілограмів. Зараз він скидався на розбещене дитя.

— Ти вже давно тут працюєш, Елеанор, — сказав він. Я кивнула, це була правда. — Тобі відомо, що Лоретта скоро піде в безтермінову відпустку? — Я кивнула. Мене мало цікавлять дрібні чутки про щоденне офісне життя. Звісно ж, якщо це не чутки про одного музиканта.

— Не дивно, бо я завжди сумнівалася в її здатності розуміти базові принципи податку на додану вартість, — мене пересмикнуло, — тому, можливо, це на краще.

— У її чоловіка виявили рак яєчків, Елеанор, — сказав він. — І вона збирається доглядати за ним.

На мить я замислилася над цим.

— Для них обох це, мабуть, дуже непростий період, — зауважила я. — Але за умови ранньої діагностики раку яєчків рівень виживання та відновлення доволі високий. Якщо ви чоловік і вам не пощастило мати якийсь тип раку, цей, мабуть, найкращий.

Він крутив у пальцях одну зі своїх фантастичних чорних ручок.

— Отже, — сказав він, — мені потрібен новий офіс-менеджер, принаймні на наступні кілька місяців. — Я кивнула. — Тебе цікавить ця пропозиція, Елеанор? Отримаєш трохи більше грошей і трохи більше відповідальності. Хоча, мені здається, ти готова до цього.

Я замислилася над цим.

— Наскільки більше грошей? — запитала я.

Він написав суму на стікері, відірвав його від блока та передав мені.

— Це на додачу до моєї теперішньої ставки? — запитала я, набравши повітря в легені.

Я уявила, як їжджу на роботу на таксі, а не на автобусі, як оновлюю всі речі в «Теско Файнест» та п'ю горілку, яка продається в напівпрозорих масивних пляшках.

— Ні, Елеанор, — сказав він. — Ця сума буде твоєю новою зарплатнею.

— Он як, — промовила я.

Якщо так, то мені потрібно уважніше обміркувати співвідношення ризиків до винагороди. Чи збільшення заробітної плати компенсує збільшення обсягу нудної адміністративної роботи, яку я буду виконувати, збільшення рівня відповідальності за належне функціонування офісу і, що гірше, істотно вищий рівень взаємодії з колегами?

— Чи можу я кілька днів обміркувати цю пропозицію? — запитала я.

— Звісно, Елеанор, — кивнув він, — я очікував це почути.

Я подивилася на руки.

— Ти хороша працівниця, Елеанор, — сказав він. — Скільки часу вже минуло? Вісім років?

— Дев'ять, — відповіла я.

— Дев'ять років, і за весь цей час ти жодного разу не пішла на лікарняний і ніколи повністю не використовувала щорічну відпустку. Знаєш, це називається відданість. І цю якість дуже складно знайти в сучасному світі.

— Це не відданість, — сказала я. — Насправді в мене доволі міцне здоров'я і мені просто ні з ким їхати у відпустку.

Він поглянув кудись убік, а я підвелася, готова йти.

— І ще дещо, Елеанор, — він кахикнув. — Оскільки Лоретта готується до передачі обов'язків... чи не міг би я попросити тебе про допомогу?

— Звісно, у чому річ, Бобе? — запитала я.

— Ти б не могла організувати корпоративну різдвяну вечірку цього року? У Лоретти немає на це часу, вона завершує свої справи, а до мене вже ходять інші працівники і ниють, що якщо ми не забронюємо щось зараз...

— ...то будемо святкувати у «Везерспунс», — кивнула я. — Так, я в курсі справ, Бобе. Якщо треба, я залюбки візьмусь за організацію вечірки. Чи можу я вільно обирати місце, меню і тему вечірки?

Боб кивнув, цілком занурившись у роботу за комп'ютером.

— Звісно, — сказав він. — Компанія вносить по десять фунтів за людину, а решта залежить від вас, куди йти та скільки платити.

— Дякую, Бобе, — мовила я. — Можете на мене розраховувати.

Він не слухав, зосередившись на моніторі. У моїй голові гуло від необхідності прийняти два важливих рішення та відвідати ще одну вечірку. До того ж вродливий і талановитий Джонні Ломонд, *chanteur extraordinaire*^[11] і потенційний партнер для життя, уже з'явився на обрії. Життя пожвавилось.

Коли я знову сіла за свій комп'ютер, то спершу просто витріщалася в монітор, а не читала слова. Мене трохи нудило від думки про всі дилеми, і, навіть попри обідній час, мені зовсім не хотілося нічого купувати та їсти. Я зрозуміла, що, можливо, було б корисно з кимось про все поговорити.

Я пам'ятала про це ще з минулого. Вочевидь, розмови — це на краще, вони допомагають тримати під контролем тривогу. Люди завжди говорили щось типу: «Поговоріть з кимось. Хочете про це поговорити? Розкажіть нам, що ви відчуваєте. Є щось, чим ви хочете поділитися з групою, Елеанор? Вам не треба нічого розповідати, але це може нашкодити лінії захисту, якщо ви не розкажете те, на що в подальшому можна буде посилатися в суді. Міс Оліфант, ви можете розповісти нам, що ви пригадуєте з тих подій, які відбулися того вечора?»

Я відчула, як крихітна краплина поту скотилася моєю спиною і як затріпотіло в грудях, ніби пташка в пастці. Комп'ютер видав той дратівливий звук, який сповіщає про те, що надійшло нове електронне

повідомлення. Я натиснула на іконку, не замислюючись. Як же я ненавиджу ці павловські реакції в собі!

Здоров Е., ти ж ідеш на вечірку до Кіта в суботу?
Зустрінемося на станції — близько восьмої. Р.

Він додав до повідомлення картинку: обличчя відомого політика поряд зі схожою на нього мордою пса. Я пирхнула — дивовижна подібність. Під фото він написав: «Ранковий жарт середі», що б це не означало.

Імпульсивно я набрала відповідь:

Доброго ранку, Реймонде. Зображення собаки і політика дуже кумедне. Ти часом не будеш вільним о 12:30, щоб піти на обід? Усього найкращого, Елеанор.

Відповіді не було мало не чверть години, і я вже почала шкодувати, що повелася так імпульсивно. Раніше я нікого не запрошувала приєднатися до мене за обідом. Я звично перевірила соціальні мережі в пошуках бодай якихось новин від музиканта — на «Фейсбуці», у «Твіттері» та в «Інстаграмі» не було нічого нового. Шкода. Коли він мовчав, мене це непокоїло. Я підозрювала, що йому дуже сумно або, що мене непокоїло більше, що він дуже щасливий. Нова дівчина?

Через нудоту я не планувала брати сьогодні повний обід, зупинюсь на смузі з антиоксидантами та невеликій мисці арахісу з васабі. Аж раптом на пошту прийшло нове повідомлення.

Вибач, мав відповісти на дзвінок у службу підтримки. Сказав хлопцю, щоб він вимкнув і знову ввімкнув пристрій. Обреготатися. Обід — це чудова ідея. Побачимося за 5 хвилин? Р.

Я набрала відповідь.

Чудово. Дякую.

Я наважилася не вказувати ім'я, бо зрозуміла, що він і так знає, що це від мене.

* * *

Реймонд спізнився, прийшовши не за п'ять хвилин, як обіцяв, а за вісім, але цього разу я вирішила не акцентувати на цьому увагу. Він запропонував піти в кафе на розі, яке йому подобалося.

Цей заклад, доволі богемний і пошарпаний, з розпарованими меблями та купою подушок і ковдр, не був тим місцем, куди я зазвичай ходжу. Яка ймовірність того, що вони тут постійно прибирають? Я замислилася. Мінімалізм — найкраще. Я здригнулася від думки про всіх цих мікробів; тепло та щільні подушки — ідеальне місце для розмноження пилових кліщів і, можливо, навіть вошей. Я сіла за столик зі звичайними дерев'яними стільцями без жодних подушок.

Реймонд, певно, знав офіціанта, який приніс меню і привітався з ним, назвавши його на ім'я. Персонал у кафе, здавалося, належав до того ж типу людей, що й Реймонд: недоглянуті, погано одягнені як жінки, так і чоловіки.

— Тут дуже смачний фалафель, — сказав він, — та суп, — показуючи пальцем у розділ «Спеціальні пропозиції».

— Крем-суп з цвітною капостою і кмином, — прочитала я вголос. — Тільки не це. Не думаю, що це гарна ідея.

Після розмови з Бобом мій шлунок досі млоїло, тому я замовила каву без цукру та сирну булочку. Хай там що їв Реймонд, воно тхнуло трохи підігрітим блювотинням. Він голосно чавкав і не щільно стуляв рота, тому мені довелося відвернутися. Це полегшувало обмірковування пропозиції Боба та завдання, яке він мені доручив.

— Я можу тебе дещо запитати, Реймонде?

Він ковтнув кóли і кивнув. Я знову відвернулася. Наш офіціант сперся на барну стійку, киваючи в такт какофонічній музиці, де було забагато гітари й недостатньо мелодії. Якись божевільні звуки, що їх могли чути у своїх головах схиблені перед тим, як відрізати голови лисиць і кидати їх у сусідський садок.

— Мені запропонували підвищення до посади офіс-менеджера, — сказала я. — Як гадаєш, варто її прийняти?

Він перестав жувати та зробив ще один ковток напою.

— Це чудово, Елеанор, — усміхнувся він. — Що тебе зупиняє?

Я відкусила булочки — несподівано смачної, набагато кращої за ту, що продають у «Теско». Ніколи не думала, що буду думати так про будь-що.

— Ну, — розпочала я, — з одного боку, мені платитимуть більше. Звісно, не набагато більше, але... досить для того, щоб я могла оновити певні речі. З іншого боку — я матиму більше роботи й більше обов'язків. Крім того, офіс сповнений ледарями та ідіотами, Реймонде. Доволі складно керувати ними та їхнім завантаженням, запевняю тебе.

Він захихотів, а тоді закашлявся — кола пішла не туди.

— Зрозуміло. Отож питання в тому, чи варті додаткові гроші додаткової метушні?

— Точно, — підтвердила я, — ти дуже чітко сформулював мою дилему.

Він мовчки пережував і запитав:

— То який план гри, Елеанор?

Я не уявляла, що він мав на увазі, і це, певно, відбилося на моєму обличчі.

— Тобто як довго ти плануєш займатися офісним адмініструванням? Якщо довго, то це хороша пропозиція — нова посада й зарплатня. А коли будеш готова зробити наступний крок, то зможеш отримати значно кращу посаду.

— Що означає «наступний крок»? — запитала я.

Цей чоловік вочевидь не ладен висловлювати думки зрозумілою англійською мовою.

— Коли ти шукатимеш нову роботу в новій компанії, — пояснив він, розмахуючи виделкою.

Я відсунулася назад, боячись, що він забризкає мене слиною.

— Ти ж не збираєшся завжди працювати в «Бай Дизайн»? — мовив він. — Скільки тобі? Двадцять шість? Двадцять сім?

— Нещодавно мені виповнилося тридцять, Реймонде, — відповіла я втішено.

— Справді? — запитав він. — Ну, ти ж не плануєш провести решту свого життя за паперами Боба?

Я здригнулася, чесно кажучи, я ніколи над цим не замислювалася.

— Думаю, що так, — сказала я. — Що ж іще мені робити?

— Елеанор! — мовив він шоковано. — Ти розумна, сумлінна... добре організована. У світі багато завдань, які ти можеш виконувати.

— Дійсно? — запитала я, сумніваючись.

— Точно! — Він щосили закивав. — Ти вмієш добре рахувати. Правильно говориш. Знаєш ще якусь мову?

— Я непогано знаю латину, — кивнула я.

Він стиснув свій маленький рот, над верхньою губою якого росли маленькі вусики.

— Гм-м-м, — промовив він, махаючи офіціанту, який підійшов до нас і витер столик. А тоді повернувся з двома чашками кави і тарілочкою шоколадних трюфелів, які ніхто не замовляв.

— Насолоджуйтесь, друзі! — сказав офіціант, демонстративно ставлячи тарілку з ласощами.

Я захитала головою, не вірячи в те, що хтось насправді міг вимовити це.

Реймонд повернувся до розмови.

— Чимало компаній охоче наймуть досвідченого офіс-менеджера, Елеанор. І не лише в галузі графічного дизайну — це може бути ІТ-компанія, або громадська організація, або... варіантів багато! — Він поклав трюфель до рота. — Хочеш залишитися в Глазго? Ти могла б переїхати в Единбург чи Лондон, навіть у... зрештою весь світ у твоїй кишені, чи не так?

— Хіба? — перепитала я. Знову ж таки, я ніколи не думала про те, щоб переїхати в інше місто, щоб жити деінде. Бет, з дивовижними залишками Римської імперії, Йорк, Лондон... усе це якимось занадто.

— Я навіть не замислювалася над багатьма речами, Реймонде. Гадаю, я не усвідомлювала, що можу їх контролювати. Це звучить дивно, я знаю.

Він посерйознішав і нахилився вперед.

— Елеанор, тобі може здаватися це складним. У тебе немає ні братів, ні сестер, батька ніколи не було поряд, і ти казала, що в тебе доволі... напружені стосунки з мамою.

Я кивнула

— Ти бачишся з кимось? — запитав він.

— Так, — сказала я.

Він на щось очікував, певно, почути більш розгорнуту відповідь. Я зітхнула і захитала головою. І заговорила якомога повільніше та

чіткіше.

— Зараз я бачусь з тобою, Реймонде. Ти сидиш навпроти мене.

Він зайшовся сміхом.

— Ти добре розумієш, що я маю на увазі, Елеанор.

Але я вочевидь не розуміла.

— У тебе є хлопець? — терпляче запитав він.

Я завагалася.

— Ні. Ну... є одна людина. Але ні, гадаю, що на цьому етапі правильною відповіддю є ні, принаймні зараз.

— Отже, тобі потрібно багато з чим розібратися, — сказав він, констатуючи факт. — Тобі не варто дорікати собі за те, що в тебе немає кар'єрного плану на десять років.

— А в тебе є план на дещо років? — запитала я, хоча відповідь здавалася очевидною.

— Ні, — сказав він, усміхаючись. — Хіба він у когось є? У когось нормального.

Я знизала плечима.

— Не впевнена, що знаю нормальних людей.

— Нічого, я не образився, Елеанор, — посміхнувся він.

Я обміркувала його слова і зрозуміла, що він має на увазі.

— Я не хотіла тебе образити, Реймонде. Вибач.

— Не переймайся! — сказав він, вказуючи жестами, щоб принесли рахунок. — То коли тобі потрібно повідомити остаточне рішення щодо роботи? Гадаю, попри все тобі варто погодитися, — сказав він. — Як то кажуть, хто не ризикує, еге ж? Крім того, я впевнений, що з тебе вийде хороший офіс-менеджер.

Я уважно подивилася на нього, чекаючи на подальше зауваження чи пояснення, але, на мій подив, він мовчав. Він дістав гаманець і сплатив рахунок. Я запротестувала, але він відмовився дозволити мені внести свою частину.

— У тебе була лише кава і булочка, — сказав він. — Заплатиш за мій обід, коли отримаєш першу зарплатню як офіс-менеджер! — Він усміхнувся.

Я подякувала йому. Ніхто раніше не пригощав мене обідом. Це дуже приємне відчуття, коли хтось бере мої витрати на себе, добровільно, не очікуючи нічого натомість.

Ми повернулася в офіс за годину, тому, перш ніж піти до своїх робочих місць, швидко попрощалися. Це вперше за дев'ять років я обідала в компанії з кимось і не розв'язувала кросворди. Як не дивно, я не переймалася з приводу кросворда. Можливо, я розв'язу його ввечері. А може, просто викину газету, навіть не намагаючись це зробити. Як зазначив Реймонд, світ сповнений нескінченних можливостей. Я відкрила свою електронну пошту та набрала йому повідомлення:

Дорогий Р., дякую за обід. З найкращими побажаннями,
Е.

Мені здавалося, скорочувати імена мало сенс. Зрештою, очевидно, хто до кого звертається.

Він відповів майже відразу:

Нема за що, щастя з вибором. Побачимось у суботу! Р.

Здавалося, життя стрімко рухалося, сповнене можливостей. Сьогодні я навіть не думала про музиканта. Я відкрила браузер на комп'ютері та почала шукати місця для проведення різдвяної вечірки. Ця подія має бути визначною, тому вечірка не буде схожою на жодну попередню. Важливо уникнути всіляких кліше й того, що вже було. Я зробила б щось зовсім інше, щось таке, що здивувало та порадувало б моїх колег, перевершило б їхні очікування. Це непросто. Але одне я знала напевне: десятифунтовий бюджет Боба стане основою цього заходу і нікому не доведеться витратити більше грошей. Я все ще відмовлялася робити будь-які внески, які протягом років змушували б мене проводити жахливо час у жахливому місці з жахливими людьми в останню п'ятницю перед двадцять п'ятим грудня.

Зрештою, можливо, це буде нескладно? Під час обіду Реймонд був дуже обнадійливим. Якщо я змогла розібрати метрику «Енеїди», якщо змогла створити макрос в електронній таблиці Excel, якщо змогла провести попередні дев'ять днів народжень і різдвяних вечорів наодинці, то, безперечно, я могла організувати дивовижну святкову вечерю на тридцять осіб з бюджетом у десять фунтів на людину.

Ранок суботи промайнув у метушні хатніх справ. Я одягнула гумові рукавички, щоб захистити руки, і, попри непривабливий вигляд, вони допомогли. Їхня краса не мала значення, зрештою, мене в них ніхто не бачив.

Зібравши залишки минулої вечері, я помітила, що не випила всі горілчані запаси — залишилася найкраща частина пляшки «Смірнофф». Пам'ятаючи про нетактовну необачність на вечірці Лаури, я поклала дещо в паперовий пакет від «Теско», щоб подарувати ввечері Кіту, і замислилась, що б іще йому взяти. Квіти здавалися перебільшенням — зрештою, вони є знаком любові. Глянувши в холодильник, я дістала упаковку сиру, нарізаного скибочками, і поклала в пакет. Усі чоловіки люблять сир.

Я приїхала на найближчу до місця проведення вечірки станцію на п'ять хвилин раніше. *Mirabile dictu*,^[12] але Реймонд був на місці! Він помахав мені рукою, і я помахала у відповідь. Ми зустрілися й попрямували до гольф-клубу. Реймонд крокував швидко, і я занепокоїлася, що не встигну за ним у нових черевиках. Та він глянув на мене й сповільнився, щоб йти в одному темпі. Я збагнула, що такі незначні вчинки — те, що його мама заварила мені чай після того, як ми пообідали, не запитуючи й пам'ятаючи при цьому, що я п'ю без цукру, те, як Лаура поклала два печива на тарілку, коли принесла мені в салоні каву, — такі незначні, здавалося, дії насправді дуже багато важать. Я замислилась над тим, як це, робити такі невеличкі вчинки для інших людей, і не могла пригадати цього відчуття. У минулому я робила подібне, намагаючись бути доброю і дбайливою, я знаю це напевно, але це все було до. Пізніше я спробувала знову, але в мене нічого не вийшло, і я кинула всі намагання. І в цьому я не звинувачую нікого, окрім себе.

Клуб розташовувався в передмісті з відкритими краєвидами, без багатоквартирних будинків та висотних блоків, які затуляють високі пагорби. Світло було м'яким і ніжним — літо повільно закінчувалося, а вечір здавався делікатним і крихким. Ми йшли в тиші, яку не хотілося порушувати.

Коли ми дісталися місця зустрічі — білого клубного будинку, я трохи засмутилася. Сонце і місяць якраз висіли високо в небі, від чого

воно мінилося кольорами рожевого мигдалю та золота. Спадали сутінки, та птахи хоробро виспівували проти наступаючої ночі, пурхаючи над зеленню, роблячи довгі, карколомні петлі. Повітря було сповнене пахощами трав з нотками квітів і землі, а теплий і солодкий подих дня ніжно відбивався на нашому волоссі та шкірі. Мені хотілося запитати Реймонда, чи можемо ми ще пройтися, прогулятися біля дерев, ходити, доки птахи не затихнуть у своїх гніздах і не засяють зорі. Та він міг і сам це запропонувати.

Двері клубу різко відчинилися, і, гучно сміючись, вибігло троє дітлахів, один з яких розмахував пластиковим мечем.

— От ми і прийшли, — м'яко сказав Реймонд.

* * *

Це було дивне місце для проведення вечірок. Коридори були обшиті дошками для оголошень із незрозумілими повідомленнями про Рейтинги та Години гольфу. На останній дерев'яній панелі висів довгий перелік чоловічих імен, написаних золотими літерами, починаючи з 1924 року і закінчуючи цим роком та ім'ям доктора Террі Беррі, що було неймовірним. Декор складався з незрівнянної суміші офісних (до болю знайомих) та застарілих елементів родових будинків — потворні візерунчасті штори, міцна підлога, запилюжені сухі квіти.

Увійшовши в залу, ми наштовхнулися на стіну звуку — тут уже встигли влаштувати дискотеку, і на танцювальний майданчик, у миготливих вогниках, висипали люди віком від п'яти до вісімдесяти років, вдаючи, ніби скачуть верхи в такт музиці.

Я ніяково подивилася на Реймонда.

— Господи, — сказав він, — мені треба випити.

З почуттям вдячності я пішла за ним до бару. На щастя, ціни були приємно низькими, і я досить швидко випила свій «Магнерс», відчуваючи спокій від того, що в мене є гроші ще на кілька, хоча Реймонд, попри мої заперечення, заплатив за напій. Ми знайшли столик якомога далі від джерела шуму.

— Сімейна вечірка, — сказав Реймонд, хитаючи головою. — Погано, коли це твоя родина, а коли ж це...

Я роззирнулася навколо. Раніше я не бувала на подібних святкуваннях, але найбільше мене вразила невідповідність: віковий діапазон, соціальний клас та вибір костюмів.

— Можна обрати друзів... — сказав Реймонд, піднімаючи вгору кухоль з пивом.

— Але не можна обирати родину! — відповіла я, потішена можливістю закінчити загальновідому фразу. Це було не складно, не якісь зашифровані послання, а втім.

— Усе точнісінько так, як на п'ятдесятиріччі мого тата, шістдесятиріччі мами та весілля сестри, — сказав Реймонд. — Паскудні діджеї, збуджені діти, що переїли солодкого, люди, які роками не бачили одне одного, намагаються наздогнати згаяне і вдають, що їм подобається компанія. Закладаюся, що тут буде шведський стіл з волованами,^[13] а наприкінці вечірки на автостоянці неодмінно спалахне бійка.

Я була заінтригована.

— Але ж має бути весело? Зустріч із сім'єю. Купа людей, які раді тебе бачити та цікавляться твоїм життям.

Він обережно поглянув на мене.

— Знаєш що, Елеанор? Так і є. Я поводжусь як похмурий віслик, — вибач. — Він допив пиво. — Повторимо? — запитав він.

Я кивнула, а потім додала, пригадавши:

— Ні, ні, тепер моя черга, — сказала я. — Ти будеш те саме, що минулого разу?

Він усміхнувся.

— Було б чудово. Дякую, Елеанор.

Я взяла сумочку та вирушила до бару. Дорогою я помітила Семмі — він сидів у кріслі, оточений друзями і членами сім'ї, як зазвичай. Я підійшла до них.

— Елеанор, люба! — сказав він. — Як ти? Чудова вечірка, чи не так?

Я кивнула.

— Не можу повірити, що моєму маленькому хлопчику вже сорок. Він ніби лише вчора пішов у перший клас. Я покажу тобі фото — у нього тоді не було передніх зубів, маленький шибеник! І поглянь на нього зараз.

Він махнув рукою в напрямку Кіта та його дружини, що тримали одне одного за талії, сміючись з розповіді якогось чоловіка.

— Це все, чого ти бажаєш своїм дітям, — щоб вони були щасливими. От якби Джейн могла це побачити...

Я обмірковувала його слова. Хіба цього люди бажають своїм дітям, щоб вони були щасливими? Безумовно, це звучало правдоподібно. Я запитала Семмі, чи можу купити йому якийсь напій, хоча він, на мій недосвідчений погляд, уже сп'янів.

— Дякую, дитинко, — сказав він. — Та я вже підготував дещо для себе.

На столику стояли невисокі склянки з бурштиною рідиною. Я сказала, що підійду пізніше, та пішла до бару.

Біля барної стійки зібралася невелика черга, але я насолоджувалась атмосферою. Благословенне полегшення — діджей взяв перерву і сидів у кутку, п'ючи пиво з бляшанки й похмуро розмовляючи по телефону. У залі гуділо від чоловічих і жіночих голосів та сміху. Здавалося, що дітей стало ще більше і вони бігали юрмиськом шибеників. Дорослі захопилися вечіркою, тому діти могли вільно бігати й кричати, а ще ганятися одне за одним без нагляду. Я посміхнулася і навіть трохи їм заздрила.

Люди в залі сприймали все як належне: що їх запросили на вечірку, що в них є сім'я, друзі, з якими можна поговорити, що вони закохаються і стануть коханими і, можливо, створять власну сім'ю. А як би я відсвяткувала свій сороковий день народження? Я замислилася. Сподіваюсь, що, коли настане час, поряд будуть люди, які святкуватимуть цю подію зі мною. Можливо, це буде музикант, світло мого нового життя? Та одне я знала напевно: за жодних обставин я не святкуватиму в гольф-клубі.

Коли я повернулася до нашого столика, за ним уже нікого не було. Я поставила пиво Реймонда і почала цмулити «Магнерс». Мабуть, він знайшов більш цікаву компанію. Я сиділа та спостерігала за тим, як танцювали гості, — діджей знову повернувся за пульт і цього разу обрав какофонію зі срібної коробки записів, щось про чоловіка після півночі. Я дозволила думкам вільно зринати в моїй голові. Виявилось, що це доволі ефективний спосіб згаяти час — треба обрати ситуацію чи людину та уявляти хороші речі. У цих мріях можна здійснити будь-що, без обмежень.

Хтось торкнувся мого плеча, я підскочила від несподіванки.

— Вибач, — сказав Реймонд. — Я заскочив у вбиральню, а коли повертався, то затримався поговорити.

Я відчула тепло в місці, до якого він торкнувся рукою, це тривало лише якусь мить, але від його дотику залишився відбиток тепла, і, здавалося, його можна побачити на власні очі. Я зрозуміла, що рука людини створена потрібної ваги та потрібної температури для того, щоб торкатися іншої людини. Роками я багато разів тиснула руки — останнім часом навіть частіше, — але мене ніхто ніколи не торкався.

Звісно, у мене з Декланом були регулярні статеві акти, завжди, коли він хотів, але він ніколи по-справжньому не торкався мене. Він змушував мене торкатися його, казав мені, як, коли і де, а я виконувала його вказівки. У цьому плані я не мала вибору, але пригадую, що тоді мені здавалося, що це все відбувається не зі мною, що це не моя рука і не моє тіло.

Потрібно було просто зачекати, доки все скінчиться. Я зрозуміла, що за тридцять років я ніколи не гуляла ні з ким, тримаючись за руки. Ніхто не розминав мої втомлені плечі і не пестив моє обличчя. Я уявила чоловіка, який обіймає мене й притуляє до себе, коли я засмучена, втомлена чи пригнічена; його тепло, його вагу.

— Елеанор? — промовив Реймонд.

— Вибач, я трохи замислилася, — відповіла я, роблячи ковток «Магнерса».

— Здається, усе добре, — сказав він, вказуючи на гостей.

Я кивнула.

— Я говорив з іншим сином Семмі — Гері та його дівчиною, вони кумедні.

Я знову роззирнулася довкола. Цікаво, от якби в майбутньому я ходила на подібні події з музикантом? Він би зробив усе, щоб я почувалася комфортно, танцював би зі мною, якби я захотіла (що малоймовірно), подружився б з іншими гостями. І тоді, наприкінці вечора, ми разом вирушили б додому, у своє гніздечко, як ті горлиці.

— Серед запрошених ми єдині, у кого немає пари, — зауважила я, роздивляючись інших гостей.

Він скривив обличчя.

— Точно, слухай, я хотів подякувати, що ти пішла зі мною. Жахливо відвідувати подібні заходи добровільно.

— Хіба? — промовила я з цікавістю. — Мені нема з чим порівняти цю ситуацію.

Він подивився на мене.

— Хіба ти завжди була сама по собі? — запитав він. — Минулого тижня ти згадувала про того хлопця, того, що... — я помітила, як він намагається добирати слова, — того, з яким ти зустрічалася, коли навчалася в університеті.

— Як я казала, ми зустрічалися з Декланом кілька років, — сказала я. — І тобі також відомо, чим усе закінчилось. — Я ковтнула ще «Магнерса». — Зрештою звикаєш усе робити самостійно, — додала я. — Насправді так значно краще, ніж отримувати удари в обличчя чи переживати згвалтування.

Реймонд подавився пивом і якусь мить сидів мовчки, щоб оговтатися. Потім він обережно заговорив:

— Ти ж розумієш, Елеанор, що в тебе є безліч варіантів для вибору, правда? Не всі чоловіки такі, як Деклан. Ти це розумієш?

— Так! — життєрадісно вигукнула я. — Я вже зустріла декого!

Уява малювала мені образ музиканта, який дарує мені фрезії, цілуючи в шию. Та Реймонд чомусь напружився.

— Я заскочу в бар, — сказав він. — Ти будеш іще «Магнерс»?

Я почувалася дивно, збуджено.

— Мені горілки з колою, будь ласка, — сказала я, знаючи з досвіду, що горілка добре піде будь з чим.

Реймонд поволочився до бару. Якби ж він не сутулився та голився! Йому слід купити гарні сорочки та якісні черевики, а ще варто прочитати кілька книжок замість того, щоб грати в комп'ютерні ігри. Як узагалі він сподівається знайти собі хорошу дівчину?

Кіт підійшов до нашого столика й подякував за те, що ми прийшли. Я віддала йому подарунок, що неабияк його здивував. Він поглянув на кожну річ у пакеті з незрозумілим мені виразом обличчя, утім, я відразу збагнула, що то не була нудьга чи байдужість. Я почувалася щасливою. Дарувати комусь подарунок виявилось приємним заняттям, особливо якщо це унікальний і продуманий подарунок, який ця людина не отримає від будь-кого іншого.

Він поставив паперовий пакет на найближчий столик.

— Хочеш... хочеш потанцювати, Елеанор?

Моє серце почало битися швидше. Танцювати! А я зможу?

— Не впевнена, що я вмію танцювати, — відповіла я.

Кіт засміявся й потягнув мене за руку, щоб я встала.

— Ну ж бо, тобі сподобається.

Не встигли ми дійти до танцмайданчика, як заграла інша композиція, і він гучно зітхнув.

— Вибач, — сказав він, — але не зараз. Цей танець я пропущу. Примха іменинника!

Дехто пішов з танцювального майданчика, інші, навпаки, підходили ближче, щоб зайняти їхнє місце. У швидкій мелодії, яка лунала, було чутно багато духових інструментів. Мішель, дівчина Гері, заманила мене до себе й втягнула в невелику групу жінок, приблизно того ж віку, вони посміхалися мені та виглядали дуже щасливими. Я приєдналася до їхніх імпровізованих рухів. Одні розмахували руками, ніби бігли, інші вказували на невидимі предмети; з'ясувалося, що потрібно рухатися в будь-який зручний спосіб і потрапляти в такт музиці, який складався з восьми ударів і вдало відокремлювався ударом у барабан. Несподівано ритм змінився, і всі почали виконувати однакові рухи, утворюючи вгорі фігури руками. За якусь мить я вивчила фігури й змогла їх повторювати. Довільні рухи, спільні фігури над головами; довільні рухи, спільні фігури. Танцювати так легко!

Я збагнула, що ні про що не думаю, як від горілки, але відчуття були дещо іншими, тому що я була серед людей і співала: «YMCA! YMCA!» Руки піднімаються, зображуючи літери, — оце ідея! Хто б міг подумати, що танець такий логічний?

Під час наступної порції довільних рухів я почала міркувати над тим, чому цей гурт співає, судячи з усього, про Християнську молодіжну асоціацію (Young Men's Christian Association), аж раптом, спираючись на свої доволі обмежені знання популярної музики, я зрозуміла, що люди можуть співати про парасольки та пожежі, а ще про романи Емілі Бронте, то чому б і не про молодіжну організацію, засновану на статі та вірі?

Пісня скінчилася, і почалася наступна, дещо сумніша, що вимагала довільно рухатися, без спільних фігур, але я залишилася на танцмайданчику, з тією ж групою веселих жінок, відчуваючи, що нарешті увійшла в ритм. Я почала розуміти, чому людям подобалося танцювати, хоча не була впевнена, що зможу витримати цей темп цілий вечір. Я відчула швидкий дотик до плеча й повернулася,

очікуючи побачити Реймонда, я усміхнулася, коли подумала, що йому захочеться почути про танець з руками, але це був не він.

Незнайомий чоловік, років за тридцять, усміхнувся мені і підняв брови, ніби щось запитуючи, а потім просто розпочав рухатися переді мною. Я повернулася до групи усміхнених жінок, але коло замкнулося без мене. Цей червонощокий, невисокий на зріст чоловік, який, здавалося, ніколи не їв яблук, продовжував жваво дригатися, хоч і дещо не ритмічно. Не знаючи, як реагувати, я продовжила танцювати. Він нахилився до мене і щось сказав. Звісно, я не почула, що саме, через гучну музику.

— Перепрошую, ви б не могли повторити? — закричала я.

— Я питаю, — крикнув він, значно голосніше, — звідки ви знаєте Кіта?

Дивне запитання як для незнайомця.

— Я допомогла його батькові, коли з ним стався нещасний випадок, — сказала я.

І повторила це двічі, перш ніж чоловік зрозумів, — очевидно, у нього якесь порушення слуху. Коли він нарешті збагнув, то зацікавився. Він підійшов ближче, нахилившись до мене, і я помітила, як він скося на мене дивиться.

— А ви медсестра? — запитав він.

— Ні, — відповіла я. — Я працівник фінансового відділу.

Здавалося, після цього йому відібрало мову, а я поглянула на стелю, коли ми знову продовжили танцювати, щоб уникнути подальшої розмови, було доволі складно танцювати й розмовляти водночас.

Коли пісня закінчилася, я відчула, що з мене поки досить і час освіжитися.

— Я можу купити тобі щось випити? — спитав чоловік, перекрикуючи чергову пісню.

Я замислилася, чи думав колись діджей про те, щоб влаштувати п'ятихвилинну перерву між композиціями, аби люди мали змогу спокійно піти в бар чи у вбиральню. Можливо, пізніше мені варто це йому запропонувати.

— Ні, дякую, — відповіла я. — Не хочу брати від вас напій, бо інакше буду зобов'язана купити і вам. Боюсь, я не зацікавлена в тому, щоб витратити час на два напої з вами.

— Що? — сказав він, притискаючи руку до вуха.

У нього напевне шуміло у вухах, чи він мав якийсь інше порушення слуху. Я вирішила пояснити все мімікою, хитаючи головою та розмахуючи вказівним пальцем, одночасно вимовляючи «Ні» губами. Тоді розвернулася й пішла до вбиральні, перш ніж він спробував продовжити розмову.

Вбиральню було складно знайти, вона розташовувалася в коридорі, і я побачила лише знаки до дамської кімнати. Виявилось, що це був вказівник вбиральні. Чому люди просто не називають речі своїми іменами? Це бентежить. Біля вбиральні зібралася черга, до якої приєдналась і я, ставши позаду доволі нетверезої жінки, одягненої невідповідно для її віку. Обтислі топи пасують двадцятип'ятирічним дівчатам, якщо вони взагалі комусь пасують.

Прозорий, блискучий жакет невідгідно підкреслював її і без того величезні груди. Густий макіяж наче для виступу в Королівському Альберт-Холі потік. Чомусь я могла уявити, як ця жінка ридає на сходах наприкінці ночі. Ця думка мене здивувала, але в її поведінці було щось таке неспокійне, що буквально наштовхувало на цей висновок.

— Як гадаєш, скільки часу у своєму житті ми марнуємо на черги до нужника? — запитала вона невимушено. — Їх завжди мало, хіба не так?

Я нічого не відповіла, оскільки намагалася підрахувати приблизний час у чергах, проте її це не обходило.

— Але в чоловіків завжди все, як треба, — продовжувала вона, уже дещо розлючено. — У чоловічих туалетах ніколи немає черг. Іноді мені просто хочеться зайти туди і присісти над пісуаром. Ха! — вигукнула вона. — Уявляю їхні обличчя! — Вона засміялася, це був довгий прокурений сміх, який переріс у затяжний кашель.

— У чоловічих туалетах суцільна антисанітарія, — сказала я. — Вони не дуже переймаються чистотою і так далі.

— Ні, — сказала вона голосом, сповненим смутку, — вони заходять усередину, роблять свою справу, а потім легкою ходою йдуть геть, щоб хтось інший за ними прибрав.

Вона зиркнула кудись удалечінь, безсумнівно думаючи про певну людину.

— Насправді мені дуже шкода, що вони так поводяться, — сказала я. Вона поглянула на мене, а я поспішила пояснити свої слова. — Уявіть, що вам треба мочитися, стоячи в шерензі, поряд з іншими чоловіками, незнайомцями, знайомими, навіть друзями! Це має бути жахливо! Подумайте лише, якби нам довелося показувати наші геніталії одна одній, коли б ми нарешті дісталися початку цієї черги!

Вона відригнула, дуже м'яко, і з нестримною відвертістю витріщилася на мої шрами. Я відвернула обличчя.

— Ти трохи ненормальна, так? — запитала вона не те що агресивно, але дещо недбало випльовуючи слова.

Не можу сказати, що я почула таке вперше.

— Так, — сказала я, — гадаю, що так.

Вона кивнула, ніби я підтвердила давню підозру, і замовкла.

Коли я повернулася в залу, настрої у ній змінився через сповільнену музику. Я пішла в бар і купила собі «Магнерс» та горілку з колою і, подумавши хвилину, склянку пива для Реймонда. Було досить складно донести все це до нашого невеличкого столика, але я впоралася, не проливши жодної краплі. Я охоче сіла після танців і стояння в черзі й прикінчила горілку за два ковтки — танці таки виснажували. Джинсова куртка Реймонда все ще висіла на стільці, але його ніде не було. Я подумала, що він, мабуть, вийшов на вулицю покурити. Мені так багато треба йому розповісти, і я нетерпляче чекала, коли в мене з'явиться нагода.

Музика знову змінилася на ще повільнішу. Багато людей покинуло танцмайданчик, а ті, які залишилися, танцювали разом. Дивовижне видовище, наче зі світу природи, як танці приматів чи птахів. Усі жінки обійняли чоловіків за шиї, а чоловіки поклали руки на талії жінок. Вони погойдувалися, незграбно переставляючи ноги, і дивилися в обличчя або схиляли голови одне одному на плечі.

Це нагадувало шлюбний ритуал. Але хіба ж не приємно танцювати в такт повільній музиці, пригортаючись одне до одного? Я знову подивилася на таких різних людей. Раптом посередині танцмайданчика я помітила Реймонда — він танцював з Лаурою. Він шепотів їй щось на вушко, досить близько, щоб відчувати її парфум. Вона сміялася.

Напій, який я купила йому, пропав би. Тому я випила весь кухоль. На смак пиво виявилось гострим і гірким. Я встала й одягнула куртку,

аби заскочити до вбиральні, а потім сісти на метро та поїхати додому. Здається, для мене вечірка закінчилася.

21

Понеділок, понеділок. Щось було не так. Учора мені не вдалося розслабитися, не вдалося ні до чого звикнути. Я почувалася роздратованою. Якби мій настрій був словом-загадкою в кросворді, відповідь була б «ошелешений». Я намагалася зрозуміти причину, але так і не змогла дійти ймовірного висновку. Зрештою я вирішила поїхати автобусом у центр міста в обідню перерву (безкоштовно — дякую, проїзний квиток!), щоб побачитись із Боббі Браун. Міс Браун знову не з'явилася на службу (я вже почала побоюватися, що в неї не надто хороша трудова етика), тому мене обслуговувала інша леді, практично така ж, як і минулого разу. Але цього разу я придбала кілька товарів та інструментів, аби створити таке саме обличчя вдома.

Загальна вартість дещо перевищила мій щомісячний комунальний податок, але я мала такий дивний настрій, що це мене не обходило. Цілий день я проходила з намальованим обличчям і сьогодні зробила майже ідентичний макіяж. Дівчина в магазині показала мені, що робити, зокрема пояснила, як розтушувати консилер на шрамах. Сьогодні макіяж очей у стилі «смокі-айс» вийшов трохи нерівномірний, але, за словами дівчини, у цьому й полягала його дивовижність — він не має бути охайним.

Я навіть забула про макіяж, доки не дісталася офісу і Біллі не присвиснув — насправді, це більше нагадувало підвивання вовка, і решта також розвернулися, щоб побачити, у чому річ.

— Нове волосся, трохи помади, — промовив він, легенько штурхаючи мене ліктем. Я позадкувала. — Хтось сподівається привернути до себе трохи уваги, якщо не помиляюся?

Жінки зібрались у коло. На мені був ще й новий одяг.

— Гарно виглядаєш, Елеанор!

— Чорний тобі дуже личить.

— Мені подобаються твої черевики, де ти їх купила?

Я уважно розглядала їхні обличчя, намагаючись помітити підступні наміри в очах, готова тримати удар. Але нічого такого не помітила.

— Де ти зробила зачіску, до речі? — запитала Джейні. — Дуже класна стрижка.

— У салоні «Геліотроп», у центрі, — сказала я. — Її зробила Лаура. Вона моя подруга, — з гордістю додала я.

Джейні виглядала враженою.

— Треба й собі до них завітати, — сказала вона. — Моя перукарка переїжджає на північ, тому мені потрібна нова. А твоя подруга робить весільні зачіски, не знаєш часом?

Я засунула руку в сумочку:

— Ось її візитка, можеш їй зателефонувати.

Джейні посміхнулася. Можливо, це правильно? Я швидко посміхнулася у відповідь — якщо ви сумніваєтесь, потрібно завжди усміхатися. Після цього я вирушила до свого робочого місця.

Отже, саме так виглядає успішна соціальна взаємодія? Усе насправді було так просто? Підфарбовувати губи помадою, ходити в перукарню і змінювати одяг? Комусь потрібно написати про це книжку або, принаймні, пояснювальну брошуру, щоб поширювати цю інформацію. Сьогодні я отримала від колег більше уваги (не зловмисної, навпаки, позитивної), ніж упродовж останніх кількох років. Я усміхнулася сама до себе, втішена, що розгадала частину головоломки.

На пошту надійшло електронне повідомлення:

Ти втекла в суботу не попрощавшись. Усе гаразд? Р.

Я набрала відповідь:

Усе добре, дякую. Я просто втомилася від танців та інших людей. Е.

Він одразу надіслав відповідь:

Йдемо на обід? Місце звичне, о 12:30? Р.

На свій подив, я зрозуміла, що насправді мені подобається обідати з Реймондом і я щиро рада, що він запропонував пообідати.

У нас є Звичне Місце! Я зціпила зуби та набрала одним пальцем:

Побачимся. Е.

А тоді, трохи знервована, відкинулася на спинку стільця. Неграмотне спілкування було швидшим, це правда, але не набагато. Однак це було частиною мого нового кредо — пробувати нове. Я спробувала, і мені це дуже не сподобалося. Вираз «ЛОЛ» потрібно взагалі викоренити. Я не була створена для безграмотності — для мене це неприродно. Незважаючи на те що добре пробувати нові речі й ставитися до всього неупереджено, важливо також залишатися тим, ким ти є насправді. Я вчитала це в журналі, поки сиділа в перукарні.

Коли я прийшла, Реймонд уже був на місці, говорив з молодим бороданем, який, утім, мало відрізнявся від попереднього офіціанта. Я знову замовила каву та сирну булочку, що змусило Реймонда усміхнутися.

— Ти заручниця звички, Елеанор?

Я знизала плечима.

— Гарно виглядаєш, до речі, — кинув він. — Мені подобається твоє... — Він показав на моє обличчя.

Я кивнула.

— Чомусь із макіяжем я подобаюся людям більше.

Він скинув брови і знизав плечима, почувуючись спантеличено, як і я.

Чоловік з бородою приніс наше замовлення, і Реймонд почав кидати свою їжу до рота.

— Ти добре провела час у суботу? — запитав він.

Я б хотіла, щоб він говорив у перервах між жуванням, але, на жаль, і це було жахливо, він говорив одночасно з тим, як їв.

— Так, дякую. Це було вперше, коли я танцювала, і мені дуже сподобалося.

Він продовжував напихати їжу до рота. Процес і звуки були такими різкими, що нагадували якийсь верстат.

— А тобі сподобалося? — запитала я.

— М-м-м, — протягнув він. — Було доволі весело.

Він не користувався ножом, але тримав виделку в правій руці, ніби дитина чи американець, і усміхався.

Я хотіла запитати, чи танцювали вони з Лаурою того вечора ще, чи провів він її додому, але вирішила не робити цього. Зрештою це не

моя справа, до того ж ставити нав'язливі питання недобре.

— То... що ти вирішила робити з підвищенням? Погодишся?

Звісно, я міркувала над цим. Я чекала на якийсь знак, шукала підказку — нічого такого не відбувалося, окрім того що минулої п'ятниці в кросворді було питання на дванадцять по вертикалі: рух вгору (10). Я сприйняла це як обнадійливий знак.

— Я маю намір погодитися, — мовила я.

Він усміхнувся, відклав виделку і підняв руку.

Я зрозуміла, що мені потрібно підняти і свою руку та плеснути в його — цей жест має назву «дати п'ять», тепер я це знаю.

— Чудово, — сказав він, продовживши обід. — Вітаю.

Я відчула приплив радості, це ніби запалити сірник. Не могла пригадати, коли мене вітали з чимось раніше. Це було дуже приємно.

— Як твоя мама, Реймонде? — запитала я, насолоджуючись моментом і останнім шматочком булочки.

Він розповів про неї, а ще сказав, що вона цікавилася, як у мене справи. Я трохи розхвилювалася — це моя стандартна реакція на материнську допитливість, але Реймонд мене заспокоїв.

— Ти їй дуже сподобалася, і вона просила, щоб ти її час від часу навідувала, — сказав він. — Вона самотня.

Я кивнула. Це відчуття мені знайоме. Він вибачився і вийшов у вбиральню, а я, чекаючи, поки він повернеться, спостерігала за відвідувачами кафе. За сусіднім столиком сиділи дві жінки десь мого віку, з яскраво вбраними немовлятами. Обидві дитини сиділи в автокріслах; одне немовля спало, а інше замріяно дивилося, як сонячний зайчик миготів на стіні.

Раптом у барі позаду нас зашипіла кавоварка, і тривога хвилями прокотилася його обличчям. Ніби в сповільненій зйомці, його милі рожеві губки відкопилилися, а потім широко розтулилися, щоб вивільнити гучний плач. Мати поглянула на нього і, переконавшись, що з ним усе гаразд попри плач, продовжила розмовляти. Плач ставав гучнішим. У цьому була логіка: дитячий плач від нездужання налаштовується на правильну висоту і тон, щоб дорослі не могли його ігнорувати.

Тепер плач немовляти перетворювався на істерику, воно щосили било кулачками, а його обличчя за якусь мить почервоніло. Я заплющила очі, спробувавши не зважати на шум, але марно. «Будь

ласка, припини плакати, будь ласка, припини плакати. Я не знаю, чому ти плачеш. Що мені зробити, щоб ти заспокоївся? Я не знаю, що робити. У тебе щось болить? Ти захворів? Голодний? Я не знаю, що робити. Будь ласка, не плач. Немає що їсти. Матуся скоро повернеться. Де матуся?» Спробувавши підняти чашку кави, я збагнула, що моя рука трясеться, я видихнула якомога повільніше, дивлячись на стільницю.

Плач припинився. Я подивилася вгору і побачила немовля, яке тихо лежало на руках у матері, яка вкривала його обличчя поцілунками. Я видихнула. Моє серце затріпотіло від щастя.

* * *

Коли Реймонд повернувся, я заплатила за обід, оскільки він платив минулого разу; нарешті я «в'їхала» в концепцію графіка оплати. Однак він наполіг на тому, щоб залишити чайові. П'ять фунтів! Усе, що зробив офіціант, — приніс нашу їжу з кухні до столу, виконав ту роботу, за яку він і так отримує платню від власника кафе. Реймонд був нерозважливим і марнотратним — недивно, що він не міг собі дозволити належне взуття чи хоча б праску.

В офіс ми поверталися не поспішаючи, Реймонд докладно розповів мені про якусь проблему з комп'ютерним сервером, але я нічого не зрозуміла (і мене це не дуже цікавило), яку він мав розв'язати сьогодні. У вестибюлі він повернувся до сходів, що вели в його офіс.

— До зустрічі, — сказав він. — Бережи себе.

Його слова прозвучали так, ніби він справді мав це на увазі й невдовзі побачить мене й хоче, щоб я себе берегла. Я відчула спокій, затишок і тепло, наче від чашки гарячого чаю прохолодним ранком.

— І ти бережи себе, Реймонде, — сказала я, і саме це я мала на увазі.

* * *

Того вечора я планувала розслабитися за чашкою «Бовріла» і послухати цікаву радіопрограму про політику Південної Америки після звичної перевірки справ у Джонні Ломонда. Він опублікував небеззмістовний твіт про одного телеперсонажа й опублікував фотографію нової пари черевиків, які завжди хотів, на «Фейсбуці». Якийсь день неважливих подій.

А от голос матусі в понеділок виявився несподіваним і неприємним сюрпризом.

— Елеанор, люба. Зараз не наш звичний час для розмов, я це знаю, але я думала про тебе. Хотіла привітатися, дізнатись, як у тебе справи, щось таке, ну ти розумієш.

Я мовчала, шокована несподіваним втручанням у мій вечір.

— То що? — просичала вона. — Я чекаю, люба...

Я кахикнула.

— Я... усе добре, матусю. Ти думала про мене?

Це було вперше.

— М-м-м. Є дві речі: перш за все, можливо, тобі потрібна моя допомога з твоїм проектом? Я, звісно, не можу багато чого зробити звідси, але я могла б, не знаю, потягнути за деякі ниточки? Влаштувати, приміром, нетривалий візит і допомогти тобі? Знаю, це звучить неймовірно, але хтозна... гори завжди можна зрушити, і...

— Ні, матусю, що ти, не треба... — пробурмотіла я і, почувши, як вона набрала повітря, сформувала свої слова у наказ: — Я маю на увазі, матусю... — Вивільняючись з її легенів, повітря засичало. — Це дуже мило з твого боку, але я мушу відмовитися від твоєї пропозиції.

— Можна поцікавитися причиною відмови? — запитала вона напружено.

— Я... справді думаю, що в мене все під контролем, — мовила я. — Буде краще, якщо ти... залишиш усе так, як є. Не впевнена, що на цьому етапі ти можеш щось зробити.

— Ну, люба... якщо ти впевнена. Але я можу допомогти, ти це знаєш? І, чесно кажучи, іноді ти поводишся як дурепа.

Я зітхнула якомога тихіше.

— Крім того, — продовжила вона, — мені уривається терпець. З цим чоловіком потрібно рухатися вперед, розумієш? Будь активнішою, Елеанор, — це якраз те, що потрібно, люба.

Тепер вона здавалася спокійнішою.

— Так, матусю. Ти цілком маєш рацію.

Це правда, оскільки за тижні, відколи я вперше побачила музиканта, мій інтерес, а отже, і мій прогрес гальмували нагальні питання. У мене було так багато справ — Реймонд, нова робота, Семмі і його сім'я... Але матуся мала слухність.

— Я намагатимусь усе робити швидше, — сказала я. Сподіваюся, це її вгамувало, адже вона почала прощатися. — О, зачекай, матусю, зажди хвилинку. Ти сказала, було дві речі — про що ще ти думала?

— А так, — згадала вона і зневажливо видихнула цівку диму. — Я лише хотіла сказати тобі, що ти людський послід. Це все. Бувай, люба, — промовила вона, ніби різонувши ножем.

Тиша.

@johnnieLrocks

Термінове повідомлення!

Я йду з «Піонерів-пілігримів».

Жодних образ, ЦІЛКОМ поважаю цих хлопців.

#soloartist #astarisborn (1/2)

@johnnieLrocks

Буду займатися сольною кар'єрою в іншому, серйознішому музичному напрямку. Докладніше згодом. До зустрічі.

#iconoclast (2/2)

Матуся знову вийшла на зв'язок у середу, як зазвичай. Інтервал між нашими розмовами став занадто коротким.

— Ось так! — вигукнула вона. — Це знову я! Є щось новеньке, чим ти хочеш поділитися з матусею?

Через відсутність будь-яких новин з понеділка, я розповіла їй про святкування дня народження Кіта.

— Останніми днями ти схожа на дуже товариську людину, Елеанор, — сказала вона неприємно солодким голосом.

Я мовчала, зазвичай це найбезпечніша тактика.

— Що ти вдягнула? Закладаюся, ти мала кумедний вигляд. Заради господи бога, скажи мені, що ти не намагалася танцювати, донечко, — з моєї напруженої тиші вона якось зрозуміла відповідь.

— Лишенько! Танці для вродливих людей, Елеанор. Уявила, як ти незграбно рухаєшся, наче морж... — вона голосно засміялася. — Дякую тобі, дуже тобі дякую, любя. Ти поліпшила мені настрій, справді, — вона знову почала реготати. — Елеанор танцює!

— Як у тебе справи, матусю? — тихо запитала я.

— Добре, любя, усе добре. Сьогодні в нас вечір чилі, а це завжди смачно. Пізніше ми переглянемо фільм. Чудеса середи! — тон її голосу був жвавим, життєрадісним — він межував з маніакальною радістю, яку мені вдалося розпізнати.

— Я отримала підвищення, матусю, — бовкнула я, не в змозі приховати ледь відчутні нотки гордості.

— Підвищення! — пхикнула вона. — Це вражає, любя. І що тепер? Отримуватимеш на п'ять фунтів більше?

Я нічого не відповіла.

— Ну, — її голос линув з поблажливою приязністю, — молодець, любя. Правда, гарна робота.

Я подивилася на підлогу, здавалося, з очей от-от потечуть сльози.

Тим часом вона буркнула до когось: «Ні, чорти б вас забрали, я не знала! Але ж казали “Секс і місто 2”! Так, знала! Я думала ми проголосуємо. Що? Знову? Та хай йому...» А тоді знову заговорила до мене:

— Мої співмешканці обрали для перегляду «Втечу з Шоушенку», знову. Можеш у це повірити? І байдуже, що ми дивилися цей фільм щосереди, двадцять разів поспіль... Слухай, не кидай свій проект заради тих нісенітниць, які ти називаєш новою роботою і святкуванням дня народження. У тебе є завдання, і ти маєш зосередитися на ньому. Знаєш, боягузтво ніколи не вважалося чесною. Уяви, Елеанор, якби ти дала мені вродливого, відповідного зятя. Це ж було б нормально, любя? Чи не так? Тоді ми могли б стати нормальною сім'єю.

Вона засміялася, і я теж — ця думка була химерною, щоб розмірковувати над нею.

— Мене прокляли доньками, — сумно продовжила вона, — а я завжди хотіла сина. Але в мене буде зять — поки він потрібен. Знаєш, такий ввічливий, вдумливий, уважний, з гарними манерами. Твій проект має ці риси, правда ж, Елеанор? Добре вдягнений чоловік? Правильна вимова? Знаєш, я завжди намагалася наголосити на важливості правильної вимови та належного вигляду.

— Він здається дуже милим, матусю, — сказала я. — Відповідним. Він вродливий, талановитий і успішний. Незрівнянний! — додала я, відчуваючи симпатію. Так, я ледь його знала, тому прикрашала ту дрібку інформації, яку дістала про Джонні Ломонда під час своїх пошуків. Це було досить весело.

Тон її голосу став зневажливим, з нотками прихованої загрози. Утім, вона завжди говорила таким тоном.

— Господи боже, як же мені нудно. Мені набридла ця розмова, і я втомилася чекати, доки ти закінчиш свій проект. Вгамуй свій запал, Елеанор! І в жодному разі не переймайся тим, щоб бути активнішою та наполегливо йти вперед. Тільки не це, небеса тобі не дозволять. Прошу, продовжуй нічого не робити. Сховайся в маленькій квартирці й дивися телевизор на самоті, як ти робиш це Кожного. Божого. Вечора.

А тоді закричала: «Та йду вже! Не смійте починати без мене!» Клацання запальнички, глибокий вдих.

— Мушу бігти, Елеанор. Бувай!

Мертве повітря.

Я сіла дивитися телевизор, на самоті, як і роблю це Кожного. Божого. Вечора.

* * *

Одна з причин, через яку ми всі можемо продовжувати жити на цій синьо-зеленій планеті відведений нам час, полягає в тому, що ми завжди маємо можливість щось змінити, хоч ці зміни можуть настати лише згодом. Я навіть не уявляла, що моя робота колись буде схожа на щось, окрім восьмигодинної каторги. На мій подив, цього тижня я вже не вперше помічаю, що, дивлячись на годинник, думаю про те, як непомітно минув день. Роль офіс-менеджера передбачала численні нові завдання, тому мені довелося вчитися і вдосконалюватися. Звісно,

усі вони були в межах людських здібностей, але деякі виявилися складними, тому мене тішило, з яким ентузіазмом мій мозок реагував на нові труднощі. Колеги трохи засмутились, почувши новину про те, що тепер ними керуватиму я, але принаймні досі я не помітила жодної ознаки повстання чи непокори. Як завжди, я трималася осторонь і дозволила їм займатися своєю роботою (або тим, що вважалося їхньою роботою, бо насправді вони ніколи не працювали як слід, примудряючись перетворити свої завдання на хаос). Поки що, принаймні, мені вдавалося зберігати статус-кво, тому їхню ефективність не можна було назвати нижчою, ніж вона була до мене.

Нова роль передбачала частішу взаємодію з Бобом, і я збагнула, що він доволі цікавий співрозмовник. Він поділився зі мною багатьма деталями щоденного ведення бізнесу та був напрочуд необережним у розповідях про клієнтів. Згодом я дізналася, що клієнти можуть бути дуже вимогливими, але досі я мала обмежений прямий контакт з ними, що мене цілком влаштовувало.

З того, що мені вдалося дізнатися, я дійшла висновку, що клієнти зазвичай нездатні сформулювати свої вимоги, і тоді дизайнери у відчай створюють для них певний шаблон, спираючись на кілька нечітких натяків, які їм щастить витягнути. Після багатьох годин роботи, до якої долучалася вся команда дизайнерів, шаблон надсилають клієнту для затвердження. І на цьому етапі клієнт зазвичай каже: «Ні. Це те, чого я якраз не хотів».

Перш ніж клієнт нарешті оголосить, що він задоволений кінцевим результатом, відбувається кілька непростих циклів виправлень. І, за словами Боба, варіант, який нарешті затверджують, є ідентичним першому шаблону, що його клієнт одразу ж відкинув, назвавши непридатним. Я подумала, що він не дарма тримає в кімнаті для персоналу пиво, вино та шоколад і що арт-група частенько туди навідується.

А ще я почала планувати різдвяну вечірку. У мене поки що не було чітких ідей, але, як і наші клієнти, я чітко знала, чого б мені не хотілося. Жодних мережевих ресторанів і готелів, ніякої індички і Санти, жодних місць, чії веб-сайти мерехтять оголошеннями про «корпоративні розваги» та «офісні вечірки». Звісно, щоб обрати ідеальне місце та спланувати ідеальний захід, треба чимало часу, але в мене ще є не один місяць.

Ми з Реймондом продовжували зустрічатися за обідом, строго раз на тиждень, але завжди в різні дні, що, правду кажучи, мене трохи дратувало, але він був чоловіком, який щосили протистояв рутині (і мене це чомусь не дивувало). Одного дня він надіслав мені електронного листа (хоча ми бачилися менш ніж двадцять чотири години тому), щоб запросити на обід наступного дня. Я не могла повірити, що хтось може отримувати задоволення чи принаймні зносити мою компанію під час нетривалого перекусу, але він змушував повірити в те, що таке може статися навіть двічі на тиждень.

Дорогий, Р., я з радістю зустрінуся з тобою за обідом, але я трохи здивована через те, що з моменту нашої останньої зустрічі минуло зовсім мало часу. Усе гаразд? Усього найкращого, Е.

А він відповів:

Маю тобі дещо сказати. Побачимося о 12:30. Р.

Ми настільки звикли до наших обідніх зустрічей, що йому навіть не потрібно було вказувати місце.

Коли я прийшла в кафе, Реймонда не було, тому я почала уважно роздивлятися газету, яка лежала на сусідньому стільці. Як не дивно, але мені почало подобатися це пошарпане місце. Персонал, незважаючи на відразливий зовнішній вигляд, був приємним та дружнім, і тепер уже кілька офіціантів могли сказати: «Вам як зазвичай?», а потім принести мою каву та сирну булочку, і мені навіть не потрібно було про це просити. Я знаю, що це доволі гонорово і поверхово, але це змусило мене почуватися героїнею якоїсь американської комедії, «звичайної» собі дівчини, яка займається «звичними» справами. Наступним кроком мав бути дотепний жарт, але, на жаль, ми ще не були настільки знайомі. Один із працівників кафе — Мікі — підійшов до мене зі склянкою води.

— Принести ваше замовлення чи ви зачекаєте на Реймонда? — запитав він.

Я сказала, що обов'язково дочекаюся Реймонда, тому Мікі почав протирати сусідній столик.

— Як взагалі справи? Що нового? — запитав він.

— Усе гаразд, — відповіла я. — Здається, ніби зараз останні дні літа.

Я подумала про це, коли йшла в кафе, відчуваючи ніжні промені сонця на обличчі та помітивши червоне й золотаве листя серед зелені. Мікі кивнув.

— А я звільняюся наприкінці місяця, — сказав він.

— Он воно що! — сказала я. — Дуже шкода.

Мікі був добрим і спокійним, завжди приносив до кави трюфелі, не питаючи й не чекаючи на додаткову платню.

— Знайшов інше місце роботи? — запитала я.

— Ні, — відповів він, сідаючи на стілець навпроти мене. — Хейзел знову погано почуввається.

Я знала, що Хейзел — це його дівчина і вони живуть неподалік, у них є дитина Лоїс і tenerіфський бішон.

— Дуже прикро це чути, Мікі, — промовила я.

Він кивнув.

— Останнього разу лікарі думали, що їм вдалося перемогти, але хвороба повернулася, поширилася на лімфатичні вузли й печінку. Я просто хочу, розумієш...

— Ти хочеш провести час з Хейзел і Лоїс, а не подавати сирні булочки незнайомим жінкам, — сказала я, і він нарешті усміхнувся.

— Розмір пухлини збільшився.

Я опанувала себе й поклала свою руку на його. Я збиралася щось сказати, але не змогла дібрати правильних слів, тому вирішила просто помовчати та подивилася на нього, сподіваючись, що він здогадається, що я маю на увазі — що мені було дуже шкода, що я захоплювалася тим, як він піклується про Хейзел і Лоїс, що я розуміла, можливо навіть краще за інших, що таке втрата, розуміла, наскільки буває складно й наскільки складніше буде в майбутньому. Неважливо, як сильно ти любиш когось, цього завжди буде недостатньо. Сама любов не здатна вберегти близьких...

— Дякую, Елеанор, — лагідно сказав він.

Він подякував мені!

Нарешті прийшов Реймонд і всівся на своє місце.

— Привіт, старий! — сказав він Мікі. — Як справи у Хейзел?

— Непогано, Реймонде, непогано. Я принесу меню.

Після того як він пішов, я нахилилася до Реймонда.

— Ти вже знаєш про Хейзел? — запитала я.

Він кивнув.

— Паскудство. Їй же до тридцяти, а крихітці Лоїс немає ще й двох років.

Він захитав головою. Ніхто з нас не насмівся промовити жодного слова — насправді додати було нічого. Коли нам принесли замовлення, Реймонд кахикнув.

— Елеанор, мені потрібно дещо тобі сказати. Але це швидше погані новини — вибач.

Я відкинулася на спинку стільця й подивилася на стелю, намагаючись підготуватися.

— Кажи, — промовила я.

У цьому житті не так багато речей, яких я не можу уявити і до яких нездатна підготуватися.

Не може бути нічого гіршого за те, що я вже пережила, — звучить як перебільшення, але це констатація факту. Гадаю, насправді це моє джерело сили, яким би дивним воно не здавалося.

— Справа в Семмі, — сказав він.

Цього я не очікувала.

— Елеанор, на вихідних його не стало. Обширний інфаркт. Принаймні все сталося швидко.

Я кивнула. Це була несподіванка і не така вже й непередбачувана новина водночас.

— Що сталося? — запитала я.

Реймонд почав їсти, і в перервах між жуванням — а то і під час, з набитим ротом, — розповідав подробиці. Навіть не знаю, що здатне відволікти цього чоловіка від їжі. Можливо, вірус Ебола.

— Він був у Лаури, — сказав Реймонд, — дивився телевизор. Жодних скарг, нічого.

— А вона була там, коли це сталося? — запитала я.

Будь ласка, Боже, сподіваюся, ти вберіг її від цього. Намагатися жити після цього, намагатися впоратись з провинною, болем і жахом від усього цього... Я б ніколи не побажала подібного іншій людині. Я б залюбки взяла на себе її тягар, якби могла. Я його навіть не відчую, я в цьому впевнена, його заглушить мій власний.

— Вона була нагорі, збиралася на прогулянку, — сказав він. — А коли спустилася та знайшла його на дивані в такому вигляді, то

пережила неабиякий шок.

Отже, це була не її провина. Вона не могла його врятувати, навіть якби спробувала. Усе було добре — наскільки смерть може бути доброю. Над цим я подумаю пізніше.

— Тобто коли настала смерть, він був сам? — запитала я заінтригована. — А поліція розглядає вбивство як можливу причину?

Він подавився бургером з халумі, і я передала йому склянку води.

— Якого біса, Елеанор! — сказав він.

— Вибач, — відповіла я, — просто це спало мені на думку.

— Гарзд, іноді краще не вимовляти вголос те, що першим спадає на думку, добре? — тихо сказав він, не дивлячись на мене.

Я почувалася жахливо. Мені було шкода Семмі та його родину, я почувалася пригніченою через те, що засмутила Реймонда, навіть не бажаючи цього, мені було шкода офіціанта та його дівчину та їхню бідну дитину. Смерть, страждання, вони завжди стаються з хорошими людьми, з добрими людьми, які цього не заслуговують, і ніхто не в змозі це зупинити... На моїх очах з'явилися сльози, і чим дужче я намагалася з ними боротися, тим більше їх ставало. Клубок застряг у горлі, і всередині пекло, ніби від вогню, прошу, будь ласка, тільки не вогонь...

Реймонд пересів на крісло біля мене й обійняв мене за плечі. А потім заговорив м'яким, тихим голосом.

— Прошу тебе, Елеанор, не плач. Вибач... Я не хотів тебе образити. Правда... будь ласка, Елеанор...

Дивна річ — я навіть не очікувала цього, — але, якщо хтось тебе обіймає й притискає до себе, стає значно легше. Чому? Можливо, ця потреба в контакті притаманна ссавцям? Він був теплим і здавався надійним. Я могла відчути аромат його дезодоранту та порошок, яким він прав одяг, — а над обома запахами відчувався слабкий аромат сигаретного диму. Запах Реймонда. Я притулилася ближче.

Зрештою, я опанувала себе, і незручні сльози майже спинилися. Я схлипувала, а він повернувся до свого боку столу, запхав руку в кишеню куртки, дістав пачку паперових хустинок і передав мені. Я посміхнулася, дістала одну і висякала ніс. Я усвідомлювала, що це неприємний звук, але що вдієш?

— Вибач, — мовила я.

Він ледь помітно усміхнувся.

— Нічого, — сказав він. — Я розумію, це дійсно тяжко.

На мить я замовкла, щоб обміркувати його слова.

— Як справи в Лаури? Як Кіт і Гері?

— Вони дуже пригнічені, як і варто було очікувати.

— Я піду на похорони, — сказала я рішуче.

— Я теж, — сказав Реймонд. Він сьорбнув колу й додав: — Він був кумедним старим.

Я усміхнулася, намагаючись проковтнути клубок, який став поперек горла.

— Він був милим чоловіком, — сказала я. — Це було відразу зрозуміло, навіть коли він лежав непритомний на хідникові.

Реймонд кивнув. Він нахилився вперед і стис мою руку:

— Принаймні після нещасного випадку він побув кілька тижнів з сім'єю. Хороші були часи — його невелика вітальна вечірка, сорокаріччя Кіта. Йому випала нагода провести час з усіма людьми, яких він любив.

Я кивнула.

— Реймонде, можна тебе дещо запитати?

Він поглянув на мене.

— Які норми для похорону? Людям, які присутні на церемонії, усе ще потрібно бути в чорному й з головними уборами?

Він здригнувся.

— Гадки не маю... певно, можна одягнути будь-що. Семмі не був схожим на людину, яка переймалася подібними речами.

Я замислилася над цим.

— Я буду в чорному, про всяк випадок. Але без капелюшка.

— Я теж буду без головного убору, — сказав Реймонд, і ми засміялися. Ми сміялися довше, ніж того вимагав його кволий жарт, але так ми почувалися добре.

Дорогою до офісу ми не розмовляли. Слабке сонячне проміння падало на наші обличчя, і на мить я підняла своє до сонця, як кішка. Реймонд шарпав ногами по килиму з опалого листя, його червоні кросівки миготіли серед бронзових листків. На нашому шляху з'явилася сіра білка, яка стрибала плавними напівколами, а в повітрі відчувався мало не осінній аромат яблук і вовни. Ми не заговорили, навіть коли увійшли в офісний центр. Реймонд взяв мене за обидві

руки і стиснув їх у своїх долонях лише на якусь мить, а потім відпустив. Він піднявся нагору, а я пішла до свого офісу.

Я почувалася, як щойно знесене яйце, сирію та в'язкою всередині, і настільки тендітною ззовні, що найменший тиск, здавалося, міг мене зламати. Коли я сіла за свій стіл, в електронній пошті на мене вже чекало повідомлення:

Побачимось у п'ятницю. Р. х

Чи потрібно було щось відповідати? Підозрюю, що так, тому я надіслала ось це:

Х

23

Я зрозуміла, у чому суть покупок. Я повернулась у той же універмаг і, після того як отримала пораду іншої продавчині, купила чорну сукню, чорні колготки та чорні туфлі. Востаннє я одягала сукню в дитинстві, тому мені було дивно виставляти свої ноги напоказ. Дівчина-консультант знову спробувала схилити мене до запаморочливих підборів — чому ці люди так пристрасно прагнуть позбавити клієток стійкості? Я вже почала замислюватися над тим, що чоботарі та хіропрактики влаштували якусь диявольську змову. Проте, поглянувши на своє відображення в дзеркалі, я зрозуміла, що дівчина-консультант не помилялася, коли казала, що обрана мною чорна сукня не пасуватиме ані до моїх нових черевиків (очевидно, занадто буденних), ані до мого робочого взуття на застібках-липучках (на мій подив, до них узагалі нічого не пасує, хоча мені здавалося, що вони є втіленням універсальності).

Ми вирішили піти на компроміс і обрали пару туфель, підбори яких називалися чомусь «котячими», але, як можна було припустити, жодним чином не стосувалися котів. Насправді це були туфлі на невисоких підборах, у яких було зручно ходити і які, попри це, залишалися «дуже жіночними». На яких підставах? І хто це сказав? Чи має це взагалі якесь значення? Я вирішила, що пізніше треба буде

дізнатися більше про гендерну політику та гендерну ідентичність. Про це має бути якась книжка — зараз же є книжки про будь-що.

Цього разу я навіть сумочку купила, подумавши, що моя велика сумка для покупок не годиться для похорону. На тканині були дуже веселі малюнки, і мені здалося, що на цвинтарі вона буде надто сильно впадати в очі. Крім того, тепер у неї були скрипучі колеса.

Сумочка, яку я зрештою обрала, була непрактичною, занадто малою, щоб носити в ній, приміром, книгу в твердій обкладинці чи пляшку горілки. Коли я повернулася додому, то ретельно її роздивилася, погладжуючи блискучу шкіру ззовні і шовковисту підкладку. У сумочки був довгий золотий ланцюжок, який просто перекидався через плече і звільняв руки.

Наступні страшенні витрати були пов'язані з чорним вовняним пальто. Воно було одnobортне, довжиною до колін і приталене. Пальто було теплим і простим — а ці якості мені подобалися в ньому найбільше. Дивлячись на свої покупки, розкладені на ліжку, щоб краще все роздивитися, я заспокоїла свої побоювання щодо їхньої вартості, переконавши себе в тому, що всі ці речі можна носити знову й знову, як разом, так і окремо. Зараз у мене було те, що, на мою думку, називалося «капсульним гардеробом» — речі, однаково придатні для більшості соціальних подій, які я могла б відвідувати разом з музикантом. У них я буду виглядати належно. Можливо, це буде балет. Відкриття нової виставки? Я була впевнена, що він відкриє мені незвідані світи. Принаймні, зараз у мене для цього було відповідне взуття.

За ці кілька тижнів я витратила більше, ніж зазвичай витрачаю за рік. Соціальна взаємодія виявилася дивовижно дорогим задоволенням — транспорт, одяг, напої, обід, подарунки. Іноді наприкінці все наче вирівнювалося, як із напоями, але найчастіше витрати призводили до ще більших фінансових збитків. У мене було трохи заощаджень, але їхній розмір не перевищував місячної зарплатні, а зарплатню від Боба навряд чи можна назвати щедрою. Тепер я збагнула, що змогла собі дозволити всі ті покупки лише тому, що раніше в мене не було причин витратити кошти на соціальну взаємодію.

Матусі було до вподоби екстравагантне життя, але після... того, як все змінилося... я зрозуміла, що до грошей потрібно мати особливе ставлення — раціональне. І це ставлення чудово відбилося на моїх

червоних пошерхлих руках. Я ніколи не забуду, ніколи не мала змоги забути, що хтось інший платив за одяг, який я носила, за мою їжу, навіть за тепло в кімнаті, де я спала. Мої опікуни отримували грошову допомогу, щоб доглядати за мною, тому я завжди робила все, щоб вони не використовували її понадміру на речі, які мені були потрібні. Тим паче на те, чого мені хотілося.

«Грошова допомога» — це поняття, яке не має нічого спільного зі щедрістю чи розкішшю. Зараз, звісно, я заробляю гроші сама, але мені потрібно поводитися з ними обережно. Розподіл фінансів — це навичка, і доволі корисна навичка, адже, якщо в мене закінчатся гроші і я опинюсь у боргах, у мене нема нікого, жодної живої душі, до якої я могла б звернутися по допомогу. Я була нужденною. У мене не було анонімного благодійника, який би сплачував оренду за квартиру, не було друзів або членів сім'ї, які могли б люб'язно позичити мені гроші, щоб замінити поламаний пилосос чи заплатити за газ, поки я не зможу повернути запозичену суму після отримання зарплатні. Тому було важливо не забувати про це.

Але я не могла піти на похорон Семмі в неналежному одязі. Дівчина-консультант у крамниці запевнила мене, що чорна сукня була елегантною, але водночас їй можна було надати «менш формального вигляду». Пальто можна було носити всю зиму. За останні роки моя куртка цілком виправдала всі сподівання і вже зносилася, але, звісно, я її прибережу, якщо раптом у майбутньому вона мені знадобиться. Я ретельно все розвісила. Я була готовою. Несіть небіжчика.

* * *

П'ятниця видалась погожою, хоча неможливо було точно сказати, чи буде так цілий день. Я прийняла душ і одягнула нове вбрання. Минуло багато років з того часу, коли я востаннє одягала колготи, надаючи перевагу парі зручних шкарпеток під штани вільного крою, але я все ще пам'ятала, як потрібно їх одягати. Я була дуже обережною, оскільки колготи були тонкими й ніжними та їх можна було легко розірвати, випадково зачепивши нігтем. У них я почувалася захищеною, ніби одягнула чужу шкіру.

Мої ноги були чорними, а волосся на голові білявим. Я подовжила вії та зробила їх чорнішими, нанесла трохи рум'янцю на щоки, а на губи — помаду темно-червоного відтінку, який рідко зустрічається в природі. По суті зараз я не виглядала як звичайнісінька жінка, але, здається, це був найбільш прийнятний, найбільш доцільний вигляд, у якому я з'являлася на людях. Мене це спантеличувало. Я припустила, що могла б піти ще далі — додати шкірі сяйва з допомогою бронзатора, а ще нанести парфуми, які були виготовлені в лабораторії з хімічних речовин, отриманих з рослин і частин тварин. Цього мені робити не хотілося. Я взяла нову сумочку і зачинила за собою двері.

З міркувань безпеки я попросила, щоб мене забрали з головної вулиці поблизу моєї квартири, замість того щоб називати свою домашню адресу. Коли я дійшла до місця призначення, непоказний автомобіль виїхав з-за рогу будівлі. Водій швидко зиркнув у дзеркало заднього огляду, коли я сіла на пасажирське сидіння позаду, поряд з Реймондом. Це забрало деякий час, тому що я переймалася через сукню, намагаючись переконатися, що вона не відкриває більше ніг, ніж було задумано.

Усе це так довго. Раніше я просто приймала душ, розчісувала волосся щіткою й одягала штани. Очевидно, бути жіночною означає витратити вічність на те, щоб щось зробити, до того ж цей процес вимагав ретельного планування. Я не могла уявити, як можна прямувати до витоків Ніла чи підніматися драбиною, щоб з'ясувати, що там за несправність у прискорювачі часточок, у туфлях на невисоких підборах і тонких панчохах.

Важко було оцінити одяг Реймонда, але навіть з мого місця було очевидним, що на ньому попросована біла сорочка, чорна краватка та чорні штани. Я не бачила його ніг і мовчки молилася, щоб він не був взутий у кросівки, навіть у чорні.

— Гарно виглядаєш, — сказав він.

Я кивнула, почувуючись сором'язливою в новій сукні, а потім знову подивилася на нього. Він не зголив своєї дивної кострубатой борідки, але підрівняв її, а ще охайно зачесав волосся. Таксі рушило з місця, і ми влились у потік повільного ранкового руху. З радіо линули якісь нісенітниці, і ми не дивилися одне на одного, навіть не розмовляли. Насправді не було про що говорити.

Місце поховання розташовувалося за містом, оточене страхітливими білими янголами. Сад був охайно підстриженим і стерильно-досконалим, у муніципальному сенсі, але, на диво, тут росло багато троянд. По периметру височіли старі дерева, і це мені дуже подобалося. Мені подобається думати про їхнє коріння, що женеться за життям, звиваючись під цим місцем. Ми в'їхали на величезну стоянку, захаращену машинами, хоча на годиннику була лише десята тридцять ранку. Це місце було далеко, і сюди не їздив громадський транспорт, а це абсолютно нелогічно. Сюди варто було б пустити електричку чи автобус. Зрештою, рано чи пізно всі ми тут опинимося.

Реймонд заплатив водієві, і на мить ми застигли на місці, пристосовуючись до обстановки.

— Готова? — запитав він.

Я кивнула. На кладовищі було багато людей, які рухалися доріжками, ніби повільні чорні жуки. Ми також пішли доріжкою, ніби мовчки домовившись не поспішати залишати дерева, троянди та сонце, щоб заходити всередину. Перед дверима стояв довгий катафалк, ми поглянули на труну, вкриту вінками. Насправді труна — це дерев'яна коробка, у якій мало лежати тіло Семмі. У що він був одягнений? Цікаво. Я сподівалася, він у тому красивому червоному светрі, такому затишному, який пахне ним.

Ми сіли на стільці в лівій частині крематорію, практично попереду. Місце було наполовину заповнене людьми, і я чула гомін від приглушених розмов, які нагадували ледь чутне дзижчання, якого я ніколи не чула в іншому місці чи за інших обставин.

Я взяла один з аркушів, прикріплених до спинок: «Семюел Макмюррей Том, — було написано на ньому, — 1940–2017». Я розгорнула аркуш, усередині було описано, що буде відбуватися, перераховувалися читання та пісні, аж раптом мене сповнило бажання, щоб усе це скоріше закінчилося, мені не хотілося бути там і переживати все це.

Ми з Реймондом мовчали. Усередині приміщення було значно гарнішим, ніж можна було припустити з фасаду будівлі, тут були дерев'яні балки та висока склепінчаста стеля. Бічна стіна ліворуч була

засклена, тому ми бачили газони перед крематорієм і ще більше тих величезних первісних дерев на задньому плані. Я була рада, що в цьому приміщенні відчувалася присутність природи — живої природи, а не зрізаних квітів. Сонце було доволі яскравим, тому дерева кидали короткі тіні, хоча осінь уже заповзала в листя з першими поривами вітру. Я обернулася та побачила, що приміщення заповнилося людьми, їх була, мабуть, сотня чи навіть більше. Гомін голосів погрожував заглушити безглуздий запис органної музики.

У повітрі щось змінилося, і запала тиша. Обидва сини Семмі та четверо інших чоловіків, яких я бачила на дні народження, пронесли труну між рядів, а потім обережно поставили її на своєрідну платформу з конвеєрною стрічкою, у кінці якої висіли червоні оксамитові штори. Я спробувала пригадати, що саме нагадує мені ця платформа, аж раптом зрозуміла: стрічка в супермаркеті «Теско», на яку потрібно класти товари, щоб вони рухалися до касира. Я нахилилася, щоб сказати це Реймонду, але він дістав упаковку м'ятних цукерок з кишені піджака й запропонував мені одну, перш ніж я встигла вимовити бодай щось. Я закинула її до рота і почала розсмоктувати.

Інші люди підсідали до нас на лаву, тому нам довелося соватися, як ті краби. Таким чином я опинилася зовсім поряд з містером Реймондом Гіббонсом. Я помітила, що сьогодні від нього лине дивовижно приємний аромат — звісно ж, м'ята, а ще запах мила та якогось дерева, здається, кедра. За весь час він не викурив жодної сигарети. Гадаю, що навіть Реймонд вважав, що курити на кладовищі не варто.

Решта родини увійшла всередину і сіла поряд з синами Семмі на лаві попереду. Лаура сиділа окремо, виглядаючи неймовірно розкішно. Чорні окуляри! У приміщенні! Надзвичайно. За ними увійшов життєрадісний священик. Чоловік за клавішами органа, який сидів у кутку, розім'яв пальці і почав грати, а ми підвелися. Слова церковної пісні були надруковані в буклеті, але я збагнула, що пам'ятаю їх ще з дитинства. Спів вийшов поганенький і скоріше нагадував атональне бурмотіння, а неприємний голос священика був занадто гучним, можливо, тому, що на його одязі висів мініатюрний мікрофон. Гадаю, йому варто було його вимкнути на час співів — у тому, щоб посилювати його крики, не було жодної потреби. Реймонд, на мій

подив, мав приємний легкий тенор і співав як слід, на відміну від решти. Коли сталося так, що люди почали соромитися співати прилюдно? Можливо, це тому, що вони не часто ходять у церкви? Але, з іншого боку, на телебаченні повно співочих конкурсів, у яких люди, попри відсутність таланту, як на мене, зовсім не соромляться брати участь. Можливо, людям подобається виступати соло?

Це була крайня неповага — прийти на похорон людини та белькотіти під час виконання пісень, які, попри похмурість, були обрані, щоб вшанувати її. Я почала співати голосніше. Ми з Реймондом створювали більше звуку, ніж наступні чотири лави, взяті разом, і мене це дуже втішило. Слова пісень були напрочуд сумними і, для такого атеїста, як я, зовсім не вселяли надії та спокою, проте нашим обов'язком було співати їх якомога краще, і співати з гордістю в пам'ять про Семмі. Коли співи закінчилися, я сіла на лаву, щаслива від того, що ми з Реймондом виразили ту повагу, на яку Семмі заслуговував. Кілька людей обернулися, щоб подивитися на нас, мабуть, тому, що вони отримали насолоду від нашого дуету.

Священик говорив про життя Семмі. Було цікаво почути, що він виріс неподалік крихітного села на північному сході в сім'ї фермера. Після школи він пішов у торговий флот, але, втомившись згодом від морського життя, опинився в Глазго, маючи в кишені десять фунтів, новий костюм і не маючи жодного бажання повертатися на ферму, що б там не було. Він познайомився з Джейн у Вулворті, шукаючи голку та нитку. Священик, очевидно, задоволений собою, сказав, що після цього вони виткали щасливе сімейне життя. Далі пішли кроткі релігійні ремарки — звичайна церковна маячня, а потім священик, ніби консультант у «Теско», запустив конвеєр з труною, і Семмі поїхав «на касу».

Життєрадісний, з натягнутою на обличчя посмішкою, ніби це була найкраща частина цієї моторошної події, священик оголосив, що ми заспіваємо останню пісню. Ми з Реймондом спробували мужньо це витримати, але неможливо співати, коли ти плачеш — у твоєму горлі ніби застрягає кісточка від сливи і звуки не можуть крізь неї пройти. Реймонд висякав носа і передав мені упаковку паперових хустинок, які я радо взяла.

Священик повідомив, що родичі Семмі будуть вдячні, якщо ми приєднаємося до них за легкими закусками в готелі «Гауторн Гаус».

Коли все закінчилося, люди почали виходити, тиснучи руки та бурмочучи банальні нісенітниці. Я зробила те саме. У залі стояла скринька для пожертвувань від Британської Фундації Серця, «замість квітів», і я побачила, як Реймонд кинув усередину двадцять фунтів. Я кинула три монети по фунту. Але навіть ця сума здалася мені надмірно щедрою. Дослідження нових ліків та ефективних методів лікування серцевих захворювань коштує сотні мільйонів фунтів. Три фунти або триста фунтів — навряд чи це заповнило б ту прірву, яка утворилася між можливістю розробити чи не розробити лікування.

Я сіла на невисокий мур позаду крематорію та повернула обличчя до сонця. Я почувалася невимовно виснаженою. За якусь мить Реймонд сів поряд зі мною, і я почула клацання його запальнички. У мене не було сил навіть на те, щоб відсунутись. Він видихнув довгу цівку.

— Ти як? Усе добре? — запитав він.

Я кивнула.

— А ти?

Він здригнувся.

— Чесно кажучи, я не великий шанувальник похоронів, — сказав він і відвернувся, а потім додав: — Це місце нагадує мені про тата. Це сталося багато років тому, але біль усе ще не вгамувався, розумієш, про що я?

Я кивнула, у його словах був сенс. Час лише притупляє біль від втрати. Він не стирає його назовсім.

— Реймонде, я дуже, дуже, дуже сильно не хочу йти на закуски в готель «Гауторн Гаус», — сказала я. — Мені потрібно припинити думати про смерть. Я хочу повернутися додому, одягнути звичний одяг і дивитися телевізор.

Реймонд загасив цигарку й запхав її у квітник позаду нас.

— Ніхто не хоче відвідувати подібні заходи, Елеанор, — сказав він лагідно. — Але ти просто мусиш. Заради родини.

Мабуть, я мала засмучений вигляд, бо Реймонд додав:

— Тобі не треба залишатися довго, — його голос був м'яким і терплячим. — Лише прийди туди, випий чашку чаю, з'їж сосиску в тісті — ну, ти знаєш, що треба робити.

— Що ж, сподіваюся в них багато м'яса і хрустке тісто, — промовила я, більше сподіваючись, ніж очікуючи цього, і поправила

сумочку на плечі.

* * *

Готель «Гауторн Гаус» розміщувався неподалік від крематорію. Жінка на рецепції усміхалася, і було дуже складно не помітити, що в неї лише один нормальний передній зуб, решта були того ж відтінку, що й англійська гірчиця марки «Колман». Зазвичай я не суджу людей за їхньою зовнішністю, але, справді, невже серед усього персоналу цього закладу саме ця жінка була кращим варіантом для зустрічі гостей? Вона спрямувала нас до номеру «Брамл», супроводжуючи співчутливою посмішкою з прогалинами в зубах.

Ми прийшли одними з останніх, оскільки більшість людей проїхали невелику відстань від цвинтаря до готелю автівками. Гадаю, крематорію потрібно більше місць для паркування, адже там завжди багато людей. Я от не впевнена, що хочу, аби після смерті мене спалили. Краще б мене згодували тваринам у зоопарку. Це буде не шкідливо для довкілля і водночас стане чудовими ласощами для великих хижаків. Цікаво, чи можна це влаштувати? Я подумки занотувала, що потрібно написати в Міжнародний фонд захисту природи і з'ясувати, чи це можливо.

Я підійшла до Кіта і сказала йому, наскільки мені шкода, а потім розшукала Гері, щоб сказати йому те саме. Вони обидва виглядали пригніченими, і це було зрозуміло. Щоб навчитися жити з відчуттям втрати, потрібно багато часу, якщо припустити, що ви коли-небудь впораєтеся з ним. Після всіх цих років я все ще продовжую працювати над цим. Онуки Семмі спокійно сиділи в кутку, залякані, очевидно, через гнітючу атмосферу. Наступною людиною, якій мені потрібно було передати свої співчуття, була Лаура, але я ніде її не бачила. Зазвичай її легко знайти. Сьогодні, окрім величезних сонцезахисних окулярів, на ній були туфлі на запаморочливих підборах і коротка чорна сукня з глибоким декольте, а її волосся було зібране на верхівці голови в хитромудрий пучок, який чимось нагадував клітку, що додавало їй іще кілька сантиметрів зросту.

Я не бачила ані ознак Лаури, ані обіцяних закусок, тому вирішила пошукати вбиральню. Закладаюся, що біля раковин вони мають

запилюжені чаші з сумішшю, від якої линуть абрикосові пахощі. Так і було. На зворотному шляху я помітила красномовні туфлі на високих підборах і платформи, які виглядали з-за завіси. Біля вікна був невеликий закуток, і там сиділа Лаура на колінах у якогось чоловіка. Згодом з'ясувалося, що це був Реймонд. Хоча вони настільки міцно обіймалися, що мені знадобилося трохи часу, перш ніж я змогла побачити його обличчя й остаточно в цьому переконатися. Я помітила, що на ньому були чорні шкіряні черевики. Що ж, принаймні в нього є пара нормального взуття.

Я повернулася в залу до інших гостей, не заважаючи Реймонду та Лаурі, зрештою вони не помітили мене, адже були захоплені зовсім іншою справою. Для мене це був занадто знайомий соціальний сценарій: стояти на самоті, дивитися здалеку. Усе було добре. Абсолютно нормальне явище. Після пожежі в кожній новій школі я зі шкіри пнула, аби влитись у колектив, але щось в мені завжди не підходило. Здавалося, що в суспільстві просто немає для мене відповідного місця.

Справа була в тому, що я не вмiла вдавати те, чого не було. Після того, що сталося в тому палаючому будинку, зважаючи на те, що там відбувалося, я не бачила сенсу в тому, щоб не бути чесною зі світом. Мені не було що втрачати. Але, уважно спостерігаючи, я вирішила, що соціальний успіх нерідко формується на вмінні вдавати. Популярним у суспільстві людям іноді доводиться сміятися з того, що їх не смішить, робити те, чого вони не хочуть, проводити час в компанії з людьми, які їм не подобаються. Але все це не про мене. Багато років тому я вирішила, що, якби в мене з'явився вибір між таким життям і самотністю, я б обрала самотність. Так було безпечніше. Горе — це ціна, яку ми платимо за любов, так кажуть. І ця ціна занадто висока.

Нарешті виклали страви — і так, тут були сосиски в тісті, а ще сендвічі. Персонал розливав чай і каву без смаку з гіркуватим запахом з термосів у фабричний білий посуд. Це взагалі нікуди не годилося. Я точно не була налаштована на те, щоб пити гарячу коричневу рідину. У жодному разі. Мені зараз була потрібна прохолодна, чиста горілка.

В усіх готелях є бари, чи не так? Я не була завсідником готелів, але чудово знала, що спальні та бари були суттю їхнього існування. Я пішла до беззубої леді на рецепції, яка направила мене в інший довгий коридор, у кінці якого мав бути бар, вигадливо названий «Гауторн Лонж». Я стала на порозі й озирнулася. Місце було безлюдним, ігрові автомати миготіли для власного задоволення. Я увійшла всередину. Тільки я. Елеанор. Сама-самісінька.

Бармен дивився телевизор і неуважно витирав склянки.

— «Будинки з-під молотка»,^[14] — сказав він, повернувшись до мене. Пригадую, що подумала, здивовано, що він був досить привабливим, а потім почала картати себе за цю думку. Моє упередження полягало в тому, що красиві, чарівні люди не будуть працювати в готелі «Гауторн Гаус» у п'ятницю в обід. Жінка на рецепції тільки підтвердила мої здогади, але насправді я почувалася ніяково, що в мене виникли такі упередження — звідки взагалі вони взялися? (Ледь чутний голос у моїй голові зашепотів: матуся.)

Бармен усміхнувся, оголюючи красиві зуби, а ще в нього були ясно-блакитні очі.

— По телевизору одне лайно, — сказав він таким голосом, від якого може лущитися фарба з відшліфованих стін. «Бачиш, я тобі казала!» — шепотів голос матусі.

— Правда? — запитала я. — На жаль, мене зазвичай немає вдень вдома, тому я не дивлюся телевизор.

— Можеш подивитися тут, якщо хочеш, — сказав чоловік, знизуючи плечима.

— Можна?

— Чому б ні? Тут усе одно більше нічого не відбувається, — промовив він, вказуючи рукою на порожній бар.

Я сіла на високий барний стілець — я завжди хотіла це зробити — і замовила горілку з колою. Він наливав повільно і, не питаючи, додав льоду і лимон, а потім посунув склянку до мене.

— Похорон? — запитав він.

Цікаво, звідки він знає, а потім я збагнула, що одягнена в усе чорне, туш розтеклася по щоках, а також немає іншої причини бути в цьому місці в цей час дня. Більше розмов не було потрібно, тому ми обоє всілися, щоб побачити, що Іен та Дороті зроблять з будинком 1970-х років з терасою, який вони придбали на аукціоні за 95 тисяч

фунтів стерлінгів, плануючи відновити ванну кімнату, встановити нову кухню та зробити прохід з вітальні до їдальні.

— Фінальний штрих, — сказав ведучий, — фарбуємо двері... у спокусливий відтінок зеленого.

— Зелені двері, — сказав бармен, не змигнувши оком, а за кілька секунд — дивовижно! — почала грати пісня. Ми обидва засміялися, і він підштовхнув мені іншу склянку горілки, не питаючи.

Ми перемкнули на передачу «Вільні жінки»,^[15] її я ніколи раніше не бачила. Я пила вже четверту чарку горілки і все ще думала про похорон, але це мене вже не тривожило — це ніби вам у черевик потрапив камінчик, але ви його не виймаєте, бо зараз сидите, а не ходите.

Я подумала, що не відмовилася б зараз від сосиски в тісті, принаймні треба було покласти кілька в сумочку на потім, але раптом я пригадала, що взяла з собою нову, крихітну сумочку, у яку могла покласти хіба що два солодкі тістечка. Я пхикнула і захитала головою.

— Що трапилось? — запитав бармен.

Ми не запитували імен одне одного, це здавалося зайвим. Я трохи посунулася на стільці та нахилилася вперед, а потім, дещо стереотипно, поглянула в склянку.

— Та ні, усе добре, — легко промовила я. — Просто мені треба щось перекусити.

Бармен, який з плином часу втрачав для мене свою привабливість, наповнив чергову чарку горілкою й додав кóли, а потім підсунув до мене.

— Не поспішай, — сказав він. — Чому б тобі не залишитися тут ще ненадовго і не скласти мені компанію?

Я озирнулася навколо — бар все ще був порожнім.

— Може, хочеш прилягти ненадовго? — запитав він, постукуючи по моїй склянці та нахилиючись ближче. Я могла розгледіти збільшені пори на його носі, і деякі з них були забиті мікроскопічними чорними цятками.

— Можливо, — сказала я, — іноді мені потрібно полежати після кóли з горілкою.

Він хитро вишкірився.

— Дає тобі правильний настрій?

Я спробувала скинути брови в здивуванні, але, що дивно, змогла рухати лише однією. Мені потрібно було багато пити, щоб заглушити нестерпний біль, і цього можна було досягнути, тільки якщо заливатися горілкою. Усе просто, справді.

— Що ти маєш на увазі? — запитала я, розуміючи, що якимось нерозбірливо вимовляю приголосні.

— Похорон, — сказав він, підсуваючись до мене так близько, що його обличчя практично притиснулося до мого. Від нього тхнуло цибулею. — Тут немає нічого поганого. Усі ці смерті... зрештою, хіба ти не відчуваєш, що це змушує тебе...

— Елеанор! — я відчула, як хтось поклав руку на моє плече, і повернулася на стільці, дуже повільно.

— О привіт, Реймонде! — вигукнула я. — Це... насправді, я не знаю. Вибачте, як вас звати, містере?..

Бармен блискавично відсунувся на протилежний бік стійки та продовжив полірувати склянки й дивитися телевизор. Реймонд поглянув на нього поглядом, який можна описати як «недружній», і поклав двадятифунтову банкноту на стійку.

— Зачекай, Реймонде, — сказала я, копаючись у сумочці. — У мене є гроші...

— Припини, — сказав він і доволі ганебно стягнув мене зі стільця. — Ми пізніше з цим розберемося.

Я потупцювала за ним у своїх туфлях на невисоких підборах.

— Реймонде, — промовила я, тягнучи його за рукав. Він подивився на мене. — Я не робитиму собі тату — я вирішила.

Він здавався розгубленим, і я зрозуміла, що зовсім забула розказати йому про те, що думала про тату з того часу, як поговорила з барменом у клубі «Катлінгс». Реймонд посадив мене на підвіконня у віддаленому кінці коридору — не там, де я бачила його раніше, — і залишив мене там. Я озирнулася довкола, цікаво, яка зараз година і чи спалили вони вже Семмі, чи вони тримають усі тіла до кінця дня, щоб потім дати доброго вогню. Реймонд повернувся, тримаючи в одній руці чашку чаю, а в другій — тарілочку з солоним тістечком.

— З'їж це, — сказав він, — і не рухайся, доки я не повернуся.

Я збагнула, що дуже зголоділа. Відвідувачі похорону проходили повз, але ніхто не бачив мене в моєму сховку. Мені тут навіть подобалося. Сидіти було дуже зручно, а коридор був теплим, я

почувалася крихітною землерийкою в затишній нірці. Наступне, що я пам'ятаю, як повернувся Реймонд і ніжно, але наполегливо почав мене трусити.

— Прокинься, Елеанор, — сказав він. — Уже пів на п'яту. Час йти.

Ми взяли таксі до квартири Реймонда. Його будинок розташовувався у східній частині міста, яку я не дуже добре знала, адже не мала причин тут бувати. Я з полегшенням дізналася, що його сусідів по квартирі не було вдома, коли ми, трохи спотикаючись, входили в коридор і намагалися не сміятися.

Він дуже непристойним чином спрямував мене у вітальню, де стояв величезний телевізор. А навпроти нього були розкидані ігрові приставки. Окрім комп'ютерного безладу, у квартирі було доволі охайно.

— Не схоже на місце, де живуть хлопці, — здивовано промовила я.

Він засміявся.

— Ми ж не тварини, Елеанор. Я знавець пилососа, а Дезі трохи схиблений на чистоті.

Я кивнула, відчуваючи полегшення, знаючи, що, поки я сидітиму, нічого не причепиться до моєї нової сукні та колготок.

— Чаю? — запитав він.

— Насмілюсь припустити, що в тебе немає горілки чи «Магнерсу», — промовила я.

Він підвів брову, а я продовжила:

— Зараз мені вже значно краще, після сосиски в тісті та сну, — сказала я, і це було дійсно так.

Я відчувала легкість і чистоту та зовсім не почувалася п'яною, гострі почуття дуже приємно затупилися.

Він засміявся.

— Що ж, мені здається, що келих червоного вина не завадив би.

— Червоного чого? — перепитала я.

— Вина, Елеанор. Наприклад, мерло — на нього у «Теско» була спеціальна пропозиція цього тижня.

— А «Теско», — сказала я, — у такому випадку... гадаю, що я приєднаюся до тебе. Але тільки один келих, — додала я, мені не хотілося, щоб Реймонд вважав мене алкоголічкою.

Він повернувся з двома келихами та пляшкою з ковпачком, який загвинчувався.

— Мені здавалося, вино закорковують, — сказала я.

Він ніяк не відреагував на моє зауваження.

— За Семмі, — сказав він, і ми цокнулися келихами, так, як це роблять люди в телевізорі. Вино було теплим і оксамитовим і за смаком нагадувало підгоріле варення.

— Не поспішай! — сказав він, розмахуючи пальцем так, щоб насмішити мене. — Не хочу, щоб ти впала на диван!

Я усміхнулася.

— Як минув твій день? — запитала я, роблячи черговий ковток смачного напою. А він тим часом випив за раз мало не півкелиха.

— Окрім того що я врятував тебе з лап цього збоченця? — запитав він.

Я жодного уявлення не мала про що йдеться.

— О, день був чудовим, — сказав він, коли стало зрозуміло, що я не знаю, як відповісти. — Усе було настільки добре, наскільки ця ситуація може бути доброю. А ось завтра вони відчують справжнє пригнічення. Похорони завжди сповнені турбот — спершу ти займаєшся приготуваннями, переймаєшся через булочки й тістечка, пісні, які виконуватимуть у церкві...

— Пісні були нікудишніми, — промовила я.

— ...а потім настає день похорону, потрібно переконатися, що ти подякував усім людям, процесія і так далі... Рідні Семмі, до речі, просили подякувати тобі за те, що ти прийшла, — додав він.

Я помітила, що він випив усе вино і вже налив собі черговий келих, доки я зробила лише два ковтки.

— Але дні й тижні після цього... ось коли по-справжньому стає тяжко, — сказав він.

— Так було з тобою? — запитала я.

Він кивнув. Потім він увімкнув камін, один із тих газових пристроїв, які скидаються на справжні, і ми почали дивитися на нього. Мабуть, у нашому мозку все ще залишилася якась ділянка від наших предків, яка змушує нас зачаровано дивитися на вогонь, спостерігати за тим, як рухаються язики полум'я, захищаючи нас від злих духів і небезпечних тварин... це ж і має робити вогонь, чи не так? Хоча він здатен робити й інші речі.

— Елеанор, хочеш подивитися якесь кіно? Щоб трохи поліпшити настрій.

Я замислилася над цим.

— Чудова ідея, — промовила я.

Він вийшов з кімнати і повернувся ще з однією пляшкою вина та великою упаковкою чипсів. На ній було написано: «Поділися з іншими». З цієї причини я ніколи не куштувала чипси. Він розірвав упаковку посередині і поклав її на столик перед диваном, на який ми обоє сіли, а потім поставив поряд наші келихи. Він знову вийшов і повернувся з пуховою ковдрою, яку, певно, стягнув з ліжка, і теплим флісовим покривалом — червоним, як светр Семмі, і передав все це мені. Я зняла туфлі й залізла під покривало, поки він крутив у руках пульт від телевізора. Величезний телевізор ожив, і Реймонд почав перемикаєти канали.

— Як тобі цей? — запитав він, киваючи в бік екрана на меню з обраною назвою і загортаючись у ковдру. На екрані було написано: «Сини пустелі». Я гадки не мала, що це таке, але зрозуміла, що мені подобається сидіти тут у теплі поряд з ним і дивитися навіть передачу про гольф.

— Годиться, — сказала я. Він уже хотів натиснути кнопку «Пуск», але я спинила його. — Реймонде, — промовила я, — ти хотів би бути з Лаурою?

Це питання його ошелешило.

— Я бачила вас сьогодні, — сказала я, — і на вечірці Кіта також. На його обличчі не було жодних емоцій.

— Зараз вона зі своєю сім'єю, і так і має бути, — він знизав плечима.

Я відчула, що він не хоче про це говорити, тому просто кивнула.

— Готова? — запитав він.

Фільм був чорно-білим, про огрядного розумного чоловіка й худого дурного чоловіка, які приєдналися до Іноземного легіону, хоча явно для цього не підходили. Якоїсь миті Реймонд так сильно засміявся, що розлив вино на ковдру. Згодом я подавилася чипсами, і йому довелося призупинити фільм і постукати мене по спині, щоб мені стало легше дихати. Я була дуже розчарованою, коли це закінчилося, а ще, коли побачила, що ми з'їли всі чипси і випили більшу частину

вина, хоча Реймонд і випив більше за мене — виявилося, я не могла пити вино так швидко, як горілку чи «Магнерс».

Він, хитаючись, пішов у кухню, а потім повернувся з великою упаковкою арахісу.

— Хай йому грець, — сказав він, — миска.

Він вийшов, а потім повернувся назад із посудиною, у яку хотів кидати лушпиння від арахісу. Він не вгадав з розміром, тому невдовзі йому довелося класти лушпиння на кавовий столик.

Я почала сміятися — це нагадувало Стена й Оллі,^[16] — а потім ми засміялися вдвох. Він вимкнув телевізор і увімкнув музику, скориставшись для цього іншим загадковим пристроєм для дистанційного керування. Я не знала, що це, але вона була приємною, ніжною і невибагливою. Він кинув до рота жменю арахісу.

— Елеанор, — промовив він, шматки горіхів вилетіли з його рота, — я можу тебе дещо запитати?

— Звісно ж, запитуй, — сказала я, сподіваючись, що, перш ніж заговорити, він принаймні ковтне пережоване.

Він уважно подивився на мене.

— Що сталося з твоїм обличчям? Ти не... — він швидко нахилився до мене і торкнувся під ковдрою моєї руки, — ...якщо не хочеш, можеш не розповідати. Вибач, я пхаю носа не у свої справи!

Я усміхнулася та зробила ковток вина.

— Я не проти тобі розповісти, Реймонде, — сказала я, на своє здивування, зрозумівши, що це була правда.

Насправді мені хотілося все йому розповісти, особливо після того, як він запитав. Він цікавився не через недоумкуватість чи нудьгу — це був справжній, непідробний інтерес. Звичайна цікавість.

— Я потрапила в пожежу, — сказала я, — коли мені було десять. Пожежа в будинку.

— Господи! Мабуть, це було жахливо.

Між нами зависла довга мовчанка, і я практично бачила, як зринають у повітря його запитання, ніби літери вилітають з його голови й складаються в повітрі в слова.

— Несправна електропроводка? Каструля на плиті?

— Пожежа розпочалася навмисно, — сказала я, відмовляючись давати якісь пояснення.

— Трясця, Елеанор! — сказав він. — Підпал?

Я зробила ще один ковток оксамитового вина, але нічого не сказала.

— А що сталося після того?

— Ну, — розпочала я, — якимось чином я казала, що ніколи не була знайома зі своїм батьком. Після пожежі мене забрали в притулок. Прийомні батьки, дитячі будинки, з яких мене знову передавали прийомним батькам, — здається, я переїжджала кожні півтора року. Мені виділили місце для навчання в університеті — тоді мені було сімнадцять, — а опікунська рада дала мені житло. Я й досі живу в тій квартирі.

Він здавався таким засмученим, що від цього і я почала засмучуватися.

— Реймонде, насправді це не настільки незвичайна історія. Багато людей зростає в значно, значно складніших умовах. Таке життя.

— Це не значить, що так має бути, — сказав він.

— У мене завжди було ліжко, у якому я могла спати, достатньо їжі, у мене був одяг і взуття. Я завжди була під наглядом дорослих. У світі живуть мільйони дітей, які не можуть сказати того ж про себе, на жаль. Якщо замислитися, то мені дуже пощастило.

Здавалося, він от-от заплаче, — мабуть, це все через вино. Воно робить людей надміру емоційними, так кажуть. Я відчувала, що між нами, ніби привид, літає непоставлене запитання. «Тільки не запитуй, не запитуй», — думала я, відчайдушно бажаючи цього й схрестивши пальці під покривалом.

— А що з твоєю мамою, Елеанор? Що сталося з нею?

Я одним махом допила решту.

— Я б не хотіла говорити про матусю, якщо ти не проти, Реймонде.

Він виглядав здивованим і, знайома реакція, трохи розчарованим. На щастя для нього, він не наполягав на продовженні цієї теми.

— Як скажеш, Елеанор. Ти можеш говорити мені що хочеш, будь-коли. Ти ж це знаєш, чи не так?

Я кивнула, на своє здивування, я зрозуміла, що я так і робила.

— Ми ж друзі, Елеанор, правильно? — сказав він, вино робило його більш відвертим, ніж зазвичай.

— Так, — підтвердила я, підморгуючи.

Мій перший друг! Звичайно, він був небагатим майстром комп'ютерної техніки з безліччю недоладних соціальних звичок, але все-таки — друзі! Мені, безумовно, знадобилося дуже багато часу, щоб у мене з'явився бодай один друг. Я добре знала, що в людей мого віку зазвичай є принаймні один чи двоє друзів. Я не намагалася їх уникати, і я нікого не шукала; насправді однодумців зустріти напрочуд складно. Після пожежі мені ніколи не вдавалося знайти людину, яка могла б заповнити прогалини всередині мене. Я не скаржуся, зрештою це цілковито моя провина. Хай там як, у дитинстві я так часто переїжджала, що підтримувати дружні контакти було не надто просто, навіть якби мені цього дуже хотілося. Так багато прийомних родин, усі ці нові школи. В університеті я закохалася в класику і залюбки присвятила себе навчанню. Я жертвувала походами в клуби, щоб отримати високі оцінки та щедрю похвалу від викладачів. І це здавалося мені вигідною угодою. І звичайно, кілька років я була з Декланом. Він не любив, коли я ходила кудись без нього. Чи краще сказати, із ним.

Після закінчення університету я почала працювати у фірмі Боба, і, бачить Бог, там не було моїх однодумців. Як тільки звикаєш до самотності, то починаєш сприймати її як цілком природне явище. Я, безумовно, звикла до самотності.

Чому ж тепер Реймонд захотів стати моїм другом? Можливо, він також був самотнім. Можливо, йому було шкода мене. Можливо — і це неймовірно, але, гадаю, що цілком можливо, — я йому подобалася. Хто знає? Я обернулася до нього, хотіла дізнатися причину, хотіла сказати йому, наскільки щасливою я почуваюся від того, що нарешті знайшла друга, але його голова впала на груди, і щелепа відвисла. Попри це, він доволі швидко повернувся до життя.

— Я не сплю, — сказав він, — лише... дав очам трохи відпочити. Сьогодні видався напружений день.

— Так і є, — сказала я. Я взула туфлі й запитала, чи не міг би він викликати мені таксі. Я з жахом зрозуміла, що вже майже дев'ята вечора, і тривожно визирнула з вікна крізь фіранки. Надворі вже було темно. Хоча в таксі має бути безпечно. Усіх таксистів має перевіряти поліція, хіба не так?

Реймонд спустився зі мною до виходу з будівлі і відчинив переді мною дверцята таксі.

— Безпечно тобі дістатися додому, Елеанор, — сказав він. — Гарних вихідних. Побачимось у понеділок.

— До понеділка, Реймонде, — промовила я, а потім махала йому рукою крізь вікно, доки таксі не повернуло за ріг будинку і Реймонд не зник з поля мого зору.

24

@johnnieLrocks

Прощальний виступ «Піонерів-пілігримів»! Закінчилось ударом, а не ниттям.

Деталі згодом.

#dontmissit #gigofthecentury #ditchingthedeadwood

Цього разу все мало скластися ідеально. Я побачила його твіт, а потім, лише за кілька годин, мій погляд упав на невеликий плакат у вікні музичної крамниці неподалік офісу. Його вродливе обличчя зупинило мої міркування. Два тижні часу. Вечір вівторка. Ідеально. Рука долі знову зрушила нас, як ті шахові фігури. У полі мого зору опинився король.

Пам'ятаючи про помилку, якої я припустилася в «Каттінгз», я запам'ятала назву місця проведення заходу, тому після повернення додому планувала замовити два квитки через їхній веб-сайт, другий про всяк випадок, якщо я загублю перший. Або ж віддам Реймонду, щоб він пішов зі мною, хоча, якщо поміркувати, це не дуже хороша ідея. Не хочу, щоб він мене обмежував. Виявилось, що купувати два квитки було зовсім необов'язково, адже їх можна буде забрати особисто перед концертом, однак про це я дізналася вже після того, як завершилася транзакція. Неважливо.

Пообідавши в «Еркерс», я взяла олівець і записник, щоб зробити список усього, що треба зробити для підготовки. Найважливіша річ, після придбання квитків, — переконатися, що все мине добре, без прикрих несподіванок. Принаймні тут Реймонд може стати мені в пригоді. Ми могли б піти разом на якийсь інший концерт, можливо, завтра чи післязавтра, це дало б мені можливість зрозуміти, що робити під час майбутньої зустрічі з долею.

Перевішивши, що на завтрашній концерт все ще є квитки, я написала електронного листа:

Любий Реймонде, чи не хочеш ти скласти мені компанію завтра ввечері в клубі «Смердючий Дені»? Е.

Відповідь надійшла миттєво:

Хто грає?

Що, заради всіх святих, це могло означати? Якби це мало для нього таке значення, хіба він не загуглив би інформацію?

Я відповіла:

«Агенти божевілля».

Спливло кілька хвилин.

Хай йому грець, Елеанор. Не знав, що тобі таке подобається. Чесно кажучи, це не зовсім моє, але я піду з тобою. Купу років не був на концертах. Квитки маєш?

Чому, ну чому він не може писати нормальними повними реченнями?

Так. Побачимося на місці о сьомій вечора. Е.

До кінця цієї переписки я вже майже звикла до його безграмотного способу спілкування. Це добре й погано, дивовижно, як людям вдається терпіти практично будь-що, якщо їм це потрібно.

Наступного вечора Реймонд запізнився, як зазвичай. Він мав дивакуватий вигляд — чорна толстовка з капюшоном, одягнена під джинсову куртку. На толстовці був намальований череп.

— Хотів виглядати відповідно, — сказав він, широко усміхаючись, коли стояв біля дверей позаду мене. Некультурні, неохайні люди обох статей сиділи навколо в непроглядній темряві, а музика, яку було чути зі стереосистеми, була невиправдано гучною й невимовно жахливою.

Ми спустилися сходами до місця виступу, де вже юрмились люди. Оскільки я стояла в очікуванні Реймонда у дверях, то помітила процесію смішних молодих людей, які входили в приміщення, — з'ясувалося, вони теж на концерт. Ми були оточені чорним — чорний одяг, чорне волосся, голови з ірокезами й голені голови. Чорний макіяж як на чоловіках, так і на жінках, нанесений так, що Боббі Браун навіть не снилось. Також тут скрізь були шипи — у волоссі, на прикрасах, навіть на рюкзаках. Практично ні в кого не було нормального взуття. Мені вони нагадували якісь маскарадні черевики. Реймонд повернувся з бару з пластиковим стаканчиком пива і чимось світлішим для мене. Хоча я його про це не просила.

— Сидр? — закричала я, намагаючись перекричати гуркіт. — Але, Реймонде, я не п'ю сидр.

— А ти думаєш, що таке «Магнерс», дурненька, — промовив він, обережно штурхаючи мене ліктем.

Я неохоче відсюрбнула трохи — не так смачно, як «Магнерс», але що вдієш. Тут було занадто гучно, щоб розмовляти, тому я вирішила роздивитися приміщення. Сцена була маленькою та вивисувалася лише на метр чи трохи більше від підлоги. Коли я повернуся сюди, припускаю, що Джонні Ломонд буде стояти попереду і в центрі, він зможе легко мене побачити, навіть якщо під тиском натовпу я буду змушена відійти трохи назад. Мабуть, амурові іноді потрібний легкий поштовх.

Аудиторія почала видавати тваринні звуки й кинулась уперед. Ми залишилися стояти на місці — музиканти на сцені вже почали грати. Я затулила вуха руками, не вірячи в те, що чую. Без перебільшення ці звуки можна описати як пекельну какофонію. Що, хай йому грець, що не так з цими людьми? «Вокаліст» переходив від скріма до гроулінгу.

Не в змозі це терпіти, я побігла нагору, поспішаючи опинитися назовні, задихаючись і трясучи головою, як собака, намагаючись позбутися жахливих звуків, які засіли в моїй голові. Реймонд вийшов одразу за мною.

— Щось трапилося, Елеанор? — запитав він занепокоєно. — Усе гаразд?

Я змахнула сльози з обличчя.

— Це була не музика, це... я навіть не знаю. Жахіття, Реймонде! Страшне жахіття!

Реймонд почав сміятися, і його сміх линув з живота (на щастя, він для цього був добре підготований), а потім він зігнувся, щоб відновити дихання.

— Ох, Елеанор! — сказав він, задихаючись. — Я знав, що ти не фанатка грайндкору! Чим, у біса, ти взагалі думала? — Він знов почав хихотіти.

— Я просто хотіла побачити місце, послухати гурт, — сказала я. — Не можу повірити, що подібні звуки існують.

Реймонд заспокоївся.

— Ну, як там кажуть? У житті треба спробувати все, крім кровозмішування та народних танців. Мабуть, до цього списку треба ще дет-метал додати, правда?

Я кивнула.

— Не розумію, про що ти, — жодне з цих слів не має сенсу, — сказала я, потім зробила кілька глибоких вдихів, доки не відчула, що заспокоююсь. — Ходімо відпочинемо в якомусь барі чи пабі, Реймонде, — тихому — і, будь ласка, дозволь мені купити тобі пиво як компенсацію за цей змарнований вечір.

— Він зовсім не змарнований, Елеанор, — він похитав головою. — Вираз твого обличчя! Це один з моїх найкращих вечорів!

Він знову почав сміятися, і, на мій подив, мені це подобалося. Кумедно, що я взагалі нічого не тямлю в жанрах музики. Я зрозуміла, що мені багато чого треба дізнатися про музику, і це було важливо зробити, аби правильно взаємодіяти з музикантом.

— А ти чув Джонні Ломонда і «Піонерів-пілігримів»? — запитала я Реймонда, але він захитав головою.

— А що? — спитав він у відповідь.

Я дістала телефон і відкрила сторінку співака. Якусь мить Реймонд гортав її, а потім запхав у вуха навушники й хвилину чи дві слухав пісню.

— Лайно якесь, — сказав він зневажливо, віддаючи мені телефон.

І я це чую від чоловіка з черепом на толстовці!

— Дійсно?

— У нього типовий гурт, дорога гітара, на якій він не вмє грати, і фальшивий американський акцент. Намагається вдавати, ніби він з півдня... еге ж, з Південного Ланаркширу, — сказав Реймонд, випускаючи цівку диму з кутика свого рота та самовдоволено

посміхаючись. Я не була досить обізнаною, щоб погодитися чи не погодитися з Реймондом, тому вирішила нічого не відповідати. У будь-якому разі мені потрібно дізнатися принаймні кілька основних фактів про популярну музику, і, з огляду на нещодавні помилкові думки, я подумала, що Реймонд міг бути моїм найкращим джерелом.

— А ти знаєш багато про музику? — запитала я, поки ми йшли до пабу, який, як запевнив мене Реймонд, був тихим. — «Справжній старий чоловічий паб», — сказав він, хай там що це могло означати.

— Е, так, думаю, що так, — сказав він.

— Чудово, — промовила я. — А тепер прошу, розкажи мені все.

25

У день концерту все було готово. Я мала належний вигляд і почувалася як належить. Якби я могла, то пришвидшила б час, щоб наблизити вечір. Я нарешті знайшла спосіб допомогти собі рухатися вперед. Спосіб замінити втрату здобутком.

Музикант. Як добре, що він з'явився саме зараз. Це була доля, адже після цієї ночі частинки Елеанор нарешті зберуться купи.

Які витончені очікування — біль, бурхливий біль у мені. Я не знала, як його втамувати, але відчувала, що горілка не допоможе. Я просто мусила терпіти, доки ми не зустрінемося, і в цьому полягала сутність цього блаженного тягара. Залишилося ще трохи зачекати, кілька годин. Сьогодні я познайомлюся з чоловіком, чия любов змінить моє життя.

Я була готова піднятися з попелу й переродитися.

Я, гола, лежу на підлозі під столом і дивлюся на його стільницю. Біле дерево не вкрите лаком і в кутку стоїть бляклий штамп з написом: «Зроблено в Тайвані». Деякі важливі речі виставлено на стільниці — я їх не бачу, але відчуваю, що вони наді мною. Цей жахливий стіл, блакитне меламінове покриття, розхитані ніжки, лак, що почав лущитися від тривалого необережного користування. На скількох кухнях встиг побути цей стіл, перш ніж потрапити до мене?

Я уявляю ієрархію щастя: куплений уперше в 70-х роках ХХ століття парою, яка сидітиме за ним і їстиме страви, приготовані з новеньких кулінарних книжок, вони їстимуть і питимуть з весільної порцеляни, як справжні дорослі. За кілька років вони переїдуть на околицю, а стіл виявиться занадто малим для того, щоб розмістити велику сім'ю, тому він переходить до кухні, котрий нещодавно закінчив навчання й меблює свою першу квартиру на невеличкі кошти. За кілька років він переїжджає зі своєю дівчиною, а цю квартиру починає здавати. Десятки років тут мешкають різні люди, їдять за цим столом, переважно це молоді люди, сумні й веселі, іноді самотні, іноді з друзями чи коханими. Вони ставитимуть на стіл фаст-фуд, щоб кинути щось до рота, або накриватимуть розкішний обід з п'яти страв, тут будуть вуглеводи перед пробіжкою і шоколадний пудинг, щоб зібрати докупи розбиті серця. Зрештою двоюрідний брат продає квартиру, і клінінгова компанія забирає стіл. Якийсь час він марніє на складі, павуки снують павутиння всередині його немодних закруглених кутів, а мухи відкладають яйця в глибокі тріщини. Стіл передають у добродійну організацію. А потім він потрапляє до мене, позбавлений любові, небажаний, непоправно пошкоджений. Але це лише стіл.

Усе було викладено на столі. Знеболювальні (дванадцять упаковок по двадцять чотири таблетки, видані за рецептом і ретельно накопичені); ніж для хліба (яким мало хто користувався, з загостреними зубцями, готовими прорізати будь-що); засіб для

чищення труб («пройде крізь будь-які перешкоди, навіть волосся і жир» — а ще крізь плоть і внутрішні органи). Цей стіл, стіл, за яким я ніколи не сиділа з іншою людиною, розпиваючи пляшку вина. Ця кухня, на якій я готувала лише для себе. Лежачи тут на підлозі, як труп, я відчувала, як гострі крихти прилипають до моїх оголених рук, сідниць, стегон, ніг. Як би ж я була трупом. Недовго, залишилось вже недовго.

Порожні пляшки з-під горілки, які потрапляли в поле мого зору, валялися на підлозі, порожніми. Мені мало б бути соромно, що хтось знайде це місце в такому стані, але я нічого не відчувала. Зрештою, моє тіло приберуть, і, гадаю, на місце приїдуть промислові прибиральники. Квартира дістанеться комусь іншому. Сподіваюся, нові мешканці будуть тут щасливими, залишать для наступних жителів сліди любові в цих стінах, у підлозі та у щелинах віконних рам. Я не залишила нічого. Мене тут ніколи не було.

Не знаю, скільки часу я лежала ось так. Я взагалі не пригадувала, як опинилася на підлозі в кухні і чому я була голою. Я дістала пляшку, яка стояла поряд, занепокоєна тим, скільки горілки там залишилося, але відразу ж відчула полегшення від того, що вона була важкою. Проте це вже остання. Коли я доп'ю цю пляшку, у мене буде два варіанти — встати з підлоги, одягнутися та піти купити ще або ж убити себе. Чесно кажучи, я збираюся себе вбити в будь-якому випадку. Питання в тому, скільки горілки мені знадобиться, перш ніж я це вчиню. Я зробила черговий великий ковток і почала чекати, коли вщухне біль.

* * *

Коли я знову прокинулася, то була на тому ж місці. Спливло десять хвилин чи десять годин — гадки не маю. Я скрутилася в позі ембріона. Якщо я не можу бути трупом, то принаймні буду дитиною, яка затишно скрутилася в утробі якоїсь жінки, чистою і бажаною дитиною. Я злегка ворухнулася, повернувши обличчя до підлоги, і виблювала. Я помітила, що рідина прозора з прожилками чогось жовто-зеленого — алкоголь і жовч. Якийсь час я нічого не їла.

Усередині мене так багато рідин і субстанцій, і, лежачи в кухні, я намагалася перерахувати їх усі. Вушна сірка. Жовтий гній, який накопичується всередині прищів. Кров, слиз, сеча, кал, перетравлена їжа в кишечнику, жовч, слина, сльози. Я ніби вітрина м'ясної крамниці з органами, великими та малими, рожевими, сірими й червоними. І все це перемішується з кістками й обтягується шкірою, яка вкрита тонкими волосинками. Шкіряний мішок бракований, вкритий веснянками й родимками, зморшками й дрібними розірваними судинами. І шрамами, звісно. Уявляю, як патологоанатом оглядатиме моє тіло, помічаючи кожну деталь, зважуючи кожен орган. М'ясна інспекція. Провал.

Тепер мені складно повірити в те, що хтось міг би полюбити цей ходячий мішок з кров'ю і кістками. Це поза межами мого розуміння. Я думаю про той вечір — коли ж це було, три дні тому? Чотири? А потім тягнуся за пляшкою горілки. Пригадую, як мене знову вивертає.

* * *

День уже від початку не віщував нічого хорошого. Того ранку померла Поллі — моя кімнатна рослина. І я розумію, наскільки дивно це звучить. Ця рослина була єдиним живим спогадом про дитинство, єдиною константою між життям до і життям після пожежі, єдиним, що вижило, на відміну від мене. Я думала, вона незнищенна, припускаючи, що вона житиме завжди, скидаючи листя, щоб на їхньому місці виростало нове. Останніми тижнями я забула про свої обов'язки, була занадто зайнята лікарнею, похоронами та «Фейсбуком», щоб поливати її як слід. Це ще одна жива істота, за якою мені не вдалося доглянути. Я не годилася для піклування за кимось, за чимось. Занадто оціпеніла, щоб плакати, я викинула рослину в смітник, разом з горщиком і ґрунтом, з усім, і побачила, що впродовж усіх цих років вона чіплялася за життя найтоншим, найслабшим корінням.

Життя було таким ненадійним. Я це, звісно, знала. Ніхто не знав цього краще за мене. Я знаю, знаю, наскільки дивним це може здаватися, наскільки зворушливим, але в деякі найбільш похмурі дні

думка про те, що без води моя рослина загине, змушувала мене підніматися з ліжка.

Раніше того ж дня я повернулася додому з роботи, викинула сміття, одягнулася й змусила себе піти на концерт. Я пішла сама. Коли я зустріла музиканта, мені потрібно було зробити так, щоб ми залишилися з ним наодинці, щоб нас ніщо не відволікало, жодних ускладнень. Зрештою мені потрібно було щось зробити. Я не могла пройти крізь життя, не могла його обійти чи перейти, якимось оминути. Я не могла тинятися світом, як та примара. І тієї ночі дещо таки сталося. По-перше, я збагнула, що музикант просто не знає про мою присутність. Чому взагалі я думала, що буде інакше? Тупість? Самообман? Слабкий зв'язок з реальністю? Обирай, що хочеш.

Сором. Я стояла відразу в центрі, почувуючись по-дурному скутою в новому одязі, з клоунівським макіяжем і на хитких підборах. Коли він вийшов на сцену, я стояла достатньо близько, щоб побачити подвійний вузол, яким він зав'язав шнурки своїх черевиків, прядку волосся, яка впала на очі. Його руки лежали на гітарі, нігті охайні й доглянуті. На його обличчя падало яскраве світло, а я була в темряві. Але попри це він усе одно бачив мене. Якщо це була доля, а це, безумовно, так, то він побачив мене так, як побачила його я, ці кілька тижнів тому. Я стояла нерухомо та дивилася на нього. Гурт почав грати, і він розкрив рота, щоб заспівати. Я бачила його зуби, ніжно-рожеве піднебіння. Одна пісня закінчилася, і почалася наступна. Він звертався до натовпу, але не до мене. Я стояла і чекала наступної пісні. І ще однієї. Але він усе одно мене не бачив. Поступово, стоячи там поза яскравими вогнями, поки музика відбивалася від мого тіла, не проникаючи всередину, поки натовп не помічав самотності, яка мене вкривала, яка мене вкриває, я почала усвідомлювати істину. Я почала кліпати частіше, ніби мої очі намагалися очистити картинку перед собою, і раптом усе стало на свої місця.

Я, тридцятидворічна жінка, яка, наче підліток, втріскалася в чоловіка, якого не знаю і якого ніколи не визнаю. Я переконала себе в тому, що він — той єдиний, що він допоможе мені стати нормальною, поладити моє життя. Що він той, хто допоможе мені в стосунках з матусею, що він блокуватиме її шепіт у моїй голові, який промовляє мені, що я погана, що я помилялася, що я недостатньо хороша. І чому я так думала?

Він ніколи не зверне уваги на таку жінку, як я. Він насправді був дуже привабливим чоловіком, а тому міг обирати з широкого кола потенційних партнерок. Він міг обрати таку ж привабливу жінку, котра була б молодшою за нього на кілька років. Звісно, міг. Я стояла у підвалі ввечері у вівторок сама, оточена незнайомцями, слухаючи музику, яка мені насправді не подобалася, а все тому, що запала на чоловіка, якого навіть не знала і який ніколи не дізнається про моє існування. Я збагнула, що перестала слухати музику.

Ось він стоїть на сцені, натискає педалі на комбопідсилювачі й говорить щось банальне про тур, поки налаштовує гітару. Що це за незнайомиць і чому з усіх чоловіків цього міста, цієї країни, цього світу я обрала саме його? Чому я вирішила, що він мій рятівник? Я думала про історію, яку прочитала за день до цього, про те, що якісь малолітні фанатки зі сльозами на очах чергували біля будинку музиканта, бо він підрізав волосся. Тоді я посміялася, але хіба ж я зараз не поводжусь, як вони, хіба я не поводжусь, як закохане дівча, котре пише листи бузковими чорнилами і робить нашивку з його іменем, чіпляючи її на шкільний портфель?

Я не знала чоловіка, який стояв переді мною на сцені, не знала про нього анічогісінько. Усе це лише моя уява. Що може бути більш жалюгідним за мене, дорослу жінку? Я вигадала собі казочку, переконавши себе в тому, що зможу все виправити, переробити минуле, я повірила в те, що ми зможемо жити довго та щасливо і матуся більше не буде злитися. Це я, Елеанор, маленька сумна Елеанор Оліфант, у якої є жалюгідна робота, горілка і вечері на одного, і так буде завжди. Ніщо і ніхто — і, звісно ж, жоден музикант, який поправляв волосся, доки інший член гурту виконував соло на гітарі, — не міг цього змінити. Жодної надії не було, нічого не можна виправити. Мене не можна виправити. Від минулого не можна втекти, його не можна переробити. Зрештою, після тижнів помилок я зрозуміла, затамувавши подих, чисту й жорстоку правду. Я відчувала відчай, мене нудило, а потім на мене швидко найшов цей до болю знайомий і жахливо похмурий настрій.

Я знову заснула. А коли прокинулася, моя голова була порожньою, нарешті я позбулася всіх думок, фізичних відчуттів: мені холодно, я трясуся. Час приймати рішення. Я вирішила випити ще горілки.

Коли я підвелася на ноги, повільно, як еволюційний процес, то побачила безлад на підлозі й кивнула собі — це був гарний знак. Можливо, я б могла померти, перш ніж мені доведеться обирати один з інструментів, які лежали на столі. Я зняла з гачка рушник: «Подарунок від “Гадраїн’с вол”», — було написано на ньому. А ще на ньому було зображення центуріона і римського сенату. Це був мій улюблений. Я витерла ним обличчя, а потім кинула на підлогу кухні.

Я вирішила не заморочуватися з білизною, тому натягнула на себе перші-ліпші речі, які валялися на підлозі в спальні, — у них я була одягнена у вівторок увечері. Я запхала ноги в робочі туфлі на липучках і взяла стару шкіряну куртку, яка висіла в шафі в коридорі. Я зрозуміла, що не пам’ятаю, куди поділа нове пальто. Потрібно було знайти сумочку. Я пригадала, що тієї ночі взяла новеньку чорну сумочку з собою. У ній було місце лише для гаманця і ключів. Ключі лежали на поличці в коридорі, куди я завжди їх кладу. Сумочку я також знайшла в коридорі, я кинула її поряд зі своєю великою повсякденною сумкою. У гаманці не виявилось грошей — я не могла пригадати, як дісталася додому чи коли купила горілку, яку весь цей час пила, але припускаю, що це сталося дорогою з центру міста. На щастя, у гаманці все ще були мої кредитки. Квиток на концерт також був там. Я упустила його на підлогу.

Я спустилася в крамницю на розі. Надворі був прохолодний день, небо — попелясто-сірого кольору. Коли я увійшла в крамницю, за прилавком пролунав сигнал, і містер Дюван поглянув на мене. Здивований погляд, щелепа відвисла.

— Міс Оліфант? — промовив він. Його голос був тихим і настороженим.

— Три літри горілки «Глен’с», — промовила я. Мій голос звучав дивно — був хрипким і надтріснутим. Припускаю, якийсь час я не говорила, та й нудота мене не покидала.

Продавець поставив на прилавок одну пляшку, а потім завагався й промовив:

— Три, міс Оліфант? — перепитав він.

Я кивнула. Повільно він поставив ще дві пляшки на прилавок. Тепер вони стояли в ряд, ніби кеглі, які мені треба збити — випити.

— Іще щось? — запитав він.

Я замислилась про те, щоб купити хліба чи банку спагеті, але насправді мені не хотілося їсти. Я захитала головою і простягнула йому кредитку. Моя рука трусилася, і я спробувала взяти її під контроль, але марно. Я набрала пін-код і чекала, доки надрукується чек, — здається, минула ціла вічність.

На прилавку поряд з касою лежала купа вечірніх газет, я зрозуміла, що була п'ятниця. Містер Дюван прикріпив до стіни дзеркало, щоб бачити, що відбувається в найвіддаленіших куточках крамниці. У тому дзеркалі я помітила своє відображення. Моє обличчя було сірувато-білим, кольору личинки, а волосся скуйовдилось. Очі нагадували чорні, порожні западини і здавалися мертвими. На все це я дивилася геть байдуже. Не могло бути нічого менш важливого за мій зовнішній вигляд, абсолютно нічого. Містер Дюван передав мені пляшки в блакитному пластиковому пакеті. Цей запах, хімічний сморід полімерів, ще більше скручував мій шлунок.

— Бережіть себе, міс Оліфант, — сказав він, нахилиючи голову набік, без усмішки.

— Прощайте, містере Дюван, — сказала я.

Дорога додому насправді забирала лише десять хвилин, але мені знадобилося півгодини — пляшки в сумці, важкість у ногах. Я не бачила жодної живої душі на вулиці, навіть kota чи сороки. Світло було тьмяним, забарвлюючи світ сірими й чорними кольорами, безрадісна відсутність кольору важким тягарем лягала на мої плечі. Я увійшла до квартири і зачинила ногою двері за собою, а тоді вилізла зі свого одягу, кидаючи його на підлогу в коридорі. Мимохідь я помітила, що від мене тхне — піт, блювота і солодкуватий металевий запах, що міг бути метаболізованим алкоголем. Я занесла синій пакет у спальню й одягнула лимонну нічну сорочку. Я залізла під ковдру і бездумно потягнулася до пляшки.

Я пила з цілеспрямованою, незламною рішучістю вбивці, але мої думки просто не могли, ніяк не хотіли тонути, ніби ті огидні, роздуті трупи, вони продовжували плавати на поверхні у всій своїй блідій, загазованій потворності. Звичайно, це був жах від власного самообману: він, я... про що я тільки думала? А гірше того, знано

гірше, було те, що я відчувала сором. Я скрутилася калачиком, спробувавши зайняти якомога менше місця на ліжку. Мерзенно. Я сама себе надурила. Я безнадійна, як завжди казала мені матуся. Звук полинув у подушку, він нагадував скавчання тварини. Я не могла розплющити очі. Я не хотіла бачити навіть сантиметра власної шкіри.

Мені здавалося, я могла самотужки розв'язати цю проблему, так ніби все, що було зроблено за всі ці роки, можна було легко виправити. Я знала, що люди не повинні існувати так, як робила це я, — робота, горілка і сон у постійному незмінному циклі, у якому я оберталася навколо себе, у собі, на самоті й у тиші. Я йшла в нікуди. Якось я збагнула, що це неправильно. Я підняла голову досить високо, щоб побачити це і відчайдушно забажати змін, я буду хапатися за будь-яку соломинку, дозволяючи собі провалитися в сон і уявляючи якесь... майбутнє.

Я зіщулилась. Ні, це неправильно. Це означає збентеження, короткочасний сором. Моя душа прагнула очиститись, стати екзистенційно непорочною, як на початку людського життя. Чому тоді я дозволила собі думати, що можу жити нормальним життям, щасливим життям, яким живуть інші люди? Чому я думала, що музикант міг би стати частиною цього, допоміг би мені це зробити? Відповідь врзалася в мою свідомість: матуся. Я хотіла, щоб матуся мене любила. Я так довго була сама. Мені потрібен був хтось, хто допоміг би впоратися з матусею. Чому поряд зі мною не було нікого, хто б допоміг мені впоратися з матусею?

Я знову і знову прокручувала в голові цю картинку, не забуваючи про другу річ, яку збагнула того вечора. Це сталося пізніше, коли я стояла вже значно далі від сцени, якраз посеред натовпу. Я пішла до бару, щоб взяти собі щось випити, а коли повернулася, з'ясувалося, що прохід до сцени зайняли інші люди. Я випила чергову чарку — уже шосту? Сьому? Не пам'ятаю. Він не міг бачити мого обличчя, бо я стояла задалеко, я про це подбала. Гурт припинив грати — у когось порвалася струна і її потрібно було замінити.

Він нахилився до мікрофона і скинув брову. Я бачила його ліниву, привабливу посмішку. Він дивився в темряву, але нічого там не бачив.

— І чим же нам зайнятися? Бо Девід до біса довго вовтузиться зі своїми струнами. — Він повернувся до похмурого чоловіка, який показав йому середній палець, не відволікаючись від своєї гітари. —

Ну, тоді трохи вас розважу, леді! — сказав він, повернувся спиною до натовпу, розстебнув ремінь, зняв джинси і почав трусити своїм блідим білим задом.

Деякі люди в натовпі почали сміятися. Хтось почав викрикувати лайливі слова. Вокаліст відреагував непристойним жестом. З безкомпромісною ясністю я зрозуміла, що чоловік на сцені переді мною був, без сумніву, покидьком. Група почала грати чергову пісню, і всі почали стрибати, а я пішла до бару, замовити подвійну порцію горілки.

* * *

Пізніше я знову прокинулася. Але не розплющувала очей. Мене дещо цікавило. А що як, подумала я, що як справа була в мені? Я нічого не дала цьому світу, абсолютно нічого, і я нічого не взяла від нього. Коли я припиню нарешті своє існування, нікому до цього не буде діла.

Відсутність більшості людей у цьому світі залишає певну порожнечу в душах інших людей, хоча б у кількох. За мною ніхто б не тужив.

Коли я з'явилася в цьому світі, то нікого не обдарувала радістю від своєї присутності. Ніхто за мною не сумував, не хотів мене побачити чи почути мій голос. Я не жаліла себе, анітрохи. Це була лише суха констатація фактів.

Я чекала смерті все своє життя. Я не маю на увазі, що мені насправді хотілося померти, швидше мені не хотілося жити. Зараз щось змінилося, і я збагнула, що мені не потрібно чекати смерті. Я не хотіла цього робити. Я відкоркувала пляшку і зробила глибокий ковток.

«Бог любить трійцю» — так, здається, кажуть? Найкраще я приберегла на потім, це сталося наприкінці вечора. На той час моя увага трохи затуманилась — горілка, — і я спершу не повірила своїм очам. Я протерла очі й щосили їх розплющила, щоб пересвідчитись у тому, що мені не ввижається. Дим, сірий, туманний, смертельний дим, витікав з боків сцени та попереду. Приміщення почало заповнюватися ним. Чоловік поряд зі мною кахикнув — психосоматична реакція,

оскільки сухий лід чи сценічний дим не викликали такої реакції. Я відчула, як він огортає мене, бачила, як освітлення й лазери проходять крізь нього. Я заплющила очі. У ту мить я ніби повернулася в минуле, у будинок, у кімнату нагорі. Пожежа. Я почула крики, але не могла сказати, чи це я кричала. Ритм великого барабана був таким швидким, як ритм мого серця, а малий барабан дріботів в унісон з моїм пульсом. Приміщення було заповнене димом, і я нічого не могла розгледіти. Крики, мої та її. Великий барабан, малий. Шум адреналіну у вухах, наростаючий темп, мене почало ще більше нудити, занадто сильно для мого маленького тіла, для будь-якого маленького тіла. Крики. Я почала пробиратися назовні, нашттовхуючись на кожну перешкоду, спотикаючись, задихаючись, доки не опинилася надворі, доки не вийшла в чорну ніч. Я притулилася до стіни й, тяжко опустившись, розтягнулася на землі. Крики в моїй голові, тіло пульсувало. Мене знудило. Я була жива. Я була самотньою. У всьому Всесвіті не було жодної живої істоти, яка була б самотнішою за мене. Або ще страшнішою.

* * *

Я знову прокинулася. Я не засмикнула штори, тому в кімнату пробилось світло, місячне сяйво. Слово асоціюється з романтикою. Я взяла себе за руку, намагаючись уявити те, що могла б відчувати, якби мене тримав за руку хтось інший. Час від часу мені здавалося, що я можу померти від самотності. Іноді люди кажуть, що можна померти від нудьги, що вони вмирають — так хочуть чашку чаю, але для мене смерть від самотності не була перебільшенням. Коли я відчуваюсь так, моя голова падає мені на груди, плечі опускаються, і я відчуваю біль, фізичний біль, від нестачі контакту з людиною — я справді відчуваю, що можу впасти на землю та померти, якщо хтось не триматиме мене, не торкатиметься мене. Я не маю на увазі коханця — це нещодавнє божевілля я відсунула на задній план, я вже давно відмовилася від усіх думок про те, що інша людина могла б любити мене таким чином, — мені не вистачало людини. Масаж голови в перукарнях, вакцинація проти грипу минулої зими — єдині миті, коли мене торкалися інші

люди, за котрі я ж і сплатила, і вони майже завжди були в одноразових рукавичках. Я просто констатую факти.

Людам не подобаються подібні факти, але я нічого не можу з цим вдіяти. Якщо хтось запитає у вас, як справи, ви маєте сказати: «УСЕ ГАРАЗД». Ніхто не хоче чути, що минулої ночі ви так гірко плакали, що, виснажившись, заснули, а все тому, що не говорили з людиною два дні поспіль. «УСЕ ГАРАЗД» — ось що ви кажете.

Коли я прийшла до Боба, в офісі компанії працювала жінка старшого віку, яка за кілька місяців мала йти на пенсію. Вона завжди відпрошувалася, щоб доглядати за сестрою, у якої був рак яєчників. Ця жінка ніколи не згадувала рак, навіть це слово не вимовляла, і говорила про хворобу завуальованими фразами. Уже тоді я зрозуміла, що це був звичний підхід. Нині самотність — це новий різновид раку — ганебна, неприємна річ, яка незрозумілим чином тебе охоплює. Страшна, невиліковна річ, така жаклива, що ти не смієш навіть згадувати про неї; інші люди не хочуть чути слово «самотність», бо вони бояться, що також нею заражені або що це може спокусити долю, коли вона побачить жах в їхніх очах.

Я стала навкарачки і підлізла ближче до вікна, як старий пес, а потім затулила штори, щоб місячне сяйво не проникало в кімнату. Тоді впала на ліжко й знову потягнулася за пляшкою.

* * *

Я почула стукіт — стук-стук-стук, — а потім якийсь чоловік почав викрикувати моє ім'я. Зануреній у спогади про домашню сцену вогню, кров і насильства, мені знадобилася вічність, щоб повернутися з тих спогадів у реальність, щоб зрозуміти, що стукіт був справжнім і линув від моїх входних дверей. Я натягнула покривало на голову, але гуркіт не припинявся. Я відчайдушно хотіла, щоб це припинилося, але, зневірившись, не змогла вигадати жодного способу це зробити, окрім як відчинити двері. Ноги трусилися, і мені довелося йти, тримаючись за стіну. Поки я вовтузилася з замком, то поглянула вниз на свої ноги — маленькі, білі, мармурові. На одній нозі, спускаючись до самісіньких пальців, проступив величезний пурпурно-зелений синець. Я здивувалася — я нічого не відчувала, жодного болю, і не могла

пригадати, звідки він у мене. Він запросто міг виявитися намальованим.

Нарешті мені вдалося відчинити двері, але я не могла підняти голову, мені забракло сил подивитися на того, хто прийшов. Принаймні гуркіт припинився. Це була моя головна мета.

— Господи боже, — промовив чоловічий голос.

— Елеанор Оліфант, — відповіла я.

27

Коли я знову прокинулася, то з'ясувала, що лежу на своєму дивані. Я відчувала під руками щось жорстке, незнайоме, мені знадобилося трохи часу, щоб зрозуміти, що я вкрита рушником, а не покривалом. Я лежала нерухомо, повільно оцінюючи ситуацію. Мені було тепло. У голові гуло. Нутроці переповнював різкий біль, який пульсував, ніби кров. Я відкрила рота і відчула, як відділяється плоть від ясен, ніби часточки апельсина. На мені була жовта нічна сорочка.

Я почула гуркіт, він йшов не від мене, зрештою я збагнула, що це звук сушарки. Я повільно розплющила одне око — воно злиплося — і побачила, що вітальня залишилася незмінною, жаб'ячий пуф все ще витріщався на мене. Я була живою? Сподіваюся, що так, і лише тому, що, якщо це було місцем загробного життя, я повинна була негайно подати апеляцію. Біля мене на низькому столику перед диваном стояла велика склянка горілки. Я простягнула тремтячу руку, ухопила її та піднесла до губ, не розливши надто багато. Я випила майже половину, перш ніж зрозуміла, що насправді це вода. Я подавилася, відчувши, як вона ллється всередині мене та потрапляє в шлунок. Ще один поганий знак — хтось чи щось перетворив горілку на воду. Не на таке диво я сподівалася.

Знову лігши на диван, я почула якісь звуки — чиїсь кроки. Хтось бурмотів, чоловічий голос. Хто там у моїй кухні? Я дивувалася тому, як легко звук линув квартирою. Я завжди була тут сама, не звикла чути, як інша людина пересувається моєю оселею. Випивши ще води, я почала задихатися, кашляти і мимовіль відригнула. За хвилину чи дві хтось неохоче постукав у двері вітальні і в дверному отворі з'явилося обличчя — Реймонд.

Мені хотілося померти — цього разу, окрім фізичного бажання смерті, ще й у переносному значенні. «Бути цього не може», — подумала я ошелешено. Наскільки відчайдушно, як сильно людина має бажати смерті, перш ніж це нарешті станеться? Будь ласка!

Реймонд усміхнувся до мене й тихо заговорив.

— Як почувашся, Елеанор? — запитав він.

— Що сталося? — мовила я. — Що ти робиш у моїй квартирі?

Він увійшов до кімнати та зупинився біля моїх ніг.

— Не хвилюйся. Усе буде гаразд.

Я заплющила очі. Цією фразою він не дав відповіді на моє запитання, і я зовсім не хотіла чути подібного.

— Їсти хочеш? — обережно запитав він.

Я замислилася над цим. Дискомфорт усередині, можливо, частково стосувався голоду. Не знаючи, що відповісти, я знизала плечима. Він виглядав задоволеним.

— Тоді зварю тобі суп, — сказав він.

Я лежала на спині, заплющивши очі.

— Тільки не з чечевиці, — пробелькотіла я.

* * *

Він повернувся за кілька хвилин, а я дуже повільно сіла, обгорнувшись рушниками. Він розігрів у мисці трохи томатного супу і поставив її на стіл.

— Є ложка? — запитала я.

Він нічого не відповів, натомість пішов у кухню і повернувся з ложкою. Я взяла її в праву руку, що шалено тремтіла, але, попри це, спробувала трохи сьорбнути. Рука так сильно трусилася, що я розлила суп на рушники — у мене не було жодних шансів донести рідину з миски до свого рота.

— Усе зрозуміло, може, спробуй випити його? — тихо запропонував він, і я кивнула.

Він сів у крісло і спостерігав, як я п'ю суп. Ми мовчали. Я доїла суп і поставила миску на стіл, відчуваючи тепло всередині, відчуваючи, як по жилах розтікається цукор і сіль. Клацання годинника

з «могутніми рейнджерами» над каміном здавалося особливо гучним. Я допила воду, і, не кажучи жодного слова, він пішов налити ще.

— Дякую, — промовила я, коли він повернувся і простягнув мені склянку води.

Він нічого не сказав, лише підвівся і вийшов з кімнати. Шум посудомийки затих, відчинились двері, і залунали кроки. Він повернувся, підійшов до мене й простягнув руку.

— Ну ж бо, — сказав він.

Я спробувала підвестися без допомоги, але марно. Я сперлася на нього, а потім він мусив обійняти мене за талію, щоб я змогла вийти в коридор. Двері спальні були відчинені, а постіль заправлена свіжовипраною білизною. Ліжко здавалося таким свіжим — теплим, чистим і затишним, ніби гніздечко крихітної пташки.

— А тепер тобі потрібно трохи відпочити, — лагідно сказав він, стуляючи штори та вимикаючи світло. Я відразу ж заснула.

* * *

Здається, я проспала щонайменше півдня. Коли я нарешті прокинулася, то потягнулася за склянкою води, яка стояла на столику поряд з ліжком, і одним ковтком випила весь вміст. Вода була потрібна мені як всередині, так і ззовні, тому, роблячи обережні, невпевнені кроки, я пішла у ванну і стала під душ. Пахощі мила нагадували ароматну свіжість саду. Коли я змила з себе увесь бруд, усі плями, проявилася рожева, чиста й тепла шкіра. Я почала обережно витиратися, дуже обережно, боячись, що моя шкіра порветься. Після цього я одягнула чистий одяг, найм'якший і найчистіший одяг, який я будь-коли носила.

Підлога в кухні виблискувала чистотою, пляшок ніде не було, робочі поверхні також хтось повитирав. На одному зі стільців лежав складений випраний одяг. На столі не було нічого, окрім вази, єдиної, що в мене була, а в ній — жовті тюльпани. Біля вази лежала записка.

Їжа в холодильнику. Пий багато води, якомога більше.
Зателефонуй, коли прочитаєш це. Р. Цілую.

Внизу він записав свій номер телефону. Я сіла і втупилась у папірець, а потім на сонячну яскравість квітів. Раніше мені ніхто не дарував квітів. Мені не надто подобалися тюльпани, але йому цього знати не обов'язково. Я почала плакати, завиваючи, мов поранений звір, і захлинаючись від сліз. Здавалося, що це ніколи не припиниться, здавалося, я не зможу зупинитися. Зрештою, через звичайне фізичне виснаження я заспокоїлася. Я сіла за стіл і схилила голову.

Я зрозуміла, що моє життя пішло кудись не туди. Що я жила весь цей час дуже неправильно. Я не повинна була жити так. Ніхто не має жити так. Проблема полягала в тому, що я просто не знала, як це виправити. Спосіб матусі нікуди не годився, я це знала напевне. Але ніхто ніколи не пояснював мені, як потрібно жити, і, попри те що я чимдуж намагалася робити все якнайкраще, я просто не знала, як можна все поліпшити. Я не могла зрозуміти саму себе.

Заваривши чай і розігрівши їжу, яку Реймонд залишив для мене в холодильнику, я збагнула, що насправді була дуже голодною. Поївши, я вимила чашку і виделку та поклала їх поряд з іншим чистим посудом, який залишив Реймонд. У вітальні я взяла телефон. Він зняв слухавку після другого гудка.

— Елеанор! Дякувати Господу! — сказав він. Пауза. — Як почувашся?

— Привіт, Реймонде, — промовила я.

— Як ти? — знову запитав він, його голос був напруженим.

— Усе гаразд, дякую. — Я знала, що це була правильна відповідь.

— Якого біса, Елеанор? Добре. Божечки, — сказав він. — Я буду за годину. Домовились?

— Правда, Реймонде, у цьому немає потреби, — спокійно промовила я. — Я поїла, — я гадки не мала, котра година, і мені не хотілося ризикувати, гадаючи, зараз обід чи вечір, — і прийняла душ, а зараз збираюся трохи почитати та піти спати.

— За годину я приїду, — впевнено повторив він і поклав слухавку.

* * *

Коли я відчинила двері Реймонду, то побачила, що він тримає в руках воду і пачку желейних цукерок. Я усміхнулася.

— Заходь, — сказала я.

Цікаво, як він увійшов до того, не пригадую, що тоді відчиняла йому двері. Що я тоді казала? У якому стані була? Моє серце закалатало знервовано і тривожно. Я лаялася? Була оголеною? Між нами сталося щось жахливе? Я відчула, як пляшка з водою вислизає з моєї руки, падає на підлогу й починає котитися. Він підняв її, другою рукою підхопив мене за лікоть і провів у кухню. Він посадив мене за стіл і поставив на плиту чайник. Я мала б відчувати образу від того, що він хазяйнує в моїй квартирі, натомість відчула полегшення, неабияке полегшення від турботи.

Він поставив переді мною чашку чаю і сів напроти мене, якусь мить ми мовчали. Він заговорив першим:

— Якого дідька, Елеанор?

Я була шокована почути тремтіння в його голосі, так ніби за ним приховувалися сльози. Я тільки знизала плечима. Він починав злитися.

— Елеанор, тебе не було на роботі три дні, Боб почав перейматися, що з тобою, усі ми. Я дізнався в нього адресу, прийшов перевірити, чи з тобою все гаразд, і знайшов тебе... я знайшов тебе...

— Готовою себе вбити? — запитала я.

Він потер долонями обличчя, і я помітила, що ще трохи — і він розплачеться.

— Слухай, я знаю, що ти любиш особистий простір, і в цьому немає нічого поганого. Але ж ми з тобою друзі. Хіба ні? Ти можеш розповідати мені все. Не замикайся в собі.

— Чому ні? — запитала я. — Як може полегшати від того, що ти розкажеш комусь, як жахливо відчуваєшся? Люди не здатні цього виправити, хіба ні?

— Так, Елеанор, люди нездатні виправити все, — сказав він, — але розмови допомагають. Інші люди також мають проблеми. Вони розуміють, як це почуватися нещасними. Проблемами можна ділитися...

— Не впевнена, що хтось здатен зрозуміти, як це почуватися мною, — сказала я. — Це лише факт. Не думаю, що хтось пройшов через те, що я. І зміг від цього оговтатися, бодай якось, — додала я. Це було важливе уточнення.

— Спробуй розказати мені. — Він дивився на мене, а я на нього. — Гаразд, якщо не хочеш говорити зі мною, поговори з кимось

іншим. З психологом, терапевтом...

Я шморгнула носом — який ще звук може бути більш грубим.

— Психолог! «Давайте сядемо в коло й поговоримо про наші почуття, і після цього все магічним чином налагодиться». Я так не думаю, Реймонде.

Він усміхнувся.

— Але цього не дізнаєшся, доки не спробуєш. Що тобі втрачати? Тобі нема чого соромитися, розумієш, немає нічого поганого в тому, щоб почуватися... у депресії чи мати душевне захворювання, абощо...

Я мало не вдавилася чаєм.

— Душевне захворювання? Ти гадки не маєш, про що говориш, Реймонде, — я захитала головою.

Він підняв обидві руки, показуючи заспокійливий жест.

— Слухай, я не лікар. Просто... ну... не думаю, що людина, яка труїть себе алкоголем і обмірковує спосіб самогубства, перебуває в доброму душевному стані.

Цей його висновок щодо моєї ситуації виявився настільки смішним, що я майже усміхнулася. Зазвичай Реймонд не був схильний до перебільшень, але це було занадто, тому я не могла дозволити, щоб ця думка перетворилася на фактичний точний опис того, що сталося тієї ночі.

— Реймонде, я просто перебрала горілки після невдалого вечора. Навряд чи це можна назвати симптомом захворювання.

— Де ти була того вечора? — запитав він. — Що відбувалося потім?

— Я була на концерті, — сказала я, здригаючись. — Він виявився не дуже хорошим.

Якусь мить ми мовчали.

— Елеанор, — зрештою промовив він, — це не жарти. Якби я не прийшов тоді, зараз ти могла бути мертвою. Ти могла померти або від алкогольної інтоксикації, або від того, що задихнулася власним блювотинням. Не кажучи вже про те, що ти могла вжити якісь таблетки чи зробити щось інше.

Я схилила голову набік і замислилась над його словами.

— Гаразд, — промовила я, — визнаю, що почувалася дуже нещасною. Але хіба люди не почувуються засмученими час від часу?

— Звісно, таке буває, Елеанор, — спокійно відповів він, — але, коли люди почуваються засмученими, вони плачуть, хтось їсть морозиво, а інші лежать у ліжку до обіду. Але в такі миті вони ніколи не думають про те, щоб випити очисник для труб чи порізати вени ножем для хліба.

Мимовіль я здригнулася, пригадавши те гостре лезо. І, знизавши плечима, погодилася з Реймондом.

— Маєш рацію, Реймонде, — сказала я. — Мені нема що тобі заперечити.

Він потягнувся до мене і взяв за передпліччя, стискаючи їх. Він був сильним.

— Ти хоча б думала про те, щоб звернутися по допомогу до лікаря? Це ж не завдасть ніякої шкоди.

Я кивнула. Знову в його словах був логічний зв'язок, а проти логіки не посперечаєшся.

— Є хтось, кому ти хочеш розповісти про те, що сталося? — запитав він. — Друг? Родич? Як щодо твоєї мами? Їй, мабуть, важливо знати, як ти почуваєшся.

Він припинив говорити, тому що я засміялася.

— Тільки не матусі, — сказала я, хитаючи головою. — Вона, мабуть, зраділа б від цієї новини.

Реймонд здавався нажаханим.

— Та годі тобі, Елеанор, ти говориш жахливі речі, — сказав він шоковано. — Жодна мама не зраділа б від страждань своєї дитини.

Я здригнулася і, втупившись у підлогу, мовила:

— Ти не знаєш моєї матусі.

Наступні кілька днів видалися не надто простими. Кілька разів Реймонд приходив без попередження, прикриваючись тим, що нібито приніс їжу чи повідомлення від Боба, але насправді перевіряв, чи я, було, не зарізала себе. Якби мені потрібно було кількома словами описати поведінку Реймонда, це було б «протилежна загадковій». Я могла тільки сподіватися, що цей чоловік не грає в покер, оскільки боялася, що він встане з-за столу з порожнім гаманцем.

Дивно, що він наглядав за мною, особливо зважаючи на не надто приємні обставини, у яких він знайшов мене після концерту. Раніше, коли я почувалася засмученою та пригніченою, люди, які на той момент були в моєму житті, просто телефонували соціальному працівнику і мене забирали в інше місце. Реймонд нікому не телефонував і не просив втрутитися якусь службу. Він сам вирішив доглядати за мною. Я замислилася над цим і дійшла висновку, що для деяких людей непроста поведінка не є причиною розривати з вами контакти. Якщо ви їм подобається — а я пам'ятаю, що ми з Реймондом погодилися бути друзями, — тоді, здається, вони готові підтримувати контакт, незалежно від того, сумно вам, чи ви пригнічені, чи у вас непроста поведінка. Це стало своєрідним одкровенням для мене.

Цікаво, а в сім'ях теж так? Теж є батьки чи сестра, які говорять, що будуть поряд, незважаючи ні на що? Не те що ви б сприймали їх як належне (у цьому житті нічого не можна сприймати як належне), а просто знали, що вони будуть поряд, якщо вам потрібні, попри те, як усе погано. Зазвичай я не схильна до заздрощів, але мушу зізнатися, що мені болить від цієї думки. Однак ще дужче мені болить смуток від того, що я ніколи не матиму шансу дізнатися, що таке... як же це називається... безумовна любов, мабуть.

Але нема чого плакати над втраченим. Реймонд трохи показав мені, якою вона має бути, тому я була щасливою від цієї нагоди. Сьогодні він приїхав з пачкою м'ятних цукерок і — неймовірно — гелієвою кулькою.

— Я знаю, що це дурість, — він усміхнувся, — але, йдучи на автобус, я проходив повз крамницю на площі і побачив там хлопця, який продавав ці кульки. Я подумав, що це могло б тебе підбадьорити.

Я побачила кульку і засміялася, несподіваний приплив почуттів, незнайомий мені досі. Він передав мені мотузку, і кулька злетіла до стелі, а потім вдарилася об неї, ніби намагалася втекти.

— А що це? — запитала я. — Це... сир?

Раніше мені ніхто не дарував гелієвих кульок, і вже точно ніхто не дарував кульки такої дивної форми.

— Це Спанч Боб, — сказав він, вимовляючи слова дуже повільно й чітко, ніби я була ідіоткою. — Спанч Боб Квадратні Штани.

Напівлюдина-напівгубка з великими передніми зубами! Продається ніби щось зовсім непримітне! Люди завжди казали, що я

дивна, але насправді, коли я бачу подібні речі, то розумію, що мене можна назвати відносно нормальною.

Я заварила нам чай. Реймонд поклав ноги на кавовий столик перед диваном. Я хотіла попросити його прибрати ноги, але потім мені спало на думку, що в моїй квартирі він почувається як у себе вдома, доволі комфортно, щоб тут розслабитись і повною мірою використати меблі. Насправді ця думка була доволі приємною. Сьорбаючи чай — а оці звуки мені подобалися менше, — він запитав про візит до лікаря. Раніше цього тижня, після того як Реймонд навів переконливі аргументи про важливість отримання кваліфікованої поради фахівця щодо мого душевного стану, а також про ефективність сучасних методів лікування будь-яких проблем з психічним здоров'ям, я зрештою погодилася записатися на прийом.

— Я йду завтра, — сказала я. — О пів на дванадцятю.

Він кивнув.

— Це добре, Елеанор. Пообіцяй мені, що будеш максимально чесною з лікарем, що розкажеш йому про все, що відчуваєш, про все, що пережила.

Я замислилася над цим. Я вирішила, що розповім лікарю все, але я не збиралася згадувати про невелику купку таблеток (яких більше немає в моїй аптечці — Реймонд змив їх в унітаз, зовсім не замислюючись про докільця. Тоді я вдавала роздратування, але потайки раділа, що позбулася їх), а ще я вирішила нічого не казати про розмови з матусею і про наш дивний, безплідний проект. Матуся завжди казала, що слід надавати інформацію людям, які пхають носи в чужі справи, залежно від її необхідності, а згадані теми не були необхідними. Лікарю потрібно було зрозуміти, що я почувалася дуже нещасною, аби порадити, як краще впоратися з цим станом. Нам не потрібно копатися в минулому, розмовляючи про речі, яких не можна змінити.

— Обіцяю, — промовила я. Але схрестила пальці.

Коли лікарка виписала мені лікарняний, я замислилася, чи зможу бути неробою. У мене завжди була робота на повний день, я почала працювати в Боба через тиждень після випуску з університету, і за всі

ці роки я жодного разу не брала лікарняний. На щастя, я маю дуже міцне здоров'я.

Першого тижня, одразу після випадку з горілкою та візитом Реймонда, я дуже багато спала. Також я займалася й іншими справами, нормальними справами, приміром ходила по молоко та приймала душ, але зараз я не можу точно цього пригадати.

Лікарка визначила, що я маю депресію, спираючись на ті незначні деталі, які я розповіла. Мені вдалося зберегти всі свої найважливіші таємниці. Вона припустила, що ліки в поєднанні з психотерапією — найбільш ефективна форма лікування, але я рішуче відмовилася від будь-яких ліків, принаймні на початку. Я хвилювалася, що почну покладатися на них так само, як і на горілку. Проте вимушено погодилася, що розмови можуть стати першим кроком, і мій перший сеанс було заплановано на сьогодні. Мене закріпили за Марією Темпл — без жодної вказівки на сімейний стан чи посаду. Ні, це мене не обходило, але було б корисно знати заздалегідь, чи має вона диплом.

Її офіс розташовувався на четвертому поверсі сучасної офісної будівлі в центрі міста. Ліфт нагадав мені про часи останньої «прекрасної епохи» — 80-ті роки ХХ століття. Сірі, каламутні пастелі, брудні пластикові, неприємні килими. А ще тхнуло так, ніби тут не прибирали з 80-х років. Я з самого початку не хотіла відвідувати ці зустрічі, а це місце знищувало будь-яке бажання, якщо це взагалі можливо. На жаль, оточення було занадто знайомим і по-своєму комфортним. За своє життя я подолала сотні коридорів установ з квітковими фризами та ліпниною на стелі.

Я постукала у двері — тонка фанера, сірий колір, таблички з ім'ям немає, — і Марія Темпл відчинила їх, запрошуючи мене всередину. Це сталося якось занадто швидко, ніби вона чекала відразу за ними. У крихітній кімнатці стояв один стілець зі столового гарнітуру та два офісні крісла (витерті начисто і дуже незручні), які розмістили напроти невеликого низького столика з коробкою невідомих хустинок «чоловічого розміру». Мене відразу ж охопило легке обурення. Чоловічі носи, за невеликим винятком, мають більш-менш такий розмір, як і жіночі. Хіба ні? Невже чоловікам дійсно потрібна хустинка більшого розміру, невже все це через ХУ-хромосому? Чому? Я зрозуміла, що насправді не хочу чути відповіді на це запитання.

У кімнаті не було вікон, а обрамлений плакат (ваза з трояндами, яку надрукувала на принтері духовно мертва людина) бентежив око ще дужче, ніж гола стіна.

— Мабуть, ви Елеанор? — запитала вона, усміхаючись.

— Міс Елеанор Оліфант, якщо бути точною, — промовила я, знімаючи куртку й не розуміючи, що мені з нею робити. Психотерапевт вказала на ряд гачків на дверях, я повісила куртку на найбільш віддалений гачок від плаща, який уже там висів.

Я сіла навпроти неї — крісло втомлено вивільнило сперте повітря з брудних подушок. Вона усміхнулася. Її зуби! О міс Темпл. Вона робила все залежне, але, припускаю, ніщо не могло змінити їх розмір. Ці зуби пасували б значно більшому роту, можливо, навіть не людському. Я пригадала знімок у газеті «Телеграф», який опублікували кілька років тому, — мавпа з фотоапаратом, яка шкірилася до нього (робила «селфі»). Бідолашна жінка. Нікому не хочеться описувати чийсь зуби прикметником «мавпячий».

— Я Марія Темпл, Елеанор... е-е-е, міс Оліфант, — виправилася вона, — приємно познайомитися.

Вона уважно поглянула на мене, що змусило мене випростатися в кріслі, адже я не хотіла показувати їй, що мені не зручно.

— Міс Оліфант, раніше вам надавали психологічні консультації? — запитала вона, дістаючи записник із сумки.

Я помітила, що до її сумочки прикріплено кілька аксесуарів, якісь брелоки, — рожева пухнаста мавпа, величезна металева літера М і, найбільш жахливий, крихітна червона тувелька з блискітками. Мені зустрічались подібні кадри. Марія Темпл була «цікавою».

— І так, і ні, — сказала я.

Вона запитально скинула брову, але я вирішила не пояснювати деталі. Між нами зависла тиша, у якій я чула дзеленчання ліфта, хоча не чула звуків присутності іншої людини.

Я почувалася так, ніби мене покинули на безлюдному острові.

— Ну добре, — життєрадісно промовила вона, занадто життєрадісно. — Мені здається, ми можемо починати. Перш за все я б хотіла вас запевнити, що все, що ми тут обговорюватимемо, залишиться в цих стінах. Я член усіх відповідних професійних спілок, і ми дотримуємося суворого кодексу поведінки. Тут ви завжди можете

почуватися в безпеці і, прошу вас, можете ставити будь-які запитання в будь-який час, особливо якщо ви не розумієте, що ми робимо й навіщо.

Здавалося, вона чекає на якусь відповідь, але мені не було що їй відповісти. Тому я просто знизала плечима.

Вона сіла у своє крісло і почала зачитувати свої записи:

— Вас направив терапевт, і я бачу, що ви маєте депресію.

Я кивнула.

— Розкажіть мені трохи про те, як ви почувалися. — Її посмішка застигла.

— Я почувалася трохи засмученою.

Я поглянула на її туфлі, що нагадували взуття для гольфу, тільки без шипів на підошві. Вони були золотавого кольору. Неймовірно.

— Як давно ви почуваетесь засмученою, Еле... міс Оліфант? — запитала вона і закусила своїми величезними зубами ковпачок від ручки. — Я хотіла запитати, ви не проти, щоб я називала вас Елеанор? Якщо ми звертатимемося одна до одної на ім'я, це допоможе говорити більш невимушено. То як, домовилися? — вона усміхнулася.

— Мені більше подобається, коли мене називають міс Оліфант, але добре, я не проти на ім'я, — люб'язно промовила я, хоча звертання «міс» мені подобалося більше.

Зрештою, я ж не знала її від народження. Вона не була моїм другом, це людина, якій платили за те, що вона зі мною говорить. Мені здається, що легка професійна відстань є цілком доречною, коли, приміром, незнайомиць досліджує задню стінку вашого очного яблука на наявність пухлини або коли колупається у вашому зубі. Або копається у вашому мозку, витягуючи назовні ваші почуття та дозволяючи їм зависати в кімнаті у всій їх ганебній жахливості.

— Чудово, — життєрадісно мовила вона, і, можу сказати, вона зрозуміла, що зі мною не вийде «повеселитися». Ми б ніколи разом не пішли стрибати з мотузкою та не відвідали б вишукану вечірку. Які ще заняття можуть бути веселими? Співи. Забіги, влаштовані спонсорами. Магічні трюки. Гадки не маю. Особисто мені подобаються тварини, кросворди і (донедавна) горілка. Що може бути веселіше за це? Зовсім не заняття східними танцями в місцевому домі культури. Не вихідні, проведені за детективами. Дівчачі справи. Ні.

— Є якісь особливі обставини, котрі змусили тебе звернутися по медичну допомогу? — запитала вона. — Нещасний випадок,

взаємодія? Розповідати про свої почуття дуже непросто, але це чудово, що ти наважилася зробити такий важливий перший крок.

— Друг порадив мені звернутися до лікаря, — сказала я, тремтячи від задоволення, коли я промовила слово на літеру «д». — Реймонд, — уточнила я. Мені подобається вимовляти його ім'я, це ротове тремтіння на початку. У нього було гарне ім'я, хороше ім'я, і це принаймні здавалося справедливим. Він заслуговував на удачу — зрештою, зважаючи на його мізерні фізичні здібності, йому і так вистачало проблем, тому добре, що його не назвали Юстасом чи Тайсоном.

— Хочеш розповісти мені про події, які змусили тебе звернутися до терапевта? Чому твій друг дав таку пораду? — запитала вона. — Як ти почувалася після цього?

— Я почувалася трохи засмученою, і здавалося, що все навколо тисне на мене, це все. Тому мій друг запропонував мені піти до терапевта. А терапевт у свою чергу сказала, щоб я прийшла сюди, якщо не хочу вживати ліки.

Вона уважно поглянула на мене:

— Розкажи мені, чому ти почувася засмученою.

Я зітхнула, цей звук виявився довшим і значно більш театральним, ніж я очікувала. Я відчула, як стисло горло, коли я видихнула, і мої очі наповнились сльозами. Не плач, Елеанор, НЕ ПЛАЧ ПЕРЕД НЕЗНАЙОМЦЯМИ.

— Насправді це нудно, — сказала я, щосили намагаючись звучати безтурботно. — Це просто... невдалий роман. Це все. Типова ситуація. — Між нами зависла тривала тиша. Зрештою, лише задля того, щоб урвати її, я знову заговорила: — Виникло деяке непорозуміння. Мені здається... я не правильно розтлумачила певні сигнали. У мене склалося дуже неправильне враження про одну людину.

— З тобою подібне траплялося раніше? — тихо запитала вона.

— Ні, — відповіла я.

Ще одна тривала пауза.

— Що то була за людина, Елеанор? Можеш трохи більше розповісти про те, що змусило тебе... як ти кажеш... не правильно розтлумачити сигнали? Що то були за сигнали?

— Ну, мені подобався один чоловік, можна навіть сказати, що я в нього трохи закохалася і захопилася ним, а потім збагнула, що насправді я поводитися по-дурному. Ми ніколи не будемо разом. А він, ну, виявилось, що він геть мені не підходить. Він не той чоловік, яким я його уявляла. І це мене засмутило, а ще я почувалася справжньою дурепою, що неправильно все це сприймала. Ось як усе було... — мій голос завмер.

— Гаразд, ну... є ще кілька моментів, котрі мені хотілося б з'ясувати. Як ти познайомилася з цим чоловіком? Якими були ваші стосунки?

— Ой, насправді я з ним не знайома, — відповіла я.

Вона кинула робити записи, і в кімнаті запала ніякова тиша. Гадаю, це можна порівняти з барабанним ударом у п'єсі.

— Зрозуміло... — промовила вона. — Як тоді... перетнулися ваші шляхи?

— Він музикант. Я бачила його виступ — гадаю, можна сказати, що я запала на нього.

Марія Темпл обережно заговорила:

— А він... він відомий?

Я кивнула

— Він місцевий. Він мешкає тут, неподалік від мене. Він не надто відомий. Поки що.

Марія Темпл мовчала, чекаючи, доки я продовжу говорити. Вона навіть не здійняла брову. Нічого. Жодної реакції. Я зрозуміла, що дала їй дещо помилкове враження про свою поведінку.

— Хочу зауважити, — промовила я, — що я не якась там... фанатка. Я просто дізналася, де він мешкає, і скопіювала для нього вірша, якого навіть не відправила. Одного разу я надіслала йому повідомлення у «Твіттері», оце й усе. Це не злочин. Уся потрібна мені інформація є в загальному доступі. Я не порушувала законів і не робила нічого протиправного.

— Ви ніколи раніше не потрапляли в подібні ситуації? З кимось іншим.

Отже, вона думає, що я можу бути нав'язливою та сексуально зацикленою на незнайомцях. Чарівно.

— Раніше ніколи, — впевнено й правдиво сказала я. — Він був лише... він привернув мою увагу, зацікавив мене, це все. Він був, як би

то краще сказати, вродливим...

Знову довга пауза.

Нарешті Марія Темпл відкинулася на спинку свого крісла й заговорила, і це було полегшення. Я почувалася виснаженою від усіх цих запитань, від потреби говорити про себе й хвилюватися, чи, було, я не говорю як ідіотка, як наївна дурепа, якою я себе вважала.

— Ось тобі сценарій. Я його проговорю, а ти скажеш мені свою думку. Отже, якщо стисло, Елеанор, ти розвинула в собі симпатію до цього чоловіка. Такі почуття зазвичай є свого роду емоційним «пробним запуском» для реальних стосунків. Вони дуже інтенсивні. Поки що звучить досить правдоподібно?

Я поглянула на неї.

— Отже, — продовжила вона, — ти насолоджувалася своїм захопленням, відчуваючи почуття. Скажи мені, чому це так раптово завершилось? Що зруйнувало захоплення?

Я відкинулася на спинку свого крісла. Вона заскочила мене зненацька своїм дивовижно точним висновком і поставила доволі цікаве та доречне запитання. Попри золоті туфлі та брелоки, я могла точно сказати, що Марія Темпл була зовсім не дурною. Усе це потрібно буде осмислити, але тим часом я спробувала зосередитись і сформулювати послідовну відповідь.

— Гадаю, на певному етапі мені здавалося, що все це насправді і що коли ми нарешті познайомимось, то закохаємося одне в одного, одружимося й таке інше. Я відчувала, не знаю, що я готова до подібних стосунків. Такі люди — чоловіки, — як він, не часто трапляються на моєму шляху. Мені здавалося, що не варто втрачати таку можливість. А ще я була впевнена, що... деякі люди... будуть задоволені, що я його знайшла. Коли він і я нарешті опинилися в одному приміщенні, над чим я, власне, тяжко працювала, усе дивним чином... з'ясувалося. Розумієте, про що я?

Вона підбадьорливо кивнула.

— Мені здається, що там я збагнула, якою дурною була, що поводитися ніби підліток, а не тридцятиоднорічна жінка. Він не був особливим, я просто була на ньому зациклена, це міг бути будь-хто. Я намагалася порадувати м...

Киваючи, вона перервала мене, вдячно зупиняючи, щоб я не зайшла занадто далеко.

— Упродовж наступних наших зустрічей мені б хотілося з'ясувати кілька моментів, — сказала вона. — Сьогодні ми говорили про нещодавні події, але на певному етапі твоєї розповіді в мене виникли питання щодо твого дитинства...

— Це неможливо, — я схрестила руки на грудях і втупилась у килим на підлозі. «Їй не потрібно знати, що сталося в тому будинку».

— Я розумію, що інколи про це складно говорити...

— Я не хочу про це говорити, Маріє. Будь ласка, не просіть мене розповідати про матусю.

Хай йому грець. Звісно ж, вона зачепилася за цю фразу. Матуся завжди стає головною темою розмови.

— Які стосунки склалися в тебе з мамою, Елеанор? Ви досить близькі?

— Ми часто спілкуємось. Занадто часто, — сказала я. Ну, ката вже витягли з мішка.

— Ви не надто добре ладнаєте? — запитала вона.

— У нас... складні стосунки. — Я відчула фізично й метафорично, як корчусь у кріслі.

— Можеш розповісти мені причини, чому так відбувається? — запитала Марія, самовпевнено допитливо, нав'язливо. Безсоромно.

— Ні, — відповіла я.

Настала дуже довга тиша.

— Я розумію, що це складно, що це дуже непросто, розповідати про речі, які завдають болю, але, як я вже казала, це найкращий спосіб рухатися вперед. Не будемо поспішати. Розкажи мені, чому ти відчуваєшся незатишно, коли розповідаєш про маму?

— Я... вона б цього не хотіла. — Це була правда. Пригадую, як востаннє і вперше я виконувала подібну вправу з учителем. Це не та помилка, яку роблять двічі.

Моя ліва нога почала сіпатися; це було легке тремтіння, яке мені не вдавалося вгамувати. Я відкинула голову назад і видала звук, схожий на зітхання в поєднанні з кашлем, так я намагалася відволікти увагу Марії від моєї ноги.

— Гаразд, — терпляче промовила вона. — Якщо відчуваєшся добре, на завершення я хотіла б запропонувати дещо інше. Ця вправа має назву «порожній стілець», — сказала вона. Я склала руки на колінах і подивилася на неї. — Простіше кажучи, я прошу тебе уявити,

що цей стілець, — вона вказала на стілець зі столового гарнітуру, який стояв праворуч, — що цей стілець — твоя мама.

Вона передбачила мою відповідь, тому додала:

— Я розумію, що ти можеш почуватися безглуздо чи ніяково, але прошу, спробуй, прийми цей факт. Тут ніхто тебе не засуджуватиме. Це місце цілком безпечне.

Я не знала, куди подіти руки, у шлунку закрутило.

— То як, спробуємо?

Я поглянула на двері, прагнучи якомога швидше вийти звідси, прагнучи, щоб стрілки годинника показали, що вже минула година.

— Елеанор, — обережно мовила вона, — я хочу тобі допомогти, і ти прийшла сюди, щоб допомогти собі. Хіба не так? Мені здається, ти хочеш бути щасливою. Насправді, я впевнена, що ти цього хочеш. Хто ж не хоче бути щасливим. А в цій кімнаті ми спільними зусиллями можемо допомогти тобі досягти цієї мети. Це буде не легко і не швидко, але я переконана, що воно того варте. Зрештою, що тобі втрачати: ти все одно проведитимеш тут годину свого часу. Чому б не спробувати?

Гадаю, вона навела логічні обґрунтування. Я відвела погляд і повільно розкрила схрещені руки.

— Чудово! — промовила вона. — Дякую, Елеанор. Отже... уявімо, що цей стілець — це твоя мати. Що ти хочеш їй сказати? Якби ти могла сказати все, прямо тут, щоб тебе ніхто не переривав, щоб ніхто не засуджував, що б це було? Починай, не турбуйся. Кажі все, що спадає на думку...

Я повернулася обличчям до порожнього стільця. Мої ноги все ще тремтіли. Я кахикнула. Я була в безпеці. Насправді її тут немає, насправді вона мене не чує. Я подумала про той будинок, згадала холод, сирість, шпалери з волошками і коричневий килим. Я чула, як надворі їдуть машини, усі вони їхали в якісь хороші місця, безпечні місця, доки ми були тут, залишилися на самоті чи, що гірше, залишилися з нею.

— Матусю... будь ласка, — сказала я. Я чула свій голос так, ніби він линув позаду моєї голови, вільно розтікався кімнатою. Він був високим і дуже, дуже тихим.

Я глибоко вдихнула.

— Будь ласка, не кривди нас.

Зазвичай я не вживаю ненормативної лексики, але те перше заняття з психологом вчора було до біса дивним. Наприкінці тієї дурної справи «порожній стілець» я почала плакати перед Марією Темпл, а потім вона сказала, зі штучною лагідністю, що наш сеанс добігає кінця і вона чекатиме мене наступного тижня в той самий час. Вона практично виштовхала мене на вулицю, і я опинилася на хіднику, повз мене поспішали перехожі, а по моїх щоках котилися сльози. Як вона могла це зробити? Як людина могла бачити, що інша так неприховано страждає, страждає від болю, який навмисне витягли назовні, а потім виштовхати її на вулицю й залишити, щоб боротися з тим болем наодинці?

На годиннику була одинадцята ранку. Я не збиралася пити, але, змахнувши сльози, пішла до найближчого пабу й замовила подвійну порцію горілки. Я підняла чарку, подумки виголошуючи тост за відсутніх друзів, і хутко випила до дна. Я вийшла до того, як хтось з ранкових пияків встиг розпочати зі мною розмову. Я пішла додому та завалилася в ліжку.

* * *

Під час мого лікарняного ми з Реймондом продовжували зустрічатися за обідом у нашому кафе. Він писав мені час і день (це єдині повідомлення, які приходили на мій новий телефон). Виявилось, якщо бачитись з однією й тією ж людиною регулярно, розмова відразу стає приємною і комфортною — можна продовжувати з того місця, де ви закінчили минулого разу, а не починати щоразу з початку.

Під час цих розмов Реймонд знову розпитував про матусю, чому я не сказала їй, що почуваюся не дуже добре, чому вона ніколи не провідує мене або я її, доки нарешті я не здалася і не розповіла коротку біографію. Він, звісно, уже знав про пожежу і що після цього мене виховували прийомні сім'ї. Я пояснила йому, що сталося це через те, що я не могла жити з матусею там, де вона перебувала. Мені здавалася, цього буде досить, щоб він припинив цікавитися, але я помилилася.

— То де вона? У лікарні? У будинку для літніх людей? — почав вгадувати він.

Я похитала головою.

— Це погане місце для поганих людей, — промовила я. На мить він замислився.

— У в'язниці? — Він виглядав шокованим. Я помітила його погляд, але нічого не відповіла. Після чергової короткої паузи він запитав, цілком обґрунтовано, який злочин вона скоїла.

— Не пам'ятаю.

Він поглянув на мене і пхикнув:

— Маячня... Годі тобі, Елеанор. Можеш мені розповісти. Моє ставлення до тебе ніяк не зміниться, я обіцяю. Ти ж цього не робила, що б там не було.

Я відчула, як тілом прокотилася гаряча хвиля, піднімаючись до обличчя і переходячи на спину, відчуття, яке можна порівняти з тим, коли вводять заспокійливе перед загальною анестезією. Моє серцебиття пришвидшилось.

— Це правда, — сказала я. — Я не знаю. Мені здається, що колись мені про це розповідали, але я не пам'ятаю. Мені тоді було лише десять. І всі намагалися не згадувати про це в моїй присутності...

— Та годі тобі, — урвав він. — Вона мала скоїти щось жахливе, якщо її... Добре, а що було в школі? У подібних ситуаціях діти можуть бути справжніми негідниками. Як реагували люди, коли чули твоє ім'я? Хоча, коли ми з тобою про це говоримо, я не можу пригадати, що читав колись про злочин, у якому згадувалося б прізвище Оліфант...

— Гадаю, ти б запам'ятав про Оліфант, — сказала я.

Він не усміхнувся. Це був не надто дотепний жарт. Я кахикнула.

— Насправді Оліфант не моє справжнє прізвище, — промовила я. Воно сподобалося мені, і мене так називали, і я завжди неймовірно вдячна людині, яка обрала його для мене. Не часто зустрінеш людину з прізвищем Оліфант. Це точно. Воно особливе.

Він поглянув на мене, ніби вивчав фотоплівку.

— Після того що сталося, вони змінили моє ім'я, перевезли сюди... це було зроблено для того, щоб люди мене не впізнавали, щоб захистити мене. У цьому іронія.

— Навіщо це було потрібно? — запитав він.

Я зітхнула.

— Жити в прийомній сім'ї не завжди весело. Тобто все було добре, я мала все необхідне, але життя складається не лише з пікніків і бійок подушками.

Він звів брови, киваючи. Я перемішала каву.

— Зараз терміни, очевидно, змінилися, — зауважила я. — Тепер про молодих людей, які перебувають під опікою, кажуть, що за ними «доглядають». Але за всіма дітьми потрібно «доглядати»... це має бути обов'язкова умова.

Я почула свій голос, розлючений і засмучений. Нікому не подобається чути себе такими. Якщо хтось просить: «Опиши себе двома словами», а ти кажеш: «Ну... треба поміркувати... розлючений і засмучений», це не призведе ні до чого хорошого.

Реймонд простягнув руку і дуже обережно стиснув моє плече. На перший погляд це було зайве, але насправді мені було дуже приємно.

— Хочеш я з'ясую, що вона зробила? — запитав він. — Б'юсь об заклад, що зможу це зробити, і то легко. Магія Всесвітньої павутини.

— Ні, дякую, — відрізала я. — Я і сама можу пошукати і зробила б це, якби хотіла. Ти ж не єдина людина, яка вміє користуватися комп'ютером.

Його обличчя почервоніло.

— У будь-якому разі, — продовжувала я, — як ти доволі розумно зауважив, це мало бути щось абсолютно жахливе. Не забувай, мені все ще потрібно розмовляти з нею раз на тиждень — це і так дуже не просто. А якщо я дізнаюся, що саме вона зробила, то це завдання стане геть неможливим... що б вона там не накоїла.

Реймонд кивнув. До його честі, він виглядав трохи присоромленим і лише трохи розчарованим.

Він, на відміну від більшості людей, не був допитливим. Після цієї розмови він, звісно, продовжував ставити запитання, але це були нормальні запитання, які міг поставити будь-хто, якби цікавився справами мами свого друга (друг! У мене є друг!): як у неї справи, чи ми не спілкувалися з нею нещодавно. Я запитувала його про те саме. Це нормально. Певна річ, я не переповідала більшої частини наших з матусею розмов — повторювати її слова було надто болісно, незручно й принизливо. Упевнена, що Реймонд чітко усвідомлював, що я маю багато фізичних та особистих вад, тому не варто було зайве йому про це нагадувати, передаючи матусині «дотепи».

Іноді він змушував мене замислюватися. Ми говорили про свята, про те, як він подорожуватиме після того, як вийде на пенсію, якщо матиме досить коштів, щоб жити на широку ногу.

— Матуся встигла побачити світ, вона жила в різних місцях, — сказала я, засовавшись на стільці. На мій подив, Реймонда це не вразило.

— Скільки років твоїй мамі? — запитав він.

Це питання мене спантеличило. Скільки їй років? Я почала розмірковувати:

— Отже... мені тридцять один, гадаю, вона народила мене, коли була дуже молодою — десь у дев'ятнадцять чи двадцять? Отже, їй має бути... зараз їй трохи більше за п'ятдесят, якимось так.

Реймонд кивнув.

— Гаразд, — промовив він. — Тоді... цікаво... у мене, звісно, немає дітей, тому я не експерт, але мені здається, що жити в притоні курців опію в Танджирі з немовлям на руках не надто просто. Чи... чим, кажеш, вона ще займалася? Здавала карти в блек-джек у Макао? — він говорив дуже обережно, ніби боявся мене засмутити. — Я хочу сказати, якщо скласти до купи все, чим, за її словами, вона займалася, виходить, їй би знадобилося значно більше ніж тридцять років? Якщо тільки вона не робила все це до твого народження, тобто в підлітковому віці. Якщо це так... тоді, цікаво... де вона брала гроші на все це, на всі ці подорожі й чи не була вона трохи замалою, щоб самотужки відвідувати подібні місця у своєму віці? Як щодо твого батька? Де вона з ним познайомилася?

Я відвела погляд. Це були важливі запитання, на які в мене не було відповідей. Запитання, на які я не була впевнена, що хочу відповідати. Але дійсно, чому я раніше ніколи про це не замислювалася?

* * *

Я пригадала ту розмову з Реймондом, коли наступного разу говорила з матусею.

— Привіт, дороженька, — сказала вона. Мені здалося, я почула потріскування статичної електрики чи, можливо, зловісне гудіння

лампи денного світла і ще якийсь шум, ніби брязкання витягнутих болтів.

— Привіт, матусю, — прошепотіла я і почула чавкання. — Ти їси? — запитала я.

Вона видихнула, а потім у слухавці пролунав огидний хрип, ніби кішка намагалася відхаркати клубок шерсті.

— Жую тютюн, — зневажливо промовила вона. — Огидна річ, не рекомендую тобі, люба.

— Матусю, навряд чи я колись наважуся жувати тютюн.

— Гадаю, ти маєш рацію, — погодилась вона. — Ти ніколи не любила пригоди. Хоча ніколи не дізнаєшся, доки не спробуєш. Коли я жила в Лахорі, то час від часу захоплювалася бетелем. ^[17]

Я казала Реймонду, що матуся жила в Мумбаї, Ташкенті, Сан-Паулу і Тайбеї. Вона ходила в походи саравацькими джунглями і піднімалася на гору Тубкаль. Вона спілкувалася з далай-ламою в Катманду та пила ранковий чай з магараджею в Джайпурі. І це тільки для початку.

Я почула, як вона закашлялася — жувальний тютюн зробив свою справу. Тому мені випала нагода розпочати.

— Матусю, я хотіла тебе дещо запитати. Скільки... скільки тобі було років, коли я народилася?

Вона засміялася, не весело.

— Мені було тринадцять... ні, завжди... мені був сорок один рік. Яка різниця. Чому ти запитуєш? У чому річ, донечко?

— Просто цікавлюся...

Вона зітхнула.

— Насправді я тобі це вже розповідала, Елеанор, — заторохкотіла вона. — Якби ж ти тільки слухала.

Зависла пауза.

— Мені було двадцять, — спокійно мовила вона. — З еволюційної точки зору для жіночого організму це найкращий час для народження дитини. Усе встигає повернутися на свої місця. Навіть зараз у мене все ще розкішні пружні груди супермоделі...

— Матусю, прошу тебе, — промовила я.

Вона гмикнула.

— Щось не так, Елеанор? Я ставлю тебе в незручне становище? Яка ж ти дивна дитина! Завжди такою була. Тебе важко любити, ось

яка ти. Тебе дуже тяжко любити.

Її сміх перейшов у зтяжний, болісний кашель.

— Господи, — промовила вона, — мені уривається терпець.

Уперше за весь час, який я пригадую, я почула нотки суму в її голосі.

— Тобі не добре, матусю? — запитала я.

— Усе гаразд, Елеанор, — зітхнула вона. — Розмова з тобою завжди додає мені сил.

Я подивилася на стіну, чекаючи на стрімку атаку, майже відчуваючи, як вона збирає сили й готується нападати.

— А ти досі сама? Нема з ким поговорити, нема з ким пограти. І все це лише твоя провина. Дивна, засмучена маленька Елеанор. Занадто розумна для того, щоб бути щасливою. Чи не так? Ти завжди такою була. І разом з тим... у багатьох ситуаціях ти неймовірно, вражаюче дурна. Ти не бачиш нічого далі свого носа. Чи краще сказати, нікого...

Вона знову закашляла. Я не наважувалася дихати, чекаючи на те, що буде далі.

— Господи, я безмежно втомилася говорити. Тепер твоя черга, Елеанор. Якщо в тебе є хоч крихта соціальних навичок, ти маєш знати, що розмова має бути двосторонньою, це ніби словесний теніс. Хіба ти не пам'ятаєш, як я тобі це пояснювала? Тому розповідай — чим ти займалася цього тижня?

Я мовчала, не впевнена, що зможу заговорити.

— Мушу сказати, — продовжувала вона, — я здивувалася, коли ти розповіла про своє підвищення. Ти ж завжди була послідовником, а не лідером. Чи не так, любя?

Чи варто сказати їй, що я взяла лікарняний? Останнього разу мені пощастило уникнути розмови про роботу, але зараз вона порушила цю тему. Може, вона вже знає про лікарняний і це якась пастка? Я напружено думала, але мені це ніколи не вдавалося. Занадто повільно, Елеанор, занадто пізно...

— Матусю, я... почувалася недобре. І взяла лікарняний. — Вона глибоко вдихнула. Шокована? Занепокоєна? Той самий подих вирвався з неї та прокотився крізь телефонну слухавку до мого вуха, важкий і швидкий.

— Так краще, — промовила вона, радісно видихаючи. — Навіщо жувати тютюн, коли можна курити улюблене, смачне «Собраніє»?

Вона зробила ще одну глибоку затяжку й знову заговорила, ще знудженіше:

— Слухай, у мене не так багато часу, — сказала вона. — тому давай-но коротко. Що з тобою сталося, що ти була змушена прогуляти роботу? Щось серйозне? Це загрожує життю? Ти при смерті?

— У мене клінічна депресія, матусю, — випалила я.

Вона шморгнула носом.

— Дурниці! Такого не буває.

Я пригадала слова лікарки та Реймонда, а ще те, яким добрим і чуйним був Боб. Він сказав, що його сестра роками страждала від депресії. А я про це навіть не здогадувалася.

— Матусю, — промовила я якомога зухваліше, — у мене клінічна депресія. Я відвідую психолога і намагаюся з'ясувати, що сталося в дитинстві, і...

— Ні! — закричала вона так гучно і несподівано, що я відступила назад. А коли вона заговорила знову, її голос був тихим — загрозово тихим: — А тепер слухай сюди, Елеанор. За жодних обставин не смій обговорювати своє дитинство з іншими людьми, особливо з так званими психологами. Ти мене зрозуміла? Не смій. Я застерігаю тебе, Елеанор. Якщо ти станеш на цей шлях, знаєш, що станеться? Ти знаєш, що я зроблю? Я...

* * *

Мертве повітря.

* * *

Як завжди, матуся мене налякала. Але річ була в тому, що цього разу — уперше за весь цей час — вона також здавалася наляканою.

Минуло кілька тижнів, і сеанси з Марією Темпл перетворилися на звичний пункт мого щоденного графіка. Попри вітер, мені було приємно вийти на вулицю, тому, замість того щоб їхати автобусом, я вирішила пройтися і насолодитися залишками сонячного тепла.

На вулиці було повно людей з тією ж думкою. Приємно бути частиною натовпу, і в цьому змішуванні я відчувала радість. Я кинула двадцять пенсів у паперовий стаканчик чоловіка, який сидів на хіднику з дуже красивим собакою. У кав'ярні «Греггс» я купила пончик з помадкою і їла його дорогою до неї. Я посміхнулася дивовижно потворному немовляті, яке трусило своїми кулачками, сидячи в яскравому дитячому візку. Мені подобалося помічати деталі. Тендітні промінчики життя — вони склалися до купи й допомагали відчувати, що і ти зможеш стати частинкою, крихітним фрагментом людства, корисно заповнюючи собою простір, хоч і мізерний. Чекаючи на переході, доки загориться зелене світло, я замислилася над цим.

Раптом хтось ляснув мене по плечі, і я підскочила від несподіванки.

— Елеанор? — Це була Лаура, по-мультяшному блискуча, як завжди. Я не бачила її з похорону Семмі.

— О, привіт, — промовила я. — Як ти? Вибач, що не виходила на зв'язок від похорону твого батька.

Вона засміялася.

— Не переймайся, Елеанор, Рей пояснив, що в той день ти була трохи не при собі.

Я відчула, як червоніє моє обличчя, і опустила погляд на хідник. Гадаю, тоді я перебрала горілки. Вона злегка торкнулася моєї руки.

— Нічого страшного, похорони для цього й існують — трохи випити й потеревенити, — усміхнулася вона.

Я знизала плечима, усе ще відводячи погляд.

— У тебе чудова зачіска, — сказала вона життєрадісно.

Я кивнула, поглянувши в її очі, обведені чорним олівцем.

— Насправді вже кілька людей сказали мені про це, — зауважила я, відчуючи більшу впевненість у собі, — а це змушує мене думати про те, що ти зробила хорошу роботу.

— Дуже приємно це чути, — промовила вона. — Ти ж знаєш, що можеш забігати в салон будь-коли — я завжди допоможу тобі навести

лад на голові, Елеанор. Ти була такою доброю з моїм батьком, такою милою.

— Він був добрим зі мною, — відповіла я. — Тобі пощастило мати такого чуйного батька.

Її очі зблиснули від сліз, але вона кілька разів кліпнула й слези зникли, і в цьому, без сумніву, їй допомогли величезні штучні вії, які вона приклеїла до своїх верхніх повік. Світлофор на переході почав блимати.

— Реймонд казав, наскільки ви двоє ним пишалися, — тихо промовила вона, а потім поглянула на годинник. — Господи, вибач, Елеанор, мені час бігти, машина на лічильнику, а ти ж знаєш, як поведуться ті охоронці, якщо спізнитися бодай на хвилину.

Я гадки не мала, про що вона говорить, але вирішила не звертати на це уваги.

— У вихідні я збираюся побачитися з Реєм, — сказала вона, торкаючись моєї руки, і всміхнулася: — А він доволі милий, правда? Спершу я не звернула на нього уваги, але потім, як тільки узнала його ближче... — вона знову всміхнулася. — Хай там як, я скажу йому в суботу, що ти цікавилася, як у нього справи.

— У цьому немає потреби, — трохи розсердилась я, — взагалі-то я недавно обідала з Реймондом. Як би ж я знала, то могла передати йому, що ти цікавилась, як у нього справи.

Вона витріщилася на мене:

— Я не... тобто, я не знала, що ви доволі близькі, — сказала вона.

— Ми щотижня разом обідаємо, — відповіла я.

— Зрозуміло — ви лише обідаєте, — сказала вона, чомусь щаслива. — Ну, як я вже казала, мені час бігти. Була рада тебе бачити, Елеанор!

Я підняла руку і помахала їй. Неймовірно, як вона примудрялася так спритно бігати на цих підборах. Я почала непокоїтися за її гомілки. На щастя, вони були доволі товстими.

* * *

Сьогодні Марія Темпл була в жовтих колготах, поєднавши їх з бузковими короткими чобітками. Я помітила, що жовті колготи не

надто прикрашали спортивні литки.

— Елеанор, як гадаєш, ми б могли знову поговорити про твою маму? Можливо, так нам вдасться...

— Ні, — відрізала я.

Тиша.

— Добре, без проблем. Тоді розкажи мені трохи про свого батька. За весь час ти нічого про нього не говорила.

— У мене немає батька, — промовила я.

Знов ця жахлива тиша. Вона була такою нестерпною, але зрештою це спрацювало, вона припинила говорити. Здавалося, тиша запала на цілу вічність, але врешті-решт я не витримала. — Матуся казала, вона була... припускаю, що вона була... ну, вона не казала мені цього прямо, коли я була дитиною, але, ставши дорослою, я зрозуміла, що вона стала жертвою... сексуального насильства, — сказала я дещо грубувато. Жодної відповіді. — Я не знаю його імені та ніколи його не бачила, — додала я.

Вона щось записувала, а потім підвела на мене погляд:

— Елеанор, тобі коли-небудь хотілося, щоб у твоєму житті був батько чи дорослий з авторитетом батька? Тобі цього не вистачає?

Я поглянула на свої руки. Мені було складно відверто говорити про ці речі, витягуючи їх назовні, коли з ними можна було миритися, поки вони були приховані.

— Ніколи не сумуєш за тим, чого в тебе ніколи не було, — зрештою сказала я. Цю фразу я десь вчитала, і вона скидалася на правду. — Скільки себе пам'ятаю, завжди були я і... вона. Більше зі мною ніхто не грався, ніхто не розмовляв, ніхто не ділив спогади про дитинство. Але не думаю, що це незвично. Зрештою, це не завдало мені жодної шкоди.

Я відчула, як мій шлунок відреагував на ці слова, скручуючись від кислоти й гіркоти.

Вона знову написала щось у записнику і не подивилася на мене.

— Твоя мама коли-небудь розповідала про напад? Вона знає свого кривдника?

— Ще в перший день я доволі чітко сказала, що не бажаю розмовляти про неї.

— Звісно, — обережно сказала Марія, — не турбуйся, ми не будемо говорити про неї, Елеанор, тільки якщо ти сама цього не

захочеш. Я запитую лише в контексті твого батька, намагаючись більше з'ясувати про нього та про твої почуття до нього, це все.

Я замислилася над її словами.

— Насправді в мене до нього немає жодних почуттів, Маріє.

— Ти колись думала про те, щоб відшукати його? — запитала вона.

— Гвалтівника? Навряд чи.

— Стосунки доньки з батьком іноді можуть впливати на подальші стосунки з чоловіками. Ти колись думала про це, Елеанор?

— Ну, — замислилась я, — матуся не надто любила чоловіків. Але, чесно кажучи, вона взагалі нікого не любила. Вона думає, що більшість людей нас не гідні, незалежно від їхньої статі.

— Що ти маєш на увазі? — запитала Марія.

Ну ось, ми говоримо про матусю, і це після того, як я чітко це заборонила. Хоча, на мій подив, я почала отримувати насолоду від подібних розмов, цілком захоплюючи увагу психотерапевта. Можливо, усе це через нестачу зорового контакту. Так я розслаблялася, ніби говорила сама до себе.

— Річ у тому, — сказала я, — що вона хотіла, аби ми спілкувалися з людьми, які, на її думку, були хорошими, з людьми, які були відповідними для неї, — вона це постійно повторювала. Вона завжди наполягала на тому, щоб ми ввічливо говорили, пристойно поводитися... вона змушувала нас вправлятися в красномовстві, принаймні годину на день. Вона... скажімо... у неї були дещо прямі способи виправляти нас, коли ми казали щось не так чи поводитися якось не так. А це було майже завжди.

Марія кивнула, щоб я продовжувала.

— Вона казала, що ми заслуговуємо на все найкраще і що навіть за таких обставин ми завжди повинні поводитися належним чином. Так, ніби ми належимо до забутої королівської родини, знаєте... сім'ї загиблого царя чи поваленого монарха, щось таке. Я намагалася чимдуж, але мені все одно не вдавалося виглядати й поводитися так, як їй хотілося, поводитися належним чином. Це її дуже засмучувало та сердило. І майте на увазі, справа була не лише в мені. Ніхто не був достатньо хорошим. Вона завжди казала нам, що ми маємо шукати того, хто буде достатньо хорошим. — Я захитала головою. — Гадаю,

саме це привело мене сюди, — промовила я. — Я намагалася знайти когось подібного, потім заплуталася, і зрештою виник весь цей безлад.

Я усвідомила, що мене трусить, ніби мокрою собаку прохолодним ранком. Марія поглянула на мене.

— Поговорімо про інше, — обережно промовила вона. — Хочеш розповісти мені про те, що сталося, коли тебе розлучили з матір'ю, про свій досвід у системі опіки? На що це було схоже?

Я здригнулася.

— У прийомних сім'ях було... нормально. Перебування в інтернатах було... стерпним. Мене ніхто не ображав, мені було що їсти й пити, у мене був чистий одяг і дах над головою. Я щодня ходила до школи, доки мені не виповнилося сімнадцять, а опісля вступила до університету. Мені нема на що скаржитися.

Марія заговорила дуже обережно.

— Як щодо інших твоїх потреб, Елеанор?

— Не впевнена, що зрозуміла, що ви маєте на увазі, Маріє, — збентежилась я.

— У людей є низка потреб, які необхідно задовольняти, Елеанор, для того щоб бути щасливими й здоровими особистостями. Зараз ти розповідаєш про те, як задовольняли твої основні фізичні потреби — тепло, їжа, притулок. Як щодо емоційних потреб?

Я була спантеличена.

— Але в мене не було жодних емоційних потреб.

Якусь мить ми мовчали. Зрештою вона кахикнула та заговорила:

— У всіх є емоційні потреби, Елеанор. Усі ми — особливо маленькі діти — маємо знати, що нас люблять, цінують, приймають і розуміють...

Я мовчала. Для мене це було щось новеньке. Я дала цій думці осісти в моїй голові. Її слова скидалися на правду, і я мала це обміркувати в конфіденційному затишку власного дому.

— Елеанор, у твоєму житті була людина, яка виконувала таку роль? Хтось, хто тебе розумів? Хто любив тебе такою, яка ти є, без жодних умов?

Спершу я, звісно, хотіла сказати, що ні. Матуся точно не підпадала під цю категорію. Щось — хтось — мене непокоїло, навіть сіпало за рукав. Я намагалася не звертати уваги, але це відчуття ніяк не відступало, той тихенький голосок, крихітні ручки.

— Я... так.

— Не поспішай, Елеанор. Добре обдумай. Що ти пам'ятаєш?

Я набрала повітря й подумки повернулась до того будинку, у хороші часи. Промені сонця прослизали на килим, настільна гра розкладена на підлозі, пара гральних кубиків, дві яскраві кольорові фішки. День, коли ми грали в «Лілу».^[18]

— Світло-карі очі. Здається, був собака. Але в мене ніколи не було домашніх улюбленців.

Я відчула занепокоєння, спантеличення, у животі забурчало, а горло стис тупий біль. Якийсь спогад зринав назовні, він був дуже глибоко, був занадто болісним, щоб його ворушити.

— Гаразд, — обережно промовила вона, підсовуючи до мене коробку з великими хустинками, — час майже вийшов. — Вона дістала записник. — Домовимося про зустріч наступного тижня в той самий час, щоб повернутися до цієї розмови?

Я не могла в це повірити. Уся ця робота, я була так близько, близько як ніколи, і от знову вона виставляє мене на вулицю? Після того, чим я з нею поділилася, після того, як розповіла всі ті речі та була готова відкриватися далі?

Я кинула хустинку на підлогу.

— Ідіть до біса, — тихо промовила я.

32

Поки я одягала своє пальто, вона сказала, що злість — це добре. Якщо я нарешті стану перед лицем гніву, то почну виконувати якусь важливу роботу, відкриваючи й звертаючись до речей, які я закопала надто глибоко в собі. Я не думала про це раніше, але мені здається, що до цього часу я ніколи не гнівалася по-справжньому. Так, я була роздратованою, знудженою, засмученою, але ніколи не розлюченою. Гадаю, вона мала рацію, мабуть, сталося щось таке, через що я мала б сердитися. Це не та емоція, якою можна насолоджуватися, і, безумовно, було несправедливо спрямовувати її на Марію Темпл, яка зрештою тільки виконувала свою роботу. Я щиро вибачилася за те, що вибухнула гнівом, а вона виказала своє розуміння й здавалася навіть трохи задоволеною. Зрештою, я не мала звички говорити людям, щоб

вони йшли до біса. Непристойність є промовистою ознакою ганебно обмеженого словникового запасу.

На додачу до всього я намагалася знайти нове заняття, однак це було непросто. Понад дев'ять років я прокидалася, ішла на роботу та поверталася додому. У вихідні я пила горілку. Зараз нічого з цього не допоможе. Я вирішила влаштувати генеральне прибирання в квартирі, бо всюди панував безлад і зношеність. Занедбана, позбавлена любові й турботи. Я уявила, як запрошу когось у гості, приміром Реймонда, на обід, і спробувала поглянути на все його очима. Деякі речі могли б прикрасити квартиру та докорінно змінити ситуацію, і коштують недорого. Ще одна кімнатна рослина, кілька яскравих декоративних подушок. Я пригадала елегантний будинок Лаури. Вона жила сама, у неї була робота, власна справа. Вона безперечно жила, а не існувала. Лаура здавалася щасливою. Отже, це реально.

Дзвінок у двері змусив мене підстрибнути від несподіванки. Я не часто чула цей звук. Як і зазвичай, я трохи занепокоєно зняла засув і відімкнула, серце моє калатало, а руки дрібно тремтіли. Проте ланцюжок я не знімала. За дверима стояв молодик у спортивному одязі й бейсболці, розвернутій назад, і нетерпляче тупав ногою в кросівці. Тіло його вібрало енергією. Чому? Я мимовіль відступила.

— Оліфант? — запитав він.

Відчуваючи щось підозріле, я кивнула. Нахилившись за двері, він зник з очей, а потім повернувся та простягнув величезний кошик квітів, загорнутий у целофан й оздоблений стрічками. Він спробував його передати, тому я зняла ланцюжок з дверей і обережно взяла кошик, побоюючись, що це жарт. Він запхав руку в кишеню куртки і витягнув чорний гаджет.

— Поставте свій підпис тут, будь ласка, — сказав він, передаючи мені пластиковий олівець, який — о жах! — він дістав з-за вуха. Я поставила свій особливий підпис, на який він навіть не поглянув.

— На все добре! — сказав він, збігаючи сходами. Ніколи не бачила, щоб у тілі однієї людини було стільки нервової енергії.

До целофанової упаковки було прикріплено крихітний конверт, схожий на вітальну листівку для хом'яка. Усередині конверта була візитка — біла — з написом:

Елеанор, одужуй швидше — ми всі про тебе думаємо.

З любов'ю та найкращими побажаннями
від Боба та інших з «Бай Дизайн». Цілуємо.

Я занесла кошик у кухню й поставила на стіл. Вони думають про мене. Коли я розгорнула целофан, з нього вирвались пахощі літнього саду, солодкі та п'янки. Вони думали про мене. Про мене! Я сіла та погладила пелюстки червоної гербери, а потім усміхнулася.

Я обережно поставила квіти на кавовий столик і продовжила, не поспішаючи, прибирати у квартирі, паралельно думаючи про те, як ще «створити затишок». У цьому я мала небагатий досвід, на який можна було спиратися. Я відчинила всі вікна, а потім, покрутивши радіо, знайшла невинну музику й почала відшкрібати кожному кімнату. Деякі плями на килимі не хотіли зникати, більшість я відчистила. Я наповнила чотири мішки сміття — старі кросворди, засохлі ручки, потворні дрібнички, які зберігала багато років. Я навела лад на полицях, відібравши купу книжок, яку збиралася віднести (а в деяких випадках повернути) до благодійної крамниці.

Нещодавно я дочитала товсту книжку про менеджмент, призначену, певно, для психопатів без здорового глузду (доволі небезпечне поєднання). Мені завжди подобалося читати, але я ніколи не знала, як обрати. У світі так багато книжок — як тільки люди їх розрізняють? Як знати, яка книжка відповідатиме чиємусь смаку та інтересам? Саме тому я беру першу-ліпшу, яка потрапляє мені на очі. Марно намагатися щось обрати. Обкладинки також не дуже допомагають, адже вони рекламують тільки хороше, і на власному досвіді я дізналася, що частенько брешуть. «П'янкий», «Сліпучий», «Кумедний». Ні.

Єдиним критерієм для мене є чистий зовнішній вигляд книжки, а це означає, що мені доводиться ігнорувати чимало потенційного матеріалу для читання з благодійних крамниць. З тієї ж причини я не користуюся бібліотеками, хоча бібліотеки, певно, є життєво важливими сховищами дива. Справа не в тобі, бібліотеко, справа в мені, як у тій відомій приказці. Думка про книжки, які проходять через таку велику кількість брудних рук, мене бентежить — люди читають книжки у ванній, дозволяють своєму собаці сидіти на них, а ще колупаються пальцем у носі, а потім витирають результат об сторінки. Люди їдять сирні чипси та гортають кілька розділів, не витерши рук. Я просто не можу. Ні, мені потрібні книжки, у яких був один обережний власник. Книжки в «Теско» гарні й чисті. Іноді в день зарплатні я дозволяю собі купити кілька книжок.

Нарешті квартира стала чистою і майже вільною. Я заварила чашку чаю й оглянула вітальню. Не вистачало лише картини на стіні та кількох килимів. А ще нових рослин. Вибач, Поллі. Але зараз вистачить і квітів. Я глибоко вдихнула, підняла пуф і запхала його в мішок для сміття. Це завдання виявилось не з простих, тим часом я думала про те, який вигляд маю, обхопивши велетенську жабу та намагаючись притиснути її до підлоги. Я шморгнула носом і засміялася, я сміялася, доки не заболіло в грудях. А коли я нарешті підвелася та зав'язала мішок, з радіо залунала весела популярна пісенька, і я збагнула, що почувуюся... щасливою. Це було таке дивне та незвичне відчуття — легкість і спокій, ніби я ковтнула сонячного проміння. Сьогодні вранці я почувалася розлюченою, а зараз була спокійною та щасливою. Я поступово звикала відчувати спектр доступних людських емоцій, їхню інтенсивність і швидкість, з якою вони могли змінюватися. До сьогодні, щоразу, коли емоції та почуття загрожували порушити мій спокій, я швидко їх запивала, заглушуючи. Це дозволяло мені існувати, але я почала розуміти, що зараз мені потрібне щось більше, я прагнула цього.

Я винесла сміття вниз, а коли повернулася в квартиру, то помітила що всередині пахне лимонами. Мені було приємно увійти. Я збагнула, що зазвичай не помічала свого оточення. Це нагадало мені ранкову прогулянку до офісу Марії Темпл: коли зупиняєшся на мить, щоб роздивитися навколо, помічаєш усі дрібниці, це змушує почуватися... легше.

Можливо, якщо у вас є друзі чи сім'я, вони допомагають вам помічати дрібниці частіше. Вони навіть можуть вам вказувати на них. Я вимкнула радіо та сіла на диван, п'ючи ще одну чашку чаю в цілковитій тиші. Усе, що я чула, — це вітер, який тихо свистів крізь відчинене вікно, а ще сміх двох чоловіків на вулиці. Це був звичайний день посеред тижня. У цей час я зазвичай сиджу на роботі, спостерігаючи, як стрілки годинника наближаються до п'ятої, чекаючи на час піци та горілки, а потім вечір п'ятниці перетікає в три довгі ночі забуття до понеділка. За винятком чарки, випитої в пабі, я вже кілька тижнів не пила горілки. Я завжди думала, що вона допомагала мені

заснути, але насправді зараз мій сон став кращим, ніж будь-коли, і мене не гризуть тривожні думки.

Електронний шум наполохав мене так, що я мало не розхлюпала чай. Хтось надіслав мені текстове повідомлення. Я побігла в коридор по телефон. На екрані з'явилася іконка крихітного конверта:

Що робиш увечері? Я можу зайти? Маю для тебе сюрприз! Р.

Сюрприз! Я відразу написала відповідь:

Так. Елеанор.

Раніше ніхто не запитував, чи можна зайти до мене в гості. Соціальний працівник призначав зустріч, а людина, яка знімала покази лічильника, приходила без попередження. Розуміючи, що попередні візити Реймонда були для нього не надто приємними — чи для мене, — я вирішила виправитися. Я накинула куртку та вирушила до крамниці на розі. Містер Дюван відірвався від газети, коли почув оповіщення. Мабуть, це щоденне дзенькання вкрай його дістало. Він обережно посміхнувся. Я взяла кошик і поклала в нього молоко, чай «Ерл Грей» і лимон, якщо Реймонд надавав перевагу такому напою. У рядах я провела чимало часу, бо не могла зробити вибір. Зрештою, я обрала печиво «Гарібальді», кинувши до кошика ще пачку рожевих вафель, — очевидно, непогано пропонувати гостям варіанти. А може, Реймонду закортить чогось солоного? Тому я взяла ще й вершковий крекер і пачку сирних чипсів. Усі бази прикриті.

Я стояла в черзі з кошиком, не підслуховуючи, але мимовільно почула розмову однієї пари, яка стояла переді мною. Зрештою я відчула, що необхідно втрутитися та допомогти.

— Це таджин, — сказала я.

Жодної відповіді. Я зітхнула й знову нахилилася вперед.

— Таджин, — повторила я, вимовляючи звуки повільно й чітко і, мені здалося, з дещо французьким акцентом.

— Перепрошую? — промовила жінка беж жодного натяку на прохання. Чоловік просто дивився на мене, його погляд можна було описати як «помірно ворожий».

— Хіба ви не пам'ятаєте слова, яке позначає те, що ви описали як «керамічний горщик з конусоподібною кришкою, який Джудіт (ким би вона не була) додала у свій весільний перелік», що змушує вас, — я кивнула на жінку, — описувати її як «претензійну корову».

Я насолоджувалася рухом свого вказівного пальця, поки говорила це.

Вони мовчали, тому я наважилася продовжити.

— Таджин — традиційний посуд для приготування страв, який винайшли в Північній Африці, — послужливо сказала я, — його роблять з обпеченої глини, оздоблюючи барвистою глазур'ю. А ще це назва рагу, яке готується в цьому посуді.

Рот чоловіка почав розтулятися, а рот жінки змінювати свою форму з дуже тонкої нитки до напруженої лінії. Вона повернулася до чоловіка, і вони зашепотілися, час від часу повертаючись, аби зиркнути на мене.

Більше ніхто нічого не казав, хоча вони витріщалися на мене, коли виходили з крамниці, заплативши за свої покупки. Жодної подяки. Я помахала їм рукою на прощання.

* * *

Містер Дюван тепло мені усміхнувся, коли я нарешті дійшла до каси.

— Рівень грубості й цілковите нерозуміння гарних манер завжди засмучує, містере Дюван, — мовила я, хитаючи головою.

— Міс Оліфант, — посміхнувся він з розумінням. — Радий знову вас бачити! Гарно виглядаєте.

Я відчула, як щиро усміхаюсь у відповідь.

— Дуже вам дякую, містере Дюван, я теж рада вас бачити. Чудовий день сьогодні, чи не так?

Він кивнув, усе ще усміхаючись, і просканував мої покупки. Коли він усе зробив, його усмішка трохи зів'яла.

— Ще щось, міс Оліфант?

Пляшки позаду нього мерехтіли, відбиваючи сяйво ламп на стелі — червоні, золотаві й прозорі.

— Так, — промовила я. — Мало не забула.

Я нахилилася до стенда з газетами й взяла примірник «Телеграф» — мені кортіло знову сісти за кросворд.

* * *

Повернувшись додому, я увімкнула газову плиту й дістала чашки для чаю. Мені хотілося, щоб вони були з одного набору, але я була впевнена, що Реймонд на це не зважатиме. Я нарізала лимон і виклала печиво сходинокками по колу на свою найкрасивішу тарілку, ту, оздоблену квіточками. Я вирішила поки не викладати солоне печиво. Не треба божеволіти.

Через нестачу практики я встигла розв'язати лише половину кросворда, коли пролунав дверний дзвінок, трохи пізніше, ніж я очікувала. Для того щоб утамувати спазми голоду в шлунку, я з'їла трохи печива, тому зараз у колі бракувало кількох сходинок. Дуже погано.

Реймонд тримав в одній руці картонну коробку з ручками, а в другій — величезний випуклий пластиковий пакет. Захеканий, він обережно поклав обидва пакунки в коридорі, не запитуючи про це, і почав скидати куртку, сопучи, ніби морська свинка, яку викинуло на берег. Куріння вбиває.

Він передав мені куртку, і якусь мить я на неї дивилася, перш ніж збагнула, що мені треба її повісити. Я не мала для неї відповідного місця, тому згорнула її якомога охайніше й поклала в куті коридору. Реймонд чомусь мав незадоволений вигляд, хоча куртка не була дорогою.

Я провела його у вітальню і запропонувала чай. Він здався доволі збудженим.

— Мабуть, пізніше. Спершу я хочу розповісти тобі про сюрприз, Елеанор, — сказав він.

Я сіла.

— Розповідай, — промовила я, підбадьорюючи себе. Мій досвід сюрпризів обмежений і не дуже позитивний.

Він захопив коробку до вітальні й поставив її на підлогу.

— Зараз, зараз я все зроблю. Моя мама буде щасливою. Я просто подумав... ну...

Він обережно відкрив кришку, а я мимохіть відсунулася назад.

— Годі тобі, люба, — сказав він м'яким, муркотливим голосом, якого я ніколи не чула раніше. — Не бійся...

Він запахав руку в коробку та дістав звідти найгладкішу кішку, яку я будь-коли бачила. Теоретично вона мала бути вугільно-чорною, навіть її носик і вушка, але щільне хутро мало пропалини. Реймонд притискав кішку до грудей, шепочучи ніжності на вушко. Ця істота була геть не в захваті.

— То що скажеш? — запитав він.

Я поглянула в зелені котячі очі, а кішка — на мене. Я підійшла ближче, і Реймонд спробував передати її мені. Він трохи незграбно передавав тваринку, намагаючись перемістити її тушку зі своїх рук у мої, і зрештою справу було зроблено. Я тримала кішку, ніби дитину, пригортаючи її до грудей, і чула, ні, відчувала її глибоке, мелодійне муркотіння. А ще це її тепло! Я сховала обличчя в тому, що залишилося від її хутра, і відчула, як вона повернула до мене свою голову, коли обережно принюхалася до мого чола.

Нарешті я підвела погляд. Реймонд тим часом розпаковував пакет, у якому були одноразовий лоток для котячого туалету, м'яка подушка та невелика коробка з кормом. Кицька почала вовтузитись у моїх руках, а потім стрибнула на килим, важко гупнувши. Вона попрямувала до лотка, сіла в нього та почала голосно робити свою справу, прикипівши до мене очима. Випорожнившись, вона ліниво загребла сліди задніми лапами, розкидаючи наповнювач для туалету по свіжовимитій підлозі.

Жінка, яка знала, чого хоче, і зневажала принципи ввічливого суспільства. Ми з нею подружимося.

* * *

Реймонд відмовився від запропонованого печива, і від чаю також. Він хотів пива чи кави, але в мене не було нічого такого. Турбота про гостей була значно складнішим завданням, ніж я думала. Зрештою, він погодився на склянку води, якої навіть не пив. Реймонд розповів, що Дезі, один з його сусідів по квартирі, знайшов цю кицьку вчора ввечері на задньому дворі його будинку. Хтось запахав її в металевий бак для

сміття та підпалив його — Дезі почув крики, коли Реймонд повертався додому з роботи. Я підвелася й побігла до ванної, щоб виблювати рожеві вафлі. Реймонд обережно постукав у двері, але я закричала, щоб він дав мені спокій. Коли я повернулася, вони з кицькою сиділи на дивані, окремо. Я сіла в крісло навпроти, і вони уважно почали дивитися на мене.

— Хто ж таке робить, Реймонде? — промовила я, нарешті опанувавши себе.

Вони з кицькою мали засмучений вигляд.

— Хворі покидьки, — похитав головою Реймонд. — Дезі приніс її додому, і ми переконалися, що з нею все гаразд. У нього алергія на котів, тому ми не могли залишити її в себе. Я хотів віднести її до центру захисту кішок або запитати, чи мама не схоче ще одну, але потім... не знаю, я подумав, що вона може стати приємною компанією для тебе, Елеанор. Тільки скажи, якщо ти проти. Домашні улюбленці — серйозна справа та велика відповідальність...

Це було непросто. З одного боку, я не могла заперечувати, що кицька мені сподобалася. Вона, безсумнівно, мала нахабний, заснований на пропалинах шарм та байдужість, що здатна розтопити лід у серці. Можна сказати, що ця кішка була прагматичною. І водночас це була вразлива істота, що потребувала догляду. Тобто хтось мав її пестити час від часу. Я годилася для цього завдання?

Я пригадала зустрічі в психолога, про те, як ми говорили, що мислити треба раціонально, визначаючи хибні моделі поведінки, і вчитись хоробрості, аби вчинити інакше. «Годі тобі, Елеанор, — сказала я собі. — Будь хороброю. Зараз не так, як раніше, навіть близько. Вона кішка, а ти доросла жінка. Ти більш ніж здатна це зробити».

— Я візьму на себе відповідальність догляду, Реймонде, — твердо мовила я. — Ця істота отримає належне піклування.

— Упевнений, що так і буде, — усміхнувся він. — Вона вже почувається як вдома, їй тут затишно.

Кішка розтягнулася на диванних подушках, наміряючись заснути, хоча одне вухо час від часу сіпалося, стежачи за розмовою.

— Як ти її назвеш? — запитав він.

Замислившись над цим, я схилила голову набік.

Реймонд підвівся.

— Я збігаю вниз на перекур, двері зачиню, — сказав він.

— Не видихай дим у мої вікна! — закричала я йому.

За десять хвилин, коли він повернувся, я сказала, що назву кішку Глен.

— Глен? Та це ж хлопчаче ім'я, — засміявся він.

Я замислилася про всі ті знаки застереження та порожні пляшки.

— Це на честь старого друга, — сказала я.

* * *

Наступного ранку я прокинулася і з'ясувала, що Глен лежить поряд — голова на подушці, а тіло під ковдрою, точнісінько як людина. Її величезні зелені очі витріщалися на мене, ніби вона хотіла, щоб я прокидалася. Вона пішла за мною в кухню, а я налила їй трохи води, на яку вона не звернула уваги, і насипала трохи корму, який вона швидко заковтнула й одразу ж виблювала на підлогу. Я обернулася, щоб дістати з-під раковини ганчірку, аби все прибрати, але помітила, що вона їсть своє блювотиння.

— Гарна дівчинка, Глен, — промовила я. Кицька виявилася невимогливою.

Реймонд приніс необхідний мінімум речей, щоб вона могла переночувати, тому, доки вона дрімала на пуховій ковдрі, я потай вислизнула з квартири та сіла на автобус до торгового комплексу, де був великий магазин з товарами для домашніх улюбленців. Я купила їй більше, зручніше ліжко, лоток для туалету з дашком, щоб відокремити її особистий простір, чотири різні види вологого й сухого корму, а ще мішок органічного наповнювача для котячого туалету. Також взяла пляшечку олії, корисної для її шерсті, — потрібно щодня змішувати чайну ложку з її кормом. Мені було байдуже, чи відросте їй хутро, адже вона була гарна, але я відчувала, що їй буде краще без пропалин. Мені здалося, що вона не належала до того типу, який любить гратися іграшками, але про всяк випадок я купила блискучий м'ячик і величезну пухнасту мишу, наповнену котячою м'ятою, розміром з велику домашню тапочку. Доштовхавши візок до каси, я зрозуміла, що доведеться викликати таксі, щоб доїхати додому. Я собою пишалася.

Водій не допоміг мені занести речі у квартиру, тому мені довелося кілька разів підніматися та спускатися, і я спітніла, поки занесла все. На всю поїздку я витратила дві години, від початку й до кінця. Глен все ще спала на ковдрі.

Цілий день я займалася хатніми справами. А Глен була мені хорошою компанією: тиха, стримана, практично весь час спала. Того вечора я сиділа за чашкою чаю та слухала виставу по радіо, коли раптом вона стрибнула мені на коліна й затупала по моїх стегнах, оголивши кігті. Це було трохи не зручно, але так вона показувала свою доброту. Покрутившись кілька хвилин, вона обережно вмостилася на моїх колінах і заснула. Двадцять хвилин по тому мені захотілося у вбиральню, до того ж кицька була далеко не стрункою та привалилася на мій сечовий міхур. Я спробувала злегка посунути її на один бік, але вона запручалася. Я спробувала знову. З третьої спроби вона повільно встала на лапи, вигнула спину, а потім осудливо зітхнула, перш ніж зіскочити на підлогу і перевальцем піти до свого нового ліжка. Як тільки вона вмостилася, то почала пильно спостерігати за мною, хоча я тим часом кілька разів виходила з кімнати. Мене це не обходило. Я мала справу зі значно, значно гіршими речами, ніж роздратована кицька.

* * *

Реймонд знову зайшов у гості за кілька днів, щоб подивитися, як облаштувалася Глен. Я запросила його та його маму, адже він зауважив, що вона хотіла побачитись, до того ж, як любителька котів, вона була б рада зустрічі з Глен. У будь-якому разі в мене ще залишилося чимало печива від його попереднього візиту, тому для мене в цьому не було жодних проблем.

Вони приїхали в чорному таксі, яке дуже сподобалося місіс Гіббонс.

— Елеанор, водій був дуже милим, правда ж, Реймонде? — запитала вона. Реймонд кивнув, і мені здалося, я помітила натяк, крихітний натяк на втому, ніби це не вперше вона порушила цю тему за час короткої подорожі з південної частини міста в західну. — Ніколи

не зустрічала такого милого водія, він допоміг мені сісти і вийти з таксі, притримав дверцята, поки я сідала...

— Так, мамо, — промовив Реймонд, заштовхуючи її ходунки в куток вітальні, поки вона сідала на диван.

Глен, як справжня бунтарка, одразу ж пішла спати на моє ліжко, тому все, що було від неї видно, — це ледь помітний клубок, який похропував під ковдрою. Місіс Гіббонс мала розчарований вигляд, але я дала їй подивитися фото на телефоні, а сама пішла заварювати чай. Реймонд вийшов до мене в кухню й притулився до стіни, спостерігаючи, як я наливаю чай. Він підсунув до мене пакет з ручками.

— Я приніс дещо, — сказав він. Я зазирнула всередину й побачила білу картонну коробку з пекарні, перев'язану стрічкою. А ще крихітну баночку «гурманського» котячого корму.

— Дуже мило з твого боку! — зраділа я.

— Я не знав, що ти любиш, але мені не хотілося приходити з порожніми руками... — сказав Реймонд, заливаючись рум'янцем. — Тому подумав... ти схожа на людину, якій подобаються гарні речі, — сказав він, дивлячись на мене. — Ти заслуговуєш на щось хороше, — впевнено мовив він.

Це було дивно. Мушу зізнатися, на якусь мить я втратила дар мови. Я дійсно заслуговувала на щось хороше?

— Знаєш, Реймонде, це кумедно, — промовила я. — Виховання матусі часто збивало нас з пантелику. Іноді вона давала нам щось хороше, іноді... ні. Тобто одного тижня ми занурювали перепелині яйця в мелене насіння селери з сіллю та витягали устриці з мушель, а іншого мало не вмирили з голоду, бо вона не давала нам ані їсти, ані пити, — сказала я.

Його очі розширилися.

— З нею завжди все було на межі, — сказала я, киваючи собі. — Я звикла до такого нормального стану речей. Ну, знаєш, триразове харчування, звичайні речі — томатний суп, картопляне пюре, кукурудзяні пластівці...

Я розв'язала стрічку й зазирнула в коробку. Усередині був бісквітний торт, який скидався на витвір кондитерського мистецтва — шоколадний ганаш, оздоблений малинками. Це була справжня розкіш, яку Реймонд обрав особисто для мене.

— Дякую, — сказала я, відчуваючи, як на очі навертаються сльози. Насправді я більше нічого не мала казати.

— Дякую, що запросила нас, Елеанор, — сказав він. — Мама любить виходити в люди, але їй не завжди випадає така нагода.

— Я завжди рада тебе бачити, вас обох, — промовила я, і це були щирі слова.

Я поклала торт на тацю з печивом, але, перш ніж я встигла взяти її в руки, Реймонд мене випередив. Я пішла за ним і помітила, що він підстригся.

— Як почуваєшся, Елеанор? — запитала місіс Гіббонс, як тільки ми всілися. — Реймонд казав, що нещодавно ти була трохи пригніченою.

На її обличчі був вираз м'якого, ввічливого занепокоєння, не більше, і я збагнула, червоніючи від вдячності, що Реймонд не вдавався в подробиці.

— Мені значно краще, дякую, — сказала я. — Реймонд наглядав за мною. Мені дуже пощастило. — Він був здивованим. Його мама — ні.

— У мого хлопчика золоте серце, — кивнула вона. А Реймонд скидався на Глен, коли вона помітила, що я бачила, як вона намагалася перестрибнути з дивана на підвіконня та промахнулася. Я засміялася.

— Ми тебе збентежили!

— А от і ні, — сказав він, — ви самі себе бентежите, базікаючи, як дві старенькі. Хтось хоче ще чаю? — Він нахилився до чайника, і я побачила, що він усміхається.

Із Гіббонсами було легко та приємно. Ми всі трохи здивувалися, як проминув час, коли замовлене наперед таксі за годину під'їхало до будинку і водій почав роздратовано сигналізувати. Тому вони змушені були збиратися похапцем.

— Елеанор, наступного разу чекатиму тебе в гості, — сказала місіс Гіббонс, коли вони намагалися вийти, проштовхуючи ходунки у двері, а Реймонд одночасно одягав куртку.

Я кивнула. Вона швидко поцілувала мене в щоку, у ту, що зі шрами, а я навіть не відсахнулася.

— Приходь з Реймондом у неділю на чай, посидимо трохи, — прошепотіла вона.

Я знову кивнула.

Реймонд з гуркотом просунувся повз мене, а потім, перші ніж я встигла щось зрозуміти, нахилився до мене та поцілував у щоку, точнісінько як його мама.

— Побачимося на роботі, — сказав він і пішов, дуже обережно притримуючи маму та її ходунки, доки вони спускалися сходами. Я приклала руку до щоки. Сім'я Гіббонсів любить поцілунки — деякі сім'ї були схожими на них.

Я вимила чашки й тарілки, і в цю мить Глен нарешті вирішила з'явитися.

— Це не надто привітно, Глен, — сказала я.

Вона поглянула на мене й коротко нявкнула чи скоріше писнула, дуже дивно. Суть — зокрема, те, що їй було байдуже, — була цілком зрозумілою. Я поклала їй у миску ласощі від Реймонда. Вона пожвавилася, хоча, на жаль, її погане вміння поводитися за столом нагадувало мені про людину, яка її принесла.

Реймонд залишив свою газету на стільці у вітальні — він частенько носив газети в задній кишені штанів. Я прогортала сторінки, про всяк випадок, раптом знайдеться пристойний кросворд, і зупинилася на дев'ятій сторінці, де мою увагу привернув заголовок.

Газета «Глазго Івнінг Таймс»

Новини про розваги

«Піонери-пілігрими» відкривають Америку:

гурту з Глазго пророкують стати «кращими за Біффі»

Шотландський гурт «Піонери-пілігрими» цього тижня святкуватиме п'яте місце в Американському біл-борді 100 найкращих виконавців.

Четвірка з Глазго готується завдати удару по прибутковому американському ринку після багаторічних виступів у пабах та клубах.

Їхній сингл «Do not Miss You», написаний після того, як колишній фронтмен зі скандалом пішов з групи, минулого тижня перехопила інсайдерська компанія на YouTube. Відтоді композиція транслювалася щоночі по всій території США як саундтрек до високобюджетної реклами телекомпанії.

Наступного місяця гурт стане хедлайнером Stateside в турі від узбережжя до узбережжя.

Читаючи ці рядки, я подумки перенеслася до зовсім іншого місця, до зовсім іншої людини — до людини, якою я намагалася бути, і до

того, що я хотіла змінити в собі й у своєму житті. Чесно кажучи, справа була зовсім не в музиканті, Марія Темпл допомогла мені це зрозуміти.

У своєму прагненні змінитися, з'єднатися з кимось, я цілком зосередилася не на тих речах, не на тій людині. Опинившись на межі цілковитої катастрофи, за невдалої спроби бути людиною, я почала розуміти, що невинна, і все завдяки Марії Темпл.

У статті не було написано про те, чим зараз займався Джонні Ломонд. Але це не мало жодного значення. Я згорнула газету — пізніше я зможу застелити нею лоток Глен.

@johnnieLrocks 7 г

Величезні вітання хлопцям — чудові новини, ви справді на це заслуговуєте. Безмежно радий за них. #usa #bigtime

(лайків немає)

@johnnieLrocks 44 хв

Трясця! До біса усе!

(видалено пізніше)

33

На черговому сеансі Марія, здавалося, була в доброму гуморі і я теж почувалася непогано. Але, коли вона знову заговорила про минуле, у мозку ввімкнувся сигнал тривоги.

— Ми не згадували про пожежу. Тому, якщо ти не проти... поговорімо про це.

Я обережно кивнула.

— Добре, Елеанор. Будь ласка, заплющ очі. Іноді речі краще пригадувати в такий спосіб. Зроби глибокий вдих, а потім видих. Чудово. І ще раз... добре. Тепер я хочу, щоб ти подумки повернулася в той час. Ти вдома, за день до пожежі. Що ти пам'ятаєш? Бодай щось? Не поспішай...

До цього я почувалася такою безтурботною та вільною, зосередженою на собі, що не мала нагоди підготуватися. Заплющивши

очі й зробивши черговий видих за командою Марії, я занепокоєно збагнула, що мої думки метушливо заповнили весь простір, перш ніж я встигла їх блокувати і навіть збагнути, що мій мозок відключився, відкриваючи доступ до найпотаємніших спогадів, які не мусили зринати. Я відчула важкість у тілі, на відміну від мого розуму, який плавав, ніби повітряна кулька, поза межами моєї досяжності. Однак, коли це сталося, я незворушно прийняла цей факт. У переданні контролю була якась втіха.

— Матуся. Вона розлючена. Матуся спала, але ми знову її розбудили. Матуся від нас утомилася.

Сльози заструмували по моїх щоках, коли я вимовляла ці слова, однак я не почувалася засмученою. Так, ніби я переповідала фільм.

— Дуже добре, Елеанор, ти чудово тримаєшся, — сказала Марія. — Розкажи мені більше про матусю.

— Не хочу, — ледь чутно промовила я.

— Елеанор, у тебе добре виходить. Спробуй не спинятися. То як щодо матусі?

Я довго мовчала, дозволяючи думкам пересуватися в будинку, дозволяючи спогадам зринати назовні, наче птахам, яких випустили з клітки. Зрештою я прошепотіла. Два слова:

— Де Маріанна?

34

Неділя. Я мала вийти з дому о дванадцятій, щоб пообідати з Реймондом. Глен дрімала в новому ліжку, і я зробила кілька фото. На останньому знімку вона затуляла лапкою очі, ніби ховаючись від світла. Я опустилась навколішки поряд і притулилася обличчям до її хутра. Смикнувшись, вона замуркотіла голосніше. Я поцілувала її в голову.

— Побачимось пізніше, Глен, — сказала я. — Я не затримаюсь надовго.

Мій неминучий вихід, здавалося, її не обходив.

Приготувавшись виходити, я прочинила двері якомога тихіше й навшпиньки скралася у вітальню, щоб перевірити, чи кішка ще спить. Я помітила її на велетенській миші, напханій котячою м'ятою, вони обоє витріщалися на мене, блискучі очі іграшки дивилися чітко

вперед. Кішка, поклавши передні лапки на плечі миші, ліниво перебирала ними, водночас жваво звиваючись. Я залишила їх сам на сам.

З часу останнього сеансу я постійно думала про Маріанну. Маріанна, Маріанна, Маріанна, я знову й знову прокручувала це ім'я в голові, ніби монетку між пальцями. Психотерапевт попросила, щоб я підготувалася до розмови про неї. Я не була впевнена, як почуватимусь після цього. Невже знання завжди краще за незнання? Треба це обговорити.

Реймонд, якого не турбували філософські питання, уже сидів у пабі «Темний пес», читаючи газету й попиваючи пиво.

— Вибач за спізнення, — мовила я.

Його обличчя було більш блідим, ніж зазвичай, а коли він підвівся, щоб обійняти мене, окрім звичного сигаретного смороду, я відчула запах старого й свіжого пива.

— Привіт, — хрипко мовив він.

— Як ти? — запитала я, бо виглядав він не дуже добре.

— Чесно кажучи, — тяжко зітхнув він, — я хотів написати тобі й відмінити зустріч. Трохи перебрав минулого вечора.

— Був з Лаурою на побаченні?

Він ошелешено поглянув на мене й недовірливо запитав:

— Як ти дізналася?

Я пригадала, як Біллі робив в офісі, і постукала вказівним пальцем по кінчику свого носа.

— Гадаю, у тобі є щось чаклунське, Елеанор, — засміявся він.

Я знизала плечима. Тепер на доказ цього в мене навіть була чорна кішка.

— Я недавно зустріла Лауру на вулиці, — пояснила я. — Вона сказала, що ви побачитесь.

Він зробив великий ковток.

— Так. Вона кілька разів мені телефонувала, запитувала, чи не хочу я зустрітися. Минулого вечора ми пішли дивитися кіно, а потім трохи випили.

— Звучить непогано, — сказала я. — То ви тепер зустрічаєтесь?

Він махнув офіціанту, щоб той приніс ще пива.

— Лаура дуже мила дівчина, — зауважив він, — але не думаю, що колись знову її побачу.

Офіціант приніс Реймонду пиво та меню, а я замовила Dandelion and Burdock — пиво з кульбаби та лопуха. Дивно, зважаючи на те, що це модний бар у центрі міста, такого в них не було, тому мені довелося замовити «Доктор Пеппер».

— Чому ні? — запитала я. — Лаура дуже ефектна.

Реймонд зітхнув.

— Усе трохи складніше, Елеанор. Мені здається, вона, мабуть, трохи... трохи вимоглива для мене, якщо ти розумієш.

— Насправді не дуже.

— Чесно кажучи, вона не мій тип. — Він голосно сьорбнув. — Тобто зовнішній вигляд, звісно, важливий, але також потрібні втіха й насолода від компанії одне одного. Чи не так? У нас з Лаурою мало спільного.

Я знизала плечима, не знаючи, як краще відповісти. Навряд чи я мала в цьому досвід.

Якусь мить ми мовчали. Він здавався дуже блідим і стурбованим. Класичні симптоми похмілля. На щастя, я ніколи не страждала від чогось подібного, адже мені пощастило мати залізне здоров'я.

Я замовила омлет, який готував Арнольд Беннет, а Реймонд обрав повний сніданок з додатковою порцією грінок.

— Учора ввечері перебрав віскі вдома з Дезі, — пояснив він. — Сніданок має допомогти.

— Реймонде, не звикай до випивки, — сумно сказала я. — Ти ж не хочеш, щоб з тобою сталося те, що зі мною?

Реймонд узяв мене за руку.

— Ти добре з цим впоралася, Елеанор.

Нам принесли їжу, я намагалася не дивитися, як Реймонд снідає. Це завжди вкрай неприємне видовище. Цікаво, як там Глен. От якби наступного разу можна було взяти її з собою і вона сиділа на високому стільці за нашим столиком. Я не мала нічого проти цього, але обмежені котоненависники могли поскаржитися.

— Дивись, Реймонде! — я підсунула свій телефон до його обличчя.

Він глянув перші чотири знімки.

— Дуже мило, Елеанор. Здається, кішці в тебе добре.

— Продовжуй гортати, — підбадьорила я. Він неуважно прокрутив ще кілька знімків, вочевидь втрачаючи інтерес. Це ніби

метати перли перед свинями.

Чекаючи на каву, ми розмовляли про різні дрібниці. Коли каву нарешті принесли, у нашій розмові настала перерва, а потім Реймонд розсипав цукор на стіл. Він почав згрібати крупинки вказівним пальцем, беззвучно бурмочучи, він завжди так робив, коли відчував тривогу. У нього були покусані кутикули і не дуже чисті нігті — іноді цей чоловік дратував.

— Елеанор, — сказав він, — слухай, мушу тобі дещо сказати, але пообіцяй, що не сердитимешся.

Я відсунула каву й зачекала, коли він продовжить.

— Я пошукав деяку інформацію про твою маму, про те, що тоді сталося...

Я поглянула на крупинки цукру. Як кожна з них може бути водночас такою крихітною і такою бездоганно загостреною?

— Елеанор? Не впевнений, що я знайшов потрібну інформацію, але я гуглив «підпал» і рік, коли це сталося, а ще Лондон, і знайшов кілька газетних статей, які б ти, мабуть, захотіла переглянути. Якщо не хочеш, ми не будемо цього робити. Я просто хотів знати, раптом ти... ну, раптом ти передумала.

На мить я подумки перенеслась у щасливе місце, рожево-біле м'яке місце з маленькими блакитними пташками й дзюркотливими струмочками, а тепер ще з напівлисою муркотливою кішкою.

— Де, ти кажеш, зараз твоя мама? — запитав він дуже обережно.

— Не знаю, — пробурмотіла я. — Це вона зв'язується зі мною. Завжди.

Я спробувала зрозуміти вираз його обличчя. Іноді мені важко розуміти думки інших людей. Зашифрований кросворд значно, значно простіше розв'язати. Якби мені довелося вгадати, що написано на його обличчі, я б сказала, що то була суміш смутку, жалю й страху. Загалом нічого хорошого. Але основними почуттями були доброта і лагідність. Він сумував і боявся за мене, але він не хотів мене кривдити, анітрохи. Тому я заспокоїлась.

— Слухай, ми більше не будемо порушувати цю тему. Добре? Я просто хотів сказати, якщо ти раптом щось пригадаєш... під час сеансу в психолога чи будь-де... я можу дати тобі деякі відповіді. Але якщо вони потрібні, — швидко додав він.

Я замислилась над його словами й відчула легеньке роздратування.

— Реймонде, насправді буде недоречно, якщо ти спробуєш провести мене через це, принаймні зараз, — промовила я.

«Потерпи трохи, Маріанно. Я вже близько». Я поглянула на обличчя Реймонда, яке зблідло ще дужче, щелепа відвисла, а погляд став скляним і втомленим. Видовище не з приємних.

— Ти ж не єдина людина, яка вміє користуватися комп'ютером. Це моє життя, і коли я почуватимуся добре та буду готовою, то зможу, — я красномовно поглянула на нього, — провести самостійний пошук.

Він кивнув і заговорив. Я підняла руку долонею до нього, щоб зупинити його. Це був дуже грубий жест, але, мушу зізнатися, що відчула таємне хвилювання від задоволення. Після цього я відсorbнула зі склянки. На жаль, напій майже скінчився, і з соломинки пролунав гиденький звук, утім, я таки донесла до нього свою думку.

Закінчивши пити, я впіймала поглядом офіціанта й попросила рахунок. Реймонд мовчки схилив голову на руки. Груді прошило болем. Я скривдила його — його почуття. Я приклала руку до рота й відчула, як на очі накочуються сльози. Він подивився на мене, потім нахилився та рішуче взяв мої руки у свої. З його невеликої бороди вирвалося зітхання.

— Вибач.

Ми промовили це слово одночасно. Ми спробували знову, і знову сталося те саме. Я засміялася, і Реймонд також. Спершу це були короткі сплески сміху, та згодом вони стали довшими. Це був справжній сміх, той, від якого здригаєшся всім тілом. Заплющивши очі та роззявивши рота, я аж хрипіла. Я відчула себе вразливою і разом з тим дуже розслабленою та спокійною. Я уявила, що почувалася б так само, якби мене перед ним знудило чи захотілося в туалет.

— Слухай, усе це цілком моя провина, — сказав він, коли ми нарешті заспокоїлись. — Мені дуже прикро, що я тебе засмутив, Елеанор. Мені не треба було починати цієї розмови, особливо сьогодні, коли в мене похмілля — у голові просто каша. Ти маєш слухність. Це твоя справа і твоє рішення. На всі сто відсотків.

Він досі тримав мене за руки. Це було доволі приємно.

— Усе гаразд, Реймонде, — сказала я і справді так почувалася. — Вибач, що так відреагувала. Я знаю, що ти добра людина і зичиш мені добра, намагаючись допомогти.

Я посміхнулася, побачивши полегшення на його обличчі.

Він дуже обережно відпустив мої руки. Я зрозуміла, що раніше ніколи не помічала його очей. Вони були зелені з коричневими цяточками. Дуже незвично.

Він знову всміхнувся, а потім приклав долоні до обличчя і потер його, тихо стогнучи.

— Господи, не можу повірити, що мені зараз треба до мами, подивитися, як там її коти. Хочеться згорнутися в ліжку й заснути до вівторка.

Я намагалася не усміхатися й хотіла сплатити рахунок, але він почав протестувати, та я скористалася його слабкістю.

— Хочеш піти зі мною? — запитав він. — Мама тобі зрадіє.

Я навіть не обдумала цю пропозицію:

— Ні, дякую, не сьогодні, Реймонде, Глен уже, мабуть, встигла випорожнитися, а мені б не хотілося, щоб її екскременти залишалися в лотку більше ніж на годину-дві, раптом після цього їй закортить помочитися.

Реймонд швидко підвівся на ноги:

— Зараз, лише заскочу до вбиральні.

* * *

Дорогою додому я купила трохи котячого корму для Глен. Річ у тому, що Глен, попри свої грубі манери, любила мене. Я знаю, що вона лише кішка. Але все одно це любов: тварини, люди. Вона не обмежена умовностями, це водночас найпростіше та найскладніше почуття у світі.

Іноді після сеансів у психолога мені кортіло купити горілки, багато горілки, принести її додому та випити до дна, але я не наважувалася. Я не могла цього зробити з багатьох причин, і одна з них полягала в тому, що якщо зі мною щось станеться, то хто годуватиме Глен? Вона не зможе доглядати за собою. Я їй потрібна.

Її потреба в мені не дратує та не обтяжує. Це привілей. Я несучу відповідальність. Я вирішила поставити себе в ситуацію, у якій матиму відповідальність. Бажання доглядати за нею, маленькою, залежною, вразливою істотою, було вродженим, мені навіть не треба було замислюватися над цим. Це як дихати.

Для деяких людей.

35

Ми збільшили кількість наших сеансів до двох разів на тиждень. Спершу ця пропозиція здалася мені надмірною, але, на свій подив, я збагнула, що і цього не досить. Я сподівалася, що не перетворюся на цих вбогих людей, що завжди бубонять про себе та свої проблеми. Нудно.

Поступово я звикла розмовляти про своє дитинство, після того як старанно обходила цю тему впродовж кращої частини з моїх тридцяти років. Щоправда, кожного разу, коли розмова заходила про Маріанну, я намагалася її уникати. Перед кожним сеансом я казала собі, що це буде найкращий час, щоб поговорити про неї, але тоді, коли наставала ця мить, я просто не могла цього зробити. Звісно, сьогодні Марія Темпл знову запитала про Маріанну і, коли я захитала головою, запропонувала поговорити про дитинство як про два окремі періоди: до і після пожежі, а потім перейти до розмови про Маріанну. Я сказала, що це могло б допомогти. Однак згадувати ті часи було дуже й дуже боляче.

— Отже, який твій найприємніший спогад до пожежі? — запитала вона.

Я замислилась на кілька хвилин.

— Я пригадую якісь уривки, усього потроху, але жодного конкретного випадку, — відповіла я. — Ні, заждіть. Пікнік, у школі. Це був кінець семестру, чи щось таке — хай там як, ми грілися на сонечку.

Звісно, це було не багато, і вже точно не можна було назвати повноцінним спогадом.

— Як думаєш, що сталося в той день, що змусило тебе почуватися такою щасливою? — лагідно запитала вона.

— Я почувалася... у безпеці, — відповіла я. — І я знала, що Маріанна також у безпеці.

Так і було. Маріанна — не напружуйся надто сильно — отже, того дня Маріанна була зі своїм класом. Ми мали з собою запакований обід — бутерброди з сиром і яблуко. Сонячне світло, пікнік. Ми з Маріанною поверталися після школи додому, як завжди, ідучи якомога повільніше, і розповідали одна одній про наш день. Прогулянка додому була недовгою. Вона ніколи не була занадто довгою. Маріанна була кумедною, талановито робила пародії. Боляче згадувати, як часто вона змушувала мене сміятися.

Школа стала своєрідним притулком. Учителі запитували, звідки в мене порізи та синці, а потім відправляли до медсестри обробити рани.

Шкільна медсестра обережно розчісувала волосся, дуже обережно, а ще казала, що можна залишити резинку собі, тому що я була хорошою дівчинкою. Шкільні обіди. У школі я могла розслабитись, знаючи, що Маріанна була в дитячій кімнаті, у безпеці й теплі. У найменших були власні гачки, щоб вішати на них речі. Вона любила вішати туди своє пальто.

Невдовзі після пікніку матуся дізналася, що місіс Роуз розпитувала про мої синці. І ми почали навчатися вдома, з ранку до вечора щодня — більше жодних втеч з дев'ятої до четвертої з понеділка по п'ятницю. Дедалі гірше й гірше, швидше й швидше, усе гарячіше, а потім сталася пожежа. Я звинувачувала в цьому себе, як завжди, це була моя дурна помилка, дурна Елеанор, а найгірше те, що я втягнула в це Маріанну. Вона не зробила нічого поганого. Вона ніколи не робила нічого поганого.

* * *

Марія Темпл підсунула до мене хустинки, і я витерла сльози зі щік.

— Розповідаючи про своє життя, — спокійно сказала вона, — ти часто згадуєш Маріанну.

Я була готова вимовити це вголос:

— Вона моя сестра.

Якусь мить ми сиділи мовчки, і я дозволила словам набрати форми. Ось вона — Маріанна. Моя маленька сестричка. Частина, якої мені так бракує, моя подруга, якої немає поряд. Тепер сльози потоками

стікали по моїх щоках, Марія дозволила мені заливатися сльозами, доки я не була готова заговорити знову.

— Я не хочу говорити про те, що з нею сталося, — сказала я. — Я не готова!

— Не хвилюйся, Елеанор, — дуже спокійно заговорила Марія. — Ми будемо просуватися щоразу на один крок вперед. Визнати те, що Маріанна твоя сестра, — це вже велика справа. З часом ми дійдемо і до решти.

— Якби ж я могла розповісти про неї зараз, — розлютилась я на себе. — Але не можу.

— Звісно, Елеанор, — спокійно промовила вона і після паузи додала: — Як гадаєш, це тому, що ти не можеш пригадати, що сталося з Маріанною? Чи тому, що ти не хочеш цього робити?

Її голос був дуже лагідним.

— Не хочу, — вимовила я повільно й дуже тихо. Я вперлася ліктями в коліна та схилила голову на руки.

— Будь доброю до себе, Елеанор, — сказала Марія, — у тебе все дуже добре виходить.

Я мало не засміялася. Безперечно, я не відчувала, що в мене добре виходить.

До і після пожежі. У тому полум'ї я загубила щось вкрай важливе — Маріанну.

— Що мені робити? — раптово вигукнула я в розпачі. — Щоб рухатись вперед, щоб мені покращало, щоб я почала жити. Як мені все налагодити? Як мені полагодити себе?

Психотерапевт поклала ручку на стіл і заговорила, впевнено, але обережно:

— Ти вже це робиш, Елеанор. Ти значно хоробріша та міцніша, ніж тобі здається. Тому продовжуй у тому ж темпі.

Коли вона мені усміхнулася, усе її обличчя пронизали теплі лінії. Я знову опустила голову, відчайдушно ховаючи емоції, що розривали мене. До горла підкотив клубок, очі щипало від сліз, а всередині розлилося тепло. Тут я була в безпеці, зовсім скоро я розповім про сестру більше, навіть якщо це буде дуже складно.

— Тоді побачимось наступного тижня? — спитала я. Коли я поглянула на неї, вона все ще усміхалася.

* * *

Пізніше того ж дня ми з Глен дивилися телевізійне шоу, де люди з вкрай хибним розумінням статистики (особливо щодо теорії ймовірності) обирали пронумеровані коробки з чеками всередині, які потім треба було відкривати по черзі, щоб зібрати шестизначну суму. Обираючи, вони спиралися на ідіотські чинники, як-от: дату їхнього народження, чи людину, про яку вони піклувалися, чи номер їхнього будинку, а дехто, що найгірше, зауважував, що має передчуття.

— Люди — ідіоти, Глен, — сказала я, поцілувавши її в голову, а потім занурила обличчя в її хутро, яке відростало так швидко, що тепер вона могла дозволити собі залишати його на моєму одязі та меблях з кумедною невимушеністю. Вона замуркотіла у відповідь.

Пролунав дверний дзвінок. Глен позіхнула, роззявивши пащу, а тоді зіскочила з моїх колін. Я нікого не чекала. Я підійшла до дверей, думаючи про те, що можна було б встановити на дверях вічко, як у шпигунів, аби знати, хто за ними стоїть, перш ніж відчинити. Однак ця театральщина здавалася мені нудною. Хто там за дверима? Нудно. Мені не подобаються пантоміми та детективні романи — я люблю отримувати всю необхідну інформацію якомога швидше, щоб можна було формулювати свою відповідь. Я відчинила двері й побачила Кіта — сина Семмі. Він стояв на порозі й здавався знервованим. Трохи здивована, я запросила його увійти.

* * *

Коли Кіт усівся на мій диван з чашкою чаю, Глен знову зникла. Найбільше їй подобалася власна компанія. Вона терпіла мою присутність, але в душі була відлюдником, як Дж. Д. Селінджер чи Унабомбер.^[19]

— Дякую за чай, Елеанор. Але я ненадовго, — промовив Кіт, після того як ми обмінялися звичними жартами. — Моя дружина сьогодні ввечері йде на зумбу, тому мені треба наглянути за дітьми.

Я кивнула, замислившись над тим, що таке ця зумба. Він потягнувся до свого наплічника, трохи посунув ноутбук і дістав

пакунок, загорнутий у пакет, — я помітила, що пакет був з магазину «Теско».

— Ми розбирали батькові речі, — дивлячись просто на мене, він бубонів, ніби підбадьорюючи себе. — Нічого такого, але ми подумали, що ти хотіла б зберегти це, на пам'ять. Якось Реймонд розповідав, що тобі сподобалася ця річ, після того як ви допомогли тату... — слова застрягли в його горлі, і він затих.

Я обережно розгорнула пакунок. Це був гарний червоний светр, той, що був на Семмі в день, коли ми з Реймондом знайшли його на вулиці. Я понюхала його — легкий аромат яблук і віскі, а ще любові — запах Семмі. Я міцно пригорнула светр, відчуваючи м'якість і тепло у своїх долонях, ледь відчутну присутність Семмі.

Кіт підійшов до вікна і поглянув на вулицю — і я його розуміла. Коли щосили намагаєшся опанувати емоції, нестерпно бачити, як інші люди намагаються вгамувати свої. Він не міг винести моїх сліз. Я пам'ятаю, я пам'ятаю.

— Дякую, — сказала я. Він кивнув, стоячи спиною до мене. Усе було очевидно для нас обох, але ніхто не наважився цього озвучити. Іноді це найкращий вибір.

Після того як він пішов, я одягнула светр. Звісно, він був на мене завеликим, але так навіть краще, адже светр міг цілком мене огорнути, щоразу коли мені це потрібно. Прощавальний подарунок від Семмі.

36

Щоб дістатися офісу Марії Темпл, треба спершу під'їхати автобусом у центр міста, а потім трохи пройтися. Термін мого проїзного закінчився, і це було симптомом мого звичного *Weltschmerz*, [\[20\]](#) морального занепаду, адже я навіть не подбала про те, щоб відновити його минулого тижня. Маріанна. Усе інше — лише дрібниці. Я передала два фунти водієві у віконечко під табличкою з бридкою наліпкою «Решти немає», тому я була змушена пожертвувати двадцять пенсів. Хто взагалі думає про двадцять пенсів, коли доходить до оплати?

Усі одиночні сидіння були зайняті пасажирами, а це означало, що мені доведеться сісти поряд з незнайомцем. В іншому настрої мені подобалася ця гра: за десять секунд уважно оглянути пасажирів і

обрати найбільш струнку, нормальну, чисту на вигляд людину, з якою можна сісти поряд. Помилка у виборі псує п'ятнадцятихвилинну мандрівку в місто — вас або затисне жиром, або ж ви будете змушені дихати ротом, щоб мінімізувати проникнення до органів чуття смороду від немитого тіла. Такими були враження від поїздок у громадському транспорті.

Однак сьогодні мені не хотілося грати, тому я просто сіла спереду, незважаючи на переваги та недоліки мого супутника. На щастя, мені випало сісти поряд з літньою жінкою, трохи в тілі, але не занадто, від якої линув аромат лаку для волосся та яка не намагалася розпочати розмову. Добре.

Вона вийшла на наступній зупинці, і я залишилась сама. Увійшло багато людей, і я помітила вродливого молодика — високого, стрункого, з непропорційно великими карими очима. Він грав у розглядання, щоб обрати собі місце. Я з радістю чекала, що він сяде поруч, і була впевнена, що він не божевільний і приємно пахне.

Однак він проминув мене і сів з іншого боку автобуса, біля невисокого, убогого чоловіка в спортивній куртці. Я не могла в це повірити! На наступній зупинці в автобус сіли ще двоє — одна людина пішла на другий поверх, а інша — знову оминула вільне місце поряд зі мною та перейшла в задню частину автобуса, до чоловіка без шкарпеток. Його голі щиколотки видавалися гнітюче блідими на тлі бордових шкіряних черевиків, які він поєднав з зеленими спортивними штанами. Божевільний.

Я опустила погляд у підлогу, у голові нуртували думки. Може, я... може, я виглядаю як людина, якої треба уникати, вибираючи місце в автобусі? Зважаючи на докази, я могла зробити висновок, що так воно і було. Але чому?

Треба обміркувати відповідь. Я не була огрядною й чудово пахла, бо щодня приймала душ і регулярно прала одяг. Отже, залишається божевілля. Я божевільна? Ні, ні. Я страждала від клінічної депресії, але це була хвороба. Це не божевілля. Можливо, я виглядала як божевільна? Поводилася як божевільна? Не думаю. Але з іншого боку, звідки мені знати? Чи причина в шрамах? В екземі? У моїй куртці? Чи є ознакою божевілля сама думка про те, що ти можеш бути божевільним? Я вперлася ліктями в коліна і схилила голову на руки. Господи боже.

— Усе гаразд, любя? — запитав голос, і я відчула дотик на своєму плечі, який змусив мене злякатися та знову сісти рівно. Це був чоловік без шкарпеток, який рухався вперед.

— Так, дякую, — промовила я, не дивлячись на нього. Він сів біля мене, поки автобус їхав до наступної зупинки.

— Ти впевнена? — запитав він доброзичливо.

— Так, дякую, — повторила я й ризикнула поглянути на його обличчя.

Він мав дуже добрі очі ніжно-зеленого відтінку, як у молодих бруньок на деревах.

— Трохи засумувала? — він погладив мене по передпліччю. — Кожному час від часу потрібно трохи сумувати. — Він посміхнувся, сповнений тепла, і підвівся, щоб вийти. Автобус зупинявся.

— Дякую! — крикнула я йому. Він не повернувся, але підняв руку на прощання, штани ковзали по його голих щиколотках, коли він ішов.

Він не був божевільним. На ньому просто не було шкарпеток.

«Елеанор, — сказала я собі, — іноді ти занадто швидко судиш людей. Існує безліч причин, чому вони не виглядають як людина, з якою хотілося б сісти поряд, але не можна робити висновок про людину за десять секунд. На це потрібно значно більше часу. Наприклад, небажання сидіти поряд з огрядними людьми. У надмірній вазі немає нічого поганого, чи не так? Можливо, люди багато їдять, бо почуваються засмученими, точнісінько як ти, коли п'єш горілку. Можливо, вони не мали батьків, які б навчили їх готувати та правильно харчуватися. Можливо, у них обмежені можливості і вони не можуть займатися спортом або ж мають захворювання, яке призводить до надмірної ваги попри всі їхні зусилля її позбутися. Ти цього просто не знаєш, Елеанор».

Я зрозуміла, що голос у моїй голові — мій власний голос — був доволі логічним і змістовним. Це голос матусі завжди осуджував і заохочував мене робити так само. Я прокидалася, зовсім як мій голос, як мої думки. Мені хотілося, щоб їх було більше. З ними я почувалася добре, навіть спокійно. Вони змушували мене почуватися мною.

Старі заняття, нові заняття. Іноді жодних занять. Але двічі на тиждень я вирушала в місто, де піднімалася сходами до кабінету психотерапевта, і робитиму так стільки, скільки буде необхідно. Це більше не здавалося мені неприємним — я почала розуміти, у чому ефективність нейтрального, непривабливого оточення, тканин, стільців та огидного плаката в рамі. Більше тут не було на що дивитися, щоб врятуватись, не було куди втекти. Марія Темпл виявилася розумнішою, ніж здавалася. Незважаючи на цей факт, сьогодні вона мала потворні сережки у формі ловців сну.

Я збиралася вийти на сцену та вимовити свої слова. Проте я не грала роль. Насправді я погана актриса, від природи нездатна вдавати чи копіювати. Можна з упевненістю сказати, що ім'я Елеанор Оліфант ніколи не з'явиться на афішах, та я ніколи цього і не прагнула. Мені краще на задньому плані, наодинці з собою. Я занадто довго виконувала інструкції матері.

Розмови про Маріанну викликали в мене стільки страждань, що я відчайдушно намагалася зібрати до купи всю свою мужність і спрямувати пам'ять у місця, куди мені не хотілося повертатися. Ми домовилися не поспішати, сподіваючись на те, що вона з'явиться сама, коли ми будемо говорити про моє дитинство. Я погодилася на ці умови. Минулого вечора, коли ми з Глен слухали радіо, правдиві спогади непрохано зринули в моїх думках. Це був звичайнісінький вечір, жодного пафосу, жодної драми. Тільки правда. Сьогодні я збираюся вимовити її вголос тут, у цій кімнаті, Марії. Але спершу треба зробити вступ. Я просто не могла випалити все з порогу. Я вирішила дозволити Марії допомогти мені підійти до цієї теми.

Також сьогодні в кімнаті не було відчутно присутності матері. Важко повірити, що я це роблю, але так і є. Небо не впало, матуся не з'являлася, як той демон, лише від згадки про неї. Ми з Марією на диво спокійно поговорили про неї.

— Матуся — погана людина, — сказала я. — Дуже погана. Я це знаю, я завжди це знала. І от цікаво... як гадаєте, я теж можу бути поганою? Діти успадковують від своїх батьків усілякі речі, чи не так? Приміром, варикоз чи серцеві захворювання. А чи можна успадкувати «поганість»?

Марія сперлася на спинку свого крісла, крутячи в руках шарф.

— Дуже цікаве запитання, Елеанор. Приклади, які ти навела, — це фізичні стани. Хоча говориш ти трохи про інше — про особистість, сукупність варіантів поведінки. Гадаєш, що ці риси поведінки можна успадкувати?

— Не знаю, — відповіла я, замислившись, а тоді додала: — Дуже сподіваюся на те, що це неможливо.

На мить ми замовкли, а тоді я продовжила:

— Люди говорять про природу та виховання. Я знаю, що не успадкувала її особисті якості. Тобто я... мені здається, що іноді зі мною складно. Але я не... я не така, як вона. Не знаю, чи змогла б змиритися з собою, якби думала, що я на неї подібна.

Марія Темпл скинула брови.

— Це дуже сильні слова, Елеанор. Чому ти так кажеш?

— Я б не витримала думки про те, що зможу колись посправжньому захотіти завдати комусь болю. Скористатися слабшими, меншими людьми. Кинути їх напризволяще, щоб... щоб...

Я зламалася. Було дуже, дуже складно вимовляти це вголос. Боляче, насправді це завдає справжнього фізичного болю, а також глибшого — екзистенційного болю. «Заради бога, екзистенційний біль, Елеанор! — сказала я собі. — Опануй себе».

— Але ж ти не така, як твоя мама, Елеанор, — обережно заговорила Марія. — Ти зовсім інша людина, незалежна особистість, ти здатна робити власний вибір. — Вона обнадійливо усміхнулася. — Крім того, ти молода жінка, одного дня ти зможеш створити власну сім'ю і стати зовсім іншою мамою. Що ти думаєш з цього приводу?

Це було легке запитання.

— У мене ніколи не буде дітей, — сказала я, спокійно та виважено. Марія дала зрозуміти, що мені треба пояснити свою думку. — Це ж очевидно. Я хочу сказати, якщо припустімо, мені пощастить уникнути всіх цих штук, пов'язаних з матусею. Навіть якщо мене це не зачепить, її риси можуть передаватися через покоління. Або... що, як сам акт народження проявляє в людині ці риси? Воно може жити в мені весь цей час, вичікувати...

Вона поглянула на мене серйозно:

— Елеанор, за ці роки я працювала з кількома клієнтами, що мали подібні переживання. Цілком нормально, що ти так відчуваєшся. Однак

не забувай, ми обговорюємо те, чим ти відрізняєшся від своєї мами, те, як ти робиш інший вибір...

— Але матуся залишається в моєму житті, хоча сплигло стільки часу. Це мене непокоїть. Вона погано впливає на мене, дуже погано впливає.

Марія відірвала погляд від записника.

— Хочеш сказати, що ти досі з нею спілкуєшся? — запитала вона, відірвавши ручку від аркуша і тримаючи її в повітрі.

— Так, — сказала я, стиснула пальці й зробила глибокий вдих. — Але я думала про те, що настав час це припинити. Я хочу це припинити. Мені треба це зробити.

Вона поглянула на мене з таким серйозним виразом, який я ніколи ще не бачила на її обличчі.

— Елеанор, я не можу казати тобі, що саме робити. Проте скажу тобі ось що: мені здається, це дуже слухна думка. Але це має бути твоє рішення. Ти завжди обираєш, що робити, — сказала вона надміру спокійно і навіть відсторонено. Скидалося на те, що вона загралася у нейтральність. Цікаво чому.

— Річ у тому, що навіть після всього, що вона зробила, після всього цього, вона все одно залишається моєю матусею. Вона в мене лише одна. А хороші дівчатка люблять своїх матусь. Після пожежі я завжди почувалася самотньою. Краще з будь-якою матусею, аніж зовсім без неї.

Сковтнувши сльози, я помітила, що Марія цілком мені співчуває, розуміє, про що я їй кажу, і слухає мене без осуду.

— Пізніше, — промовила я, відчуваючись трохи сильнішою, трохи хоробрішою, відчуваючи підтримку її добрих очей і тиші, — пізніше я все ж таки збагнула, що вона... що вона просто погана. Вона погана людина. Я не погана, і то не моя вина. Це не я зробила її такою, і я не погана, тому що не хотіла мати з нею нічого спільного, тому що почувалася засмученою і сердитою — ні, розлюченою — через те, що вона зробила.

Наступні слова коштували мені зусиль, і, говорячи, я дивилась на стиснуті долоні, боячись побачити будь-які зміни в поведінці Марії Темпл у відповідь на слова, що вириваються з мого рота.

— Я знала, що з нею щось не так. Я завжди це знала, скільки себе пам'ятала. Але я нікому цього не сказала. Тому загинули люди...

Я насмілилася підвести очі й відчула, як моє тіло заповнило полегшення, коли я побачила, що вираз обличчя Марії ніяк не змінився.

— Хто загинув, Елеанор? — тихо запитала вона.

Я зробила глибокий вдих.

— Маріанна, — промовила я. — Маріанна загинула. — Я поглянула на свої руки, а тоді знову на Марію. — Матуся влаштувала пожежу. Вона хотіла вбити нас обох, але загинула тільки Маріанна, а я вижила.

Марія кивнула. Вона не була здивованою. Невже вона вже про це знала? Здається, вона чекала, що я продовжуватиму, але я мовчала. Ми сиділи в цілковитій тиші.

— Це почуття провини, — прошепотіла я. Мені було дуже важко говорити, фізично важко вимовляти звуки. — Я була її старшою сестрою. І мусила наглядати за нею. Вона була такою маленькою. Я намагалася, я справді зробила все, але цього виявилось недосить. Я не впоралася, Маріє, я все ще тут, і це неправильно. Це вона мала вижити. Я не заслуговую на щастя, я не заслуговую на хороше життя, коли Маріанна...

— Елеанор, — лагідно мовила вона, щойно я заспокоїлася, — почуття провини через те, що вижила ти, а не Маріанна, не можна назвати цілком нормальною реакцією. Не забувай, що ти була лише дитиною, коли твоя мама скоїла цей злочин. Дуже важливо, щоб ти зрозуміла, що це не твоя провинна, що ти взагалі ні в чому не винна.

Я знову залилася сльозами.

— Ти була дитиною, а вона дорослою. Це вона була відповідальна за те, щоб доглядати за тобою і твоєю сестрою. Натомість ти зіткнулася з недбалістю, насильством та емоційним приниженням, що призвело до страшних, жахливих наслідків для всіх, хто був до цього причетний. І все це не є твоєю провинною, Елеанор, зовсім ні. Не знаю, чи потрібно тобі пробачати свою матір, Елеанор, — сказала вона. — Але я точно знаю одне: ти мусиш пробачити себе.

Я кивнула крізь сльози. Її слова мали сенс. Не можу сказати, що цілком повірила їй — поки що, — але вони, безперечно, були логічні. А більшого годі бажати.

Висякавшись і не соромлячись гучного звуку, який неможливо порівняти з тими жахіттями, якими я поділилася з психотерапевтом у

цій кімнаті, я прийняла остаточне рішення. Настав час попрощатися з матусею.

38

Реймонд наполіг зустрітися після консультації в психолога і піти разом на каву. Я дивилася, як він неспіхом наближався до мене. Його особлива хода з підстрибуванням сьогодні була доволі милою — я б не впізнала його, якби він почав ходити як звичайний чоловік. Руки він запхав у кишені джинсів з низькою посадкою, на голові сиділа велика вовняна шапка, якої я раніше не бачила. Вона нагадувала шапку, яку міг носити гоблін на ілюстрації до казки XIX століття про пекаря, який погано ставився до дітей і дістав прочуханки від ельфів. Ця думка мені сподобалася.

— Усе гаразд? — запитав він. — Я мало не перетворився на крижинку, поки дістався сюди, — сказав він, дмухаючи на замерзлі руки.

— Сьогодні доволі холодно, — погодилась я, — хоча чудово бачити сонце.

— Так і є, Елеанор, — посміхнувся він у відповідь.

Я подякувала йому, що він знайшов час, щоб прийти і побачитись зі мною. Це було дуже мило з його боку, я так йому і сказала.

— Нема за що, Елеанор, — він дістав сигарету. — Чудова нагода вибратися кудись посеред дня. У будь-якому разі приємно поговорити про щось, окрім ліцензій на програмне забезпечення і Windows 10.

— Але ж тобі подобається говорити про програмне забезпечення, Реймонде, — зауважила я, втягуючи повітря носом, а потім штурхнула його ліктем у ребра, дуже обережно, дуже сміливо. Він засміявся і штурхнув мене у відповідь.

— Винний, каюсь, міс О, — сказав він.

Ми увійшли до мережевого кафе — я бачила багато таких по місту. Ми стали в чергу, і я замовила велике мокачино з подвійними вершками і горіховим сиропом. Молодий чоловік запитав моє ім'я.

— Навіщо вам знати моє ім'я? — спитала я спантеличено.

— Ми напишемо його на вашому стаканчику, — пояснив він, — щоб не переплутати, де чий напій.

Дивно.

— Я не чула, щоб хтось іще замовив мокачино, — запевнила я, — я впізнаю свій напій, коли він буде готовий.

Він поглянув на мене, тримаючи ручку в руці.

— Мені потрібно написати ваше ім'я, — повторив він. Його голос був впевненим, але знудженим, як часто у людей в уніформі.

— А я б хотіла зберегти крихту конфіденційності та не повідомляти своє ім'я всьому середньому персоналу кафе, — сказала я так само рішуче.

У черзі позаду нас почали нарікати, і хтось пробурмотів щось типу «заради всіх святих». Виявилося, що ми в безвиході.

— Гаразд, — сказала я, — мене звати міс Елеанор Оліфант.

На мить він завагався.

— Я напишу «Еллі», — сказав він, записуючи. Реймонд мовчав, але я відчувала, як його широкі плечі і безформне тіло здригалися від сміху.

Надійшла його черга.

— Рауль, — назвався він, а потім вимовив ім'я по літерах.

Коли ми забрали наші напої, між іншим без жодних проблем, то сіли за столик біля вікна й почали спостерігати за перехожими. Реймонд насипав три пакетики цукру в американо, а я вирішила не піддаватися бажанню порадити йому більш здоровий вибір.

— Отже, — сказав він, після того як завершилася комфортна тиша. — Як усе було?

— Усе було добре, — кивнула я.

Він уважніше поглянув на мене.

— Скидається на те, що ти плакала.

— Так і є, — відповіла я. — Але все гаразд. Нормально плакати, коли говориш про свою мертву сестру.

Обличчя Реймонда скривилося від шоку.

— Вона загинула в пожежі. Матуся навмисне її влаштувала. Ми не мали вижити, але якимось чином мені це вдалося. А от моїй меншій сестрі — ні.

Коли я вимовляла ці слова, мій голос був на диво спокійним. А коли я закінчила говорити, то відвела свій погляд, знаючи, що, обмірковуючи цю інформацію, обличчя Реймонда буде виражати емоції, які я ще не готова переживати. Він заговорив, але йому було нелегко.

— Знаю, — спокійно промовила я, даючи йому хвилинку зібратися з думками.

Будь-кому складно усвідомити цю інформацію. Мені от для цього знадобився не один десяток років. Я розповіла йому, що сталося з Маріанною, а також про те, що скоїла матуся.

— Тепер, коли я нарешті можу говорити про те, що вона зробила зі мною та з Маріанною, я не можу допустити, щоб матуся й далі залишалася в моєму житті. Я маю звільнитися від неї.

Він кивнув.

— Тобто ти...

— Так, — підтвердила я. — Наступної середи, наступного разу, коли я з нею розмовлятиму, я скажу їй, що це кінець. Що настав час обірвати зв'язок, назавжди.

Реймонд кивнув майже схвально. Я відчула спокій, адже була впевнена в подальшому шляху. Це було нове для мене відчуття.

— Є ще дещо, що я хотіла б зробити. Мені треба дізнатися все про те, що сталося тоді зі мною, з нами. Я пам'ятаю деякі деталі, але тепер хочу знати все. — Я кахикнула. — Реймонде, ти допоможеш мені з'ясувати, що сталося, ти розкажеш мені про пожежу? — запитала я, не дивлячись на нього, ледве чуючи себе. — Будь ласка.

Прохання про допомогу було для мене справжнім прокляттям. І я сказала про це Марії. «А як ти до цього справлялася?» — запитала вона. Мені не сподобався її тон, але вона мала рацію. Однак це не означало, що це легко.

— Звісно, Елеанор, — сказав він. — Будь-що. Коли будеш готова. Будь-що. — Він взяв мої руки та ніжно їх стиснув.

— Дякую, — сказала я тихо і з полегшенням, відчуваючи вдячність.

— Те, що ти робиш, — це чудово, Елеанор, — сказав він, дивлячись на мене.

Ось що я відчула: тепла вага його рук на мені; щирість у його посмішці; ніжне тепло від якогось відкриття, схоже на те, як деякі квіти розгортають вранці свої пелюстки назустріч сонцю. Я знала, що відбувається. Це була не пошрамована ділянка мого серця, доволі велика, щоб впустити трохи любові. Там досі залишалось місце.

— Реймонде, ти не уявляєш, як багато це значить для мене, як багато для мене значить мати друга — справжнього, дбайливого друга.

Ти врятував моє життя, — прошепотіла я, переживаючи, що з моїх очей линуть сльози, тут у кафе, що збентежить нас обох. Тепер, коли я почала частіше плакати на людях, мені здається, що я змогла б це зробити на раз-два.

Реймонд дужче стиснув мої руки, і я подолала бажання витягнути їх і сховати за свою спину.

— Елеанор, не дякуй мені. Ти б зробила для мене те саме, ти ж це знаєш.

Я кивнула. На мій подив, я зрозуміла, що він має рацію.

— Пригадую, як вперше тебе побачив, — сказав він, хитаючи головою та посміхаючись. — Мені здалося, ти божевільна.

— Я ще та божевільна, — сказала я, здивована, що він думав інакше. Усе своє життя люди казали мені це.

— Ні, ти не така, — усміхнувся він. — Ти, звісно, трохи схиблена, але в хорошому розумінні цього слова. Ти змушуєш мене посміхатися, Елеанор. Тобі байдужі всі ті безглузді речі — не знаю, тобі не хочеться бути класною, тебе не цікавить офісна політика чи інші дурниці, через які переймаються інші люди. Ти робиш те, що хочеться тобі.

От тепер я вже плакала — і ніяк не могла стриматися.

— Реймонде, ти свиня, — сказала я. — Через тебе потече мій макіяж.

Я трохи дратувалася, коли це говорила, але потім я захихотіла, і він теж засміявся. Він передав мені серветку з логотипом кафе, і я витерла нею темні сліди від туші.

— Без нього тобі значно краще, — сказав він.

Зрештою, ми дійшли до того моменту, коли потрібно було шукати зупинки своїх автобусів.

— Коли побачимося?

— О, ми побачимося значно раніше, ніж ти думаєш! — усміхнулась я.

— Що ти маєш на увазі? — запитав він спантеличено й зацікавлено.

— Це сюрприз! — сказала я, жестикулюючи і театралью знизуючи плечима. Я ніколи не бачила виступів ілюзіоністів, але саме так намагалася виглядати.

Реймонд залився сміхом.

— Тоді нетерпляче чекатиму, — сказав він, усе ще усміхаючись і дістаючи з кишені сигарети.

Я попросилася з ним трохи відсторонено, бо мої думки поверталися до Маріанни і матусі. Я мала зробити одну справу. Минуле ховалося від мене — чи це я ховалася від нього, — проте воно й досі визирало з темряви. Настав час кинути трохи світла на цю темряву.

39

Час повертатися до роботи! Ранкове кукурікання півня пробудило мене від солодкого сну. Цей чудовий ранковий звук підтримували пальчикові батарейки формату AA, і линув він крізь крихітний динамік завдяки тому, що звечора я налаштувала будильник, а не як у випадку з нашими пернатими друзями — завдяки підвищеному рівню тестостерону і сонячному світлу. Справедливо зауважити, що зараз у моїй спальні є тестостерон і ділянки без сонячного світла. «Але зима вже закінчується, — сказала я собі, — не забувай про це, Елеанор». Глен скрутилась на ковдрі біля моїх ніг, зберігаючи їх тепло та не звертаючи уваги на будильник.

У передчутті гарного дня я одягнула нову білу блузу, нову чорну спідницю, чорні колготки та черевики, які колись купила для походу на концерт, на який мені не слід було йти. Я виглядала стильно, практично, нормально. Так, я поверталася на роботу.

Багато років тому одна з прийомних сімей взяла мене разом зі своїми дітьми у «поїздку за шкільними покупками». Нам трьом дозволили обрати нове взуття та новий портфель, а ще нам купили нову шкільну форму (хоча моя спідниця і блейзер з попереднього року ще добре на мені сиділи). Найкраще в цій подорожі було те, що ми заїхали у магазин WHSmith, де могли нишпорити рядами з канцелярським приладдям. Тут були неймовірні речі (набір косинців, скріпки-метелики, казначейські скріпки — для чого усе це?), і ці трофеї потім перемістилися у великий, гарний пенал на застібці-блискавці, який був моїм і тільки моїм. Зазвичай я не користуюся парфумами, надаючи перевагу звичайному милу і своєму природному аромату, але, якби можна було купити пляшечку, у якій поєдналися б

пахощі стружки нового олівця та бензинові нотки свіжої гумки, я б охоче щодня виливала їх на себе.

Я поснідала (каша та сливи, як завжди) і вчасно вийшла з дому, щоб встигнути на автобус. Глен ще спала, залізши під ковдру, щоб зайняти моє тепле місце. Я залишила їй трохи свіжої води та насипала корм у велику миску, хоча й сумнівалася, що вона взагалі помітить мою відсутність, доки не почує брязкіт ключів у замку, коли я повернуся ввечері. З цього погляду з нею було дуже легко (але в усьому іншому не так просто).

Дорога до автобусної зупинки виявилася цікавішою, аніж я її пам'ятала, можливо, тому, що я дивилася на все свіжим поглядом після довгої відсутності. Навколо була велика кількість баків зі сміттям і без сміття, ці два фактори, безсумнівно, були пов'язані. Ця частина міста була агресивно-сірою, однак зелень все одно боролася за життя: мох на стінах, бур'яни в стічних канавах, поодинокі дерева. Я завжди жила в місті, але при цьому відчувала потребу в зелені, якусь внутрішню тугу.

Наближаючись до перехрестя, щоб перейти дорогу та впіймати автобус, я зупинилася ніби вкопана, зауваживши ледь помітний рух, продуманий стрибок чогось буро-червоного. Я зробила глибокий вдих, і холодне ранкове повітря заповнило мої легені. Під оранжевим світлом вуличних ліхтарів лисиця пила чашку кави. Вона не тримала її в лапах — це було очевидно, я ж не божевільна, — вона опустила голову до землі та пила зі стаканчика «Старбакс». Лисиця відчула, що я дивлюся на неї, підняла мордочку й пильно поглянула мені в очі. «То й що? — здавалося, говорить вона. — Це ж лише ранкова чашка кави, велика річ!» Вона повернулася до свого напою. Можливо, у неї була вечірка біля сміттєвих баків і їй було складно взятися за справи цього холодного й темного ранку. Засміявшись, я пішла далі.

* * *

Поки я була на лікарняному, Боб сказав, що я можу заходити в офіс коли схочу чи телефонувати, щоб поговорити, коли мені потрібно. Минулого тижня, за кілька днів до закінчення мого лікарняного, я все ще не могла вирішити, чи варто зайти до лікарки, щоб подовжити його, чи повернутися до роботи наступного понеділка, тому я подзвонила

Бобу, не бажаючи йти в офіс через страх зіштовхнутися з нав'язливими запитаннями від моїх колег без заздалегідь підготованих відповідей.

— Елеанор! — вигукнув Боб. — Радий тебе чути! Як ти?

— Дякую за квіти, — сказала я. — Усе гаразд... тобто мені значно краще, дякую, Бобе. Це було складно, але я роблю великі успіхи.

— Чудово! Це прекрасні новини! А ти вже знаєш, коли повернешся на роботу? — Він набрав повітря в груди через хвилювання. — Не поспішай. Я на тебе не тисну — залишайся вдома скільки треба. Доки не будеш цілком готовою.

— А ти не хочеш, щоб я повернулася, Бобе? — запитала я, насмілившись пожартувати.

Він шморгнув.

— Елеанор, це місце розвалюється без тебе! Господи боже, Біллі й гадки не має, як виставляти рахунки, а Джейні...

— Бобе, Бобе, я жартую, — усміхнулась я і, мушу зізнатися, відчула легкий захват від того, як погано мої колеги давали лад справам, поки мене не було.

— Елеанор, ти жартуєш! Ну, це добрий знак — отже, ти точно видужуєш, — сказав Боб, і в його голосі вчувалося полегшення, чи то від жартів, чи то від того, що мені краще, — або від того й того, подумала я.

— Я повернусь у понеділок, Бобе, — пообіцяла я. — Я готова. — Мій голос був рішучим і впевненим.

— Чудово! Ти впевнена, що настав час? Прекрасно, Елеанор, — сказав він. — Тоді до зустрічі в понеділок.

Його слова були справжніми завдяки теплу, яке линуло з телефону. Коли посміхаєшся, голос змінюється, а це якимось чином впливає на звук.

— Дуже вдячна за твоє розуміння... за все, Бобе, — сказала я, і в моєму горлі з'явився клубок. — Дякую за підтримку. Хочу сказати... вибач, якщо не завжди була... сповненим ентузіазмом працівником...

— О, та немає за що, — сказав він, і я майже уявила, як він хитає головою. — Елеанор, це місце без тебе зовсім не таке, як раніше. Це справді так. Ти — це основа.

Я почула, як задзвонив його мобільний. Він прикро зітхнув.

— Вибач, Елеанор, але маю відповісти на дзвінок — це новий клієнт. А ти бережи себе, і побачимось у понеділок, домовилися?

— Так.

Пригадую, що коли я поклала слухавку, то сподівалася на те, що Джейні не принесе один з домашніх тортів, щоб відсвяткувати моє повернення, як вона часто робила, коли люди довго були відсутні. Прикметник «сухий» навіть близько не може описати той посушливий пустельний кавово-горіховий бісквіт.

* * *

Коли я прийшла на роботу, вигляд офісної будівлі не змінився, тому я завагалася перед входом. Мене не було майже два місяці, і тільки небесам відомо, які необґрунтовані чутки звучали щодо причин моєї відсутності. За цей час я жодного разу не думала — не могла думати — про електронні таблиці, дебеторську заборгованість, замовлення на закупівлі чи ПДВ. Чи зможу я виконувати свою роботу? Я не була впевнена, що зможу щось пригадати. Який у мене пароль? Я пам'ятаю. Три слова: *Ignis aurum probat* — золото випробовується вогнем. Решта фрази: «...а сміливі випробовуються нещастями». Чиста правда. Надійний пароль, справді надійний, якраз такий вимагають комп'ютерні системи. Дякую, Сенеко.

Однак я відчула, як у моїх грудях почала наростати паніка. Я не можу цього зробити. Чи можу? Я не була готова з цим зіткнутися. Я піду додому й зателефоную Бобу, скажу йому, що залишуся вдома ще на тиждень. Він зрозуміє.

Я почула позаду якесь шарпання, тому швидко змахнула сльози, які набігли на очі, поки я дивилася на офісну будівлю перед собою. Без жодних попереджень мене розвернули на сто вісімдесят градусів і ухопили в обійми. Я відчула вовну (шапка, шарф і рукавиці) і колючу щетину, а ще запах яблук, мила і «Мальборо Ред».

— Елеанор! — промовив Реймонд. — То ось що ти мала на увазі, коли казала, що ми скоро побачимось.

Я дозволила себе обійняти й пригорнулася до нього, тому що була змушена визнати, що в ту мить і за тих обставин, а також зважаючи на моє самопочуття його обійми були схожі на диво. Я нічого не сказала та дуже повільно підняла руки, обережно, ніби зимове сонячне проміння, поклала їх йому на талію, щоб схватися в обійми. Я

притулилася обличчям до його грудей. Він також нічого не говорив, мабуть відчуваючи, що він дає мені все, що потрібно, і не більше.

Ми постояли так, а потім я відступила назад, поправила волосся і, протерши очі, глянула на годинник:

— Реймонде, ти спізнився на роботу на десять хвилин, — промовила я.

Він засміявся.

— Ти теж!

Він знову зробив крок вперед, зблизька дивлячись на мене. Я поглянула на нього, як та лисиця, яку я бачила раніше.

— Ходімо, — кивнув він, простягаючи руку, — ми і так спізналися. Ходімо всередину. Не знаю, як ти, а я б не відмовився від чашки чаю.

Я взяла його за руку, і він завів мене всередину, тримаючи весь час аж до дверей бухгалтерського відділу. Там я якомога швидше відсторонилася, занепокоєна тим, що хтось може побачити нас разом. Він нахилився так, що його обличчя опинилося близько до мого, і промовив дещо по-батьківськи повчальним тоном (принаймні мені так здалося — зрештою, що я знаю про батьків):

— Ось що зараз буде, — сказав він. — Ти увійдеш, повісиш своє пальто, поставиш чайник і візьмешся до роботи. Ніхто не зчинятиме метушні чи драми, так наче ти весь час була тут.

Він кивнув, ніби підсилюючи свої слова.

— Але що, як...

Він перебив мене:

— Елеанор, довірся мені. Усе було гаразд. Ти погано почувалася, ти взяла лікарняний, щоб одужати, а тепер ти тут, знову в лавах. Ти чудово виконуєш свою роботу, і усі з радістю чекали твого повернення. І крапка, — сказав він, чесний, щирий. Добрий.

Після його слів мені справді стало краще — значно краще.

— Дякую, Реймонде.

Він штурхнув мене в плече — злегка, не на правду — й усміхнувся.

— Ми дуже спізналися! — У його очах читався вдаваний жах. — Побачимось за обідом о першій?

Я кивнула.

— Тоді вперед, заходь і всип там перцю! — сказав він, усміхаючись, і пішов, незграбно піднімаючись сходами, ніби слон у цирку, який вчиться нового трюка.

Я кахикнула, розправила спідницю й відчинила двері.

* * *

Отже, спершу про головне: я підійшла до свого столу та поглянула на колег, аби пережити найстрашнішу співбесіду на роботу. Раніше я ніколи через таке не проходила, але чула, як інші потай про це розповідали. Очевидно, відділ кадрів змушував вас зустрітися з керівником, якщо вас не було на роботі більше двох днів, нібито щоб переконатися, що ви цілком відновилися та готові до роботи, та дещо виправити, аби ви добре почувалися. Хоча, на загальну думку, це робилося, аби залякувати, запобігати відсутності та перевіряти, чи не... — як це правильно називається? — ах, чи не прогулювали ви часом. Однак у цих людей босом був не Боб. Лише менеджери підрозділів підзвітні Бобу. Тепер я належала до них. Як преторіанець, обрана. Хоча Боб був доволі дивним імператором.

Він підвівся і поцілував мене в щоку, і, поки він мене обіймав, його невеликий живіт притиснувся до мене, насмішивши. Він кілька разів поплескав мене по спині. Усе це було незручно, але дуже й дуже мило.

Він зробив мені чаю і поставив печиво, переконуючись, що мені комфортно.

— Отже, ця співбесіда. Елеанор, тобі немає про що хвилюватися. Це лише формальність — якщо я цього не зроблю, відділ кадрів влаштує мені прочуханку, ти ж знаєш, як воно. — Він скорчив гримасу. — Нам потрібно поставити галочки (що?) і підписати форму, і тоді ти зможеш повернутися до своєї роботи.

Він пив каву з великої чашки і розхлюпав трохи на свою сорочку. Боб носив тонкі сорочки, з-під яких було видно майку, як у школяра-переростка. Ми пройшли список образливих передбачуваних питань. До нашого полегшення, це було безболісно, хоча й нудно.

— Добре, — сказав він, — з цим впоралися, дякувати Богу. Може, ти хочеш ще про щось поговорити? Я знаю, що ще зарано вдаватися в

деталі. Якщо хочеш, можемо зустрітися завтра, коли ти все надолужиш.

— Різдвяна вечера, — сказала я. — Її вже спланували?

Він скривив своє невелике кругле обличчя та непристойно вилаявся.

— Я геть про неї забув! У мене було так багато справ, що це просто, не знаю, вислизнуло з моєї пам'яті. Лайно...

— Не переймайся, Бобе, — промовила я. — Я займуся цим негайно. — І після паузи додала: — Тобто після того, як впораюся з усіма рахунками, звісно ж.

Боб виглядав занепокоєним.

— Ти впевнена? Елеанор, я справді не хочу перекладати на тебе додатковий тягар — ти щойно повернулася і маєш багато завдань...

— Жодних проблем, Бобе, — запевнила я, піднімаючи два великих пальці, аби передати улюблену фразу та жест Реймонда, коли ми побачилися з ним вперше.

Боб здивовано скинув брови. Сподіваюся, я правильно це зробила і в належному контексті. Зазвичай я вмю добирати слова, але мушу зізнатися, що подібні речі іноді мене бентежать.

— Ну якщо ти переконана на сто відсотків... — сказав він. Однак слід зауважити, що сам він не був переконаним.

— Цілком, Бобе, — кивнула я. — Усе буде підтверджено та узгоджено до кінця цього тижня. Не сумнівайся.

— Ну добре, це чудово, — сказав він, підписуючи форму, яку потім передав мені. — Розпишись унизу, і з цим покінчено, — додав він.

Я з розмахом підписала форму. У щоденному житті мені не часто доводилося використовувати свій підпис, що дуже прикро, адже він цікавий. І я не вихваляюся. Майже кожен, хто його бачив, зауважував, наскільки він незвичайний. Не розумію чому. Зрештою, будь-хто може написати «О» так, щоб вона нагадувала спіральну мушлю равлика, а поєднання великих і малих літер гарантує, що підпис буде складно підробити. Особиста безпека, безпека даних — це дуже важливо.

Коли я нарешті сіла за стіл, перше, що я помітила, були квіти. Коли я підходила, їх затуляв монітор, але зараз я побачила вазу (насправді це була півлітрова склянка — у нашому офісі ніколи не було достатньо ваз, ножів для тортів чи келихів для шампанського, і це попри те, що працівники святкували важливі моменти свого життя, здавалося, щотижня). У склянці стояли квіти — миколайчики, агантус та іриси — просто дивовижно.

До квіткової композиції було прикріплено конверт, і я повільно розкрила печатку. Усередині була листівка: спереду приголомшливий знімок рудої білки, яка гризла лісовий горішок. А на зворотному боці хтось (підозрюю, що Бернадетта, тільки вона мала такі дитячі каракулі) написав: «ВІТАЄМО З ПОВЕРНЕННЯМ, ЕЛЕАНОР!», прикрасивши напис численними підписами та побажаннями щастя і любові. Я була ошелешена. Любов! Щастя! Не знаю, що й думати.

Розмірковуючи над цим, я увімкнула комп'ютер. У пошті було стільки непрочитаних повідомлень, що я почала читати сьогоднішні, замислившись над тим, чи не видалити старіші.

Відправники напишуть знову, якщо це щось важливе. Напевно. Останній лист надійшов лише десять хвилин тому від Реймонда. У темі листа було написано: «ПРОЧИТАЙ МЕНЕ!!!»

Мабуть, було б краще сказати це особисто, адже у твоїй скриньці, напевно, зібрався мільйон непрочитаних повідомлень, ЛОЛ. Я збирався сказати іншим разом, але слухай, у мене є два квитки на концерт класичної музики, не знаю, чи тобі подобаються такі речі, але, мені здається, що тебе це зацікавить. Тому, якщо ти не зайнята, концерт відбудеться за два тижні в суботу, а потім можемо піти десь поїсти.

Побачимось за обідом,
Реймонд, цілую.

Перш ніж я встигла відповісти, то зрозуміла, що мої колеги непомітно для мене зібралися в коло біля мого столу. Я поглянула на них. Вираз їхніх обличчів різнився від нудьги до доброзичливості. Джейні здавалася трохи занепокоєною.

— Елеанор, ми знаємо, що тобі не подобається зайва метушня, — сказала вона, явно отримавши привілей бути сьогодні доповідачем. — Ми просто хотіли сказати, що дуже раді, що тобі вже краще, і вітаємо тебе з поверненням! — Усі почали кивати, бурмочучи щось собі під носа. На цьому промова закінчилася. Її навряд чи можна було назвати Черчиллевою, однак це був ще один дуже добрий і вдумливий вчинок.

Я, звісно, не промовець, але відчула, що вони образяться, якщо я не скажу кілька слів.

— Велике вам спасибі за квіти та листівку, а ще за добрі побажання, — зрештою сказала я, дивлячись на робочий стіл, поки говорила.

На мить зависла тиша, яку ніхто, і вже точно не я, не знав, як заповнити. Я поглянула на них.

— Ну, не думаю, що ці прострочені рахунки самі себе опрацюють.

— Вона повернулася! — сказав Біллі, і всі засміялися, і я теж. Так. Елеанор Оліфант повернулася.

40

Вечір середи. Настав час.

— Привіт матусю, — сказала я і почула власний голос — невиразний і беземоційний.

— Як ти здогадалася? — Різко. Роздратовано.

— Це завжди ти, матусю.

— Нахабство! Не грубіянь, Елеанор. Тобі це не личить. Матуся не любить неслухняних дівчаток, які сперечаються, ти це знаєш.

Знов за старе — це зауваження я чула так багато разів.

— Насправді мені вже байдуже, що ти любиш, матусю, — сказала я.

Вона шморгнула — короткий, глузливий звук.

— Лишенько. Хтось тут не в настрої. Що сталося? Особливий час місяця? Гормони, люба? Чи це щось інше... дай-но подумати. Хтось вклав у твою голівоньку всілякі нісенітниці? Розповідав про мене брехню? Скільки разів я попереджала тебе про це? Матуся не...

Я перервала її монолог:

— Матусю, сьогодні я збираюся розпрощатися з тобою.

— Розпрощатися? — засміялася вона. — Це так... остаточно, люба. Але в цьому нема потреби, сама подумай. Що ти робитимеш без наших коротких розмов? А як же твій особливий проект? Тобі не здається, що матусю потрібно тримати в курсі справ?

— Проект — це не відповідь, матусю. Це було неправильно з твого боку, дуже неправильно, казати, що це було рішення проблем, — сказала я, без смутку, без радості, просто констатуючи факти.

Вона засміялася.

— Наскільки я пригадую, це була твоя ідея, люба. Я просто... заохочувала тебе. Так роблять усі дбайливі матусі.

Я замислилася над її словами. Дбайлива. «Дбайлива» означало... що це означало? Це означало турботу про моє благополуччя, це означало бажання кращого для мене. Це означало прати мої брудні простирадла й переконуватися, що я безпечно дісталася додому, а ще купувати мені смішну повітряну кульку, коли мені сумно. Я не мала бажання перелічувати її недоліки чи вчинки, описувати жахіття нашого життя або переходити до того, що вона зробила й не зробила з Маріанною, зі мною, тепер це не мало жодного сенсу.

— Ти підпалила будинок, поки ми з Маріанною спали всередині. Вона загинула. Навряд чи це було дбайливо, — промовила я, чимдуж намагаючись зберігати спокій, хоча мені це не зовсім вдавалося.

— Хтось набрехав тобі — я знала! — вигукнула вона, і в голосі було чутно тріумф. Вона здавалася веселою та сповненою ентузіазму. — Слухай, те, що я зробила, люба — у моїй ситуації так міг вчинити будь-хто. Я ж казала тобі: якщо треба щось змінити — змінюй! Звісно, на шляху зустрічаються перешкоди... але треба позбуватися їх, не надто переймаючись наслідками.

Її голос був щасливим, вона раділа нагоді дати пораду. Я збагнула, що вона говорить про наше убивство, про нас із Маріанною, ми для неї були перешкодами. Дивним чином це допомогло.

Я зробила глибокий вдих, хоча насправді не треба було цього робити.

— Прощавай, мамо, — сказала я. Останні слова. Мій голос рішучий та виважений. Я не почувалася засмученою. Я була впевненою. І під усім цим, ніби ембріон, — крихітне, дуже крихітне скупчення клітин, із серцем маленьким, як вушко голки, була я. Елеанор Оліфант.

І після цього матуся зникла.

Хоча я почувалася цілком добре та була готова повернутись у вир подій, відділ кадрів наполіг на «поступовому поверненні», тому впродовж наступних кількох тижнів я могла працювати тільки до обіду. Дурниця з їхнього боку — якщо вони хотіли платити мені за неповний робочий день повну ставку, це було їхнє рішення. В обід у п'ятницю, під кінець мого скороченого робочого дня і першого тижня після повернення, я зустрілася з Реймондом, уже вдруге за цей тиждень.

Між зустрічами ми спілкувалися виключно за допомогою електронних засобів. Минулого вечора я займалася пошуком в Інтернеті. Мені було легко шукати. Мабуть, занадто легко. Не читаючи, я роздрукувала дві газетні статті та склала їх у конверт. Я знала, що Реймонд уже їх знайшов, але мені було важливо провести пошук самостійно. Ця історія належала лише мені. Принаймні з живих.

Як і домовлялися, ми зустрілися в кафе, тому я не була сама, коли читала ті статті вперше. Я намагалася впоратися з цим самостійно занадто довго, і це не призвело ні до чого хорошого. Іноді людині просто потрібен хтось, хто сидів би поряд, коли вона розбиратиметься зі своїми справами.

— Я почувуюся шпигуном, — сказав Реймонд, дивлячись на запечатаний конверт, який лежав між нами.

— Тобі не пасує роль шпигуна, — промовила я. Він підняв брови. — У тебе занадто чесне обличчя, — пояснила я, і він усміхнувся.

— Готова? — запитав він, уже серйозніше.

Я кивнула.

Конверт був саморобний, з жовтого манільського паперу формату А4, я поцупила його з архівної шафки в офісі. Папір також взяла там. Я почувалася дещо винною через це, особливо коли дізналася, що Боб мусить включати такі дрібниці в поточні витрати. Я розтулила рота, щоб розповісти Реймонду про канцелярський бюджет, але він спокійно

кивнув на конверт, і я зрозуміла, що більше не можу відкладати. Я обережно його відкрила, потім повернула до Реймонда, щоб показати йому, що всередині було два аркуші формату А4. Реймонд підсунувся ще ближче, так що ми торкалися одне одного. Я відчула тепло і силу й нарешті перейшла до справ. Я почала читати.

Газета «Сан», 5 серпня 1997 року, с. 2

«Вродлива вбивця дітей надурила всіх нас», — кажуть сусіди

«Мати-вбивця» Шерон Сміт (на фото), якій 29 років, останні два роки мешкала на тихій вуличці Майда-Вейл, перш ніж навмисно влаштувала пожежу, яка завершилася трагедією, — розповідають сусіди.

«Вона була такою милою молодою жінкою — вона надурила всіх нас, — сказав сусід, який не захотів називати свого імені. — Її дітлахи завжди поводитися належним чином і так привітно спілкувалися — усі захоплювалися їхніми чудовими манерами».

«Хоча з часом стало помітно, що щось було не так. Здавалося, діти її завжди боялися. Іноді в них з'являлися синці, а ще з того будинку було чути плач. Вона часто кудись йшла з дому. Ми припускали, що там була нянька, але тепер...»

«Одного разу я розмовляла зі старшою дівчинкою — здається, їй було лише дев'ять чи десять років, — а мама кинула на неї такий погляд, що та затрусилась, наче цуценя. Боюсь навіть думати про те, що відбувалося там, за зачиненими дверима».

Учора поліція підтвердила, що трагічна пожежа в будинку була підпалом.

Дитина (10 років), ім'я якої з етичних причин не називається, досі в лікарні в критичному стані.

Я мовчки поглянула на Реймонда, а він на мене.

— Ти ж знаєш, чим усе закінчилося, так? — нарешті запитав Реймонд, лагідно, тихо, дивлячись мені в очі.

Я витягнула з конверта другу статтю.

Газета «Лондон Івнінг Стендарт», 28 вересня 1997 року, с. 9

Вбивство на Майда-Вейл: двоє мертвих, хоробра сирота одужує

Сьогодні поліція підтвердила, що тіла, знайдені в будинку на вулиці Майда-Вейл минулого тижня, належать Шерон Сміт (29 років) та її меншій донці — Маріанні (4 роки). Старшу доньку, Елеанор (10 років), сьогодні виписали з лікарні після того, як, за словами лікарів,

вона «дивовижним чином» одужала після опіків третього ступеня та отруєння димом.

Представник поліції підтвердив, що 29-річна Сміт навмисне влаштувала пожежу та загинула на місці події внаслідок отруєння димом, коли тікала з будинку. Огляд обох дітей показав, що вони прийняли заспокійливий засіб, також були надані докази того, що вони були зв'язаними.

Наш репортер дізнався, що Елеанор Сміт пощастило вивільнитися та врятуватися з пожежі. Пізніше сусіди повідомляли, що бачили, як дуже поранена десятирічна дитина знову увійшла до будинку до приїзду екстрених служб. За словами пожежників, котрі прибули на місце події, вона намагалася відчинити замкнуту гардеробну в спальні нагорі. Тіло її чотирирічної сестри було знайдено всередині.

Поліція не змогла знайти жодних живих родичів дитини, тому її передали під опіку соціальних служб.

— Усе це знайшов і я, — сказав Реймонд, коли я підсунула роздруківки до нього.

Я поглянула у вікно. Люди ходили за покупками, говорили по мобільних, штовхали дитячі візочки. Світ жив далі, незалежно від того, що відбувалося. Ось як усе влаштовано.

Якусь мить ми мовчали.

— З тобою все гаразд? — запитав він.

Я кивнула.

— Я продовжу ходити до психолога. Це допомагає.

Реймонд уважно поглянув на мене.

— Як почувашся?

— Не зовсім добре, — я зітхнула, а потім усміхнулася, щоб він зрозумів, що я жартую. — Усе гаразд. Тобто так, мені треба обміркувати чимало речей, дуже серйозних речей. Я продовжу розмовляти про все це з психотерапевтом — про смерть Маріанни, про те, як померла матуся і чому всі ці роки я вдавала, ніби вона й досі тут, ніби все ще зі мною говорить... це забере якийсь час, і це буде не просто, — сказала я спокійно й додала: — Хоча насправді... зараз зі мною все гаразд. Гаразд, — повторила я, наголошуючи останнє слово, тому що це принаймні була правда.

Повз пробігла жінка, наздоганяючи чихуахуа та схвильовано викрикуючи його ім'я.

— Маріанна любила собак, — сказала я. — Щоразу, як ми бачили собаку, вона показувала на неї пальцем і сміялася, а потім намагалася її обійняти.

Реймонд кахикнув. Нам принесли ще кави, і ми почали її смакувати.

— З тобою все буде гаразд? — запитав Реймонд. Здавалося, він злився сам на себе. — Вибач. Дурне запитання. Я просто шкодую, що не дізнався про це раніше. Я хотів би допомогти більше. — Він поглянув на стіну, щосили намагаючись не заплакати. — Ніхто не має проходити через те, що пройшла ти, — сказав він нарешті, розлючений. — Ти втратила свою меншу сестричку, навіть попри те, що намагалася її врятувати, хоча й сама була дитиною. Те, що ти пройшла через це, через усе це, а потім витратила всі ці роки, намагаючись самотійно з цим впоратися, це...

Я перервала його:

— Коли читаєш історії про «монстрів», — сказала я, — загальновідомі імена... ти забуваєш, що в них були сім'ї. Вони не з'явилися нізвідки. Ніколи не думаєш про людей, які залишаються позаду, щоб виправляти наслідки цього.

Він повільно кивнув.

— Я запитала своє досє в соціальній службі. Я мала причину переглянути власну думку щодо Закону про вільний доступ до інформації, Реймонде, і наспівлюся сказати, що насправді це чудова норма законодавства. Коли воно надійде, я хочу прочитати його від початку й до кінця — Енциклопедія Елеанор. Мені потрібно знати все — усі незначні подробиці. Це мені допоможе. Або змусить почуватися пригноненою. Або й те й інше.

Я усміхнулася, щоб показати йому, що спокійна, а також аби переконатися, що і він не переймається через це.

— Тут криється дещо більше, — сказав він. — Усі ці втрачені, змарновані роки. З тобою трапилися жахливі речі. Тобі була потрібна допомога ще тоді, а ти її не отримала. Тепер ти маєш на неї право, Елеанор... — він захитав головою, не в змозі дібрати слова.

— Зрештою, важливо те, що я вижила, — я усміхнулася до нього. — Я вижила, Реймонде! — сказала я, знаючи, що це водночас щастя і нещастя, і я за це вдячна.

Коли настав час іти, я помітила й оцінила зусилля Реймонда перевести розмову на щось інше, щось нормальне.

— То які в тебе плани на вихідні? — запитав він.

Я почала перераховувати справи на пальцях:

— Потрібно завезти Глен до ветеринара для вакцинації, а ще мені треба організувати різдвяну вечірку в зоопарку «Сафарі». На веб-сайті сказано, що взимку вони зачинені, але я впевнена, що зможу їх переконати.

Ми вийшли на вулицю і якусь мить стояли біля дверей, насолоджуючись сонячним промінням. Він потер обличчя, а потім подивився через моє плече на дерева. Він знову кахикнув. Одна з багатьох неприємностей, якщо ти затятий курець.

— Елеанор, ти отримала моє повідомлення про концерт? Я цікавлюся, чи не...

— Так, — сказала я, усміхаючись.

Він кивнув, уважно подивився на мене, а потім усміхнувся у відповідь. Момент завис у часі, як важка й золота крапля меду, що стікала з ложки. Ми відійшли вбік, щоб дозволити жінці в інвалідному візку та її другові увійти. Обідня перерва Реймонда завершилася. А я мала решту дня, щоб витратити його так, як хочеться мені.

— Тоді побачимось, Реймонде, — промовила я.

Він підійшов до мене, щоб обійняти, а потім пригорнув, заправляючи пасмо волосся за моє вухо. Я відчула тепло його великого тіла, м'якого, але сильного. Коли ми розімкнули обійми, я поцілувала його в щоку, щетина на його обличчі була м'якою та лоскотною.

— Побачимось, Елеанор Оліфант, — сказав він.

Я взяла сумочку, застібнула куртку й пішла додому.

Подяка

Дякую друзям і родині, а також людям і організаціям:

Дженіс Геллоуей за те, що завжди залишається мудрою й надихає.

Моєму дивовижному агенту Медлін Мілберн, а також її колегам в агенції за їхній ентузіазм, знання, поради та підтримку.

Моїм редакторам — Марті Ешбі з Великої Британії та Памелі Дормен із США, які уважно поставилися до моєї книжки та додали розуміння, мудрості й гумору до редакторського процесу. Також дякую їхнім талановитим колегам з Harper Collins і Penguin Random House відповідно, які долучалися до рекламування книжки. Мені дуже пощастило опинитися в таких гарних руках.

Шотландський книжковий фонд обрав мене як кандидата на винагороду «Наступний розділ», що, крім іншого, дозволило мені витратити час на написання та редагування в Центрі творчості Монік-Мор. Я дуже вдячна обом організаціям.

Дякую своїй авторській групі за конструктивні відгуки, корисну дискусію та хорошу компанію.

Джорджу та Енні — за щедрю гостинність та нестримне заохочення.

І нарешті дякую Джорджу Крейгу, Вікі Джаррет, Кірсті Мітчелл та Філіпу Мурніну. Я дуже вдячна за їхню підтримку, дружбу, редакційне розуміння та дотепне заохочення під час написання (і ненаписання) цієї книжки.

notes

Примечания

1

Снодійне, заборонене в США. (Тут і далі прим. перекл., якщо не зазначено інше.)

Приречена на смерть вітає тебе (*лат.*). Частина традиційного привітання гладіаторів до цезаря перед виходом на арену.

3

Грецький лікер на анісовій основі.

4

Сорт чаю з Південного Китаю.

5

Срібло 925-ї проби.

6

Радість від життя.

7

Вийти з гри (*фр.*).

Натяк на комедію «Як Грінч украв Різдво» (2000) з Джимом Керрі в головній ролі.

Мережа швидкісних залізничних ліній у Японії.

Томас Дж. «Томмі» Карцеті — вигаданий персонаж американського драматичного телесеріалу «Дроти» (The Wires) компанії HBO, роль якого зіграв ірландський актор Ейдан Гіллен.

Надзвичайний вокаліст (*фр.*).

Дивовижно (*фр.*).

Пиріжок із листкового тіста з м'ясною чи рибною начинкою.

«Будинки з-під молотка» (*Homes Under the Hammer*) — британське телевізійне шоу на каналі Ві-Ві-Сі, яке розповідає про відновлення придбаних на аукціоні будинків.

«Вільні жінки» (*Loose Women*) — британське телевізійне шоу, у якому чотири ведучі брали інтерв'ю в знаменитостей, обговорюючи їхні життя та актуальні питання, починаючи від політики й поточних справ і закінчуючи плітками.

Стен Лорел та Олівер Гарді — одна з найпопулярніших комедійних пар в історії кіно.

Бетель — вічнозелена багаторічна рослина, листя якої використовують для приготування жувальної суміші. (*Прим. ред.*)

Давня індійська настільна гра, заснована на філософському понятті «ліла», є інструментом спостереження за закономірностями випадкових подій у житті.

Унабомбер — прізвисько Теодора Качинського, американського математика, анархіста, соціального критика, котрий у 70—90-х роках ХХ століття був організатором і виконавцем низки терактів у США, надсилаючи бомби поштою, що призвело до загибелі трьох та поранення 23 осіб.

Почуття людини, яка усвідомила, що реальний фізичний світ ніколи не зможе задовольнити потреби її розуму та відповідати її уяві, глибока печаль від недоліків світу.